

Ver. MARTIJN
13/2 03

PERSFOCUS

ACHTTIENDE JAARGANG NUMMER 12 - DECEMBER 2002

KNIPSELKRANT VAN VERENIGING MARTIJN
OVER KINDEREN, VOLWASSENEN EN SEKSUALITEIT

Sigmund Peter de Wit
VK 11-10-02

In dit nummer:

Pedobisschop Law treedt af	pag. 2
Jacht op kinderporno / Vervloesem...	pag. 4
...en andere pedojagers / Ombudsman geeft Ypenburgse 'pedo' gelijk	pag. 5
Ontucht van de maand	pag. 6
De strijd tegen het misbruik...	pag. 9
...en de Britse variant	pag. 11
De chatbox als pedoparadijs	pag. 13
"Eindelijk goede hulp voor Tessa!"	pag. 14
Jeugd en seks: 't blijft tobben	pag. 15
Censuur of goede opvoeding?	pag. 17
Het slachtoffer spreekt	pag. 20
Anoniem klikken, maar met naam en toenaam in de krant	pag. 22
Onterecht	pag. 23
Dutroux, Vaatstra en Luten	pag. 29
De schone kunsten: Reve, Büch, Klashorst en Lord Byron	pag. 33
Details seksleven Fortuyn geschrappt uit rapport	pag. 39
Zaak Brongersma / Achtergrond	pag. 40

U.S. AIR FORCE
1953

PERSEFOCUS

PERSEFOCUS, A JOURNAL OF THE PERSEUS SOCIETY
OF AMERICA, INC. VOLUME 1, NUMBER 1, DECEMBER 1953

PERSEUS SOCIETY OF AMERICA, INC.
100 EAST 42ND STREET, NEW YORK 17, N.Y.

PERSEUS SOCIETY OF AMERICA, INC.
100 EAST 42ND STREET, NEW YORK 17, N.Y.
PERSEUS SOCIETY OF AMERICA, INC.
100 EAST 42ND STREET, NEW YORK 17, N.Y.

PERSFOCUS, ACHTTIENDE JAARGANG, NUMMER 12, DECEMBER 2002

Met knipsels uit:

Volkskrant	Vk
Telegraaf	Tel
Algemeen Dagblad	AD
NRC Handelsblad	NRC
Trouw	Tr
Het Parool	Par
Sp!ts	
Metro	
Reformatorisch Dagblad	Ref D
Dagblad van het Noorden	DvhN
Apeldoornse courant	Ap. C.
Gooi en Eemlander	G+E
Baarns Weekblad	BW
Goois Weekblad	GW
VPRO-gids	VPRO
Groene Amsterdammer	GA
De Journalist	
Zorg+Welzijn	Z+W
Gay News	
Gaysite.nl	
Gay Krant	GK
Schorer.nl	
COC Update	
Uit België:	
Gazet van Antwerpen	GvA
Het Laatste Nieuws	HLN
De Standaard	DS
De Morgen	DM
Uit Engeland:	
Thebrainstrust.co.uk	
Diversen	
Montereyherald.com	

Abonnementen op Persfocus kosten € 43,- per jaar.
Losse nummers € 5,-.

Giro 5459646 van Vereniging Martijn
Postbus 93.548
1090 EA Amsterdam

Kardinaal onder druk weg te gaan

R.k. kerk zou pedofiele priesters dekken

Van onze correspondent Peter de Waard Londen

VK 28/11

Kardinaal Cormac Murphy-O'Connor - het hoofd van de rooms-katholieke kerk in Groot-Brittannië - staat onder grote druk ontslag te nemen. Kinderbeschermingsorganisaties hebben de kardinaal ervan beschuldigd pedofiele priesters in functie te hebben gelaten ondanks beschuldigingen van seksueel misbruik.

Vorige week werd een priester tot vijf jaar cel veroordeeld wegens zes gevallen van seksueel misbruik met minderjarige kinderen. Het misbruik had plaats in de jaren zeventig en tachtig. De betrokken priester - Father Hill - werkte op dat moment in het diocees waarvan Cormac Murphy-O'Connor bisschop was. Hij zou op de hoogte zijn geweest van de beschuldigingen van seksueel misbruik tegen Father Hill, maar zou niet hebben ingegrepen en de priester gewoon zijn werk hebben laten doen.

Ook een drietal andere priesters dat werkte in het toenmalige diocees van de huidige kardinaal, zou in die periode minderjarige seksueel hebben misbruikt.

De rooms-katholieke kerk heeft echter de roep om het aftreden van de kardinaal afgewezen, omdat de 'dwangmatige natuur van pedofielen in de jaren tachtig on-

voldoende werd onderkend'. Als kardinaal vaardigde Cormac Murphy O'Connor twee jaar geleden een aantal door Lord Nolan samengestelde richtlijnen uit voor de behandeling van klachten wegens seksueel misbruik in de rooms-katholieke kerk. Niettemin bleek onlangs dat een priester die in 1986 een 17-jarige jongen had misbruikt, toch gewoon zijn functie had behouden en zelfs actief was in een schoolbestuur.

Kinderbeschermingsorganisaties zeiden dinsdag geschokt te zijn door dit nieuws en eisten het aftreden van de kardinaal.

Lord Nolan nam het hoofd van de rooms-katholieke kerk gisteren in bescherming. Hij zei dat dit geval is onderzocht, maar dat het slachtoffer geen aangifte wenste te doen. Daarnaast heeft een onderzoek plaatsgevonden naar het risico dat de priester in herhaling valt. 'De kardinaal heeft conform de richtlijnen gehandeld', aldus Lord Nolan.

De seksuele schandalen blijven niet alleen beperkt tot de rooms-katholieke kerk. Een dominee van de Anglicaanse kerk in Wales werd woensdag aangehouden na hernieuwde beschuldigingen van aanranding en seksueel misbruik van een minderjarig kind.

Een 43-jarige imam bekende woensdag schuld aan zes gevallen van misbruik van minderjarige meisjes tijdens het onderricht in de koran in een moskee in Hertfordshire.

Dossiers VS hekelen gedrag van priesters

BOSTON - De dossiers van acht priesters, die het aartsbisdom Boston dinsdag op last van de rechter vrijgaf, geven een ontluisterend beeld van het gedrag van deze priesters. Een ding is duidelijk: de kerk hield de verdachte priesters de hand boven het hoofd door hen over te plaatsen.

Die indruk kregen de advocaten van slachtoffers van seksueel misbruik door geestelijken van de duizenden pagina's documenten die het aartsbisdom probeerde achter te houden. De publicatie komt enkele dagen nadat het dagblad The Boston Globe onthulde dat het aartsbisdom overweegt faillissement aan te vragen om zo een lagere schadeloosstelling voor de slachtoffers af te dwingen.

Aartsbisdom Boston zou faillissement overwegen

BOSTON - Het aartsbisdom van Boston overweegt faillissement aan te vragen. Dat meldde de Amerikaanse *Boston Globe* zondag. De kerk zou zich willen beschermen tegen de 450 slachtoffers die seksueel misbruikt zijn door geestelijken en die rechtszaken tegen het aartsbisdom zijn begonnen. De katholieke kerk van Boston is het middelpunt van een pedofilieschandaal. Door het aanvragen van een faillissement zouden rechtszaken tegen het bisdom worden gestopt. (Reuters)

Aartsbisdom Boston overweegt faillissement

BOSTON, 2 DEC. Het aartsbisdom Boston overweegt faillissement aan te vragen in een poging het groeiend aantal rechtszaken tegen de kerk een halt toe te roepen. Het bisdom is sinds begin dit jaar het epicentrum van een serie schandalen over seksueel misbruik van minderjarigen door katholieke priesters. Zeker 450 slachtoffers zouden een aanklacht hebben ingediend. Volgens *The Boston Globe* hoopt het aartsbisdom met een faillissement lopende zaken te bundelen om tot één enkele schikking te komen en nieuwe zaken te voorkomen. (Reuters)

'Aartsbisdom wil faillissement'

BOSTON - Het aartsbisdom van Boston overweegt faillissement aan te vragen. Dat meldde de Amerikaanse krant *The Boston Globe* gisteren. De kerk zou zich op deze wijze willen beschermen tegen de ongeveer 450 slachtoffers die seksueel misbruikt zijn door geestelijken en die rechtszaken tegen het aartsbisdom zijn begonnen. De katholieke kerk van Boston is al meer dan een jaar in het middelpunt van een groot pedofilieschandaal.

Kardinaal: homo's als priester riskant

VATICANAANSTAD - Homo's zijn niet geschikt om priester te worden. Dat schrijft kardinaal Estevez in een brief die gisteren is gepubliceerd in *Notitiae*, een tijdschrift van een van de congregaties van de kerk.

De wijding van homoseksuele mannen of mannen met homoseksuele neigingen „is absoluut niet aan te raden en onverstandig en vanuit een pastoraal standpunt gezien zeer, zeer riskant", schrijft Estevez in de brief. Een homoseksuele man „is daarom niet geschikt om het sacrament te ontvangen", aldus de kardinaal. Het Vaticaan werkt aan nieuwe richtlijnen over homoseksualiteit en het priesterschap. Naar verwachting zal in het document uiteen worden gezet waarom homoseksuelen geen priesterwijding kunnen ontvangen. (AP)

Nieuw bewijs tegen priesters

BOSTON - Het schandaal rond seksueel misbruik door geestelijken in het Amerikaanse aartsbisdom Boston heeft zich verder uitgebreid. Op last van de rechter zijn duizenden documenten vrijgegeven waarin gewag wordt gemaakt van priesters die drugs gebruikten en seks hadden met jonge meisjes die non wilden worden.

Tot nu toe zijn al tientallen rechtszaken aangespannen door mensen die zeggen seksueel te zijn misbruikt door geestelijken. De nieuwe documenten gaan echter over personen die nog niet eerder in opspraak waren geraakt.

In de documenten staat beschreven hoe een priester in de jaren '60 jonge meisjes aanzette tot seksueel contact. Hij noemde zichzelf 'de wederkomst van de Heer' en spoorde de aspirantnonnen aan om 'bruiden van Christus' te worden.

Pedo-pater in België opgepakt

BRUSSEL - Een 54-jarige Italiaanse priester die verbonden was aan een parochie in Sint-Gillis in Brussel, is gisteren aangehouden wegens verkrachting van een 16-jarig meisje. Dat heeft het parket van Brussel meegedeeld. De misdrijven zouden zijn gepleegd in 1997 en 1998. (Belga)

Vaticaan beslist over aftreden Law

VATICANAANSTAD - Het Vaticaan beslist deze week over het aftreden van kardinaal Bernard Law, sinds 1984 aartsbisschop van Boston. Zijn positie is bijna onhoudbaar geworden nu steeds meer duidelijk wordt hoezeer hij priesters die zich aan seksueel misbruik of andere seksuele vergrijpen schuldig hadden gemaakt, de hand boven het hoofd hield. Law kwam zondag in Rome aan.

Afgelopen weekende maakte *The Boston Globe* bekend dat het 'Forum van priesters in Boston' het aftreden van de kardinaal eist. In april heeft Law bij paus Johannes Paulus II zijn ontslag ingediend, maar die weigerde dat te aanvaarden. Sindsdien is meer en meer duidelijk geworden dat Law op de hoogte was dat sommige priesters tientallen minderjarigen hebben misbruikt, maar dat hij hen toch naar een andere parochie overplaatste, waar zij zich opnieuw aan kinderen vergrepen. (RTR/AFP)

Boston-dossiers geven

BOSTON - De dossiers van acht priesters, die het aartsbisdom Boston op last van de rechter heeft vrijgegeven, geven een ontluisterend beeld van het gedrag van deze priesters. Een ding is duidelijk: de kerk hield de verdachte priesters de hand boven het hoofd door hen over te plaatsen.

Die indruk kregen de advocaten van slachtoffers van seksueel misbruik door geestelijken van de duizenden pagina's documenten die het aartsbisdom probeerde achter te houden. De publicatie komt enkele dagen nadat het

dagblad *The Boston Globe* onthulde dat het aartsbisdom overweegt faillissement aan te vragen om zo een lagere schadeloosstelling voor de slachtoffers af te dwingen.

Brief

Het dossier van priester Paul Burns bevat een brief uit 1999 van kardinaal Bernard Law, aartsbisschop van Boston, aan het Vaticaan. Daarin erkent hij dat het aartsbisdom de priester tot tweemaal toe naar een andere parochie overplaatste hoewel het wist dat hij was beschuldigd van

Crisis in kerk Bos-

Achtergrond | Documenten onthullen pogingen

Het hoofd van de katholieke kerk in Boston staat onder grote druk om af te treden, nu uit documenten blijkt dat de leiding van het bisdom seksueel misbruik door priesters jarenlang probeerde te verdoezelen. Het Vaticaan vreest een sneeuwbaaleffect.

Van onze correspondent Bert Lanting Washington

VK 10/12

Het hoofd van de katholieke kerk in Boston, kardinaal Bernard Law, is onder steeds meer druk komen te staan om af te treden als gevolg van de seksschandalen in zijn bisdom.

Laws positie is uiterst wankel geworden na nieuwe onthullingen over priesters die mochten aanblijven ondanks klachten over misbruik van kinderen. De belagde kardinaal vertrok afgelopen weekende naar Rome om met het Vaticaan te overleggen over de crisis in zijn bisdom.

Gelovigen demonstreerden afgelopen zondag buiten de kathedraal van het Heilig Kruis in Boston voor het aftreden van de kardinaal. Ook onder de priesters in Massachusetts heerst onvrede over de leiding van het bisdom. Vijftig priesters zetten afgelopen weekende hun handtekening onder een brief waarin Law werd gevraagd om op te stappen.

Voor het eerst heeft ook de invloedrijke lekenorganisatie *Voice of the Faithful*, die na het uitbreken van de schandalen werd opgericht, zich voorzichtig uitgesproken voor het vertrek van Law. Volgens de voorzitter van de organisatie, James Post, blijkt uit documenten die vorige week openbaar werden gemaakt, dat de leiding van het bisdom Boston jarenlang heeft geprobeerd gevallen van seksueel misbruik door priesters te verdoezelen.

'Wij zijn een gemeente zonder bisschop. Er is geen herder meer in het bisdom Boston en daardoor verkeren de gelovigen in een spirituele en morele crisis', zei Post. Volgens hem wordt het tijd dat het Vaticaan een opvolger voor kardinaal Bernard Law benoemt.

Kardinaal Law van Boston in Rome voor crisisoverleg

aartsbisdom had over de meest schokkende kwesties van misbruik binnen de kerk heeft Law geen goed gedaan. In dat rapport is sprake van een priester die drugs verkocht aan jonge kerkgangers in ruil voor seks en van een priester die seks bedreef met tieners onder het voorwendsel dat hij 'de nieuw verschijning van Christus' was en het dus geen kwaad kon. Beiden kregen desondanks de zegen van Law, die de schadelijke kwesties niet in de openbaarheid bracht.

Critici van de kerk zijn sceptisch over de mogelijke uitkomst van het overleg tussen Law en het Vaticaan. In Rome zou vooral de overtuiging bestaan dat de seksschandalen niet met de katholieke kerk zelf van doen hebben, maar het gevolg zijn van het seksueel liberalisme in de VS. Het zero tolerance-beleid dat de Amerikaanse kerk eerder dit jaar voor de aanpak van pedofiele priesters overeentkwam, werd later door het Vaticaan weer afgezwakt. (Reuters, AP)

BOSTON, 10 DEC. Terwijl de katholieke kerk van Boston in haar diepste crisis verkeert, is kardinaal Bernard Law van het aartsbisdom afgelopen weekende halsoverkop naar Rome vertrokken voor consultaties met het Vaticaan. Volgens geruchten om goedkeuring te vragen voor het faillissement van zijn bisdom of om zijn eigen aftreden te regelen.

Law, die geldt als een van de belangrijkste en conservatiefste leiders van de Amerikaanse katholieke kerk, wordt beschuldigd van het systematisch achterhouden van zeer belastende informatie over priesters die zich hebben schuldig gemaakt aan seksueel misbruik van minderjarigen.

Het aartsbisdom van Law vormt het epicentrum van tal van schandalen die de Amerikaanse katholieke kerk vanaf het begin van dit jaar op haar grondvesten heeft doen schudden. De kwestie van pedofiele priesters binnen de rooms-katholieke kerk speelt inmiddels

ontluisterend priesterbeeld

seksueel misbruik. Burns was behandeld wegens 'incidenten van seksuele activiteiten met minderjarigen', aldus een rapport van het instituut waar hij was behandeld.

Hoewel dit rapport bekend was, werd meer geloof gehecht aan de verzekering van Burns dat hij zijn instincten de baas was, dan aan deze waarschuwing, schreef Law. Op dat moment wist het aartsbisdom van zes jongens die door Burns waren misbruikt. In 1996 werd Burns veroordeeld tot in totaal veertien jaar cel.

Uit het dossier van een andere priester, Richard Buntel, blijkt dat in 1983 collega-priesters het aartsbisdom waarschuwden dat hij een alcoholist was, een drugsprobleem had en cocaïne aan jongeren verstrekke. In 1994 diende een man een klacht bij de kerk in. Daarin werd Buntel ervan beschuldigd dat hij tussen 1978 en 1983 seks met de man had in ruil voor cocaïne.

Buntel erkende tegenover het aartsbisdom het drugsprobleem en de seksuele contacten met de man die toen

nog een tiener was. De kerk zond de priester met verlof en betaalde 55.000 dollar aan de man, waarmee een rechtszaak werd vermeden. Nadat hij een behandeling had ondergaan, kreeg de priester in 1999 een bureau-functie in een parochie. Hij mocht geen enkel contact met minderjarigen hebben.

"De kerk wist dat zij pedofielen waren. Maar ons heeft zij nooit enige waarschuwing gegeven", aldus Robert Costello, die zegt tussen 1968 en 1975 door een priester uit Boston te zijn misbruikt. (RTR)

ton na seksschandalen

om seksueel misbruik door priesters te verdoezelen

Het bisdom werd door een rechter gedwongen de onthullende documenten te laten zien aan de advocaten van de slachtoffers van seksueel misbruik die schadeclaims tegen de kerk hebben ingediend. Uit de documenten blijkt dat ontspoorde priesters soms een nieuwe parochie kregen toegewe-

deze troostende woorden spreekt tot een priester die werd beschuldigd van aanranding van een paar nonnen-in-opleiding. 'Het is van belang dat wij ons allen bewust zijn van de pijn van degenen die beschuldigd worden', schreef Law in een brief aan de priester.

In de documenten worden tientallen priesters genoemd, onder wie een priester die twee kinderen verwekte bij een drugsverslaafde, die later aan een overdosis overleed.

Een andere priester deelde cocaïne uit in ruil voor seks. De documenten zijn koren op de molen van de advocaten van slachtoffers die betogen dat de leiding van het bisdom medeverantwoordelijk is voor de schandalen, omdat zij te weinig heeft gedaan om kinderen tegen pedofiele priesters te beschermen.

Ruim vierhonderd mensen hebben schadeclaims ingediend tegen het bisdom. Om aan de schadeclaims te ontkomen overweegt het bisdom Boston, waaronder ruim twee miljoen gelovigen vallen, nu faillissement aan te vragen.

Het bericht dat de leiding van het bisdom de mogelijkheid van faillissement onderzoekt, heeft

veel kritiek uitgelokt. Advocaten van de slachtoffers klaagden over 'chantage'. Volgens hen probeert het bisdom met het dreigement hun cliënten onder druk te zetten om snel tot een financiële schikking te komen. Uit protest tegen de opstelling van het bisdom heeft een aantal advocaten de onderhandelingen over een schikking gestaakt.

Vermoed wordt dat Law nu in Rome is om te praten over het aanvragen van faillissement en over zijn mogelijke aftreden. Volgens deskundigen is het Vaticaan echter huiverig om toestemming te geven voor het aanvragen van faillissement omdat het bisdom dan zijn boeken moet openen. Critici waarschuwen dat een dergelijke stap bovendien zal worden opgevat als een erkenning dat de leiding van de kerk in Boston moreel bankroet is.

Het Vaticaan lijkt ook niet erg happig om gehoor te geven aan de roep om het aftreden van Law. De leiding van de katholieke kerk is bang dat het vertrek van Law een sneeuwbal effect zal hebben en dat ook andere kerkelijke kopstukken dan onder druk zullen komen te staan om af te treden.

Vrijspraak na neerschieten pedopriester

G+E 18/12

BALTIMORE/ANP - Een man die in mei een priester in Baltimore (VS) neerschoot die hem drie jaar lang seksueel had misbruikt, is hiervoor vrijgesproken. Hij werd alleen schuldig bevonden aan ongeoorloofd wapenbezit, zo berichtte gisteren de *The New York Times*. De 26-jarige Dontee Stokes,

Seksschandaal leidt tot vertrek aartsbisschop VS

door onze correspondent
Ans Bouwmans

WASHINGTON - In het aartsbisdom Boston, in de Amerikaanse staat Massachusetts, is met opluchting gereageerd op het aftreden van kardinaal Bernard Law. Na een gesprek met de 71-jarige aartsbisschop heeft paus Johannes Paulus II gisteren ingestemd met diens ontslag. Law ligt al bijna een jaar onder vuur, omdat hij van kindermisbruik verdachte priesters de hand boven het hoofd hield en hen gewoon in parochies liet werken. Het ontslag wordt gezien als een hernieuwde poging van de katholieke kerk om de crisis rond seksueel misbruik van minderjarigen in de Amerikaanse bisdommen te bezweren. Na nieuwe dramatische onthullingen deze week riepen 58 van zijn eigen priesters Law openlijk op om af te treden, in een ongebruikelijk en onmiskenbaar signaal aan het Vaticaan dat de positie van de kardinaal echt onhoudbaar was geworden. Het aartsbisdom in Boston is door 450 mensen aangeklaagd en de kerkleiding overweegt faillissement aan te vragen omdat het

alle claims niet kan betalen.

„Ik hoop dat duizenden katholieken en honderden slachtoffers in Boston zich nu beter zullen voelen”, reageerde David Clohessy, directeur van de nationale groep van mensen die zijn misbruikt door priesters, op het vertrek van de aartsbisschop. De lekengroep 'Voice of the Faithful' noemde het een 'noodzakelijk stap naar herstel'. Advocaten van slachtoffers menen eveneens dat het een stap in de goede richting is. Voor gelovigen die als kind zijn aangerand of verkracht door priesters, kan het de weg terug naar de kerk betekenen, aldus een van hen.

Het sekschandaal begon in januari met de rechtszaak tegen de later voor kindermisbruik veroordeelde ex-priester John Geoghan. Uit de processtukken werd duidelijk hoe Geoghan jarenlang zijn gang had kunnen gaan, omdat de kerkleiding in Boston niet optrad. Alhoewel Bernard Law zijn positie als aartsbisschop heeft opgegeven, blijft hij kardinaal en kan hij opnieuw een positie in de kerkelijke hiërarchie bekleden.

Bisschop Law treedt af en heeft spijt

NRL

ROME, 13 DEC. Een van de belangrijkste Amerikaanse kardinalen, Bernard Law, aartsbisschop van Boston, is vandaag afgetreden. Dat heeft het Vaticaan bevestigd. Law is beschuldigd van het systematisch achterhouden van zeer belastende informatie over priesters die zich schuldig hebben gemaakt aan seksueel misbruik van minderjarigen. Paus Johannes Paulus II, die Law vandaag ontving, heeft zijn verzoek tot aftreden aanvaard.

In een geschreven verklaring zegt Law dat hij hoopt dat zijn vertrek leidt tot de „genezing, verzoening en eenheid [binnen de kerk], die zo verschrikkelijk nodig is”. Ook bood hij zijn verontschuldigen aan tegenover „allen die hebben geleden onder mijn fouten en tekortkomingen”.

Het aftreden van Law werd algemeen verwacht nadat hij afgelopen weekende plotseling naar Rome vertrok. De 71-jarige Law stond al maanden onder druk om af te treden. Die druk was alleen maar groter geworden nadat vorige week opnieuw schokkende informatie werd openbaar gemaakt waaruit bleek van hoeveel priesters met een pedofiel verleden Law feitelijk op de hoogte was.

De seksschandalen binnen het aartsbisdom van Law, die begin dit jaar voor het eerst aan het licht kwamen, vormden het begin van de diepste crisis waar de Amerikaanse katholieke kerk ooit in heeft verkeerd. Overal in de VS, maar ook daarbuiten, deden slachtoffers van zich spreken en werden schandalen openbaar. Alleen al in het bisdom van Law lopen meer dan vierhonderd aanklachten van slachtoffers tegen de kerk. Dat was voor Law ook een reden om faillissement voor zijn aartsbisdom aan te vragen om het aantal rechtzaken tegen de kerk een halt toe te roepen. Het is onduidelijk of Rome die aanvraag heeft geaccepteerd.

Aartsbisschop Boston treedt af

Van onze correspondent
Bert Laning
WASHINGTON

VK
14/12

Paus Johannes Paulus II heeft vandaag het ontslag aanvaard van kardinaal Bernard Law als aartsbisschop van Boston. Law is de eerste hoge prelaat die het slachtoffer is geworden van de seksschandalen die de katholieke kerk in de Verenigde Staten hebben getroffen.

De positie van Law, die ooit zelfs werd genoemd als mogelijke opvolger van de paus, was onhoudbaar geworden na de onthulling van nieuwe documenten waaruit bleek dat hij uiterst mild was omgegaan met priesters die zich aan seksueel misbruik hadden schuldig gemaakt.

Law had al eerder zijn ontslag aangeboden, maar de paus had hem toen gevraagd aan te blijven om te proberen een oplossing te vinden voor de crisis, die door de seksschandalen is ontstaan. Volgens zijn woordvoester had Law zijn ontslag aangeboden, omdat hij het gevoel had dat hij geen

leiding meer kon geven aan het bisdom.

Het aftreden betekent overigens niet het einde van de problemen voor Law. De hoofdofficier van justitie in Massachusetts Thomas Reilly overweegt de leiding van het bisdom te vervolgen wegens het verdoezelen van het 'misdadig gedrag' van ontspoorde priesters.

'Er was sprake van een doofpot, van een doelbewust plan om het geheim te houden voor de justitie. De kerk en de leiding van de kerk vonden het belangrijker de kerk te beschermen dan kinderen te beschermen' en als gevolg daarvan hebben talloze kinderen nodeloos geleden', zei Reilly tegen de *Boston Globe*, de krant die de schandalen aan het licht bracht.

Law kreeg vorige week al een dagvaarding van een 'grand jury', die onderzoekt of er voldoende aanleiding is om een proces tegen hem te beginnen.

Het verwijt tegen Law en andere kopstukken van de kerk is dat zij gevallen van seksueel misbruik systematisch hebben verdoezeld door priesters over te plaatsen naar andere parochies, waar zij

Kardinaal Bernard Law FOTO AP

vaak nieuwe slachtoffers maakten. Een priester die tijdens zijn loopbaan ruim honderd kinderen bleek te hebben misbruikt, is onlangs al veroordeeld.

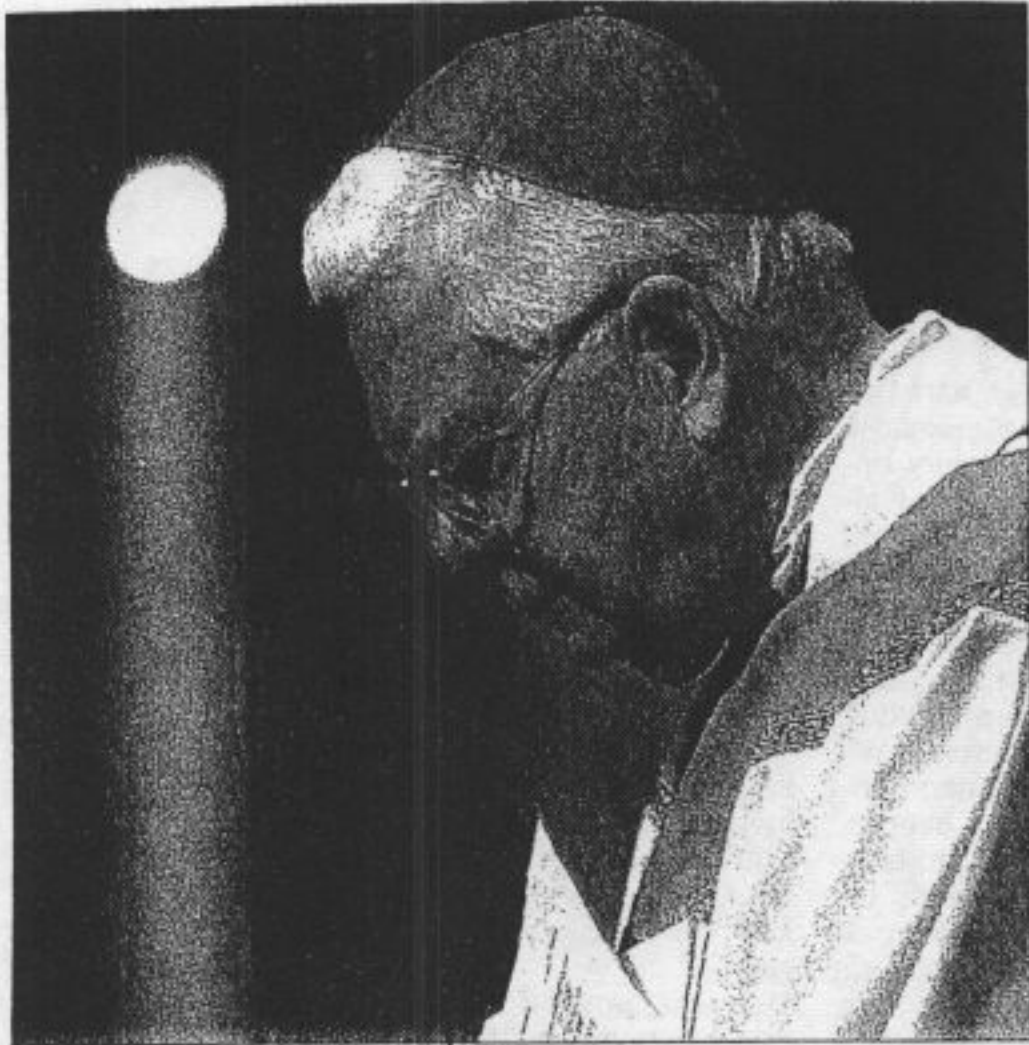
Tegen een andere priester uit Massachusetts die ervan wordt beschuldigd dat hij verscheidene jongens heeft verkracht, loopt nog

een proces. Uit kerkelijke documenten bleek dat de leiding van het bisdom van de klachten op de hoogte was, maar dat zij hem toch had aanbevolen voor een nieuwe post in Californië.

De schandalen hebben tot een opstand geleid in het bisdom. Ruim vijftig priesters drongen deze week openlijk aan op het aftreden van Law, een uiterst ongebruikelijke stap in de sterk hiërarchische katholieke kerk. Als gevolg van de crisis is er ook een lekenorganisatie, Voice of the Faithful, opgestaan die eist dat de gewone gelovigen meer zeggenschap krijgen in de kerk.

Daarnaast hangt het bisdom ook nog een financiële ramp boven het hoofd. Honderden slachtoffers hebben schadeclaims tegen het bisdom ingediend. Geschat wordt dat de claims bij elkaar ruim honderd miljoen dollar belopen. Om te ontkomen aan de claims heeft de leiding van het bisdom met de gedachte gespeeld om faillissement aan te vragen, maar daarvoor heeft het Vaticaan tot nog toe geen toestemming gegeven.

212 056
P 5

VATICANSTAD - Kardinaal Bernard Law is gisteren afgetreden als aartsbisschop van Boston. Hij kwam in opspraak door zijn medeverantwoordelijkheid voor het sekschandaal in zijn bisdom. Law, sinds 1984 aartsbisschop van Boston en een van de meest invloedrijke kardinalen, raakte sinds het uitbreken van het sekschandaal begin dit jaar steeds meer onder druk. Uit vorige week vrijgegeven documenten bleek dat hij jarenlang priesters die zich aan minderjarigen hadden vergrepen, naar een andere parochie had overgeplaatst. Foto EPA

Vaticaan keurt regels Amerikaanse kerk rond seksueel misbruik goed

VATICANSTAD (ap) — Het Vaticaan heeft maandag zijn zegen gegeven aan de regels die de Amerikaanse conferentie van katholieke bisschoppen (USCCB) heeft opgesteld over hoe in de toekomst gereageerd zal worden op seksueel misbruik door geestelijken. De goedkeuring kwam er daags nadat het Vaticaan het ontslag van de aartsbisschop van Boston, kardinaal Bernard Law, had aanvaard.

Eerder dit jaar wees het Vaticaan het door de Amerikaanse katholieke kerk opgestelde reglement nog af omdat het op een aantal punten in strijd zou zijn met het kerkrecht. Een gemeenschappelijke commissie diende daarop een aantal wijzigingsvoorstellen in, waarna zowel de USCCB als het Vaticaan het reglement goedkeurde.

De Amerikaanse katholieke kerk is de afgelopen jaren in opspraak geraakt door een groot aantal gevallen van seksueel misbruik door geestelijken. De kerk is ook in financiële problemen geraakt door het grote aantal schadevergoedingen dat aan slachtoffers van misbruik moet worden uitgekeerd.

In een brief van kardinaal Giovanni Battista Re, de voorzitter

van de Congregatie van Bisschoppen van het Vaticaan, aan bisschop Wilton Gregory, de voorzitter van de USCCB, schrijft het Vaticaan dat het de strijd tegen seksueel misbruik door katholieke geestelijken volledig steunt.

De kerk wil echter ook de goede naam beschermen van de overwegende meerderheid van priesters en andere geestelijken die zich nooit schuldig hebben gemaakt aan misbruik, en die zich met grote toewijding inzetten voor het geloof.

De aankondiging dat het Vaticaan de Amerikaanse regels tegen misbruik steunt, komt drie dagen na de aanvaarding door het Vaticaan van het ontslag van de aartsbisschop van Boston, kardinaal Bernard Law. Die lag al maanden onder vuur wegens de schandalen rond seksueel misbruik door rooms-katholieke priesters.

Law werd verweten niets te hebben gedaan om de kinderen in zijn parochie te beschermen tegen seksueel misbruik door priesters. Hij zou priesters die zich aan misbruik schuldig maakten, van de ene naar de andere standplaats hebben geschoven en de slachtoffers in de kou hebben laten staan.

sueel misbruik van minderjarigen voor een kerkelijke 'rechtbank' te brengen, goedgekeurd. Als ze schuldig worden bevonden, worden ze uit hun ambt ontheven. Een eerder voorstel, waarbij van misbruik verdachte priesters direct uit hun ambt zouden worden ontheven, wees het Vaticaan af. (Reuters)

Steun voorstel bisschoppen VS

ROME, 17 DEC. Het Vaticaan heeft een voorstel van de Amerikaanse bisschoppenconferentie om priesters die verdacht worden van sek-

Reuters, AP VATICANSTAD/DUBLIN

Het Vaticaan heeft maandag een Amerikaans voorstel voor het straffen van priesters die zich schuldig maken aan seksueel misbruik in gewijzigde vorm overgenomen. De regels zijn een reactie op de grote ophef die in de VS, Groot-Brittannië en Ierland is ontstaan over seksueel misbruik door priesters.

Volgens de nieuwe regels moet de schuld van een priester worden bewezen in een kerkelijk proces of wanneer hij zelf bekent. Dit staat in een brief van het hoofd van de congregatie van bisschoppen, kardinaal Giovanni Battista Re, aan het hoofd van

Vaticaan komt met regels tegen seksueel misbruik

de Amerikaanse bisschoppelijke conferentie, bisschop Gregory.

De regels zijn opgesteld door een speciale commissie die werd ingesteld nadat op een Amerikaanse bisschoppelijke conferentie in juni nieuwe richtlijnen werden voorgesteld. Volgens dit voorstel zou de kerkleiding met een de politie inschakelen als een priester zich schuldig zou maken aan misbruik, en zou hij uit zijn ambt worden gezet.

HLM 29-11-02

Politieagent betrap met kinderporno

SINT-NIKLAAS — Bij de grootscheepse actie tegen kinderporno, die woensdag door politiekorpsen over heel het land werd gevoerd, is ook een politieagent betrap op het bezit van strafbaar materiaal. De man, een lid van het lokale korps van Sint-Niklaas, is één van de negen personen die na 51 huiszoekingen werden aangehouden. Vijf van de negen aanhoudingen gebeurden in het gerechtelijk arrondissement Brussel.

23 van de 51 huiszoekingen leverden strafbaar materiaal op. In totaal werden 4.826 videocassettes, 2.800 cd-roms, 5.800 computerdiskettes, 77 computers en 14 laptops in beslag genomen. Al dat materiaal zou nu onderzocht moeten worden, maar dat lijkt onbegonnen werk. Volgens de speurders zal het al 10.000 uren vergen om alleen het beeldmateriaal van de 8 Brusselse huiszoekingen te bekijken. (JM)

Kinderpornovideo's in beslag genomen

Bij de politie-actie tegen kinderporno op het Internet woensdag zijn er negen mensen aangehouden, en 4.826 video's met kinderpornobeelden in beslag genomen, 77 computers, 14 draagbare computers, 2.800 cd-roms en 5.800 computerdiskettes. Gerechtelijke speurders deden huiszoekingen op 51 plaatsen in heel het land. (belga)

Gerecht zoekt kinderporno op Internet

Het gerecht heeft woensdag in dertien gerechtelijke arrondissementen huiszoekingen uitgevoerd in de strijd tegen kinderporno op het Internet. De actie was gericht tegen 52 personen die zich toegang verschaften tot websites met kinderpornografie. Verschillende van hen zijn opgepakt en werden gisteravond ondervraagd. Aan de actie namen minstens 150 politieagenten en speurders deel. Op verschillende plaatsen werd belastend materiaal in beslag genomen. De verdachten werden geïdentificeerd op basis van kredietkaartgegevens die Interpol bij een Amerikaanse Internetproviders bewaart. De gegevens hadden betrekking op kredietkaarten die gebruikt werden om toegang te krijgen tot websites met kinderpornografie. De huiszoekingen vonden plaats op last van de parketten van Brussel, Brugge, Charleroi, Dendermonde, Gent, Ieper, Kortrijk, Leuven, Luik, Bergen, Nijvel, Tongeren en Turnhout en van het auditoraat-generaal bij het militair hof en het krijgsauditoraat. (belga)

Het Vaticaan vond het voorstel echter 'juridisch tegenstrijdig'. In het vandaag gepresenteerde voorstel worden de priesters door de kerk zelf berecht en blijven ze tot de kerk behoren, hoewel zij geen parochiewerk meer zullen doen.

In Ierland presenteerde maandag de tv-zender *Irish News* een brief van een priester die de kardinaal Desmond Connell, hoofd van het grootste Ierse diocees, maant om een voorbeeld te nemen aan de kardinaal Bernard Law. Law trad drie dagen geleden af als aartsbisschop van Boston omdat hij te mild had opgetreden tegen priesters die zich schuldig hadden gemaakt aan seksueel misbruik.

Grootscheepse zoekactie naar kinderporno

BRUSSEL Over heel het land heeft de politie huiszoekingen verricht om bewijsmateriaal te zoeken in de strijd tegen kinderporno op het internet. De actie spitste zich toe op 52 personen die ervan verdacht worden kinderpornosites te hebben bezocht. Op verschillende plaatsen werd belastend materiaal in beslag genomen. Verscheidene personen zouden zijn opgepakt. Volgens de federale politie kaderden de huiszoekingen in een internationale actie en werden ook in Frankrijk, Groot-Brittannië, Duitsland en Zwitserland gelijkaardige operaties uitgevoerd.

Agenten, militairen en leraars opgepakt in onderzoek naar kinderporno

BRUSSEL — Het gerecht heeft gisteren in heel het land 52 mannen en vrouwen opgepakt in een onderzoek naar kinderporno op het internet. De verdachten werden geklist nadat ze met een kredietkaart hadden betaald voor verboden foto's en films van een Amerikaanse provider. Het onderzoek in de VS liep al sinds 1999. De verdachten werden ingerekend omdat ze volgens het federaal parket «potentieel gevaarlijk» zijn. In de groep die gisteren werd ondervraagd, zitten politieagenten, militairen, (sport)leraars, psychologen en een directeur van een muziekschool. Het parket is nog niet zeker dat alle verdachten daadwerkelijk kinderporno gebruikten. Het is niet uitgesloten dat de nummers van hun kredietkaarten werden misbruikt. (JM/KW)

Vijftig Britse politieagenten opgepakt in kinderpornozaak

Van onze correspondent Londen

Vijftig politieagenten in Groot-Brittannië zijn inmiddels aangehouden in een grootscheeps onderzoek naar kinderporno op het internet. De vijftig agenten horen tot een leger van zeventiendertig verdachten die beelden hebben gedownload van een Amerikaans kinderporno-website.

Wereldwijd zouden 250 duizend mensen in zestig landen deze website hebben bezocht. Hun namen zijn achterhaald via de creditcard-gegevens.

De Britse politie heeft honderden politiemensen op de zaak (Operatie Ore) gezet om alvast de Britse pedofielen te kunnen

arresteren. Op 1300 adressen is huiszoeking gedaan en zijn talrijke computers in beslag genomen. De politie richt zich daarbij in eerste instantie op beroepsgroepen - onderwijzers maar ook de eigen collega's - die veel te maken hebben met kinderen of makkelijk een vertrouwensrelatie met kinderen kunnen opbouwen.

De kinderbeschermingsorganisatie NPSCC, die ingeschakeld is in het onderzoek, zegt dat achter de 'onfatsoenlijke en walgelijke plaatjes echte kinderen schuilen die immens hebben geleden en die daar vaak een trauma aan hebben overgehouden'. De politie kondigde aan in de komende weken nieuwe opsporingsacties te zullen houden.

Werkgroep Morkhoven ontdekt opslagplaats pedofiel

HERENTALS — De Werkgroep Morkhoven, die naar eigen zeggen de strijd heeft aangebonden tegen de verspreiding van kinderporno, zou een nieuwe opslagplaats boordevol foto's en video's met pedofiele inslag hebben gevonden. Het gaat volgens woordvoerder Marcel Vervloesem om het complete archief van de Brit John Stamford, gewezen uitgever

van de Spartacus-gids en notoir pedofiel. Een jaar voor zijn dood bracht het parket van Turnhout Stamford voor de rechter. Hij werd nooit veroordeeld.

In plaats van de vondst over te dragen aan het parket van Turnhout, heeft de Werkgroep Morkhoven de dozen in het buitenland 'in veiligheid' gebracht. «Daar blijven ze tot we met onze leden al het beeldmateriaal hebben bekeken. We hopen de plaatsen van de beeldopnames te kunnen lokaliseren, om ons eigen onderzoek naar internationale vertakkingen verder te zetten.» (PV)

Marcel Vervloesem zet foto „mogelijke pedofiel” op Net

BRUSSEL — Marcel Vervloesem, de kinderpornojager van de Werkgroep Morkhoven, heeft op het Internet een „internationaal opsporingsbericht” verspreid met de foto van een vermoede pedofiel.

Voor zover bekend is het de eerste keer dat een privéorganisatie in België foto's van vermoede pedofielen op het Internet plaatst. Vervloesem ziet geen bezwaar. „De man duikt op in het onderzoek dat wij voeren naar verschillende pedofiele netwerken. We hebben in het verleden nog foto's verspreid via een Nederlandse

zusterorganisatie. Sommigen menen misschien dat het een inbreuk op de privacy is, maar daar ben ik het niet mee eens. We hebben trouwens al positieve reacties op ons bericht gekregen. De man is herkend. Het is een hooggeplaatste man uit de buurt van Parijs.»

Het parket van Turnhout onderzoekt of Vervloesem zich schuldig heeft gemaakt aan strafbare feiten.

Vervloesem zelf is een paar maanden geleden naar de correctionele rechtbank doorverwezen op verdenking van misbruik van minderjarigen. (me)

Author faces misdemeanor charges
By JOE LIVERNOIS
jlvernois@montereyherald.com
Posted on Wed, Dec. 04, 2002

A Monterey author who considers himself a crusader against pedophilia will be in court this week, answering to a misdemeanor charge of indecent exposure. Walter Harlan Echols II, better known as Mike Echols, is also facing charges of trespassing and obstructing justice resulting from separate episodes at Fort Ord and on a Monterey-Salinas Transit bus earlier this year. The indecent-exposure charge was filed after Presidio of Monterey police officers reported that Echols had exposed himself to them while he was being escorted off Fort Ord property, where he had been living without authorization, according to authorities.

Police cited him on March 17 for allegedly obstructing an officer, trespassing and indecent exposure. Echols, 58, is the founder of a child advocacy group known as Better a Millstone and is known for his book "I Know My First Name is Steven." The book chronicles the ordeal of Steven Stayner, the Merced boy who was kidnapped at age 7 and sexually abused for years until he managed to escape. Echols promotes himself as an investigator of pedophilia cases and a watchdog of police agencies. In October, he was cited by Salinas police for interfering with employees of a public agency and obstructing police officers after he allegedly refused to leave a Monterey-Salinas Transit bus. Two years ago, Echols was sentenced to six months in jail after a jury convicted him of making terrorist threats against employees and administrators of the transit system. Echols missed a scheduled court appearance on the Fort Ord charges two weeks ago and a judge issued a bench warrant for his arrest. Echols was taken to jail when he showed up in court the following day on the bus-related charges. He has been in custody since. Echols is next scheduled in court Thursday for a hearing on allegations that he violated terms of his probation after his conviction in 2000. The two newest cases have been consolidated and a trial is scheduled to begin Monday. Echols' attorney, David Brown, did not return telephone calls Tuesday. Roger Keene of Virginia, a

member of Echols' Better a Millstone group, said he isn't up to speed on the details but suspects Echols may be the target of harassment by Monterey County law enforcement officials. He said he has been told that authorities are trying to keep Echols from exposing information he has uncovered during his own investigation into the suicide of a Carmel Valley teenager last year. On the other hand, Keene said he is worried that Echols' activities in Monterey County might be hurting the credibility of the organization. "We're still trying to piece together what's going on there," he said. "The members are willing to fight for him. But if this is penny-ante stuff he's dealing with, he needs to suck it up and go on. If this is just a bunch of stupid stuff, we can't have the founder of our organization acting this way. I don't want the organization to hurt from this."

Posted on Fri, Dec. 06, 2002
Echols defends himself at hearing
Speaks despite lawyer's advice
By JOE LIVERNOIS
jlvernois@montereyherald.com

The strange case of Mike Echols took an even stranger twist Thursday when the crusader against pedophilia ignored his attorney's advice and gave an impassioned speech in court defending himself against charges of trespassing and indecent exposure. Echols' testimony appeared to have little effect on Monterey County Superior Court Judge Lydia Villarreal, who ruled that he had violated the terms of his probation when he failed to appear in court Nov. 22 to face the misdemeanor charges. Echols, 58, was put on probation about two years ago after serving 60 days of a six-month sentence for making terrorist threats against employees and administrators of the Monterey-Salinas Transit system. Echols, whose full name is Walter Harlan Echols II, is the founder of a child advocacy group known as Better a Millstone and is known for his book "I Know My First Name is Steven." The book chronicles the case of Steven Stayner, the Merced boy who was kidnapped at age 7 and sexually abused for years. Echols currently faces charges of indecent exposure and trespassing stemming from two separate incidents that have been consolidated into one case. The trial is set for Dec. 16. He disputes the charges, which arose from an incident at the old Fort Ord military installation on March 17 and an incident on a Monterey-

Salinas Transit bus in October. Throughout the court hearing Thursday, Echols argued with his attorney, David Brown, and was asked to calm down by the judge and the bailiff during several outbursts. Earlier in the day, Echols demanded that Brown be replaced, but Villarreal ruled that Brown should stay. The Fort Ord incident stems from an apparent dispute with Presidio of Monterey police officers who say Echols had parked his car on the property and refused to leave after several warnings. After being cited for trespassing and obstructing an officer, Echols was transported to the edge of the Fort Ord property and released, according to Officer John Chapman. At that point, Chapman testified, Echols dropped his pants and waved his genitalia at him. Echols denies it. In the bus incident, Salinas police say they were asked to escort Echols off the bus after a dispute with the driver over the fare. Echols refused to leave, according to Salinas Police Sgt. Don Cline, and was cited for trespassing. While escorting him from the bus, Echols again lost his trousers. Cline said Echols walked off the bus with his pants at his ankles. Echols was convicted two years ago of making threats against Monterey-Salinas Transit officials and employees. He spent two months in jail and was ordered not to ride the bus or contact MST officials. Echols told Villarreal on Thursday that the current charges against him were trumped-up. He said he had been given 72 hours to remove his vehicle from Fort Ord and was in the process of taking the car away when he was cited by Presidio police. He also said that he never exposed himself to officers, but that his pants had ripped when he fell while officers were trying to handcuff him. Echols also said a judge had lifted the restraining order forbidding him from boarding MST buses in January. He also insisted that he had paid the proper fare for a trip to Castroville. Deputy District Attorney Rolando Mazariegos told Villarreal his office has no record of a judge lifting the restraining order. Echols testified for five minutes, despite vigorous arguments by Brown that anything Echols could say is likely to damage Echols' jury trial on the charges later this month. Brown told Villarreal that he would not question his client if he took the witness stand. Villarreal eventually allowed Echols five minutes of "narrative" testimony. In his closing arguments, Mazariegos described Echols as a "danger" to society, citing "the disregard Mr.

Echols has shown this court and the disregard he has for the laws of California. He has no respect for anything but his own individual interests." Villarreal said she would determine an "appropriate" sentence for the probation violation when Echols next appears in court for a pre-trial hearing Dec. 12. Mazariegos said prosecutors are asking the judge to sentence Echols to at least 180 days in jail for the probation violation. *Joe Livernois can be reached at 753-6753*

'Pedofiel' krijgt gelijk

G+E
6/12

DEN HAAG - De politie Haaglanden heeft zich de afgelopen jaren onbehoorlijk gedragen tegen een vermeende pedofiel. Dat maakte de Nationale Ombudsman gisteren bekend. De man vluchtte in 1999 uit de nieuwbouwwijk Ypenburg bij Den Haag, nadat buurtbewoners hem hadden bedreigd. Zij hadden geruchten opgevangen dat de man pedofiel zou zijn. De man is echter nooit met de politie in aanraking geweest voor een zedendelict. De Ombudsman concludeert nu dat een politieambtenaar buiten zijn boekje is gegaan door te zeggen dat hij 'iets te maken had met pedofilie'.

Politie was onbehoorlijk tegen vermeende pedofiel

DEN HAAG (ANP) - De politie Haaglanden heeft zich de afgelopen jaren onbehoorlijk gedragen tegen de man die bekend stond als de vermeende pedofiel van Ypenburg. Dat concludeert de Nationale Ombudsman. De man vluchtte in 1999 uit de nieuwbouwwijk Ypenburg bij Den Haag, nadat buurtbewoners hem hadden bedreigd. Zij hadden geruchten opgevangen dat de man, vader van twee kinderen, pedofiel zou zijn. De man is voor zover bekend nooit met de politie in aanraking geweest voor een zedendelict. Hij is ook nooit veroordeeld voor iets dergelijks. De Ombudsman concludeert nu dat een politieambtenaar, die ook in de ouderraad van de

plaatselijk basisschool zat, in 1999 buiten zijn boekje is gegaan. Deze persoon heeft de schooldirecteur gezegd dat de integriteit van de man ten aanzien van kinderen in twijfel kon worden getrokken en dat hij 'iets te maken had met pedofilie'. Dat lekken was niet beoorlijkt, aldus de Ombudsman. Bovendien had de politie Haaglanden aangiften moeten aannemen die de vermeende pedofiel de afgelopen drie jaar wilde doen tegen diverse buurtbewoners die hem bedreigden en mishandelden. De man, die sinds zijn vertrek uit Ypenburg in het Groene Hart woont, reageerde overdonderd. Omdat het onderzoek bijna twee jaar duurde, had hij niet meer op een voor hem positieve uitspraak gerekend.

Politie berispt wegens lekken

ombudsman is niet gebleken dat de man voor zedendelicten met de politie in aanraking is geweest en evenmin dat hij voor een zedendelict is veroordeeld. De man klaagt er ook over dat het regionale politiekorps Haaglanden heeft geweigerd zijn diverse mondelinge en schriftelijke aangiften op te nemen van strafbare feiten die tegen hem zijn gepleegd tijdens alle buurtconflicten rond zijn persoon. Hij verwijst hierbij specifiek naar een schriftelijke aangifte van bedreiging en mishandeling door een buurtbewoner. Omdat de man geen letsel had opgelopen en zich ook niet echt bedreigd voelde, verwees de politie hem door naar de wijkagent. Het incident werd wel opgenomen in het al lopende proces-verbaal. De Nationale ombudsman stelt dat deze aangifte wel opgenomen had moeten worden gelet op de aard van feiten waarvan verzoeker aangifte wilde doen. De politie is verplicht een aangifte op te nemen, tenzij op voorhand duidelijk is dat er zonder de minste twijfel geen sprake is van een strafbaar feit.

De man heeft zich bij de Nationale ombudsman beklagd dat de politie ten onrechte vertrouwelijke informatie over hem heeft verstrekt aan derden. Ambtenaren van de politie zouden aan één of meerdere buurtbewoners hebben verteld dat hij pedofiel zou zijn. Deze informatie zou gebaseerd zijn op informatie afkomstig uit politieregisters. Uit het onderzoek van de Nationale ombudsman blijkt dat een politieambtenaar, tevens lid van de ouderraad van de plaatselijke basisschool, op enig moment in verzuimen de directeur van de basisschool heeft geïnformeerd naar aanleiding van de informatie die bij de politie bekend was. De politieambtenaar heeft het schoolhoofd verteld dat hij van een collega politieambtenaar had gehoord dat de man iets te maken had met pedofilie, en dat zijn integriteit ten aanzien van kinderen in twijfel gestrokken kon worden. De Nationale ombudsman oordeelt het 'lekken' van deze informatie als niet beoorlijkt. Uit het onderzoek van de Nationale

In Assen is een onderwijzer ten onrechte beschuldigd van ontucht. Hoe is het mogelijk dat de ouderparen geen van allen het schoolreglement kennen. Daarin staat dat in geval van problemen men eerst de betrokken leerkracht dient te raadplegen, is dat niet mogelijk, dan het hoofd. Daarna kan het dagelijks bestuur aangesproken worden. Als al die mensen geen raad weten, dan kan men naar de politie gaan. Maar nee, in dit geval gaat men rechtstreeks naar de politie. Onbegrijpelijk dat geen enkele ouder wist hoe het hoorde. In geen enkel stuk over deze zaak hebben we gelezen dat de ouderparen hun welgemeende verontschuldigen hebben aangeboden. Sterkte meester!

Uithuizen, G. Mellema

D v/h N 2-12-02
21e orx P6

Ombudsman: politie fout jegens 'pedofiel'

Van onze verslaggeefster
AMSTERDAM

De politie Haaglanden heeft fouten gemaakt in de zaak van een vermeende pedofiel. Een agent heeft vertrouwelijke informatie over hem doorgegeven aan een schooldirecteur. De politie heeft ook ten onrechte geweigerd een aangifte van de man over mishandeling en bedreiging door een buurtbewoner op te nemen.

Dat concludeert de Nationale Ombudsman naar aanleiding van klachten van de man over het politieoptreden. Zijn advocaat Job Knoester spreekt van een 'opsteker' die van belang kan zijn in de civiele procedure die de man heeft aangespannen tegen de minister van Justitie en de politiekorpsen.

FRANS BOSMAN PAR 7/12

AMSTERDAM - Wie in een café, op de studentenvereniging of op een feest een leuke scharrel opdoet, moet oppassen. Oppassen dat de vrouw of man niet dronken is. Want als het tot vrijen komt, zou je *one night stand* wel eens aangifte kunnen doen van ontucht. Sinds een arrest van 3 december van de Hoge Raad is de kans groot dat het dan ook tot een veroordeling komt. Dat zegt de Amsterdamse advocaat Gerard Hamer.

De Hoge Raad oordeelde in een ontuchtzaak tegen een man die in hoger beroep door het hof was veroordeeld tot twee jaar gevangenisstraf. De man had gemeenschap gehad met een vrouw van wie hij wist dat zij bijna bewusteloos was van de drank. Toen hij zag hoe de vrouw na drie, vier glazen

Haaglanden en Hollands-Midden. De man wil de kosten verhalen van onder meer zijn gedwongen verhuizing.

De 41-jarige man, vader van twee jonge kinderen, doet al jaren vergeefse pogingen om de roddels over zijn pedofiele geaardheid te ontzenuwen. Vier jaar geleden verhuisde hij op aanraden van de politie van Leiderdorp naar Rijswijk. De spanningen in de buurt waren hoog opgelopen nadat een boze buurvrouw roddels had verspreid.

In de Rijswijkse nieuwbouwwijk Ypenburg kreeg hij opnieuw problemen. Buurtbewoners bleken op de hoogte van de geruchten uit Leiderdorp. Hij wilde aangifte doen vanwege bedreiging en mishandeling, maar die werd niet opgenomen. De politie verwees hem

naar de wijkagent. De situatie liep zo uit de hand dat hij in elkaar werd geslagen en de ramen van zijn huis werden ingegooid. Zijn gezin moest door de politie worden ontzet.

Op de buurtbijeenkomst die daarna door politie en justitie werd georganiseerd, werd duidelijk dat de politie buurtbewoners had gewaarschuid hun kinderen niet bij de man te laten spelen. Die waarschuwing was nergens op gebaseerd: de man had volgens justitie geen strafblad op het gebied van zedenzaken en is ook nooit veroordeeld.

Een politieagent die tevens lid was van de ouderaad van de basisschool van de kinderen van de man, lichtte de directeur in. De agent had van een collega gehoord dat de betrokken man 'iets

te maken had met pedofilie'. Zijn kinderen werden uitgescholden, klasgenoten mochten van hun ouders niet meer bij hen spelen.

De man is twee jaar geleden verhuisd naar een andere woonplaats. Daar begonnen de roddels na een jaar opnieuw. Vorig jaar dook hij tijdelijk onder toen hij een poederbrieff kreeg met dreigementen. Het poeder bleek ongevaarlijk. De man vroeg politie en justitie tevergeefs om bescherming.

De Nationale Ombudsman schrijft dat de politie verplicht is altijd een aangifte op te nemen. De politieagent die het schoolhoofd informeerde, heeft zich volgens hem onbehoorlijk gedragen.

De politie Haaglanden zegt de uitspraak van de ombudsman serieus te nemen. Een voorlichter

meldt dat de korpsbeheerder en de hoofdofficier van justitie de klachten al eerder gegrond hebben verklaard. 'Betrokken medewerkers zijn ingelicht en de instructies zijn aangescherpt.'

Een rijksrecherche-onderzoek heeft ondanks een uitgebreide aangifte van de man echter niets opgeleverd, zegt advocaat Knoester. Volgens hem zijn twee agenten kort telefonisch geïnterviewd. Bij wie de fout ligt, is niet komen vast te staan. Ook het onderzoek van de ombudsman is in die zin teleurstellend, zegt Knoester.

Daarom vindt binnenkort bij de Haagse rechtbank een voorlopig getuigenverhoor plaats. Knoester heeft buurtbewoners en agenten opgeroepen. Zij moeten verklaren waar de roddels over pedofilie vandaan komen.

Volgens het jongste arrest van de Hoge Raad is er 'van wetenschap van de dader ook dan sprake, wanneer vast is komen te staan dat deze wilens en wets de aanmerkelijke kans heeft aanvaard dat het slachtoffer in enige in die bepaling bedoelde toestand verkeerde'. Dronkenschap dus.

Hamer vindt dat de Hoge Raad artikel 243 zodanig heeft opgerekt dat iedereen die met iemand na een avondje stappen in bed belandt, het risico kan lopen te worden beschuldigd van ontucht. "Want hoe bepaal je of een vrouw te veel gedronken heeft, als je na twee biertjes al niet meer mag rijden? En wanneer je allebei bent aangeschoten, wie houdt dan nog wie in de gaten? Als je weet hoeveel jongeren drinken, kan het niet anders dan dat het aantal ontuchtzaken zal stijgen."

Seks? De Hoge Raad ziet al snel geval van ontucht

wodka-jus raar begon te doen en nauwelijks meer kon lopen, sleepte hij haar mee. Hij legde haar op het buffet en had daar seks met haar. De vrouw wilde weg, maar kon zich nauwelijks verweren. Volgens het hof moet de verdachte dat aan het gedrag van de vrouw hebben gemerkt.

De vrouw raakte buiten bewustzijn en kwam weer bij, in een kantoortje in de kelder van het restaurant. Daar had de dader opnieuw gemeenschap met haar. Weer probeerde het

slachtoffer hem van zich af te duwen, maar opnieuw kon zij nauwelijks weerstand bieden. De man werd veroordeeld wegens ontucht en ging tegen de uitspraak van het hof in cassatie bij de Hoge Raad.

Volgens de Hoge Raad staat de omschrijving van het delict dat de man pleegde in het Wetboek van Strafrecht art. 243: 'alleen de vleeselijke gemeenschap buiten echt met een vrouw van wie de dader wist dat deze in staat van bewusteloosheid of onmacht verkeer-

de'. In 1991 werd bij wet bepaald dat het ook om personen kan gaan, 'van wie de dader weet dat zij aan een zodanige gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van hun geestvermogens lijden, dat zij niet of onvolkomen in staat zijn hun wil omtrent de in die bepaling genoemde handelingen te bepalen of kenbaar te maken of daartegen weerstand te bieden'. Die uitbreiding was vooral bedoeld om geestelijk gehandicapten en psychiatrische patiënten te beschermen.

Megazoektocht leidt Britse politie naar vermoedelijke serieverkrachter

DM 4/12
Belga / Eigen berichtgeving

Een ware psychose is in Groot-Brittannië aan zijn einde gekomen. Tenminste dat hopen de speurders. Maandagavond pakte de politie, na de grootste mensenjacht van de laatste jaren, een 48-jarige man op die van serieverkrachting verdacht wordt. Hij zou tien vrouwen hebben aangerand en werd de voorbije dagen al duchtig vergeleken met de Yorkshire Ripper.

De verdachte zou tijdens het voorbije jaar tien meisjes en vrouwen tussen 10 en 52 jaar hebben aangerand en/of verkracht. Zijn actierein bevond zich voornamelijk in het

drukbevolkte zuidoosten van Engeland: Surrey, Londen, Kent, Berkshire, Hertfordshire. De man veroorzaakte daar een 'ware psychose'. De politie raadde vrouwen af met een walkman rond te lopen zodat ze waakzaam zouden kunnen blijven. Ook de werkwijze van de serieverkrachter sprak tot de verbeelding. De dader nam na elke verkrachting een kledingstuk van het slachtoffer mee. Het leverde hem de bijnaam de 'trofeeënverkrachter' op.

De politie lanceerde een megazoektocht, Operation Orb. Er werden honderd speurders uit vijf korpsen op de zaak gezet. Het team werd bijgestaan door psychologen die dadersprofielen opstelden en experts die uit de locaties van de verschillende verkrachtelingen de woonplaats van de verkrachter

probeerden te achterhalen. Uiteindelijk werd een verdachte, een man uit Ashford in Kent, opgepakt op de snelweg. Zijn huis wordt doorzocht. Na het laatste incident, de aanranding van een veertienjarig meisje in Hertfordshire, publiceerde de politie een computerfoto van de dader. Duizenden tips kwamen binnen.

De zoektocht was de grootste sinds de politie twee decennia geleden achter de Yorkshire Ripper aanging. Dat was een notoire serieverkrachter die heel Groot-Brittannië in de ban hield en eigenlijk Peter Sutcliffe heet. In 1981 werd hij tot een levenslange gevangenisstraf veroordeeld voor de moord op dertien vrouwen en zeven pogingen tot moord. Zijn vrouw wist van de daden van haar man niets af.

Huizer jongen veroordeeld voor ontucht

C+E 11-12

AMSTERDAM - Het gerechtshof in Amsterdam heeft een zestienjarige jongen uit Huizen gisteren een geheel voorwaardelijke jeugd-detentie van vier maanden opgelegd wegens verkrachting van en ontucht met een vier jaar oud jongetje. Ten tijde van het seksueel misbruik, begin 2000, was de dader dertien jaar oud. In grote lijnen bevestigt het hof het vonnis van de Utrechtse kinderrechtbank.

Gedurende twee jaar moet de licht verminderd toerekeningsvatbare Huizer zich houden aan de opdrachten van de jeugdbescherming. Daarnaast krijgt hij therapie bij de psychiatrische kliniek De Waag in Utrecht. Als hij zich niet aan deze twee voor-

waarden houdt, wacht hem alsnog gevangenschap. De officier van justitie in Utrecht vond deze stok achter de deur wat aan de kleine kant, en was tegen het vonnis in beroep gegaan. Het openbaar ministerie wilde de mogelijkheid hebben de jongeman naar een strengere jeugdinrichting te sturen voor het geval de hulpverlening tijdens de proeftijd zou stranden of onwil van de jeugdige delinquent. Bij het bepalen van de strafmaat hielden de hoger beroep-rechters rekening met het blanco strafblad van de jongen en diens weinig vrolijkstemmende persoonlijke omstandigheden.

DNA bewijst onschuld verkrachter na 16 jaar

VS Een Amerikaan in de staat Louisiana die zestien jaar geleden tot levenslange gevangenisstraf werd veroordeeld wegens verkrachting, is vrijgelaten nadat uit DNA-onderzoek was gebleken dat hij de dader

niet geweest kan zijn. De man was veroordeeld voor de verkrachting van een 13-jarig meisje.

Muzikleraar Belfeld verdacht van ontucht

Belfeld De politie heeft een 47-jarige muzikleraar uit het Noord-Limburgse Belfeld gearresteerd op verdenking van het plegen van ontucht met drie meisjes uit Kessel. Dat heeft de politie gisteren bevestigd. De 15-jarige meisjes kregen bij de man muziekles.

Jeugdhulpverlener vast voor ontucht

DEN BOSCH; 31 DEC. De rechtbank in Den Bosch heeft gisteren dertig maanden cel en nog eens zes maanden voorwaardelijk op-

Pedofiel uit Telefacts naar rechtbank voor seks met 16-jarige

BRUSSEL - Patrick M., de 37-jarige bankdirecteur uit Tervuren die als pedoseksueel ontmaskerd werd in een reportage van Telefacts moet zich voor een correctionele rechtbank verantwoorden. Dat besliste de raadkamer in Brussel gisteren. De man wordt beticht van aanzetten tot ontucht van minderjarigen ouder dan 16. Een journaliste van Telefacts had zich via een chatbox op het internet voorgesteld als 'Amber, een meisje van dertien'. De bankdirecteur zocht contact met haar. Alles werd stiekem gefilmd en de bankdirecteur werd ontmaskerd en gearresteerd. Later bekende hij ooit seksueel contact te hebben gehad met een meisje van zestien dat door een pooier op het internet werd aangeboden en van wie hij naar eigen zeggen pas nadien vernam dat ze minderjarig was. Uit het psychiatrisch onderzoek blijkt dat de man begeleiding nodig heeft.

gelegd aan de voormalig directeur van een jeugdzorginstelling in het Noord-Brabantse Sint Anthonis. Daarnaast moet hij twee jaar lang een therapeutische dagbehandeling ondergaan en mag hij vijf jaar zijn beroep als jeugdhulpverlener niet meer uitoefenen. De man pleegde ontucht met zijn pupil. Tegen hem was drie jaar cel en tbs geëist. (ANP)

Vrijspraak voor ontucht met meisje

ASSEN/ZUIDLAREN ■ De 40-jarige E. de G. uit Groningen is gisteren door de rechtbank in Groningen vrijgesproken van ontucht met zijn vroegere buurmeisje (toen 5 jaar oud) in Zuidlaren. De rechtbank achtte de verklaring van het slachtoffer onvoldoende

Drachtster van verkrachting vrijgesproken

DRACHTEN ■ De 21-jarige W.B. uit Drachten is gisteren voor het gerechtshof in Leeuwarden opnieuw vrijgesproken van drie verkrachtingszaken in zijn woonplaats. Volgens het hof is er te weinig bewijs. Justitie had in hoger beroep viereenhalf jaar cel geëist. Justitie verdenkt de man ervan dat hij in april vorig jaar twee meisjes van 12 en 13 jaar heeft verkracht in het Drachtsterbos. Ook zou hij geprobeerd hebben een 23-jarige vrouw uit Groningen te verkrachten.

Het OM droeg het vreemde gedrag van de verdachte na de verkrachtingen aan als bewijsmateriaal. Zo beplakte hij zijn fiets met stickers en sneed hij in zijn schoenzolen, terwijl hij wist dat beide bewijsmateriaal waren in deze zaak.

Bovendien identificeerde een van de slachtoffers de 21-jarige man. De vrouw van 23 wees hem ook aan, maar was niet zeker van haar zaak.

Eerder eiste Justitie ook viereenhalf jaar cel in deze zaak. Ook de rechtbank sprak de man vrij.

Werkstraf voor ontuchtpleger

EMMEN/ASSEN ■ Voor ontucht met zijn nichtje uit Emmen (van haar zevende tot twaalfde jaar) is de 60-jarige H.D. van den B.

overtuigend. Tegen De G. was een taakstraf van 240 uur en een half jaar voorwaardelijke celstraf geëist.

uit Voorschoten gisteren door het betalen van een schadevergoeding van bijna 700 euro. Tegen de man was en jaar cel, waarvan vier maanden voorwaardelijk geëist.

Conciërge kan niet van jongens afblijven

van een onzer verslaggevers
ZUTPHEN - 'De school heeft me ontslagen. Ik ben alles kwijtgeraakt.' J. N., ex-conciërge van een Apeldoornse school, is al 'bestraft' voordat hij gistermiddag voor de politierechter in Zutphen terecht stond. Tussen september 1986 en juli 1987 pleegde hij ontucht met minstens drie leerlingen.

APL 5-12

Toen de politie hem opriep om op het bureau te verschijnen, ging de conciërge J. N. uit Emst er vanuit dat oud-leerling M. aangifte tegen hem had gedaan. Het ging echter om een andere oud-leerling, R., die hem beschuldigde van ontuchtelijke handelingen. N. zou zijn geslachtsdeel bij de toen nog puber tegen de bips en het kruis hebben geduwd. Daarbij zou N. de jongen kusjes in de nek en op de mond hebben gegeven. Twee andere slachtoffers, onder wie

M., deden geen aangifte, maar legden wel belastende verklaringen af. Bij de politie gaf N. toe kusjes in de nek van R. te hebben gegeven. De rest kon hij zich niet meer herinneren. 'Het zou kunnen', verklaarde hij op het bureau.

FILM

Gistermiddag bleek zijn geheugen beter. 'Het is allemaal een hele tijd geleden en dan zit je opeens op het politiebureau', zei de 50-jarige. 'Daar kon ik me een aantal dingen niet meer herinneren. Eenmaal thuis ben ik de film keer op keer in mijn gedachten gaan afdraaien, wel honderduizend keer. Ik kan me niet voorstellen dat ik heb gedaan waarvan ik word beschuldigd.'

De officier van justitie vroeg daarop waarom het slachtoffer zou liegen. 'Dat weet ik niet. Ik weet alleen maar dat ik hem

met een zoen heb aangeraakt. Verder is er niets gebeurd.' Toen de aanklacht tegen N. binnenkwam, nam de school meteen maatregelen.

HULP

N. voelde meteen aan dat hij in het verleden dingen heeft gedaan die niet kunnen. 'Ik ben enorm geschrokken van de aanklacht, heb meteen hulp gezocht. Ik ben bij Tender in behandeling gegaan. Ik hoop dat ze me verder kunnen helpen.'

'U wist dat u niet met uw handen van jonge jongens af kunt blijven', zei de officier. 'De verleiding werd u te groot. Het is heel moedig dat het slachtoffer aangifte heeft gedaan, al is het jaren later. U heeft de grenzen overschreden. Als conciërge moeten de leerlingen u kunnen vertrouwen. De leerlingen zijn aan u toevertrouwd. Daar heeft u misbruik van gemaakt.' De officier acht de kans op her-

haling groot. 'Dat blijkt uit het rapport van de reclassering.' Ze hechtte er daarom veel waarde aan dat N. de aanwijzingen van de reclassering blijft opvolgen. Daarom eiste ze naast een werkstraf van 120 uur ook een voorwaardelijke straf van twee maanden met een proeftijd van twee jaar. Advocaat Assink benadrukte dat zijn cliënt op het politiebureau meer heeft verklaard dan hij hoefde. 'Hij wilde schoon schip maken. Hij weet dat hij het niet had moeten doen. Daarom zou hij dan liegen? Twee, drie keer kusjes geven, is dat ontucht? Er wordt erkend dat er geen sprake van dwang is geweest. Van wie is het initiatief geweest?'

WIJZER

De officier van justitie wierp die suggesties ver van haar af. 'Maar zelfs dan nog... N. was veel ouder. Je mag er vanuit gaan dat

hij dan ook wijzer is. De verantwoordelijkheid blijft bij de volwassene liggen.'

N. liet in zijn slotwoord weten 'spijt te hebben van wat ik heb gedaan. Ik heb het vertrouwen van mijn gezin en mijn omgeving geschaad. Het zal tijd kosten dat te herstellen.'

De politierechter oordeelde dat 'het ontuchtig gedrag is voortgekomen uit het feit dat u conciërge was. In zo'n functie weet je dat je van de leerlingen moet afblijven. Misschien weggedrongen. Ik vind de verklaringen van het slachtoffer voldoende.'

De rechter veroordeelde N. tot een voorwaardelijke celstraf van twee maanden, met een proeftijd van twee jaar. Daarbij moet N. een werkstraf van 100 uur volbrengen. N. en zijn advocaat namen bedenktijd om hoger beroep te overwegen. Daarvoor hebben ze twee weken de tijd.

Cel en TBS geëist tegen ontvoerder 9-jarig meisje

DV/HN 13-12

GRONINGEN/ONDERDENDAM ■ De officier van justitie heeft vijf jaar cel en TBS met dwangverpleging geëist tegen Frans W. (33) uit Groningen. De man wordt verdacht van de ontvoering van een 9-jarig meisje uit Onderdendam. In zijn woning deed hij een mislukte poging het meisje te verkrachten.

Taxichauffeur W. wordt verder verdacht van ontucht met twee zusjes van 4 en 5 jaar oud en een poging tot ontvoering van een 7-jarig meisje uit Groningen. Ook stond hij terecht voor het bezitten van een grote hoeveelheid kinderporno op zijn computer.

'Het is goed dat ik nu ben gepakt', verklaarde de Groninger gisteren tegenover de rechter. 'Wat ik gedaan heb, is niet gezond. Het werd van kwaad tot erger.'

Volgens deskundigen is de kans groot dat de W. opnieuw in de fout gaat als hij vrijkomt. De rechter doet op 24 december uitspraak.

ZIE VERDER

Ontvoerder durfde slachtoffertje niet aan te kijken

Ontvoerder durfde slachtoffertje (9) niet aan te kijken tijdens poging tot verkrachting

Vervolg van pagina 1

Door Sander van der Werff

GRONINGEN/ONDERDENDAM ■ Kinderlokker Frans W. (33) kreeg seksuele spanning in zijn hoofd door naar kinderpornosites op internet te kijken. 'Het is goed dat ik nu ben gepakt', verklaarde de Groninger taxichauffeur gisteren tegenover de rechter.

In april geeft W. een realistisch vervolg aan zijn fantasieën. Hij doet in Eelde, Paterswolde en Groningen meerdere pogingen om meisjes mee te nemen in zijn auto, maar die mislukken. Toch maakt hij die maand twee slachtoffertjes. Het zijn de

Vier jaar cel en TBS voor ontvoerder meisje

DV/HN 23-12

GRONINGEN ■ De rechtbank in Groningen heeft de 33-jarige taxichauffeur Frans W. uit Groningen veroordeeld tot vier jaar cel en TBS met dwangverpleging. De man ontvoerde eerder dit jaar een 9-jarig meisje uit Onderdendam en probeerde haar in zijn woning in De Wijert in Groningen te verkrachten. Omdat het meisje tegenstribbelde lukte dit uiteindelijk niet. W. moet ruim drieduizend euro betalen aan het slachtoffer.

Kennis

De rechtbank acht verder bevestigend dat de man in het verleden twee jonge dochters van een kennis onzedelijk

heeft betast en heeft geprobeerd een 7-jarig meisje uit Groningen te ontvoeren.

Uit psychiatrische rapporten blijkt dat de man slechts in verminderde mate toerekeningsvatbaar is. Volgens de rechters is Frans W. vanwege zijn gewelddadigheid en zijn 'obsessieve pedoseksualiteit' een gevaar voor de samenleving en de mensen om hem heen. Uit het onderzoek naar de handel en wandel van de man bleek dat hij al eerder vergeefse pogingen had gedaan om jonge meisjes te ontvoeren met de bedoeling om ze daarna seksueel te misbruiken. Dit gebeurde in Eelde, Paterswolde en Groningen.

dochtertjes (4 en 5 jaar) van een kennis, op wie W. twee avonden oppast. Hij stapt onder de douche met de meisjes en betast ze onzedelijk tijdens het inzepen.

Op 5 september slaagt hij erin een meisje in zijn auto te krijgen. Op de Winsumerweg in Onderdendam staat hij met zijn auto in de berm als een 9-jarig meisje op een fiets passeert. Hij vraagt het kind de weg naar Bedum, en of ze bij hem in de wagen komt zitten. Als ze dat laatste weigert, spuit W. pepperspray in haar ogen.

Gedreven door zijn seksuele fantasie ontvoert hij het huilende kind naar zijn woning in de Groninger wijk De

Wijert. W. knevelt het meisje met tape en plakt ook haar mond af. Om haar blik te ontwijken trekt hij een T-shirt over haar hoofd en probeert seks met haar te hebben. Het meisje verzet zich echter hevig. W. staakt zijn poging.

Ondertussen is de politie hem al enige tijd op het spoor door alert optreden van het zusje (11) van het slachtoffer. Het meisje was getuige van de ontvoering en noteerde het kenteken van W.'s Suzuki. Als de man en het 9-jarige kind om vier uur 's middags de woning verlaten, zetten agenten de achtervolging in. Een half uur later slaat de politie W. in de boeien.

De officier van justitie eiste

Celstraf voor gymleraar na relatie met leerlinge

BREDA ■ Een gymleraar uit het Brabantse Oosterhout moet ruim een half jaar de cel in omdat hij de 'lichamelijke en seksuele integriteit heeft geschonden' van een 15-jarige leerlinge.

De man, die werkzaam was op het Onze Lieve Vrouwe Lyceum in Breda, had vorig jaar

met haar een intieme relatie aangeknoopt.

De Bredase rechtbank veroordeelde de leraar gisteren tot twaalf maanden gevangenis waarvan vier voorwaardelijk en legde hem ook een driejarig verbod op om les te geven aan minderjarigen.

Advocaat mr. R. Baetens

pleitte zijn cliënt vrij. Hij betoogde namens de docent dat jongeren van 15 jaar zich tegenwoordig heel zelfbewust of uitdagend kunnen presenteren en ook zelf hun wil kunnen bepalen.

De rechtbank had daar niet veel boodschap aan. (GPD)

DV/HN 3-12-02

Portugese politie onderzoekt pedofilieschandaal in weeshuis

LISSABON (reuters, ap, afp) — De Portugese politie is begonnen met het onderzoek naar vermeend seksueel misbruik in het meest prestigieuze weeshuis van Portugal, Casa Pia.

Eerste minister Jose Manuel Durao Barroso heeft een onderzoek geopend naar seksueel misbruik van kinderen in het weeshuis. Daar zouden al meer dan tien jaar kinderen mishandeld en misbruikt worden zonder dat iemand ooit veroordeeld werd.

Teresa Costa Macedo, voormalig staatssecretaris voor Familiale Aangelegenheden, vertelde afgelopen week in de media dat ze twintig jaar geleden de politie al op de hoogte had gebracht van het

misbruik. Ze spreekt van een pedofilienetwerk waarbij diplomaten, politici en mediafiguren betrokken zijn. Volgens Costa Macedo heeft de politie toen niets ondernomen. De gerechtelijke politie zegt dat ze de klacht wel onderzocht heeft, maar dat ze de zaak heeft laten vallen vanwege een gebrek aan bewijsmateriaal.

De pedofiliezaak kwam opnieuw onder media-aandacht nadat Costa Macedo een klacht had ingediend tegen Carlos Silvino, een werknemer van Casa Pia, die maandag door de politie gearresteerd werd. Silvino wordt ervan verdacht een pedofilienetwerk georganiseerd te hebben sinds het eind van de jaren 1970. Hij ontkent alle aantijgingen.

Pedofilie in Roemenie

BOEKAREST, 12 DEC. In de Roemeense stad Iasi is de Amerikaanse historicus Kurt Treptow tot zeven jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens pedofilie - seks met kinderen van tien en dertien. Treptow vroeg om clementie omdat hij heeft „geijverd voor het Roemeense NAVO-lidmaatschap” en „niet had geweten dat het meisje van dertien minderjarig was”. In Iasi staat ook een Fransman terecht op beschuldiging van pedofilie, maar de vijf weeskinderen die hem hadden beschuldigd hebben die beschuldiging gisteren ingetrokken. (AFP, AP)

jarig meisje mee te nemen 29 april: W. vergrijpt zich tijdens het oppassen andermaal aan de kinderen van zijn kennis 20 augustus: Op de Boerhaavelaan/Donderslaan in Groningen probeert W. een meisje van 7 jaar in zijn auto te ontvoeren. Omstanders weten de kidnap te voorkomen 5 september: W. ontvoert het meisje uit Onderdendam en misbruikt haar in zijn woning

Chronologie

3 april: W. probeert in Eelde tevergeefs een meisje in zijn auto mee te nemen 5 april: W. moet oppassen op de jonge dochters van een kennis. Hij doucht met de kinderen en betast hen onzedelijk 9 april: In Paterswolde probeert hij opnieuw een minder-

20-21-2002

Pedofiel mag woon- wijk kind jaar lang niet in

PAR
6/12

(Van een verslaggeefster)
DORDRECHT/DEN HAAG - Een 26-jarige pedofiele man uit Papendrecht mag een jaar lang de Papendrechtse wijk, waar hij eerder dit jaar een vierjarig jongetje misbruikte, niet in. Dat heeft de rechtbank van Dordrecht gisteren in een kort geding bepaald.

Het gezin, dat rust wil voor het kind, eiste dat de man twee jaar lang Papendrecht niet in mag. Tijdens bemiddelingsgesprekken had de politie gesugereerd dat de familie misschien beter zelf kon verhuizen. Dat weigert ze pertinent.

De man is eerder veroordeeld tot tien maanden gevangenisstraf, waarvan zes voorwaardelijk, wegens ontuchtige handelingen met een vierjarig buurjongetje. De rechter bepaalde destijds ook dat hij niet meer in Papendrecht mocht komen. Aangezien de ontuchtpleger in hoger beroep is gegaan, is de werking van dit vonnis geschorst. De dader woont daardoor nog steeds in zijn ouderlijk huis, naast het huis van zijn slachtoffertje.

In een andere zaak rond pedofilie oordeelde de nationale ombudsman gisteren, dat de politie Haaglanden ten onrechte vertrouwelijke informatie heeft verstrekt aan derden. Een politiemann had de directeur van een basisschool in de nieuwbouwwijk Ypenburg laten weten, dat een bepaalde buurtgenoot 'iets te maken had met pedofilie'.

De nationale ombudsman noemt het lekken van deze informatie niet behoorlijk. Verder heeft de politie volgens de ombudsman ten onrechte geweigerd een aangifte op te nemen van de betrokken man, van mishandeling en bedreiging door een buurtbewoner.

Nadat de man, een 41-jarige vader van twee jonge kinderen, zijn intrek had genomen in een nieuwe woning, deden geruchten de ronde dat hij pedofiel was. In 1998 en 1999 kwamen bij de politie diverse meldingen en aangiftes binnen van strafbare feiten, zoals belediging en mishandeling. Zowel de man als de buurtbewoners maakten zich daar schuldig aan. De ophef en onrust in de buurt leidde ertoe dat de man en zijn gezin eind 1999 naar een andere plaats verhuisden.

De nationale ombudsman weet niet of de man voor zedendelicten met de politie in aanraking is geweest en evenmin of hij voor een zedendelict is veroordeeld. De politie Haaglanden wil niet bevestigen of ontkenen dat de man is veroordeeld.

In een reactie zegt de politie Haaglanden dat zij de uitspraak van de nationale ombudsman 'zoals altijd serieus neemt'. Zij heeft de betrokkenen ingelicht en de instructies aangescherpt.

Maag van de rechter draait om

PAR
3/12

EEN BUURTBEWONSTER belde over haar toeren op 1 september de politie toen ze in het Spaarndammerplantsoen de man zag die zich een dag ervoor in hetzelfde parkje had afgetrokken. Hij zat op een bankje, terwijl verderop vijf meisjes in een speeltuintje speelden.

De onaneerder liet zich moeilijk arresteren. Hij beet de duim van een agent bijna door - ondanks de harde klappen die hij op zijn hoofd kreeg. Op de zitting zei de 28-jarige S. A. gisteren dat de beet 'een reflex' was. Zijn advocaat, M. Spruijt, vond dat zijn klant 'niet actief had gehapt'. De agenten waren bovenop A. gesprongen, 'waarbij de verdachte een vinger in zijn mond kreeg'.

De schennispleger verklaarde na zijn arrestatie dat hij zich aangetrokken voelde tot jonge meisjes en dat hij zich voor het eerst had afgetrokken in een park. Maar ook dat hij het had gedaan omdat hij zich 'niet zo lekker voelde'.

Snel bleek dat de in Hongkong geboren man, die op zesjarige leeftijd naar Nederland kwam, bekendheid genoot in internetcafés. Daar kwam hij niet meer binnen omdat hij zich al surfend bevredigde. Favoriete sites waren die met namen als knuffelbeer en teddybeer, waarop meisjes in allerlei staten van ontkleding waren te zien terwijl ze seksuele handelingen verrichtten.

Ook bleek dat A. kinderporno had opgeslagen. En dat hij eerder tot een taakstraf van 240 uur was veroordeeld wegens het bezit van kinderporno. Die taakstraf had hij niet voltooid. Hij vond 'het niet zo leuk en had er geen zin in'.

Rechtbankvoorzitter M. Gonggrijp deed op de zitting veel moeite de verdachte te doorgronden. Tevergeefs. De verdachte met het kleine postuur en de blonde plukken in zijn halflange zwarte haar gaf vaak geen antwoord, hetgeen tot lange stiltes leidde. Of hij gaf ontwijkende antwoorden. Hij wist niet waarom hij afzenders van vie-

De Chinese potloodventer masturbeerde in plantsoen en internetcafé. Bij zijn aanhouding beet hij een duim van een agent bijna door. Eis tegen de schennispleger op herhaling: tien maanden cel plus vijf maanden voorwaardelijk.

ROB ROMBOUITS

ze plaatjes in zijn bestand had. Hij had helemaal niet om de plaatjes gevraagd - die kreeg hij zomaar opeens in zijn scherm toegestuurd. 'Johan de Pooh', die vaak als digitale gesprekspartner opdook, kende hij eigenlijk niet. En wat te doen om herhaling te voorkomen? A. wist het niet.

Gevolg was dat Gonggrijp moedeloos in de microfoon zat te blazen. Eén keer ontglipte haar een 'poeh, poeh'. 'Ik vind dat u ontzettend irritant doet. Het interesseert u om de dooie dood niet of u wordt geholpen. Net als bij die taakstraf: 'Geen zin, laat maar'. Enige motivatie is van belang

om iets aan uw probleem te doen."

De psycholoog constateerde dat A., die na de havo en hts de studies bouwkunde en informatica niet voltooide ("Het was te moeilijk, ik had geen zin."), nogal wat onder de leden heeft: hechtingsangst, een ontwikkelingsstoornis, angst, depressies, moeite agressie in toom te houden, onvolwassenheid op seksueel gebied. A. vindt de wereld maar waardeloos, weet niet hoe te leven en hij is moeilijk in beweging te krijgen.

De psycholoog constateerde verder dat A. enigszins verminderd toerekeningsvatbaar was en stelde behandeling voor in De Waag. "Denkt u in staat te zijn in gespreksessies te praten over wat u opwindt?" vroeg Gonggrijp. Het aarzelande antwoord van A. - 'Ik denk van wel.' - ontlokte Gonggrijp een 'ja, ja'.

Officier van justitie M. Zwinkels eiste tien maanden cel plus vijf maanden voorwaardelijk plus de verplichting dat A. de aanwijzingen van de reclassering opvolgt, zoals bijvoorbeeld behandeling bij De Waag.

Volgens Zwinkels wakkert schennis onveiligheidsgevoel aan. Ouders durven hun kinderen niet meer op straat te laten spelen. Het bezit van kinderporno is op geen enkele wijze te tolereren. "U maakt deel uit van een circuit waarin kinderporno wordt gemaakt. U bent er medeverantwoordelijk voor dat levens van jonge kinderen op een brute, walgelijke wijze worden verruïneerd. Als je de foto's ziet: mijn maag draait om."

Advocaat Spruijt vroeg er begrip voor dat zijn klant met zijn seksuele voorkeur geen kant op kan. "Het is net zoiets als dat het voor mij als hetero verboden is uiting te geven aan mijn voorkeur voor volwassen vrouwen."

Zwinkels wilde de seksuele voorkeur van de raadsman buiten de zaak houden. "Het gaat erom dat er geen slachtoffertjes mogen worden gemaakt."

Vreugde en verdriet na vrijspraak voor opa

Geen bewijs voor ontucht met kleinkinderen

door Bert-Jan Klein

HILVERSUM - Emotionele taferele gisteren in het Hilversumse kantongerecht na de vrijspraak van een 77-jarige Huizer, die werd verdacht van ontucht met drie van zijn kleinkinderen. De Hilversumse politierechter A. Wildenburg had kort daarvoor geoordeeld dat er te weinig bewijs was om de bejaarde man te veroordelen. De Huizer barstte na het vonnis in tranen uit, evenals veel van de twintig meegeweten familieleden. De drie vermeende slachtoffers verlieten met hun ouders en advocaat op hetzelfde tijdstip zwaar teleurgesteld de zittingszaal. Officier van justitie A. Drogd had tegen de Huizer 80 uur werkstraf en twee maanden voorwaardelijke celstraf geëist voor ontucht met de meisjes in de periode 1989 tot en met 1993. Zij was van mening dat de verklaringen van de drie meisjes voldoende bewijs hadden geleverd dat het misbruik werkelijk had plaatsgevonden.

De zedenzaak kwam begin 2001 aan het rollen toen één van de drie meisjes tegen haar moeder vertelde dat haar opa jaren daarvoor vaak 'aan haar had gezeten'. De moeder informeerde daarna bij haar twee andere dochters of zij ook iets dergelijks hadden meegemaakt en die kwamen met vergelijkbare verhalen. De ouders en de meisjes

deden daarna aangifte tegen de grootvader. De Huizer heeft vanaf de eerste beschuldigingen in alle toonaarden ontkend dat hij ontucht met zijn kleinkinderen had gepleegd. Advocaat A. Moszkowicz stelde gisteren dat de reden van de aangiftes moet worden gezocht in de verstoorde verhouding tussen de opa en oma en de moeder van de drie meisjes. De vrouw zou haar ouders verwijten haar slecht te hebben opgevoed en zou de meisjes hebben aangezet tot de verklaringen. Volgens Moszkowicz was het verder onmogelijk dat het misbruik regelmatig ongemerkt had plaatsgevonden in aanwezigheid van een groot aantal familieleden, zoals de meisjes tegenover de politie hadden verklaard. Hij vond het bovendien vreemd dat de meisjes er tien

jaar lang niet met hun zusjes over hadden gepraat en zich niet alle feiten herinnerden. Officier van justitie Drogd betoogde dat het bij zedenzaken helemaal niet ongebruikelijk is dat slachtoffers jaren met een dergelijk 'geheim' rondlopen voordat zij iemand iets vertellen en zich niet alles exact kunnen herinneren, omdat zij de ervaringen jarenlang hebben verdronken. De spanning liep op toen de politierechter aan het eind van de twee uur durende zitting tien minuten schorsing aankondigde. Na de hervatting werd het oordeel van de rechter al gauw duidelijk toen zij verklaarde dat bewijs in een rechtszaak niet alleen wettig, maar ook overtuigend moet zijn. "Dat is in dit geval niet zo. Ik spreek u dus vrij", aldus Wildenburg.

Beleid voor intimiteit in psychiatrie

De GGZ Rijnmond-Zuld en het Trimbos-Instituut hebben een programma ontwikkeld dat gericht is op het voorkomen en signaleren van seksueel geweld in psychiatrische zorginstellingen.

In het programma 'Seksualiteit

en grenzen in de psychiatrische zorg' is niet alleen aandacht voor de omgang met seksueel geweld, maar ook voor het faciliteren van gewenste seksualiteit en intimiteit. Hulpverleners worden getraind om seksualiteit bespreekbaar te maken met patiënten, maar ook om hieraan grenzen te stellen.

Het programma is uitgevoerd in drie instellingen, het rapport hierover is verkrijgbaar bij het Trimbos-instituut.

Tbs'ers over be-

Van onze verslaggeefster
Ellen de Visser
AMSTERDAM

17/12

Acht tbs-gestelden hebben bij de Nationale Ombudsman klachten ingediend tegen het forensisch psychiatrisch centrum Veldzicht in Balkbrug. Ze vinden dat hun behandeling wordt vertraagd.

In uitgebreide beklagschriften verwijten de tbs'ers Veldzicht dat bij conflicten wordt gedreigd met opname op een longstay-afdeling. Ook bij de rechtbank beweren deskundigen dat ze levenslang moeten worden opgesloten omdat behandeling zinloos is, zegt Job Knoester, advocaat van de tbs-gestelden. Eén cliënt kreeg dat al voor plaatsing in Veldzicht te horen.

Dit is in strijd met de Beginsele wet tbs, die bepaalt dat patiënten op den duur moeten terugkeren in de maatschappij. Alleen een speciale commissie mag oordelen over longstay en pas als tbs'ers in twee verschillende instellingen tevergeefs zijn behandeld.

Volgens de tbs'ers, van wie er zes voor een zedendelict zijn veroordeeld, bestaat vooral onder zedendelinquenten 'ernstige zorg en angst' dat Veldzicht zedendelinquenten per definitie op de longstay vindt thuishoren.

De acht tbs'ers klagen bovendien over onjuiste verslaggeving. Zo werd de zaak van een tbs'er die tijdens een proefverlof werd beschuldigd van verkrachting, gese-

Pedofilieslachtoffer neemt revanche met schokkend boek

ANTWERPEN - "Eerst moesten we ons wassen." Onder deze titel vertelt Jef Marynissen het verhaal van jarenlang seksueel misbruik als kind en de verwoestende gevolgen die dat voor zijn leven had. "Ik was krapuul, onhandelbaar, werd als uitschot behandeld. Maar nu neem ik revanche. Dit boek is voor mij een overwinning. Ik ben uit een diepe put gekropen."

Jos Vranckx

Toen Jef Marynissen begin dit jaar in het VTM-nieuws beelden zag over de pedofiliezaak in Beerse, kwamen in hem pijnlijke herinneringen naar boven. "Ik was woedend over de reactie van een buurtbewoonster, die deed alsof er niets gebeurd was. Ik nam contact op met VTM en mijn verhaal kwam op televisie. Zo is de bal aan het rollen gegaan en kreeg ik het voorstel voor een boek over mijn ervaringen."

"Drie maanden lang heb ik eraan gewerkt, alles moest eruit. Toch heb ik bewust sensatie vermeden. Er staat maar één verkrachting in beschreven, over de rest zwijg ik. Mijn enige bedoeling is stem te geven aan de slachtoffers van pedofilie en mensen wakker te schudden."

Kinderdorp

Het verhaal van Jef Marynissen begint in het kinderdorp Molenberg in Rekem, Limburg, waar hij als driejarige kleuter werd afgezet, samen met zijn zusje. "Fernand, een vriend van de familie, kwam ons er in het

weekend en tijdens vakanties ophalen. Hij misbruikte ons op alle mogelijke manieren. In 1985 werd hij aangehouden maar alleen maar voorwaardelijk veroordeeld. De man die mijn leven, dat van mijn zus en van nog andere kinderen kapot heeft gemaakt... Ik hoop dat hij opnieuw voor de rechter kan komen, zodat hij beseft wat hij aangericht heeft."

Als tiener kwam Jef van het ene home in het andere terecht, tot en met de instelling in Mol. "Ik vluchtte voor Fernand en voor mijn herinneringen in drugs en drank, ik was gewelddadig en agressief, maar niemand vroeg vanwaar dat kwam. Thuis had ik nooit een knuffel of kus gekregen, nooit een normaal gezinsleven gekend."

Vier jaar geleden kwam Jef, toen 25, voorwaardelijk vrij uit de gevangenis van Hoogstraten. Hij had ongeveer zeven jaar in de cel doorgebracht. "Ik was vastbesloten iets van mijn leven te maken. Maar het liep mis. Na een mislukte zelfmoordpoging, waarbij ik opgespaarde pillen inslikte met een fles cola, viel ik in een diepe coma. Als bij wonder ontwaakte ik na 14 weken, fysiek gehandicapt maar mentaal ongedeerd. Als gevolg van een mislukte keeloperatie kan ik geen vast voedsel eten."

"Maar nu zie ik de toekomst wel zitten. Ik heb een nieuw levensdoel gevonden, vooral dankzij mijn vriendin Kelly. Onze relatie kan niet meer stuk na alles wat we samen hebben doorgemaakt. We dachten dat we ook geen kinderen konden krijgen, vanwege mijn toestand, tot zij plots afkwam met het bericht: *Ge hebt me iets aangedaan. (fier lachend)* Op 21 juli, de nationale feestdag, is Sacha geboren."

Jef hoopt nu dat hij zijn leven een positieve wending kan geven door als ervaringsdeskundige andere slachtoffers van seksueel misbruik te helpen. "Ik ben nog maar 29 maar heb alles al meegemaakt. Toch klaag ik niet. Ik mag blij zijn dat het zo is afgelopen. Nu wil ik vooruit. Ik hoop dat ik de kansen krijg."

Gretel Van den Broeck & Jef Marynissen, *Eerst moesten we ons wassen. Pedofilieslachtoffer getuigt*. 191 blz., Uitg. Van Halewyck.

Website van Jef: net.clubs.nl/marynissen_jef

Britse campagne tegen kindermisbruik

LONDEN - In Groot-Brittannië zijn de affiches van de sociale hulporganisatie Barnardo's aan de pers voorgesteld. De suggestieve posters, waarop kinderen met een verouderd gezicht worden afgebeeld, maken deel uit van een grootscheepse campagne van de organisatie tegen kinderprostitutie. De affiches dragen telkens de titel Misbruik door prostitutie berooft kinderen van hun leven.

6 v A 16-9 (Foto EPA)

Geen foto's tijdens Brits kerstspel

LONDEN, 30 NOV. Een school in Zuid-Engeland heeft ouders dringend verzocht om dit jaar geen video-opnamen of foto's te maken van het kerstspel dat zal worden uitgevoerd door hun vier tot negenjarige kinderen. Het schoolhoofd sprak de vrees uit dat de beelden op internet terecht komen, waar ze in handen kunnen vallen van kwaadwillende pedofielen. "Dit jaar is er veel publiciteit geweest over het thema bescherming van kinderen en daarom is het maken van opnamen tijdens het kerstspel verboden", aldus de directeur in een brief aan de ouders. Een plaatselijke onderwijsinspecteur sprak van „doorgeslagen politieke correctheid”.

De secretaris van een onderwijsbond zei zich niet voor te kunnen stellen dat beelden van een kerstspel voor pornografische doeleinden gebruikt kunnen worden. (AP)

Britse ouders mogen hun kinderen niet filmen

LONDEN - Een basisschool in Groot-Brittannië heeft ouders verboden video-opnames te maken van een kerstspel om te voorkomen dat de beelden in handen komen van pedofielen. Het hoofd van de school in Sundon, vlakbij Londen, heeft de ouders daartoe opgeroepen. De kinderbeschermingsorganisatie Kidscape spreekt van een overreactie op de bestrijding van seksueel misbruik van kinderen. Vx 30/11

Een kind een ijsje geven wekt al veel wantrouwen

Achtergrond | Britse pedofielenjacht krijgt griezelige trekjes

In Groot-Brittannië lijkt een ware heksenjacht te zijn losgebarsten jegens pedofielen. Aangejaagd door de tabloids leidt dat soms tot bizarre toestanden waarbij zelfs de grote kindervriend de Kerstman duchtig op zijn tellen moet passen.

Van onze correspondent Peter de Waard LONDEN

Vx 10/11

Vroeger zagen de Britten overall spoken, tegenwoordig zijn dat pedofielen. 'Drie onbekende wijzen die een kind een geschenk zouden aanbieden, zouden anno 2002 in Groot-Brittannië hoogst verdacht zijn', zo schamperde *The Economist* onlangs.

Een man die zijn eigen kind over de bol aaid, werd kort geleden bij school aangesproken met het verzoek voor zijn naam en adres, meldde een krant.

Een aantal scholen in Staffordshire maakte gisteren bekend de ouders formuleren te laten ondertekenen waarbij zij expliciet toestemming geven voor het gebruik van foto's van hun kinderen op school. De scholen zijn bang dat de foto's in handen kunnen komen van pedofielen.

In de aanloop naar de kinderveesten lijkt in Groot-Brittannië een soort van nationale paniek te zijn uitgebroken over pedofilie. Een school in het Engelse graafschap Bedfordshire verbood video-opnames tijdens het jaarlijkse kerstspel van de kinderen. De Schotse hoofdstad Edinburgh wil

de zelfs een verbod op het maken van video's of foto's van alle schoolactiviteiten zo lang niet alle ouders daar uitdrukkelijk toestemming voor zouden geven. De Rotary-clubs in Groot-Brittannië, wier leden tijdens de kersttijd vaak voor liefdadigheidsinstellingen actief zijn en daarbij soms ook voor kerstman spelen, hebben een richtlijn uitgevaardigd dat tijdens een bezoek van de kindervriend een derde volwassene (buiten de ouder) aanwezig moet zijn. Kinderen mogen volgens de richtlijn niet worden aangeraakt. Hoogstens is een kusje in de lucht of een hand toegestaan.

The Economist omschreef het als een vorm van paranoia die echte pedofielen niet zal weerhouden, maar de kinderen veel plezier ontnemt. De jacht op pedofielen onttaardt soms in een heksenjacht.

De politie stelde dinsdag ook een onderzoek in bij een Londense galerie naar een afbeelding van een twaalfjarig meisje in bad die deel uitmaakt van een expositie van de Zwitserse fotokunstenaar Annelies Strba. De foto - van haar eigen dochter Sonja - werd zeventien jaar geleden gemaakt en is al in talloze Europese steden te zien geweest zonder dat er ooit een klacht over is gekomen. Een voorbijganger in Londen, die de afbeelding zag door de ramen van de galerie in East End, vond de foto 'pedofiel en aanstootgevend' en deed aangifte.

In Groot-Brittannië is een nationale campagne gaande tegen pedofielen. Met medewerking van Amerikaanse opsporingsambtenaren heeft de politie zeventien adressen van internetgebruikers weten te achterhalen die een kinderporno-website hebben be-

zoekt. Elke dag wordt daar een aantal van opgepakt. Twaalfhonderd personen zijn gearresteerd en een enorme voorraad computers is in beslag genomen.

Onder de verdachten bevinden zich veelal burgers die nog nooit met de strafrechter in aanraking zijn gekomen. Er zijn vooral mensen aangehouden die veel met kinderen werken, zoals onderwijzers, of een vertrouwelijke relatie met kinderen hebben, zoals vijftig politiemensen, van wie tot ontzetting van veel Britten zelfs twee die betrokken waren bij het onderzoek naar de geruchtmakende moordzaak op de kinderen Jessica Chapman en Holly Wells.

Met de opsporing van pedofielen werd op grote schaal begonnen na de moord op de achtjarige Sarah Payne in 2000. De daer bleek een al eerder veroordeelde pedofiel te zijn. Vooral de media ontketenden een *namings* en *shaming*-campagne waarbij alle bij de politie bekende pedofielen in de krant werden geportretteerd. Nieuwe misdaden werden echter niet voorkomen.

Minister David Blunkett van Binnenlandse Zaken heeft daarom de wetgeving aangescherpt. Aan het verzoek van de ouders van Sarah Payne voor volledige openbaarmaking van het register van zedendelinquenten werd niet toegegeven, wel werden de straffen voor seksueel misbruik aanzienlijk verhoogd en werden ook seksuele toenaderingspogingen jegens kinderen strafbaar gesteld.

Hiermee wil de Britse regering vooral de activiteiten binnen chatrooms op het internet aan banden leggen. Maar veel Britten denken dat hierdoor ook al het aanbieden van een ijsje aan een kind strafbaar is geworden.

There was a mixed reaction today from around the country as New Labour finally released the details of its "Think of the Children" White Paper, which it hopes will form the basis of new legislation in the next session of Parliament. 12/12/02

The legislation was announced by party spokesperson Dr Hugo Z

Hackenbush, surrounded by a phalanx of adorable infants. "This is a real step forward in protecting our children from the dangers of society," he announced. "For too long, filthy lusty perverts have frottaged with impunity after young children, but no longer. We have taken on board the views of many concerned parents - most notably the excitable ones - and we believe this paper builds upon the current hysteria in a populist and above all, vote-winning way."

Amongst the many reforms suggested, by far the most radical is the proposal that all children under the age of twelve will be obliged to wear a head-to-toe garment modelled on the "burka", the typical attire of women in fundamentalist Muslim states.

Isn't he/she adorable?

School verbiedt filmen van kerstspel

LONDEN ■ Een Engelse dorpschool heeft ouders verboden om het kerstspel te filmen of te fotograferen omdat men bang is dat de beelden in de handen van pedofielen kunnen vallen.

Sue Stokes, hoofd van de lagere school van Sundon in het zuiden van Engeland, schreef een brief aan de ouders

uit vrees voor pedofiel misbruik

niet toegestaan zijn om het kerstspel te filmen", schreef Stokes.

Richard Stay, een plaatselijk raadslid voor de Conservatieven vond de beslissing belachelijk. "Het is dolgedraaide politieke correctheid", zei hij. David Hart, voorzitter van de Nationale vereniging voor Schoolhoof-

waarin ze vroeg om geen foto- of videocamera's mee te brengen naar de voorstelling. Ze deed dit nadat bezorgdheid was ontstaan dat de beelden op het internet zouden kunnen belanden.

"Er is dit jaar een heleboel publiciteit geweest rond de bescherming van het kind en om die reden zal het dit jaar

den, uitte zijn ongeloof over de zaak.

"Ik kan niet geloven dat foto's van een kerstspel gebruikt kunnen worden voor pornografische doeleinden". Het schooltje, dat 94 leerlingen tussen vier en negen jaar telt, wenste geen commentaar te geven op de berichten. (AP)

"shapeless smocks"

"What inflames the desire of a paedophile?" asked Dr Hackenbush, as he innocently used Miriam, 9, and his silvery laser pointer as visual aides.

"Why, the sight of a winsome child, especially one clad in nothing more than shorts and a t-shirt. Under our proposal, these shapeless smocks will remove the sight of young flesh from our streets and thus make them a far safer place to be, thank the Maker."

In an attempt to make the burka more "child-friendly", a range of different designs were unveiled, many sporting pictures of popular cartoon characters. "We believe the 'Pokemon' burka will prove very popular with the kids," said Dr Hackenbush, now rubbing his laser pointer with unalloyed glee, as the children glumly marched across the front of the press room in a selection of the tight-fitting outfits.

The Conservatives were less impressed however, arguing that many of the proposals were already existing policies that had been re-cycled merely to look new, shiny and clever. "Look at this point about Christmas activities on page twelve," said Roger Wolmes-Hedley, Conservative spokesman for Under-Age Sex. "This is old news. Most places offering a visit with Santa already assign two 'minder elves' to ensure no physical contact takes place other than the opening - and hopefully rather formal - handshake. Many have already installed 'Grotto isolation booths' for Santa to sit in, thus ensuring total security for our lovely, lovely little children."

He continued "The ban on video cameras at nativity plays is also an established custom. It's common sense and just plain good parenting to sacrifice these precious memories on the off-chance a paedophile might steal your camera, watch the footage and find the sight of your child dressed as a sheep sufficiently arousing to masturbate over. Yum."

"dressed as a sheep"

Dr Hackenbush, now lovingly stroking his taut, erect manhood, dismissed the criticisms. "While we acknowledge that the steady strangulation of innocence is already continuing apace, what we're trying to do is put formal legislation on the books to ensure that all our marginal seats stay red come the next election. And of course by that I mean we have the interests of the children at heart. Don't you just love them?"

"Randalf"

Comment from **nik the brief**

Posted: 16 December 2002 08:00

Truth IS stranger than fiction/satire t times. I understand that in order to avoid dirty nasty paedophiles spanking the monkey to videos of your little infants' Nativity play the Government is 'seriously considering' an outright ban on you recording your own child at a play (or even photographing them) without the express permission of every other parent of a child in the play.

Comment from **philip Kennedy**

Posted: 16 December 2002 08:09

Surely this all sounds (and looks!) rather Anti-British? If any thing I find Toddlers running around the t.v screen laughable!!!! At least it's not Osama Bin Laden Running around our T.v Screens! Or worse Saddam Hussien!

Comment from **arthurminnit**

Posted: 16 December 2002 19:09

nothing wrong with being anti-British, load of workshy buggers the lot of us, i mean, what did WE ever give the world? (apart from TBT, obviously. {still creeping})

Comment from **Grey**

Posted: 17 December 2002 08:31

I say license all can openers so only parents can have them and place all children in large tin cans when they are born. That will not only stop the paedophiles, but will stop the children running a muck in their teens.

Comment from **Gerry**

Posted: 17 December 2002 10:11

With the latest story, about Edinburgh council banning all videoling of Nativity plays without consent forms signed by every single parent of every single child, this article has become less satire than prediction. The principle appears to be that anything pedos can whack off to should be banned, so it's on the pyre with those holiday brochures, nappy ads, kids TV shows (that Mona the Vampire - fwoarr!), Barbie dolls, and clothing catalogues. Not forgetting graphics programs that allow pedos to create fake kiddy porn - Paintshop has a lot to answer for. It makes you wonder if the Edinburgh councillors watched the Brass Eye 'pedo special' and didn't have the wit to know it was satire...

Comment from **Daftyn**

Posted: 17 December 2002 12:36

Looks like Edinburgh Shitty Council have already put thru this mentalist law about taping your kids at the panto'. Tape them? I always find tie-wraps much sturdier. Ahem. Seriously though, good points from all although I'm not sure the kid-sized breathable plastic see-thru envelope would be viable given the UK Governments need to become 'greener' in it's recycling policy and practice. It would surely make more sense to keep all children indoors at all times until they are 16, probably in small, confined wooden packing cases lined with hay that they can't turn around in. Like veal. This way, a more organic material such as wood could be used as there are loads of wood in trees and that what god put here for us to use and that.

Comment from **dynamitedick**

Posted: 19 December 2002 12:48

Surely everyone must remember the film Chitty Chitty Bang Bang? I think there is a lesson there for us. All children under the age of 16 must be forced to live in a large underground cave wearing nothing but rags and be fed on scraps dropped in through the bars above. Any children found wandering the streets above would be rounded up by a man with an unfeasibly large nose wearing a black 'Marilyn Manson' outfit pretending to be a lollipop seller, who would have an ability to 'smell' the under 16's. I, for one, used to have nightmares about the Childcatcher, but now I realise the good he was doing for society as a whole and would like to apply for the position. I have a long black overcoat and a pair of pointy boots already (I was a goth as a youth)

Click here to post your comment on this article

Click here to send this article to a friend

More satire from Amazon.co.uk

All material © The Brains Trust | Next issue: 19 December 2002

Pedofielen benaderen kinderen op internet
03/12/2002, Het Volk

Campagne waarschuwt jongeren voor gevaren van openhartige gesprekken met computer

Volgens de Britse politie wordt één op de vijf kinderen die chatrooms bezoekt, wel eens door pedofielen benaderd. Vier op de tien jongeren hebben het internet al gebruikt om een blind date te regelen. De pas gestarte campagne Click Safe sensibiliseert kinderen, adolescenten, ouders en leerkrachten voor de gevaren van internet.

Chatboxen blijken een uitgelezen terrein voor pedofielen te zijn. Er duiken meer en misbruiken op. „Moeten jongeren daarom stoppen met internetten? Helemaal niet", zegt minister van Justitie Marc Verwilghen (VLD), „Chatten moet een plezier blijven maar we moeten jongeren wel waarschuwen voor de mogelijke gevaren. Vroeger stonden de kinderlokken met een lolly aan de schoolpoort. Vandaag verleiden ze anoniem op internet."

Marc Verwilghen, Vlaams minister van Onderwijs, Marleen Vanderpoorten (VLD), Child Focus en andere partners sloegen de handen in elkaar voor de preventiecampagne Click Safe. Het is de eerste keer dat in ons land een gecoördineerde sensibiliseringsactie rond veilig internetten wordt gevoerd.

Via de scholen krijgen kinderen een affiche met acht tips voor veilige surfpret. Eén van de adviezen is nooit persoonlijke informatie door te spelen via internet en geen onbekenden te ontmoeten.

Klikvast is een nieuwe gids voor scholen over veilig ICT-gebruik. De gids waarschuwt niet alleen voor porno en haatmail maar behandelt ook netiquette (etiquette op internet), mogelijke lichamelijke gevolgen van het internetten zoals een muisarm en het illegaal gebruik en kopiëren van software. De scholen krijgen tips om hun schoolnetwerk te beveiligen.

Adolescenten worden via kleurrijke postkaarten gesensibiliseerd. De zogeheten boomerangkaarten liggen in bioscopen, jeugdclubs, jeugdhuizen en nachtwinkels te grabbel.

Advertenties en televisiespots vervolledigen de campagne. De website www.clicksafe.be bevat zowel informatie voor jongeren als voor volwassenen. Child Focus opende het meldpunt www.childfocus-net-alert.be voor porno op internet. Wie

meer informatie of documentatie wil, kan naar clicksafe@childfocus.org mailen. (AEG)

Related stories

Click here to post your comment on this article

Comment from **Gerry**

Posted: 13 December 2002 07:53

Brilliant! Bad sadly rather too close to reality for comfort. I fully expect home shopping catalogues to be censored next - all those kiddies in skimpy clothes and underwear. Drool, slaver, lust... No, that would be far too silly. The sensible thing to do would be to put Grattan agents through police vetting. You can't be too careful where the welfare of children is concerned (unless you're locking the little feckers up for being 'anti-social', of course).

Comment from **eman rouY**

Posted: 13 December 2002 08:01

LOL(ita)

Comment from **sheepfarmer**

Posted: 13 December 2002 10:54

I can anything except sheep jokes. Time to boycott this site meez thinks.

Comment from **tooms**

Posted: 13 December 2002 12:25

The sooner they invent breathable lifesize plastic child envelopes the better in my opinion. Although the consumption of food might be a problem, surely the prevention of any physical contact with kids is a goal we should be striving for.

Comment from **Radox theBlue**

Posted: 14 December 2002 17:53

At last a sensible approach to childcare! There should also be an end to these shameless salacious advertisements on tv featuring naked toddlers rampaging around the screen under the guise of promoting disposable nappy products!! Remove all temptation I say! Think of the Children!

Comment from **arthurminnit**

Posted: 16 December 2002 05:09

its all very well covering the children up, but those disgusting paedophiles know that underneath all that clothing, the poor wee children are totally naked!! with provocation like that, its no wonder their perverted desires are inflamed. given the current state of genetic engineering, surely it would be possible for our children to be born without gender, and then, on their 16th birthday be given the progentive organs of their desire, which could be grown in vats from stem cells taken from them whilst they were in embryonic form. I realise that it would be quite expensive, but at least it would stop poor people from dropping sprogs out at will all over the place. also, it would allow parents to be able to choose how their offspring would look, and to flush away any that didn't fit in with their lifestyle, I mean for gods sake, who would willingly have a ginger haired child? people often complain about Eugenics at this point, but I thought Annie Lennox had a great voice, Ed Stuart was a scruffy twat though.

Campagne wijst op gevaren van chatten

BRUSSEL Omdat pedofielen steeds vaker gebruik zouden maken van de anonimiteit van het internet om afspraakjes te regelen met minderjarigen, lanceer ministers Verwilghen en Vanderpoorten samen met een aantal andere instanties een campagne om kinderen, ouders en leraars bewust te

maken van het gevaar. Via affiches, tv-spots en een website krijgen jongeren die zich wel eens op een chat-site begeven concrete tips om op een veilige manier gebruik te maken van het net. Zo worden ze gevraagd om nooit zonder medeweten van hun ouders een afspraak te maken of te bellen met iemand die ze in een chatbox hebben leren kennen.

Blz. 3

M-03-12-02

CAMPAGNE OM KINDEREN EN JONGEREN TE WAARSCHUWEN VOOR RISICO'S

Surfen en chatten moeten leuk blijven

DS 3-12

BRUSSEL — Vroeger moest je je kinderen waarschuwen voor mannen die snoepjes uitdeelden bij de schoolpoort. Nu moet je ze ook waarschuwen voor mannen die zich op een chatsite voordoen als een 13-jarige op zoek naar een vriendje of een lief. Chatten is immens populair onder jongeren. Een landelijke preventiecampagne wil hen waarschuwen voor mogelijke risico's.

Van onze redactrice
Veerle Beel

HOI, ik ben Kris, 13 jaar/ Zin om naar de zoo te gaan?/ Ik wil je heel graag/ de olifanten tonen en we kunnen ze/ aanraken.

Een doodgevone oproep in een chatroom? Herlees de boodschap dan nog eens en sla telkens een regel over. Toch even schrikken: de 'dertienjarige' heeft andere bedoelingen dan hij op het eerste gezicht prijsgeeft. Wellicht is hij niet eens dertien.

INTERNET ZOALS HET LEVEN ZELF: ER LOPEN GOEDE EN SLECHTE MENSEN ROND

Volgens Child Focus, dat zich op cijfers van de Britse politie baseert, wordt één op de vijf kinderen die chatrooms bezoeken, wel eens door pedofielen benaderd. Vier op tien jongeren gaan in op een uitnodiging tot een 'blind date' met iemand die ze enkel van het Internet kennen.

En ongeruste ouders hangen geregeld bij Child Focus aan de lijn,

omdat hun kinderen geconfronteerd werden met pornografisch materiaal op het Internet of schokkende voorstellen kregen bij het chatten. Die zijn vaak veel explicieter dan de hierboven vermelde boodschap.

Daarom lanceren de minister van Justitie, Marc Verwilghen (VLD), en Child Focus, samen met een heleboel chatoperatoren, een preventiecampagne die jongeren en kinderen tegen de risico's moet waarschuwen. Er komen advertenties in jongerenbladen en een spotje op tv. Dat laatste is in beeld gezet door Dorothée Van den Berghe, de regisseuse van de langspeelfilm *Metsje*.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Marleen Vanderpoorten (VLD), sluit zich bij het opzet aan. Ze heeft zelf een gids voor veilig internetgebruik op de scholen (*Klikvast*) in de aanbieding. En via de basisscholen gaat zij affiches naar de jongste doelgroep verspreiden, waarop in acht regels een gedragscode voor veilig surfen wordt samengevat. Een gelijkwaardige affiche werd twee jaar geleden met veel succes, op 40.000 exemplaren, door Child Focus verdeeld.

De hele preventiecampagne komt er mee op vraag van VT4, naar eigen zeggen marktleider in het aanbieden van chatdiensten op computer en op tv. De zender

Chatten is immens populair onder jongeren. © Violet Corbett Brock

werd immers geconfronteerd met de „keiharde” realiteit dat er wel degelijk pedofielen rondwaren in de VT4-chatrooms. Sindsdien zijn er maatregelen getroffen en worden berichten vaker en intenser gescreend om ongewenste boodschappen te weren (*DS 10 oktober*).

Alle chatoperatoren zijn samen met Verwilghen en Child Focus rond de tafel gaan zitten, en ondertekenden gisteren een gemeenschappelijk 'charter'. Daarmee verbinden ze zich ertoe er strenger op na te zien dat elke communicatie via hun kanaal fatsoenlijk blijft verlopen. Ze beloven ook nauw samen te werken met de politie om misbruiken uit te schakelen.

Verantwoordelijke Patrick Thillieux van VT4: „Chatten is fun en moet vooral fun blijven. Daar hebben wij zelf ook alle belang bij.” VT4 heeft ook een website ontworpen die de preventiecampagne mee ondersteunt: kinderen, jongeren én volwassenen vinden er alle mogelijke info over veilig sur-

fen en chatten.

Rechercheur Luc Beirens van de Federale Computer Crime Unit vraagt dat mensen die klacht willen indienen over onfatsoenlijke chatters, zoveel mogelijke exacte gegevens doorspelen: de nickname van de dader en het precieze tijdstip waarop hij zich in een bepaald chatkanaal bevond zijn erg belangrijk, tot op de minuut na. Slachtoffers kunnen klacht indienen bij de lokale politie.

Volgens Cló Willaert van chat.be is de wetgeving op dit moment echter niet sluitend genoeg om elke overtreder te 'pakken'. „Ouders en kinderen moeten vooral waakzaam blijven en weten dat het Internet zoals het echte leven is: er lopen goede en slechte mensen in rond.”

■ www.clicksafe.be
■ www.ond.vlaanderen.be/ict
■ Voor klachten over kinderporno op het Internet kan men nog steeds terecht bij het meldpunt dat Child Focus voor de zomer lanceerde:
■ www.childfocus-net-alert.be

spraakje is gauw gemaakt en een skateboard snel gekocht! Via goede voorlichting kun je als ouder voorkomen dat ze zomaar afspreken met een vreemde of hun adres- of creditcardgegevens doorgeven.

Tips hiervoor en handige verwijsadressen zijn te vinden op www.veilig.kennisnet.nl. Ook de lessenserie 'Cybersecrets' kan helpen. Via testjes, enquêtes en achtergronden worden middelbare scholieren hierin bewust gemaakt van de risico's op internet. Ze leren wat ze zelf kunnen doen om zich te beschermen. Cybersecrets kan op school en thuis worden ge-

Chat-tv voedingsbodem voor kindermisbruiker

DJ 13-12

BRUSSEL — Gino D. (37) plande het misbruik van minderjarige meisjes uit West- en Oost-Vlaanderen, zelfs uit Amsterdam, via Chat-tv.

VT4 en Kanaal2 vormden de voedingsbodem van de man uit Ingelmunster, die sinds elf jaar op diverse adressen in onder meer Kortrijk, Denderleeuw en Sint-Niklaas woont. Hij ontkent nog steeds zijn aanranding op minstens vier meisjes — drie van zeventien en een van veertien — na vooral chatten op VT4 en Kanaal2, zelfs JIM-TV en MTV of het bezoek van dancings, waarbij hij de minderjarigen een BV-carrière beloofde. Ze werden misbruikt toen ze voor hem uit de kleren gingen.

Gino D. wordt nog steeds op de rooster gelegd in verband met diverse misbruiken van minderjarigen. De feiten, die hem ten laste worden gelegd, dateren allemaal van maart, april en mei van dit jaar, voor zover geweten. Sindsdien leefde hij ondergedoken, vooral in Nederland. Maar ook daar deed de man zich voor als een impresario, lokte een 17-jarige in de val en had enkel zijn obscene doel voor ogen.

Hij ging aan het verkrachten in augustus 2000, vrezende de speurders, toen hij werd vrijgelaten uit de gevangenis, na vijf jaar opsluiting voor oplichting. Hij nam diverse keren een valse naam aan en verdween in de schemerzone. Na de aangifte van misbruik van een minderjarig meisje en het aantreffen van zijn vingerafdrukken na het misbruik in Nieuwpoort, werd zelfs een internationaal aanhoudingsbevel tegen de man uitgeschreven.

BELOOFDE MINDERJARIGEN EEN BV-CARRIÈRE

Dat zette de Nederlanders ertoe aan hem te verdenken van een verkrachting in Amsterdam. Hij verbleef in zowat alle Europese landen — vaak in Nederland en Spanje — onder valse namen en bleef daar oplichten en minderjarigen misbruiken.

Toen het parket van Veurne lucht kreeg dat de man in Knokke verbleef, klapte de val dicht en werd hij ingerekend. Zijn recentste misdad dateert van vorige week, toen hij een meisje van zeventien misbruikte. Hij blijft aangehouden door het parket van Brugge. (yn)

LETTERLIJK

Veilig op het net, voor meer surfpret

1. Ik vertel mijn ouders wat ik doe wanneer ik surf of chat.
2. Ik geef geen informatie over mezelf of over vrienden aan iemand die ik leer kennen via het net of op de chat.
3. Mijn paswoord is zoiets als mijn huissleutel, die geef ik aan niemand.
4. Als ik met iemand „in het echt” wil afspreken die ik via het net of op de chat heb leren kennen, praat ik er eerst met mijn ouders over.
5. Ik bel nooit met iemand die ik via het net of op de chat heb leren kennen zonder het thuis te bespreken.
6. Als ik iets niet leuk vind, stop ik onmiddellijk met surfen of chatten en vertel het aan mijn ouders.
7. Ik geloof niet alles wat ik zie en wat men mij zegt op het net of op de chat.
8. Zelfs op het net of op de chat blijf ik altijd beleefd.

HILVERSUM - Internet is net de echte wereld: er is een hoop leuk te beleven, maar gevaren zijn er ook. Sites met seks of geweld, misbruik van persoonlijke gegevens, misleiding bij chatten, overhaaste online-aankopen... Als ouder wil je je kind daar tegen kunnen beschermen. Kennisnet biedt toegang tot 'veilige' sites en geeft goede info om kinderen zonder kleerscheuren te laten mailen, chatten en surfen.

Kennisnet is bestemd voor iedereen die te maken heeft met het primair, voortgezet en beroepsonderwijs. Voor leerlingen, docenten en ouders zijn er aparte sites waar onder andere educatieve informatie, nieuws, spelletjes en discussieplatforms te vinden zijn. Alle informatie binnen Kennisnet is 'verantwoord'. Er is geen plaats voor commercie, seks of geweld.

Kennisnet is dus een goed vertrekpunt voor kinderen op internet. Verlaten zij Kennisnet, dan krijgen ze daarvan een melding met tips over veilig surfen.

Veiliger surfen leren

Buiten de omgeving van Kennisnet zijn kinderen op het internet extra kwetsbaar. Een af-

GW
4/12

Kerst 2003 viert Tessa Termonen thuis! Nog maar een jaar geleden viel er niks te vieren voor het 16-jarige licht verstandelijk gehandicapte meisje, dat in '99 minstens twee maal slachtoffer werd van een groepsverkrachting in de Amsterdamse Westerparkbuurt. Bij gebrek aan goede opvang, zat ze weggestopt in een jeugdgevangenis. Tot Hondsberg la Salle uit Oisterwijk haar een plaats bood. Een instelling waar niet alleen met Tessa, maar met tientallen andere zware probleemkinderen kleine wonderdjes worden verricht...

EINDELIJK GOEDE HULP VOOR SLACHTOFFERTJE GROEPSVERKRACHTING

Of ze was te oud, te jong, te dit en te dat. Beter gezegd: te moeilijk. Een veel te ingewikkeld geval. En dan nog al die publiciteit: je haalde wel wat binnen de muren als thuis als je daaraan begon...

Die publiciteit begon vorig jaar met een artikel in deze krant, waaruit bleek dat Tessa in de Amsterdamse Westerparkbuurt eind '99 meermalen was misbruikt en verkracht door veertien jongens tussen de negen en zestien jaar oud. De hulpverlening richtte zich vooral op de schokkend jonge daders en de licht verstandelijk gehandicapte Tessa viel tussen wal en schip: sterker nog, ze werd op straat regelmatig bedreigd en uitgescholden door de betreffende jongens.

Een gruwelijke ervaring voor een meisje dat haar leven toch al zo slecht was begonnen. Tessa leek voor het ongeluk geboren te zijn. Kind van verslaafde ouders, moeder wordt vermoord, vader pleegt zelfmoord. In het pleeggezin waar de peuter wordt geplaatst, overlijdt de pleegvader. Waarna de kleine Tessa een lange, lange zwerftocht langs inrichtingen, psychiatrische ziekenhuizen, crisisopvang, instellingen en god-wet-wat maakt. Onder andere enorme hechtingsproblemen, fonsen de hulpverleners. Ja, geen wonder.

En als niemand dan meer raad met haar weet, alle professionals met de handen in het haar zitten, mag Tessa gaan wonen bij tante Peggy, een zus van haar vader, en oom George.

Tessa bloeit op bij de daadkrachtige Peggy en de vriendelijke George. Ze wordt vrolijk, geeft om haar uiterlijk, doet het goed op de speciale school, haar IQ blijkt hoger dan verwacht. Tot een snerpende dissonant het aanzwellende melodietje doorbreekt en Tessa door de groepsverkrachting gruwelijk wordt teruggeworpen. Tessa is suïcidaal, verwondt zichzelf, is onbenaderbaar, razend, angstig en boos. Een dossier van drie vuisten dik dat angstvallig als een hete aardappel van bord naar bord wordt geschoven.

Eén directeur keek vorig jaar door al die bergen papier heen en zag een doodsbang, zestienjarig kind. Directeur Thijs Dingenouts van Hondsberg La Salle in Oisterwijk: „Je kunt eigenlijk zeggen dat het onze specialiteit is: wij zijn een overloop voor zware landelijke probleemgevallen. Ik ben te veel hulpverlener om te zeggen: jij bent te moeilijk voor ons.”

Hondsberg La Salle is een instelling waar ze niet terugdeinzen voor dikke dossiers; integendeel, niemand kijkt er op van Tessa's voorgeschiedenis. Er is een speciale afdeling met vierentwintig plaatsen voor kinderen van vier tot achttien jaar met een verstandelijke beperking én psychiatrische problemen. Er zitten kinderen die nog gruwelijker zaken hebben meegemaakt, kampen met nog

grotere trauma's.

Het is een groep waar men in het gespecialiseerde Nederland niet goed raad mee weet. Vroeger, en dat is niet eens zo heel lang geleden, werd er vanuit gegaan dat verstandelijk gehandicapten geen psychiatrische problemen konden hebben. Want als ze 'raar' deden, was dat gewoon het gevolg van hun verstandelijke handicap: klaar. Pas de laatste jaren is aanvaard dat ook deze mensen psychiatrische hulp nodig kunnen hebben.

Psychiater Victor Assmann is de drijvende kracht achter de voor Nederland unieke afdeling. Zeven jaar geleden maakte hij in een Haags ziekenhuis mee hoe een zwakbegeerd jongetje met ernstige brandwonden op de benen, zich van angst de getransplanteerde lappen huid van het lichaam trok toen zijn vader hem kwam ophalen. De vader bleek de brandwonden te hebben veroorzaakt. Maar voor het jongetje was in geen enkele instelling plaats. De kinder- en jeugdpsychiatrie weigerde hem omdat hij een verstandelijke handicap had; de tehuizen voor verstandelijk gehandicapten weigerden hem omdat hij 'te psychiatrisch' was.

Al die muurtjes en schotten zijn te hoog, vond Assmann. Instellingen moeten redeneren: wat heeft dit kind nodig? En niet: wat hebben we precies in huis? Niet zeggen: het kind past niet in ons kader, maar: we gaan het kader aanpassen! In zijn woede schreef hij een brief aan de toenmalige minister Borst, die hem antwoordde dat ze zich over deze problemen nog meer zorgen maakte dan hij. En of hij zich wilde inzetten voor een oplossing. Assmann trad in dienst van Hondsberg la Salle en kreeg daar van de directie de mogelijkheid om een speciale afdeling op te richten. Hier richt hij zich met een compleet team, waarin onder anderen een maatschappelijk werker, een speltherapeute en andere deskundigen, speciaal op deze 'complexe gevallen'.

De werkwijze van het team is zonder meer creatief te noemen. Een jongetje dat eigenlijk geen andere kinderen om zich heen duldt? De boel wordt verbouwd tot er een speciale ruimte voor het kind is. Een kind dat berucht is om haar onverwachte weflooggedrag? Hup, extra hekken op het terrein. Toen Tessa met haar twee cipiers binnenkwam, observeerde Victor Assmann hoe het meisje minder agressief leek als haar tante Peggy in de buurt was. Een ankerpunt voor Tessa, constateerde hij: daar moest gebruik van worden gemaakt om Tessa nieuwe ankerpunten te laten krijgen.

En dus werd het ouderappartament voor Peggy in orde gebracht. „Dat hadden ze nog niet zo vaak meegemaakt, maar voor iets anders dan anders' draaien ze in deze instelling hun hand niet om. Er werd een koelkastje neergezet, overal kwam servies vandaan en alle kinderen noemden de tante Peg”, moet pleegmoeder Peggy Termonen glimlachen. „Het was wel zwaar. In het begin werd ik bij de therapie betrokken. Tessa moest zoveel

door MARJOLEIN SCHIPPER

OISTERWIJK, dinsdag

EN beetje schuw kijkt ze met haar donkere ogen door het brillette. Bezoek. Dat betekent spanning voor de zestienjarige Tessa. De normale dagelijkse gang van zaken wordt doorbroken en dat valt voor iemand met haar achtergrond niet mee. Geen woord komt er over haar lippen en ook het kerstdeutje vermag de spanning niet te breken. Gelaten wacht ze af; haar ogen lichten pas op als psychiater Victor Assmann de toverformule uitspreekt: „Dan maar straks even een sigaretje Tessa? Maar we zijn eigenlijk aan het minderen!”

woede kwijt, het zat allemaal in haar opgesloten. Werd het haar echt te veel, dan kwam ze naar mijn huisje hollen en gingen we samen terug.”

Psychiater Victor Assmann is een zachtmoedig ogende man die helemaal niet van publiciteit houdt. Maar hij wil heel, heel graag dat er in Nederland meer tehuizen zoals Hondsberg la Salle komen. „We betrekken ouders heel direct bij onze therapie, juist omdat we heel veel van hen over hun kind kunnen leren. Maar als die vader en moeder uit Den Helder moeten komen en ruim drie uur onderweg zijn naar de bossen van Oisterwijk, is dat belastend. Dat moet dichterbij de buurt kunnen.”

Zoals Assmann zijn manier van behandelen uitlegt, lijkt het verbluffend simpel. Het komt neer op ontleden. Wat zijn de psychiatrische problemen, in hoeverre kan het kind worden gestimuleerd in zijn leermogelijkheden hoe zit het met de thuissituatie? Want hoewel er kinderen uit alle milieus in Hondsberg la Salle verblijven, is daar vooral bij de kinderen met een zorgeheuten onder toezichtstelling nog wel eens iets aan te verbeteren. „Vaak heel praktische zaken”, zegt maatschappelijk werker Rinske van der Meer.

„Een gezin dat door geldgebrek en allerhande problemen nauwelijks meubilaire heeft. Dan ga ik met ze naar de kringloopwinkel. Het is soms niet anders.”

Bij Tessa thuis was „tante Peggy te voorzichtig met haar”, zegt Victor Assmann. Niet zo verwonderlijk na alles wat er gebeurd was, maar ook, of misschien juist een kind als Tessa heeft duidelijke grenzen nodig. „Er waren bij Tessa elf punten”, zegt Assmann. „Ze had bijvoorbeeld een posttraumatisch stressyndroom, ze had sterke herbelevingen van de verkrachting en inderdaad hechtingsproblemen. Ze zag iedereen die een beetje aardig tegen haar deed als een moeder- en vaderfiguur en viel die om de nek. Verder waren er zaken als de zelfverwonding als gevolg van opgebouwde spanningen en het feit dat ze zichzelf onvoldoende verzorgde.”

„Aan al die punten zijn we gaan werken. Niet alleen maar zeggen: je mag jezelf niet snijden, maar ook alternatieven aanreiken om van die spanningen af te komen. Haar duidelijk maken waarom ze het doet. Omdat het te druk is, of omdat ze ruzie heeft met een ander kind. En dat ze dan maar even in haar kamer moet gaan zitten. De bedoeling is dat we de kinderen ook het succes laten ervaren als het goed gaat. Ze moeten ook beseffen dat ze hier tijdelijk zijn en dat het de bedoeling is dat ze naar huis gaan of, als dat niet kan, naar

een geschikte instelling.”

Nogmaals: Tessa is in Hondsberg la Salle slechts één van de velen, en

helemaal niet 'de moeilijkste'. Er komen verstandelijk beperkte kinderen die zulke psychiatrische problemen hebben, dat ze hebben geprobeerd een broertje of zusje te vermoorden. Of het huis in brand hebben gestoken. Gevallen als het meisje dat zichzelf verwondde, stal als de raven, doorlopend wegliep en thuis niet meer welkom was. „En elke nacht in haar broek plaste. Let wel, een meisje van zeventien. Zo'n behandeling gaat met heel kleine stapjes. Zo verstopte ze elke ochtend haar natte onderbroek. Als het dan zover is dat ze die broek elke ochtend in de wasmand stopt, is dat al een hele stap vooruit.”

Een meisje als Tessa zal altijd problemen blijven houden, bijvoorbeeld met de hechting aan anderen. Helemaal goed komt het nooit meer, maar het kan wel veel beter. Een paar niveaus, treden, zoals Assmann het noemt, hoger. En dat is iets wat niemand vorig jaar in Tessa 'zag'. Eigenlijk was ze opgegeven, en met haar vele andere kinderen. Te moeilijk, te ingewikkeld, te complex.

Ergens in het voorjaar van 2003 zal Tessa Hondsberg la Salle verlaten. Nu al is ze regelmatig een weekendje thuis. Of ze echt thuis zal gaan wonen, is nog de vraag. Peggy Termonen: „Misschien is het voor haar beter als ze ergens naartoe gaat waar ze goede begeleiding krijgt. Zodat ze misschien nog meer vooruit gaat. We denken aan een antroposofisch tehuis. Maar we hebben haar nu al zien veranderen van een meisje dat dood wilde naar een meisje met toekomstperspectief. Je kunt wel zeggen dat ze geestelijk dood was.”

Zelf kampen de pleegouders nog steeds met de persoonlijke gevolgen van de verkrachting van hun pleegdochter. Door de gebrekkige afwikkeling en slechte hulpverlening nadien is Peggy in de wao terecht gekomen. Slechts de coulance van haar vroegere werkgever, die haar voor bijna niets een autootje ter beschikking stelde, maakt het haar mogelijk regelmatig naar Hondsberg la Salle te komen. Want de trein-taxi is ook niet alles, zo ervoer haar uit Afrika afkomstige echtgenoot George onlangs: de chauffeur zette hem ongevraagd bij het plaatselijke asielzoekerscentrum af...

„Hij dacht natuurlijk: die zwarte man is op z'n plek”, moet George lachen. Ondanks alles, ondanks het feit bijvoorbeeld dat drie van de veroordeelde daders van de groepsverkrachting in hoger beroep zijn gegaan, omdat ze in hun ogen 'niks verkeers hebben gedaan', ziet het echtpaar de toekomst met vertrouwen tegemoet. „We nemen een voorbeeld aan de mensen hier. Die hebben lef, die gaan de uitdaging aan. Waren er maar meer van dit soort tehuizen. Want ook nu, op dit moment, zitten er kinderen zoals Tessa met zware problemen in jeugdge-

vangnissen. Omdat niemand raad met ze weet. We hopen dat Tessa's verhaal eraan bijdraagt dat daar meer aandacht voor komt. Zodat zelfs deze afgruiselijke geschiedenissen nog positieve gevolgen kan hebben.”

TEL
27/12

Age of Consent

Ik ben een meisje van zeventien jaar, en ik ben er achter gekomen dat ik bi ben. Ik zou graag willen weten hoe oud je moet zijn om bij het COC binnen te komen. S.

Du's een goede vraag. Nog begin jaren zeventig was de leeftijdsgrens bij het COC 21 jaar. Dit om niet in problemen te komen vanwege artikel 248-bis in de zedelijkheidswetgeving. Maar na de afschaffing van dit discriminerende artikel speelde leeftijdsgrenzen in het COC geen rol meer. Zeventien jaar is nog steeds geen enkel probleem - jij bent welkom. Je kunt deelnemen aan een introductie-groep en aan alle andere activiteiten. Maar leeftijd is toch weer een item geworden, want jongens en meiden melden zich steeds jonger. Onlangs werden we gebeld door een vader die informatie vroeg voor zijn elfjarige zoon! Een voorbode van wat er nog gaat komen? Want dertien tot vijftienjarige holebi-jongens en -meiden vormen inmiddels allang geen uitzondering meer. En dat is één van de goede kanten van de emancipatie. Maar het zal duidelijk zijn, dat de opvang van zulke jonge mensen specifieke eisen stelt aan de vrijwilligers bij het

16 | coc update | DECEMBER 2002

Homo-ouders in omstreken lesboek

OTTAWA, 24 DEC. Het verbod van een school in de Canadese deelstaat British Columbia van drie lesboeken waarin sprake is van homoseksuele ouders is ongrondwettig. Dat heeft het Canadese Hoogste Gerechtshof bepaald. Volgens het

COC en bij holebi-jongereengroepen. Met die ontwikkeling geconfronteerd zijn een aantal daar ook al mee bezig.

Jongeren uit de kast tijdens Nationale Coming Out Dag

AMSTERDAM — Je familie en vrienden vertellen dat je homo bent is moeilijk. Homojongerenblad Expresso wil helpen de grote stap te zetten en doet dat tijdens de eerste Nationale Coming Out Dag, zaterdag 14 december. De grote stap is moeilijk om te zetten, weet Roeland van Spaandonk, coördinator van de Nationale Coming Out Dag. „Het is een heel proces dat je moet doorlopen. Eerst moet je van jezelf accepteren dat het zo is, dan pas moet je ervoor zorgen dat anderen het gaan accepteren van jou. Als je het eenmaal hebt verteld, krijg je vaak alleen maar positieve reacties, maar het maakt je toch anders, want de standaard is dat je hetero bent. Je blijft toch bang dat mensen je vreemd vinden.”

Ervaringen

Onder het motto 'Gay is oké, en daar mag je best voor uitkomen!' vindt de eerste editie van het evenement plaats in Cinema De Balie in Amsterdam, samen met filmfestival De Roze Filmdagen. Vanaf 13.00 uur worden in filmhuis De Balie diverse films vertoond die coming out als thema hebben. De salon van De Balie is in gebruik als chill-lounge waar jongeren terecht kunnen voor coming out-ad-

vies en met andere homo-jongeren ervaringen kunnen uitwisselen. „Praten met mensen die hetzelfde probleem hebben als jij is altijd belangrijk”, vindt Van Spaandonk. „Je bent niet de eerste die uit de kast komt, er zijn er velen je voorgegaan. Uit ervaringen van anderen kan je altijd wel weer wat leren, een manier vinden voor jezelf om voor je geaardheid uit te komen. Iedereen heeft zo zijn eigen weg en eigen moment.”

Hoogtepunt van de dag is de Coming Out Show, waarbij homo-jongeren in de vorm van een toneelstuk ten overstaan van vrienden, familie, ouders én media letterlijk 'uit de kast' zullen komen. De dag eindigt met een spetterend feest in bar-dancing Soho.

De Nationale Coming Out Dag is zeker niet alleen voor homo-jongeren bedoeld. „Het is niet alleen voor jongeren die nu nog in de kast zitten, maar ook voor vrienden en familie. Of om te vieren dat je je coming out al hebt gehad. En als hetero kun je ook gewoon een leuke dag hebben. Het is ook niet zo dat iedereen alleen nu uit de kast moeten komen en de rest van het jaar niet. De dremel ligt hier alleen heel laag, het kan net dat laatste duwtje geven om ervoor uit te komen.” (S. S.)

Condoms voor padvindders

BANGKOK, 24 DEC. Scouts vanaf 14 jaar krijgen volgende week tijdens de wereldjamboree condoms uitgereikt door het Thaise ministerie van Volksgezondheid. De wereldjamboree, die eens in de vier jaar wordt gehouden en waaraan scouts uit de hele wereld deel-

► Verliefd op mijn neef

Ik ben een meisje van 17 jaar en ik zit met een op zich geen ernstig probleem, maar iets wat voor mij wel heel moeilijk is en waar ik zonder jullie echt niet meer uitkom. Ik heb in totaal drie neven. Met een daarvan kan ik heel goed opschieten. Hij is iets ouder dan ik en we hebben veel contact. Ik heb geprobeerd het tegen te houden, maar ik ben verliefd op hem geworden. Bij geeneen jongen voel ik me zo op mijn gemak, geeneen jongen is zo lief, aardig en knap tegelijkertijd. We hebben altijd heel veel lol samen en ik kan er ook niet tegen als hij een keer een vriendin heeft. Ik zou zo graag iets met hem willen, maar hij is en blijft mijn neef en daar kan ik niks aan veranderen, evenmin als aan mijn gevoelens voor hem. Is er iemand die dit ook heeft of heeft gehad? En zijn er mensen die een relatie met hun neef/nicht hebben (gehad)? Ik wil het hem liever niet vertellen, tenzij hij hetzelfde voelt, maar dat weet ik nog niet. YFAD 21/12 Tessa (17)

nemen, wordt dit keer in Sattahip gehouden, 170 kilometer ten zuidoosten van Bangkok. De bijeenkomst duurt elf dagen. Sattahip ligt vlakbij de kustplaats Pattaya, dat bekend staat om zijn duizenden stripclubs, massagesalons en bordelen. (Reuters)

Jij en jongens, Arabische folder

De Schorerstichting brengt een nieuwe Arabische folder op de markt: 'Jij en jongens'. Deze tweetalige folder (Nederlands/ Arabisch) is bedoeld voor jongens en mannen met een Arabische achtergrond die zich aangetrokken voelen tot andere jongens en mannen. 'Jij en jongens' gaat over vriendschap tussen mannen. Over spannende vriendschap, seks en soms ook over liefde tussen mannen. Er wordt iets verteld over homoseksualiteit in de Nederlandse cultuur. De folder staat uitgebreid stil bij het belang van veilig vrijen. De folder bevat een aantal adressen van plaatsen waar mannen met een Arabische achtergrond elkaar kunnen ontmoeten. Ook staan er adressen in van organisaties die informatie en ondersteuning bieden. De folder wordt behalve in de gayscene ook verspreid in het maatschappelijk werk, het jongerenwerk, op scholen en in bibliotheken. Hij is te bestellen via de Schorer Helpdesk, 020 662 42 06, helpdesk@schorer-net.nl

Gratis condoms voor scouts

wereldjamboree Tel, 24-12-02 BANGKOK - Het brave imago van jonge padvindders is definitief verleden tijd bij de wereldjamboree die de komende week in Thailand wordt gehouden. Scouts vanaf 14 jaar krijgen daar condoms uitgereikt door het Thaise ministerie van volksgezondheid. De wereldjamboree, die eens in de vier jaar wordt gehouden en waaraan scouts uit de hele wereld deelnemen, wordt dit keer in Sattahip gehouden, 170 kilometer ten zuidoosten van Bangkok. De bijeenkomst duurt elf dagen. Sattahip ligt vlakbij de kustplaats Pattaya, dat bekend staat om zijn duizenden stripclubs, massagesalons en bordelen.

Potten en flikkers de klas uit ... Hoe tolerant is jouw school?

Onder deze titel hield COC/Expresso in de laatste week van november een landelijke campagne onder scholieren en leraren. De organisatie wil de manier waarop in het onderwijs wordt omgegaan met homoseksualiteit in beeld krijgen.

Een van de basistaken van het COC is voorlichting geven, met name in het onderwijs. De laatste jaren blijkt het steeds moeilijker toegang tot de scholen te krijgen. Er is te weinig tijd voor. Ook gaan de directies er vaak vanuit dat docenten de voorlichting zelf wel kunnen geven in reguliere lessen of ze menen dat het onderwerp op hun school niet speelt. Een gangbare opvatting is dat homoseksualiteit tegenwoordig geen problemen meer is en dat de sfeer op school zo open is dat leerlingen er heus zelf wel mee komen als ze met een vraag rond homoseksualiteit zitten.

Hetero is de norm

De situatie op scholen is echter niet zo positief. COC verenigingen horen vaak van scholieren dat zij op school helemaal niet voor hun geaardheid kunnen uitkomen. Ze zijn bang uitgesloten te worden. Op scholen met meer dan duizend leerlingen, kennen de meeste leerlingen en leraren dikwijls geen enkele leerling die openlijk homoseksueel is. En dat terwijl de heteroleerlingen hun seksualiteit openlijk ten toon spreiden. Ook leraren krijgen weinig of geen vragen over dit onderwerp. Zij geven daarom vaak aan dat het volgens hen geen probleem is op hun school. Als vijf procent van de bevolking homoseksueel is (een algemeen aanvaard percentage) dan moeten er op een school met duizend leerlingen toch zo'n vijftig homoseksuele jongens en meisjes zijn. Bij navraag blijkt geen enkele school met duizend leerlingen er zoveel te kennen.

Actueel beeld

Het COC vindt het belangrijk om een actueel beeld te krijgen hoe er in scholen met homoseksualiteit wordt omgegaan. Daarom organiseerde COC/Expresso een landelijke actie waaraan alle COC verenigingen deelnamen.

Potten en flikkers de klas uit...

Hoe tolerant is jouw school?

0800 1608

4777 coc

mail
school@coc.nl

Kun je bij jou in de klas over homoseksualiteit praten? Worden homo's en lesbo's geaccepteerd? Kunnen leerlingen of leraren voor hun homoseksualiteit uitkomen? COC/Expresso wil weten hoe er bij jou op school met homoseksualiteit wordt omgegaan*. Laat het ons weten door te bellen, te mailen of stuur een smsje.

* Ook leraren mogen reageren, graag zelfs

www.coc.nl   www.expresso.nl   www.onderwijs telefoon.nl

Reactie

Wilt u weten wat de (voorlopige) resultaten van de actie zijn, kijk dan op www.coc.nl of www.expresso.nl Ook zijn we geïnteresseerd in reacties. Stuur uw ervaringen met dit onderwerp naar school@coc.nl.

Rapport

De resultaten van de actie worden verwerkt in een rapport dat als basis zal dienen voor het COC-beleid op het gebied van homoseksualiteit in het onderwijs. Het rapport verschijnt komend voorjaar en wordt natuurlijk aangeboden aan de minister van onderwijs en belangstellenden in de onderwijswereld.

De actie Potter en flikkers de klas uit ... Hoe tolerant is jouw school? Is een initiatief van COC/Expresso in samenwerking met het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum (APS), Kenniscentrum onderwijs en homoseksualiteit. De actie loopt tot 1 januari. Uw reacties zijn zeer welkom.

De roze draad

Onderwijsproject

Door prof. dr. Rob Tielman

Op 26 november is een onderwijsproject gestart door het COC, Expreszo en het APS Kenniscentrum Onderwijs en Homoseksualiteit. Wat houdt dit kenniscentrum in?

Op verzoek van de Tweede Kamer heeft het ministerie van OC&W in de zomer van 2001 aan het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum verzoekt om een kenniscentrum onderwijs en homoseksualiteit op te richten. Dit project wordt geleid door mij en begeleid door een projectgroep bestaande uit vertegenwoordigers vanuit alle betrokken instellingen en groepen zoals de ministeries van OC&W en VWS, de Onderwijsinspectie, de Onderwijsinspectie en Helpdesk, het COC, Gay Krant, de Schorerstichting, het kenniscentrum homo-emancipatie, het documentatiecentrum IHLIA, de homo/lesbische werkgroepen van de AOb en de Onderwijsbond CNV, de NISSO Rutgers Groep, het NIGZ, Forum en Yoesuf.

Welke taken heeft dit kenniscentrum? Allereerst het bijhouden en op gang brengen van onderzoek naar de positie van homo/lesbische leerlingen en docenten. Vervolgens het bewaken of in de leerstof voldoende aandacht wordt besteed aan homoseksualiteit. Dan het instandhouden van de website www.gay-and-school.nl als informatiecentrum rond dit project. Voorts het samenwerken met de Onderwijsinspectie en de Helpdesk om te kunnen voorzien in hulpvragen van homo/lesbische leerlingen resp. docenten.

Heel belangrijk is de samenwerking met de Onderwijsinspectie om te komen tot een brochure voor alle scholen en tot een inspectiebeleid ten behoeve van scholen waar homo/lesbische leerlingen en docenten zich veilig kunnen voelen. Even belangrijk is het doen ontwikkelen van meer doelmatige voorlichtingsmethoden in het onderwijs met bijzondere aandacht voor problemen van/met allochtone leerlingen.

En tenslotte voert het kenniscentrum overleg met het onderwijsveld over op te lossen knelpunten en over te ontwikkelen oplossingsstrategieën.

Rond de onderwijsactie van COC en Expreszo werkt het APS kenniscentrum onderwijs en homoseksualiteit mee door de Onderwijsinspectie telefoon 0800-1608 van maandag t/m vrijdag van 12.00 tot 17.00 uur gratis voor vaste telefoons ter beschikking te stellen voor hulpvragen.

Via de website www.gay-and-school.nl wordt nagegaan welke problemen homo/lesbische leerlingen en docenten ervaren in het onderwijs. Van de verzamelde gegevens wordt een rapport gemaakt om de gebleken problemen in kaart te brengen.

Iedereen die ervaring heeft met onderwijs en homoseksualiteit wordt opgeroepen deze door te geven via www.gay-and-school.nl

December topmaand om te worden ontmaagd

BRUSSEL — December is de uitgelezen maand om je maagdelijkheid te verliezen. Althans, dat blijkt uit een grootscheeps Amerikaans (of wat dacht u?) onderzoek. In vergelijking met andere maanden zouden in december drie keer zoveel tienermeisjes ontmaagd worden.

Toch zou niet alleen december een hoog ontmaagingscijfer hebben. «De zomermaanden zijn ook topmaanden», zegt Coolset. «In de vakantie verkeren de meisjes in een soort roes. Door die roes worden mensen vaker verliefd en wordt er dus ook vaker beslist de maagdelijkheid weg te schenken». Hiermee bedoelt hij wel niet de toestanden op Ibiza of zo. Nee, de ontmaagding waar ik het over heb zijn beslissingen waar wel over nagedacht wordt. Betreffende beslissingen, want je maagdelijkheid kun je nooit terugkrijgen».

Vakantiefees die langdurige relaties worden, zouden ook voor het hoge aantal ontmaagdingen in december zorgen. «Niet altijd, maar het is inderdaad wel de ideale periode voor koppels die elkaar hebben leren kennen in de zomervakantie. Zowel maanden later is de relatie al serieus en wordt aan seksualiteit gedacht». Dat er tijdens de decembermaand al eens een glas meer gedronken wordt, heeft volgens Coolset geen enkele invloed op de beslissing van de tienermeisjes. «Ten eerste drinken Amerikaanse tienermeisjes zich normaal gezien niet zat. Ten tweede zijn het niet de meisjes die zich enkele keren per week zat drinken die hun maagdelijkheid weg-schenken omdat ze in de intieme sfeer van de decembermaand zijn. Nee, die zijn daar niet gevoelig voor, en doen dat tijdens andere maanden» (CSG)

DM 7/11

Voor tien- tot twaalfjarigen geen brave onderbroekjes met Disney- of Pokémon-motief of zacht wit-roze gestreepte slipjes meer, maar hypervrouwelijke lingerie: een string in zwart of rood in maatje 152. Het is geen ver Amerikaans fenomeen, in het warenhuis Hema zijn de kinderstrings al een regelrechte hit. Sexy lingerie op kindermaat, de Nederlandse warenhuisketen heeft er geen bezwaren tegen. 'Sexy? Het model wel, maar de uitvoering is toch vrij sportief, hoor.' Kinderpsychologen noemen het een gevaarlijke trend.

Eigen berichtgeving Nathalie Carpentier

DM 7/11
De stringmodelletjes zijn er vanaf maatje 152 in zwart, blauw en rood. Een schot in de roos als het ware, zowel in de Belgische als de Nederlandse afdelingen. "Een enorm succes", klinkt het bij Lenie Goudsmit, woordvoester van Hema. "Er is heel veel vraag naar. Het past in ons assortiment voor de jeugd, die een hoger modegehalte enorm belangrijk vindt. We krijgen zelfs vragen om ze ook in kleinere maatjes te verkopen. Nu, daarvoor moeten we eerst nog kijken hoe dit loopt en zich verder ontwikkelt."

Met prikkelende mode die kinderen onder commerciële vlag omtovert tot sexy babes heeft dit niets te maken, aldus Goudsmit. "Het zijn gewoon basismodelletjes. Je draagt ze onder je kleding."

We verkopen artikelen voor dagelijks gebruik. Als consument heb je de keuze: ofwel koop je ze ofwel niet. Sommigen kunnen beslissen om het hun kinderen niet aan te trekken, anderen vinden het leuk voor hun dochter." Met hypervrouwelijke lingerie op kindermaat is niets mis, vindt ze. "Het is nu eenmaal de modetrend en wij spelen daarop in. Van bij de klanten krijgen we trouwens geen negatieve reacties. Dat zijn enkel de kranten."

De markt van sexy kinderkleding ging ook niet onopgemerkt voorbij aan de concurrentie. Zo was kledingzaak C&A eerst ook van plan mee op de trein te springen. Er liep al een proefproject in Duitsland en Nederland. Een reportage op de Duitse zender die zware kritiek uitte, deed hen echter op hun schreden terugkeren, zegt Gerry Tieleman van C&A België. "Voordien hadden we niet echt morele bezwaren. We stonden er niet bij stil. Het was een trend in de markt en die volgden wij gewoon. De broekenmode voor kinderen was ook erg strak geworden."

Meisjes die erbij gaan lopen als spiegelbeeld van hun sexy idolen, in de Verenigde Staten waar schuwden academici er al eerder voor. "Volgens mij is consumptiekapitalisme het probleem" merkte Judith Levine, auteur van *Harmful to Minors: the perils of protecting children from sex* op in ABC News. "Je moet je markt blijven vergroten, zo werkt dat kapitalisme. Maar zoveel volwassen vrouwen zijn er nu ook weer niet. En als groei het belangrijkste is, heb je nieuwe markten nodig." Die was niet zover te zoeken: kinderen spiegelen zich graag aan de veelal schaars geklede popsterretjes die ze zien op TMF of MTV. "Het komt op, maar is zeker nog

CAMPS & DENUUT

DM 7-11 String

mak. Weg is de grootse vleugelslag die het latere leven moet schragen.

Waar zijn de feministen gebleven? We kunnen niet alles van het moderne leven overlaten aan de wijsheid van kardinaal Danneels en aan de grootspraak van Louis Tobback. Mannen denken in structuren, niet in miniaturen. Het ideologische gat is in het geval van de string heel letterlijk te nemen.

Wie vult het op? Kristien Hemmerrechts zal het niet doen, verstringd als ze is in het diepst van haar gedachten. Mieke Vogels? De frustratie van een jeugd zonder minirok en pear-

cing is te groot om nu, in blessuretijd, nog toe te geven aan een opstoot ter restauratie van het kinderkontje. Laurette Onkelinx? Te verslaafd aan haar opwindende over het eigen (te) late naakt.

Wie dan wel? Goedele zou het gevecht tegen de kinderstring kunnen winnen, op voorwaarde dat ze een einde maakt aan het hysterische moederschap.

lijm worden gemaakt (kan hier: naad door verwond raken) en z'vart-witte goth-make-up (eng voor: jonge kinderen). De stelregel is dat het uiterlijk niet mag afleiden van het leren.

Wie zich daar niet aan houdt, wordt de kamer van Vadakin ingebonjourd. Ze heeft lange, wijde shirts voor de meisjes, en koorden waarmee jongens hun broek kunnen ophijzen. Veel problemen zijn door de kledingcode verdwenen.

Dresscode op school: geen tietjes

VK 16/12
Elke middag als de schoolbel is gegaan, posteert Barb Vadakin zich bij de uitgang van Madison Middle School. Met een adelaarsblik bespiedt ze de leerlingen. Vandaag sjoert een zwart jongetje zijn broek omhoog zodra hij de lerarens in de gaten krijgt. Want Vadakin is van de 'kledingpolitie', zoals ze zelf zegt. Ze ziet erop toe dat er geen navels, bh's en onderbroeken zichtbaar zijn. Jongens die hun broek onder hun, in boxershort gestoken, billen hebben hangen. Meisjes wier broek vlak boven het kruis ophoudt. In navolging van Britney Spears en hiphoppers kleden Amerikaanse tieners zich zo sexy dat veel scholen in Seattle zijn overgegaan op een strenge 'dresscode'. 'Er was sprake van seksuele intimidatie', zegt Vadakin, die werkt op een school voor brugklassers. 'Ik zie je tietjes', kregen de meisjes te horen van de jongens. Voor de leraren was het ook problematisch. 'Ze konden zich

niet meer over een leerlinge buigen. Er hoeft er maar één te zeggen dat je in haar shirt kijkt en je bent je baan kwijt.' Het schooldistrict stelt dat leerlingen zich zo moeten kleden dat ze 'niet storen, of veiligheids- en gezondheidsproblemen veroorzaken'. Washington Middle School in het zwarte Central District zette na de zomervakantie in een brief de regels uiteen: broeken mogen niet meer dan twee maten groter zijn dan de taille, geen strakke topjes, spaghetti-bandjes en mouwloze hemdjes. Madison Middle School begon een decennium geleden met een informele kledingcode. Die verbodt 'gang'-outfits. Enige jaren later werden de voorschriften vastgelegd en sindsdien zijn ze elk jaar aangeschroefd. Verboden zijn nu: obscene, godslasterlijke en pornografische afbeeldingen, kleding die onwettig gedrag, pijn, dood of zelfmoord propageert, decolletés, pyjama's, hanenkammen die met

zegt Vadakin: diefstal van dure kleren, machtsstrijd, geroddel. 'De ouders zijn enthousiast over de maatregel, net als de meeste leerlingen.' 'Ik vond de meisjes soms te sexy', beaamt Johnny (13) verlegen. 'Ze moeten niet alleen met sport-bh's aan rondlopen.' De meisjes vinden het juist jammer dat de jongens hun broek moeten optrekken. 'Ik wil geen jongens in strakke broeken', zegt de 13-jarige Laticia met een vies gezicht. Minder aandacht krijgen ze nu. 'Die mis ik', zucht een zwart 11-jarig meisje in een wijd shirt. Maar veiliger, ja, dat wel, geven ze schoorvoetend toe. Kristin: 'Ze schelden je tenminste niet meer uit voor hoer.'

Hélène Schilders

Sigmund Peter de Wit

door Annet de Jong

DEN HAAG, vrijdag

Honderden ouders hebben zich het afgelopen jaar beklaagd over de vele films en tv-programma's met seks en geweld waaraan jonge kinderen worden blootgesteld.

Sinds vorig jaar de Kijkwijzer is ingevoerd — het systeem dat ouders en kinderen waarschuwt voor schadelijke zeden — zijn er al 418 klachten binnengekomen bij het NICAM (Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media).

Van al deze klachten hebben er slechts twee geleid tot een boete en acht tot een waarschuwing.

De meeste klachten gaan over de uitzending op televisie van gewelddadige speelfilms op tijdstippen dat er nog jonge kinderen voor de buis zitten. Desondanks concludeert het onderzoeksbureau Intomart dat de Kijkwijzer werkt en dat de audiovisuele branche zich redelijk aan de afspraken houdt.

Dit staat in een nog vertrouwelijk rapport dat is uitgevoerd in opdracht van staatssecretaris Ross (Welzijn). De CDA-bewindsvrouw is op grond van de onderzoeksresultaten niet van plan om de Kijkwijzer in de ban te doen, zoals vier grote ouderorganisaties hebben bepleit.

Onafhankelijk

De verontruste ouders willen dat niet langer het NICAM, maar een onafhankelijk media-expertisecentrum voortaan de keuringen doet. De ouderorganisaties krijgen steun van het CDA in de Tweede Kamer. Ross vindt dit echter te ver gaan. Wel is zij van mening dat de ontevreden ouders meer invloed moeten krijgen op de Kijkwijzer, die in 2001 werd ingevoerd nadat de filmkeuring was afgeschaft.

Ross stelt voor om vertegenwoordigers van ouderorganisaties op te nemen in het NICAM-bestuur, zodat ze kunnen meebeslissen over classificaties van producties en tijdstippen waarop ze mogen worden uitgezonden.

Intomart concludeert dat Kijkwijzer nog wel verbetering behoeft. Met name angst,

KLAGEN IS GRATIS ♦ Ouderorganisatie Ouders & Co heeft problemen met de Kijkwijzer van het NICAM. Niet alleen met de NICAM-classificaties, maar ook met de klachtenprocedure. Volgens directeur Werner van Katwijk kunnen klachten alleen achteraf worden ingediend, duurt de procedure te lang en kost het ook nog eens geld. Liefst €225,- werd Ouders & Co in rekening gebracht voor de behandeling van één klacht. Wie op de site van Kijkwijzer een klachtenformulier invult en opstuurt, leest niets over die €225,-. NICAM-directeur Wim Bekkers: "Die €225,- wordt alleen bij klachten van professionele organisaties in rekening gebracht. Particulieren die klagen hoeven niets te betalen, en 99,9% van de in behandeling genomen klachten komt van particulieren. De rekening die Ouders & Co ontving is de eerste die we verstuurd hebben." Van Katwijk heeft inmiddels al drie rekeningen van

geweld en seks worden door kijkers nogal eens anders geïnterpreteerd dan het systeem aangeeft.

Het onderzoeksbureau stelt verder vast dat Kijkwijzer inmiddels redelijke bekendheid geniet. De meeste ouders zijn bekend met de leeftijdsaanduidingen op videobanden, filmclips en in omroepzenders. De pictogrammen die aangeven of een film of programma geweld, angst, seks, discriminatie, drugs, alcoholmisbruik of grof taalgebruik bevat, herkennen ze echter lang niet altijd. Negentig procent van de ouders vindt de Kijkwijzer desondanks een goed waarschuwingssysteem.

Door een onzer redacteurs **NEL**
DEN HAAG, 26 NOV. Een meerderheid in de Tweede Kamer wil ouders meer invloed geven op het systeem dat tv-kijkers via pictogrammen informeert over onder meer de mate van seks en geweld in films.

Dat bleek gistermiddag tijdens de behandeling van de mediabegroting. Veel Kamerleden vinden de invloed van de filmindustrie op die zogeheten Kijkwijzer nu te groot. Een 'media-expertisecentrum', dat gesteund wordt door een aantal ouderorganisaties, moet ouders gaan adviseren.

Over het voorstel voor oprichting van een nieuwe keuringsinstantie moet volgende week worden gestemd. Het CDA diende er gisteren een motie over in, die wordt gesteund door LPF, GroenLinks, SP en SGP.

Het media-expertisecentrum is een door het CDA gesteund initiatief van vier organisaties van ouders binnen het onderwijs (LOBO, NKO, Ouders & Co en VOO). De ouderorganisaties vinden dat de informatie over mogelijk schadelijke media-uitingen ten onrechte in handen is van de audiovisuele branche, en wensen meer invloed op de classificatie.

Sinds begin vorig jaar wordt de informatie over seks, geweld, grof taalgebruik en dergelijke in films, op tv en in computerspelletjes verzorgd door het Nederlands Instituut voor Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM), de opvolger van de Filmkeuring. Een classificatie met pictogrammen, de Kijkwijzer, verschaft ouders informatie over mogelijke schadelijke elementen. Vanaf de oprichting is er kritiek op het NICAM, met name omdat het systeem is gebaseerd op zelfregulering. Het is een initiatief van de audiovisuele branche, die tot eind vorig jaar een kwart van de kosten betaalt. De rest wordt betaald door de ministeries van OCenW, VWS (jeugdbeleid) en Justitie.

Net als de ouderorganisaties vindt een aantal partijen dat de Kijkwijzer te mild oordeelt, en dat omroepen te makkelijk de voor-

het NICAM ontvangen: goed voor €775,-. 'Er zijn nog twee klachten van ons in behandeling genomen. We moeten maar eens nadenken of we de volgende keer als Ouders & Co of als particulier gaan klagen.' **VPRO 14-12**

geen trend", aldus Nathalie Beckx van trendwatchbureau Beckx +X. "Ik geloof niet dat veel ouders hun kinderen als lolita's willen aankleden. Trouwens, het is ook niet gezond voor kinderbilletjes. Ik geloof dat ze er ontstekingen aan hun aars van kunnen krijgen."

"De markt van de jeugd is 30 miljard euro waard", reageert kinderpsychiater Peter Adriaenssens van de KU Leuven cynisch. "Ze proberen echt alles bij hen uit. Als

wij het leuk vinden, waarom zijn niet?" Veel woorden wil hij er niet aan vuil maken. "Volwassenen moeten stoppen met kinderen te bestoken met alles wat geld opbrengt. Je hebt geen kinderen die drugs nemen als volwassenen ze niet verkopen. Het is het zoveelste signaal dat volwassenen jongeren hun eigen generatie niet meer toestaan."

Een gevaarlijke evolutie, reageert ook een andere kinderpsychologe. "Kinderen zien het bij

opzichten voor bepaalde uitzendtijden kunnen ontduiken. SP-Kamerlid A. Kant wees er op dat Steven Spielbergs oorlogsepos *Saving Private Ryan* — „ik heb het niet gezien" — door Yorin om 21.00 uur was uitgezonden, terwijl een film voor '16 jaar en ouder' pas vanaf 22.00 uur mag worden vertoond. Een media-expertisecentrum, niet gebaseerd op zelfregulering, kan ouders en scholen „adviseren, trainen en begeleiden in het omgaan met de media", aldus de motie.

Volgens het NICAM functioneert de Kijkwijzer goed en is een media-expertisecentrum onwenselijk. Ouders mogen plaatsnemen in de Adviescommissie, maar men wil geen directe invloed van ouders. NICAM-voorzitter H. d'Ancona: „We gaan dan weer terug naar af, naar de oude filmkeuring, toen een groep mensen bepaalde wat de rest van Nederland mocht zien. Het Kijkwijzersysteem is gebaseerd op wetenschappelijke inzichten en zelfregulering. Dat functioneert goed."

Uit een onderzoek van bureau Intomart, verricht in opdracht van het NICAM, blijkt dat negentig procent van de ouders de Kijkwijzer zinvol vindt (en dat 48 procent van de ouders vindt dat er helemaal geen schadelijke invloed uitgaat van de media). Staatssecretaris C. van Leeuwen (Media, LPF) ontraadt het voorstel voor de nieuwe instelling. Hij wil een geplande evaluatie van het NICAM afwachten.

Informatie over schadelijke invloeden in de media wordt verzorgd door de audiovisuele branche zelf. Ouders willen hun invloed terug.

Door onze redacteur **NEL**
MARK DUURSM

ROTTERDAM, 28 NOV. In de speelfilm *American Pie* heeft een jongeman seks met een warme appeltaart. *American Pie* (1999) gaat over pubers en hun 'eerste keer'. Daarin verschilt deze komedie niet van zijn talloze voorgangers. Sinds een paar jaar is wel nieuw dat geen taboe onbesproken blijft en grappen over sperma standaard zijn. In thuisland Amerika verwierf *American Pie* na vier hermontages het stempel 'R', *Restricted*, een waarschuwing voor ouders.

Op zaterdag 21 september werd de film om 21.00 uur op tv vertoond door Yorin, en kreeg daarbij van de omroep zelf het predikaat 'Alle Leeftijden'. De protestantse ouderorganisatie Ouders & Co vindt deze aanduiding onjuist. Op 16 oktober diende men een klacht in bij het Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media (NICAM). NICAM is de organisatie achter *Kijkwijzer*, het classificatiesysteem dat ouders door middel van pictogrammen informeert over wat ze in een film of tv-programma kunnen verwachten. De klacht is in behandeling genomen, de uitspraak is nog niet bekend. Ouders & Co ontving een rekening van 225 euro voor het indienen van de klacht.

Dit voorval geeft aan wat er allemaal niet deugt aan de wijze waarop ouders worden geïnformeerd over schadelijke invloeden in de media, vindt Werner van Katwijk, directeur van Ouders & Co. De leeftijdsclassificatie valt vaak te laag uit, klagen kan alleen achteraf, de afhandeling van klachten duurt lang en de klagende organisatie moet er nog voor betalen ook.

Informatie over seks en geweld is te belangrijk om over te laten aan de audiovisuele branche zelf, vindt Van Katwijk. Met drie andere ou-

derorganisaties heeft Ouders & Co daarom het initiatief genomen voor een nieuwe instelling, het media-expertisecentrum, waar ouders terecht kunnen voor vragen en klachten. De man achter de schermen is Cor Crans, de voormalig directeur van de Filmkeuring die tot op het laatst heeft gestreden voor behoud van die instelling.

Het prille initiatief boekte afgelopen maandag, bij de behandeling van de mediabegroting 2003 in de Tweede Kamer, een opmerkelijk politiek succes. LPF, SP, GroenLinks en SGP ondersteunen het verzoek van het CDA aan de regering om voor 1 maart 2003 de plannen positief te beoordelen en nader uit te werken. Het moet raar lopen als dat centrum er niet komt.

Zonder rumoer zal dat echter niet gaan. Vanaf het moment dat het plan voor het media-expertisecentrum naar buiten kwam, is het oorlog tussen de ouderorganisaties en het NICAM. Het is een strijd tussen ouders en bedrijven. Niet zomaar een handjevol ouders. De vier organisaties — naast Ouders en Co gaat het om Landelijke Oudervereniging Bijzonder Onderwijs (LOBO), Nederlandse Katholieke Oudervereniging (NKO) en Vereniging voor Openbaar onderwijs (VOO) — behartigen de belangen van ouders op 3.500 scholen. En de bedrijven, dat is de audiovisuele branche: distributeurs en producenten van bioscoop- en videofilms, tv-zenders, videotheken.

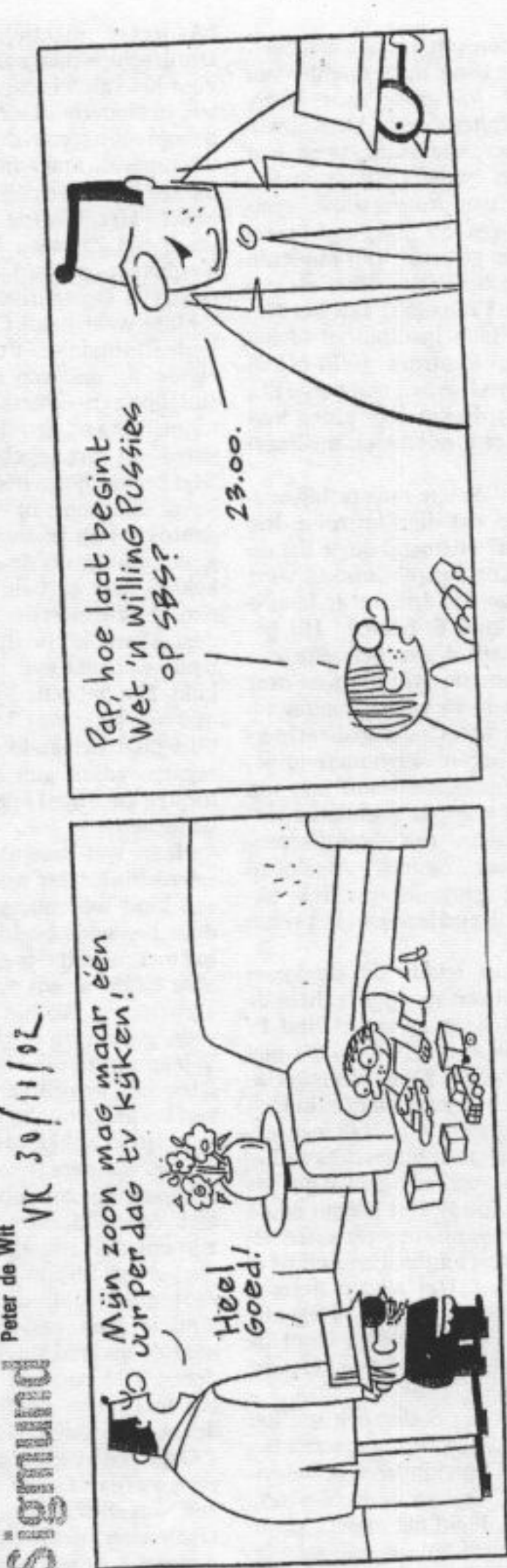
Volgens NICAM-voorzitter Hedy d'Ancona is het media-expertisecentrum een terugkeer naar de Filmkeuring, toen 'gewone burgers' de leeftijdsaanduidingen bepaalden. De Kijkwijzer daarentegen is gebaseerd op zelfregulering en 'wetenschappelijke inzichten'. Zelfregulering is voor sommige politieke partijen een heikel punt. Mag je van bedrijven met financiële belangen enige objectiviteit verwachten? Of in de favoriete CDA-metafoor: kan een slager zijn eigen vlees keuren?

De wetenschappelijke inzichten van de Kijkwijzer verwijzen naar de gestandaardiseerde vragenlijsten die bij de audiovisuele bedrijven door daartoe opgeleide medewerkers worden ingevuld. Gevraagd wordt bijvoorbeeld of en hoe vaak genitaliën in beeld komen, en of geweldplegers zichtbaar gestraft worden voor hun daden. De Kijkwijzer waarschuwt voor zes elementen: seks, geweld, angst, discriminatie, drugs-of alcoholmisbruik, grof taalgebruik, gerelateerd aan vier leeftijdscategorieën.

Werkt het, de Kijkwijzer? Toevallig verscheen net deze week het eerste evaluatierapport, uitgevoerd door onderzoeksbureau Intomart in opdracht van het Ministerie van VWS (jeugdbeleid). Belangrijkste conclusies uit ruim 200 pagina's grafieken en percentages: negen van de tien ouders vinden Kijkwijzer een goed waarschuwingssysteem, eenderde van de ouders maakt er gebruik van. Twee kanttekeningen: niet alle ouders weten wat de pictogrammen betekenen, en bij de onderdelen seks, angst en geweld speelt subjectieve interpretatie van de vragenlijstinvuller een rol.

Sinds de invoering, begin vorig jaar, kwamen 631 klachten binnen bij het NICAM, waarvan 43 in behandeling werden genomen. Daarvan zijn er 26 behandeld en 18 geïnterpreteerd. Slechts tweemaal werd een boete opgelegd, de maximale boete (22.725 euro) was voor Yorin omdat die omroep de film *Saving Private Ryan*, Steven Spielbergs epos over Tweede Wereldoorlog, een uur te vroeg uitzond. Films voor 16 jaar en ouder mogen niet voor 22.00 uur worden uitgezonden.

Nu de term 'waarden en normen' elk debat kleurt, is seks en geweld op tv een verkiezingsitem. De strijd tussen ouders en bedrijven is ook een strijd tussen CDA en PvdA. Volgens Van Katwijk is het toeval dat zijn plan door het CDA is omarmd — „Geen van de politieke partijen had tijd voor ons deze zomer, alleen het CDA" — maar zeker is dat mediawoordvoerder Joop Atsma een enthousiast ambassadeur is. Het NICAM is met D'Ancona als voorzitter een PvdA-instelling. Jarenlang vocht de PvdA voor afschaffing van de Filmkeuring, de

Waar moet je terecht als ouder die wil weten of een film of een tv-programma schadelijk is voor kinderen? Bel een deskundige van het Media Expertise Centrum. 'Dat het schadelijk zou kunnen zijn, staat vast.'
Door Jean-Pierre Geelen

partij heeft zich verbonden aan het alternatief. Daarom was het pikant dat PvdA-Kamerlid Jeltje van Nieuwenhoven stond vermeld als lid van het comité van aanbeveling van het media-expertisecentrum. Het bleek een vergissing, die door Atsma in de Kamer moest worden gecorrigeerd.

Het bedrag dat het media-expertisecentrum jaarlijks nodig denkt te hebben, 600.000 euro, is vrijwel gelijk aan het bedrag dat het NICAM nu van drie ministeries ontvangt. Bij de oprichting is afgesproken dat de audiovisuele branche „geleidelijk" de financiering zelf zou overnemen, wat na twee jaar nog niet het geval is. Toch is de angst van het NICAM voor concurrentie onterecht, zegt Van Katwijk. „Wij willen het NICAM helemaal niet vervangen, we kunnen naast elkaar bestaan. Dankzij ons kunnen zij juist beter functioneren, wij houden ze scherp."

Zoon van 5 is nog een beetje bang, maar dochter van 7 wil graag naar *Harry Potter* deel 2. De Kijkwijzer, die sinds twee jaar films en televisieprogramma's voorziet van informatieve symbooltjes, gaf de film 'mg6' mee: meekijken gewenst voor kinderen onder de 6. Wat te doen als ouder? Cor Crans (53) van het Nederlands Film Instituut en Media Expertise Centrum (NFI-MEC) weet het wel: je belt met het MEC, waar een deskundige uitleg verschaft over kinderen en mediagebruik.

Crans: 'Weten ouders bijvoorbeeld wel dat die film ruim drie uur duurt? Niemand die je dat nu vertelt. Los van de inhoud weet elke ouder dat drie uur te lang is om een kind te boeien.' Hij bedoelt maar: er kan behoefte zijn aan informatie over films en over de invloed van het kijkgedrag op kinderen. Met Crans op de achtergrond vroegen vier ouderenorganisaties financiële steun (zes ton per jaar) voor de praktische uitwerking van een expertisecentrum voor ouders. Afgelopen maandag ging de politiek akkoord: volgend jaar gaat het ervan komen.

Het plan leidde de afgelopen weken tot een stevig gevecht in de media om de greep op het kind. Er is immers al het Nicam, dat met zijn Kijkwijzer films, tv-programma's en computerspellen indeelt in categorieën. Het leek een gevecht om autoriteit en deskundigheid: wie weet het best wat goed is voor een kind? Het Nicam en de ouderenorganisaties verweten elkaar bewust foutieve informatie te verspreiden. Het Nicam liet een onderzoek uitvoeren: 'Negentig procent van de ouders vindt de Kijkwijzer zinvol', luidde het persbericht.

Volgens het onderzoek wil het merendeel van de ouders zelf bepalen wat hun kinderen op televisie, video, dvd en in de bioscoop zien. Ook blijkt dat ouders 'genuanceerd denken' over de schadelijke invloed van media op kinderen.

Nicam-voorzitter Hedy d'Ancona liet weten fel tegen directe invloed van ouderenorganisaties op de classificatie te zijn. 'We gaan dan terug naar af, naar de oude filmkeuring, toen een groep mensen bepaalde wat de rest van Nederland mocht zien.'

Ze verweet de organisaties de afgelopen weken bewust verkeerde informatie over de Kijkwijzer te hebben rondgestrooid. Dat de Kijkwijzer minder streng zou zijn dan buitenlandse systemen, is onjuist, net als de vele klachten die in Nederland zouden zijn ingediend tegen de classificaties. In plaats van enkele honderden zijn dat er maar enkele tientallen, aldus d'Ancona.

De verwijzing naar de filmkeuring moet een steekje richting Cor Crans zijn geweest. Hij was jarenlang directeur van de Nederlandse Filmkeuring, totdat Paars II die ophief, om plaats te maken voor zelfregulering in de vorm van het Nicam en de Kijkwijzer.

Van rancune daarover is bij Crans geen sprake, zegt hij. 'Het is een politiek feit, dat niet verbaasde nadat sommige politici van PvdA en D66 jarenlang een klimaat schiepen waarin filmkeuring gelijk stond aan censuur.'

Tijden veranderen: het was de PvdA die in de jaren twintig aan de wieg stond van de filmkeuring, maar enkele jaren geleden hoorde PvdA'er Marjet van Zuilen tot de grootste tegenstanders. En, o ironie, in het comité van aanbeveling voor het MEC wist Crans mensen als PvdA'er Jeltje van Nieuwenhoven (al leek ze zich bij het debat weer te distantieren) en Gerrit Jan Wolffensperger (D66'er en bestuursvoorzitter van de Publieke Omroep) te strikken. Inmiddels heeft een minister (Heinsbroek) gezegd dat de televisie de schuldige was van normvervaling onder de jeugd.

Zelf wist Crans dat allang. Vandaar dat hij, een dag per week is

hij leraar maatschappijleer in Dordrecht, sinds jaar en dag pleit voor het vak 'kijkkunde' op scholen. In Nederland leek zijn rol met de opheffing van de filmkeuring uitgespeeld, maar met zijn voormalige Europese collega's bleef hij actief. Het leverde hem vorige week het Zilveren Erekrans van Verdienste op van de ambassadeur van Oostenrijk.

Maar waar haalt Crans zijn zekerheid vandaan? Er bestaat geen eenduidig onderzoek dat onomstotelijk een directe relatie aantoont tussen geweld onder de jeugd en mediagebruik. Crans: 'Het beeldscherm heeft invloed op jonge mensen. In welke mate, daarover kun je discussiëren. Als je internationaal de onderzoeken bekijkt, was er twintig jaar geleden al een meerderheid van onderzoeken die concluderen: er gebeurt wat met een kind dat veel kijkt. Dat het schadelijk zou kunnen zijn, staat vast. Maar voor politici blijft het makkelijker om te zeggen: er zit een knop op het toestel. Dan hoeft je geen beleid te bedenken.'

Maar wat noemt hij precies schadelijk? 'Het komt voor dat een kind wekenlang is ontregeld door bepaalde beelden. Vergelijk het met zwemles: je gaat van badje naar badje, steeds verder, en dan afzwemmen. Als het gaat om televisie, gooien we een kind vanaf 2, 3 jaar meteen in het diepe, en laten het verdrinken in een zee van beelden, zonder toezicht. Een keer iets schokkends zien, is niet zo erg, wanneer de ouder een beschermende hand op de schouder legt. Maar in onze samenleving zijn ook veel impulsen terwijl ouders er niet bij zijn. Dan zou schade kunnen optreden. In Nederland is geen onderzoek gedaan naar de invloed van beeld op kinderen. Dat zou wel eens mogen, om met feiten de emoties in dit debat te vermijden.'

Over feiten gesproken: op een congres dat Crans vorige week zelf organiseerde, kwam Joop Daalmeijer, netmanager van Nederland 1, met ontvendercijfers van de Dienst Kijk- en Luisteronderzoek. Veertig procent van de kijktijd van jonge kinderen bestaat uit het uiterst verantwoorde Z@ppelin en het commerciële Fox Kids, die - aldus Daalmeijer - geen geweld uitzenden. In de top-tien van kinderen komt geweldadigheid niet voor. Het valt allemaal dus wel mee.

Crans: 'Voor die conclusie moet je altijd uitkijken. Ik ken reacties van ouders die een andere richting op wijzen. Het totaalpakket van de publieke omroep is heel hoorlijk. Maar ik durf de stelling wel aan dat als we samen een middagje tv kijken, de conclusie anders moet zijn.'

'Bijvoorbeeld een stukje reclame, gevolgd door een vooruitblik met een stukje uit *Halloween*, een film voor 16 jaar en ouder. Daarna komt *Dragonball Z*, dat voor elk probleem de oplossing ziet in geweld en dat in Duitsland daarom pas 's avonds na zeven uur wordt uitgezonden. Als je daar elke keer naar kijkt, ontstaat een soort gewenningspatroon. Ik ken op mijn school leerlingen die dagelijks naar *Goede Tijden, Slechte Tijden* kijken. Die zijn stomverbaasd dat dat niet de werkelijkheid is. Ge-loof me of niet.'

Hoe nu? Is *GTST* niet gewoon een tamelijk onschuldig sprookje? Crans: 'Het gaat om het beeld dat erachter schuilt. Jongeren leren ervan dat een relatie hetzelfde is als een gsm: je zet hem aan en je zet hem even makkelijk weer uit. En Joop Daalmeijer mag het dan onschuldig noemen, maar tussen die programma's door duikt wel een trailer op met Beau van Erven Dorens die voor een mevrouw met een minuscule slipje staat. Moeten we dat onze kinderen 's middags voorschotelen?'

Waarom pleit Crans eigenlijk niet voor het afschaffen van reclame en trailers tot een bepaald tijdstip? 'Het zal je teleurstellen, maar ik zal nooit pleiten voor verbieden of afschaffen van iets. Ik wil eerst feiten op tafel. Zelf ben ik

al overtuigd van die schadelijkheid, onderzoek kan dat alleen maar staven. Ouders hebben ook behoefte aan feitelijke ondersteuning. Wanneer je merkt dat je kind voortdurend wordt achtervolgd door een oudere in een auto, dan kan dat te maken hebben met chatten op de computer. Je kind kan in alle onschuld zijn adres of telefoonnummer hebben gegeven. Als je zelf de vaardigheid niet hebt om er een vinger achter te krijgen, kan het MEC straks hulp geven, als een soort wegwacht.'

Signalen dat er iets wringt, krijgt Crans genoeg: 'Vorige week hoorde ik van een directeur van een basisschool een verhaal over groep 1 en 2, waar men bezig was de hand te leren. Meer dan de helft van de klas kende die ene vinger wel, de *fuck-you*-vinger. Dat komt, neem ik aan, niet doordat de ouders ze dat haarfijn hebben uitgelegd, het moet uit de beeldcultuur voort komen. Op tv zie je nu bijvoorbeeld reclame van Delta Lloyd, met dat kleine, Ivanhoe-achtige riddertje dat boos wordt omdat er iets in zijn koffie wordt gedaan. Een omstander steekt zijn middelvinger op. Dat zien kinderen ook terwijl ze op hun favoriete programma zitten te wachten.'

Functioneert de Kijkwijzer van het Nicam dan niet naar behoren? Crans: 'Het Nicam is een prima instituut, maar wat ontbreekt, is een goede balans. Er is maar één persoon uit de branche die classificeert. We weten allemaal dat je ook wel eens met het verkeerde been uit bed stapt. In alle andere landen zijn het dan ook minstens twee deskundigen die een bepaald product bekijken.'

Jaarlijks krijgt het Nicam zo'n zeshonderd klachten, volgens Crans. 'De classificatie voor bioscoopfilms is het grootste probleem. Een film als *Tomb Raider* met Lara Croft is op mg6 gezet, terwijl heel Europa 12 jaar en ouder hanteerde. Die film heeft twee maanden in de bioscoop gedraaid, duizenden kinderen zijn erheen gegaan. Hij kwam op video bij Bart Smit te liggen, met dezelfde classificatie. Toen de klacht eenmaal gegrond was verklaard, was de hype rond de film allang voorbij.'

'Of neem de dames uit *The Sweetest Thing*. Een *road-movie*, vooral toegespitst op seksuele uitpattingen. Bij MTV worden er clips van vertoond met dames die roepen dat het mannelijk geslachtsdeel wel eens te groot kan zijn om ergens in te passen. Moet je dat als mg6-film promoten?'

Landschap

De meeste *vk30/11* kinderen worden nog gewoon veilig thuis mishandeld. Dat moet toch een geruststellende gedachte zijn.

Francisco van Jole

tend artikel over de invloed van internet op het taalgebruik van kinderen. Het chatten gaat gepaard met een hausse aan afkortingen die hele woorden en combinaties daarvan vervangen. 'People' wordt 'ppl' zoals in het Nederlands een woord als 'wachten' wordt verbaard tot 'w8en'. Dat gebruik lijkt er niet alleen toe dat dergelijke afkortingen inmiddels veelvuldig opduiken in het ingeleverde huiswerk, maar heeft ook invloed op het denken. De krant haalt een schoolhoofd aan die een hele manier van redeneren ziet vapisieren. 'Ze kunnen de oorzaak-en-gevolg-structuur van zinnen niet meer creëren. Ze denken in fragmenten in plaats van uitgewerkte gedachten. Het is gewoon verdwenen, in amper vier jaar.'

Pippi Langkous zou in een deuk liggen als ze het hoorde, maar niemand protesteert vooralsnog. Jammer, want dankzij de nieuwe chattaal passen er eindelijk ook lange leuzen op spandoeken.

Intussen lijkt het maatschappelijk vernieuwen van internet uit een heel andere hoek te komen. In de Canadese krant *Toronto Star* stond onlangs een verontrustend artikel over de invloed van internet op het taalgebruik van kinderen. Het chatten gaat gepaard met een hausse aan afkortingen die hele woorden en combinaties daarvan vervangen. 'People' wordt 'ppl' zoals in het Nederlands een woord als 'wachten' wordt verbaard tot 'w8en'. Dat gebruik lijkt er niet alleen toe dat dergelijke afkortingen inmiddels veelvuldig opduiken in het ingeleverde huiswerk, maar heeft ook invloed op het denken. De krant haalt een schoolhoofd aan die een hele manier van redeneren ziet vapisieren. 'Ze kunnen de oorzaak-en-gevolg-structuur van zinnen niet meer creëren. Ze denken in fragmenten in plaats van uitgewerkte gedachten. Het is gewoon verdwenen, in amper vier jaar.'

Overigens maken de mankementen het idee niet minder sympathiek en het siert de minister, die volgens eigen zeggen inderdaad niet minder sympathiek en het siert termet gemeene kent, dat hij zo'n initiatief neemt. Zelfs al valt het in de praktijk misschien wel mee met die kinderovertuiging op internet. Het aantal concrete gevallen van kinderen die achter het scherm vandaan gelokt werden, is in ieder geval zelfs wereldwijd verwaarloosbaar. De meeste kinderen worden nog gewoon veilig thuis mishandeld. Dat moet toch een geruststellende gedachte zijn.

In de Verenigde Staten werkt de overheid aan een ander initiatief om internet kindveilig te maken. Daar wordt het nrin-

maar kan hebben: geweldadige spelletjes, instructies voor bommen, racisme, kinderovertuiging die de chatkanalen afstruinen, loerend naar slachtoffertjes, en alle andere illegale praktijken die maar bevroed kunnen worden. Op internet gebeurt het allemaal. Het vreemde is echter dat niemand er tegen protesteert. Geen wilde demonstraties of georganiseerde boycots. Zou de Pippi-Langkous-generatie dan toch vooral bestaan uit gelaten mensen die alles maar over zich heen laten komen omdat het toch niets uitmaakt? Zong ze niet 'ik richt de wereld in, wiedewiede naar mijn eigen zin?'

Ja, soms is er een ouderwetse politicus als minister Donner van Justitie, die onlangs riep dat er een alarmknop op chatkanalen moet komen. Hij had bedacht dat kinderen langs deze inventieve weg een waarschuwingssignaal kunnen geven als een kinderovertuiging hun be-

Klagen over kinderen en media werkt verblijvend goed. Ik kan me nog herinneren dat er begin jaren zeventig een bescheiden ouder-opstand plaatsvond tegen de anarchistische tv-serie *Pippi Langkous*. Kinderen die er naar keken, wilden prompt niet meer naar school want dat was volgens Pippi tijdsverspillend. Ik weet niet meer wat er precies voor actie tegen gevoerd is, maar effectief was het kennelijk wel want sindsdien hoor je nauwelijks nog iets over die spijbelidrift. Alleen onder allochtone kinderen is het geloof ik een groot probleem. Maar die kunnen het weer niet van Pippi Langkous hebben.

Kijkwijzer niet censureren

De CDA-Tweede-Kamerfractie streeft naar een verhoogd toezicht op *Kijkwijzer*, het systeem dat sinds twee jaar wordt gebruikt om films en televisieprogramma's te voorzien van classificaties, zoals geweld, seks, en discriminatie. Controle van de Kijkwijzer en het Nicam, het instituut achter Kijkwijzer, zou moeten geschieden door een op te richten Media-expertisecentrum, geleid door vier ouderorganisaties.

Voor de verhoging van de controle op Kijkwijzer worden twee argumenten aangevoerd: (a) de classificaties van de Kijkwijzer zouden in het algemeen te laag uitvallen en (b) zelfregulering door de audiovisuele branches is niet te vertrouwen omdat commerciële belangen prevaleren.

In vergelijking met de vroegere filmkeuring is veel verbeterd. Films zoals *Jurassic Park* en *Lion King* kregen via de filmkeuring 'Alle Leeftijden'. Films als deze, die veel jonge kinderen de stuipen op het lijf jagen, krijgen bij Kijkwijzer een leeftijdsclassificatie, én een waarschuwing dat er angstwekkende scènes in voorkomen. Ook is er geen reden om aan

Morgen stemt de Tweede Kamer over een CDA-motie waarin wordt voorgesteld vier ouderorganisaties te belasten met toezicht op Kijkwijzer. Dat is een slecht voorstel, vinden **Hans Beentjes** en **Patti Valkenburg**.

NRC 2/12

te nemen dat Kijkwijzer lager classificeert dan andere Europese systemen. Vergelijkend onderzoek van de *Freiwillige Selbstkontrolle Fernsehen* onder zeven landen heeft aangetoond dat Nederland samen met Duitsland de hoogste leeftijdsclassificaties aanbiedt.

Het is echter de vraag of hoge classificaties noodzakelijk de beste zijn. Weliswaar is van belang dat Kijkwijzerclassificaties voor grote groepen van de bevolking geloofwaardig zijn, maar er moet voor worden behoeft dat de afkeer van seks, geweld en ranzigheid die binnen bepaalde groepen bestaat, wordt verward met mogelijke schade voor kinderen. Bij het vaststellen van mogelijke schade wordt daarom bij Kijkwijzer uitgegaan van wetenschappelijke inzichten omtrent de effecten van media op kinderen.

Het CDA en de ouderorganisaties stellen dat zelfregulering onbetrouwbaar is, onder het motto

'een slager laat je zijn eigen waar niet keuren'. Commerciële belangen vormen inderdaad een potentieel risico bij zelfregulering. Maar de audiovisuele branches gaan serieus om met de classificaties, aldus een onafhankelijk evaluatie-onderzoek in opdracht van de ministeries van VWS en OC&W. Bovendien is er binnen een exponentieel groeiend media-aanbod geen geschikt alternatief voor zelfregulering. De classificatie van mediaproducties door andere dan de audiovisuele branches zelf, zou een tijdrovende procedure worden die op jaarbasis vele miljoenen zou kosten.

Kijkwijzer is ontwikkeld om binnen een context van zelfregulering te functioneren. Om de gevolgen van commerciële belangen te minimaliseren, is ervoor gekozen een systeem te ontwerpen dat in alle opzichten transparant is. Dit geldt zowel voor het classificatieproces als de klachtenproce-

dure. Alles rond Kijkwijzer - de wetenschappelijke verantwoording van de vragenlijst, de resulterende classificaties, de uitspraken en de sancties van de klachtencommissie - zijn voor iedereen toegankelijk op de website van het Nicam: www.kijkwijzer.nl.

De transparantie van Kijkwijzer maakt het mogelijk om te achterhalen of verkeerde of te lage classificaties het gevolg zijn van het systeem zelf, of van fouten bij de audiovisuele branche. Mede hierdoor is Kijkwijzer een uniek systeem. Het is dan ook niet verwonderlijk dat Kijkwijzer in Europa als een belangrijk voorbeeld geldt. Een media-expertisecentrum dat het Nicam en de classificatie zou controleren en beïnvloeden, zou niet alleen de transparantie van het systeem vertroebelen, maar ook de noodzakelijke coöperatieve opstelling binnen de audiovisuele branche in gevaar brengen.

Hans Beentjes en **Patti Valkenburg** zijn hoogleraar aan respectievelijk de Rijksuniversiteit Nijmegen en de Universiteit van Amsterdam. Beiden zijn lid van de wetenschapscommissie van het Nicam.

Ouders moeten meer zeggenschap krijgen over *VK 10-12* geschikte tv voor hun kinderen, zegt het CDA. Dat wordt een stap terug, vindt **Tjeerd Schiphof**. Want de huidige Kijkwijzer die ouders waarschuwt, bevat behoorlijk.

De Tweede Kamer bespreekt vandaag een motie-Atsma het pad wil effenen, zou de tv-kijker en bioscoopganger zich zorgen moeten maken. Het betekent dat het huidige systeem van een objectieve classificatie wordt verlaten en we terugkeren naar het vaak emotioneel geïnspireerde nattevingswerk van wel-

zonden. Over dit plan, waarvoor de motie-Atsma het pad wil effenen, zou de tv-kijker en bioscoopganger zich zorgen moeten maken. Het betekent dat het huidige systeem van een objectieve classificatie wordt verlaten en we terugkeren naar het vaak emotioneel geïnspireerde nattevingswerk van wel-

Nu werkt het systeem zo dat een medewerker van de organisatie die het product voor de eerste keer in het verkeer brengt een speciaal ontworpen formulier invult aan de hand van eenduidige vrag-

gen. Met de antwoorden wordt met behulp van een sleutel de leeftijd voor het product in kwestie bepaald en de eventuele waarschuwingen ten aanzien van seks, geweld en dergelijke.

In de visie van Ross wordt dit objectieve systeem doorbroken door er ouders bij te betrekken. Het kan betekenen dat veel programma's op televisie ten onrechte naar late tijdstippen zullen verhuizen waardoor omroepen in hun programmering en dus hun exploitatie worden gehinderd. Een te strenge classificatie kan ook betekenen ook dat kinderen vaak onnodig geen toegang zullen hebben tot bioscoopvertoningen.

De Kijkwijzer is een waarschuwingssysteem. Het wil ouders helpen te bepalen welke mediaproducten mogelijk schadelijk zijn voor hun kinderen. Wat het systeem niet is, wat het ook niet kan zijn en dus ook niet wil zijn, is een middel om de geschiktheid van een product aan te geven.

In het wezenlijke verschil tussen schadelijkheid en geschiktheid ligt misschien een bron van verwarring bij de ouderorganisaties, die wellicht graag een advies over de geschiktheid van een mediaproduct willen hebben. 'Onge-schikt' betekent niet zonder meer 'schadelijk': een lange filosofisch getinte praatfilm is waarschijnlijk niet geschikt voor zesjarigen, maar ook niet schadelijk. Grot taalgebruik, waar bijvoorbeeld Ouders & Coo zich aan lijken te storen, is misschien wel onge-wenst, maar niet bewezen schadelijk voor kinderen.

Wat een geschiktheidsoordeel aangaat, wordt er dus te veel verwacht van Kijkwijzer. Ook de vroegere filmkeuring keurde overigens (zo goed en kwaad als het ging) op schadelijkheid.

Ouders die willen weten of een

De *Gilmore Girls* scoort fantastisch, zowel in de VS als hier. Vooral bij vrouwen en meisjes, die op de fansite hun best te doen om dialogen te verzinne die net zo snel en gevat zijn als die van Amy Sherman-Palladino, voor wie de *Gilmore Girls* een logisch vervolg lijkt op *Roseanne*, haar vorige grote product.

Sinds de *Gilmore Girls* hebben ze bij het Forum niet stilgezet. Dit jaar ging een nieuwe grote serie in première. *Raising Dad*, over een leraar Engels die zijn best doet zijn twee dochters een beetje op het rechte pad te houden na de recente dood van hun moeder. En een paar maanden geleden stonden ook ABC, CBS en NBC bij het Forum op de stoep. Met als gevolg dat er nu maar liefst negen scripts in ontwikkeling zijn. En omdat een beetje wetenschappelijke onderzoek van het streven nooit weg is, gaat er sinds kort ook een deel van de inmiddels vijf miljoen dollar per jaar naar veelbelovende studenten aan de film- en televisieacademies, die onderzoek willen doen naar normen en waarden op de televisie.

In afwachting van die resultaten sponsorde het Forum vorige maand een initiatief van het inter-viebureau Public Agenda, dat van ouders wilde weten of ze zich zorgen maken over de morele bagage van hun kinderen. Dat was schrikken. Maar liefst 66% zegt dat het hen niet gelukt is om hun kinderen enige vorm van zelfbeheersing en discipline bij te brengen. 82% maakt zich zorgen over het geweten van hun kinderen en 73% durft ze niet meer zonder begeleiding voor de televisie te

tot een professionele organisatie, bestuurd door afgevaardigden uit 48 van de grootste bedrijven van de wereld. Coca-Cola, Ford, IBM, Nestlé, McDonalds, Unilever en General Motors storten elk jaar geld in een fonds, waaruit de ontwikkeling van nieuwe, familie-vriendelijke televisiescripts betaald kan worden.

In het eerste jaar leverde een miljoen dollar vijf scenario's, drie pilots en een serie op, de genoemde *Gilmore Girls*. Het is het verhaal van een alleenstaande moeder en haar zestienjarige dochter, Lorelei en Rory Gilmore, die zich - geholpen door de inwoners van Stars Hollow, een idyllisch dorpje in New England - manmoedig en buitengewoon verbaal door het leven slaan.

Niet echt het ideale kerngezin maar, zoals Wehling zegt, 'de helft van de Amerikaanse families bestaat niet meer uit vader, moeder en kinderen. Dus dat is het criterium niet meer. Lorelei en Rory houden van elkaar en proberen alle problemen samen en al pratend op te lossen. En: *it takes a village to raise a child*. Dat is ook een belangrijke boodschap.'

Normen & waarden zijn komende week niet van de televisie weg te slaan. In de VS hebben adverteerders voor het maken van familie-vriendelijke programma's zonder seks en geweld een speciaal fonds opgericht.

Door Ingeborg van Teeseling

De Kijkwijzer terecht is, moet blijven uit de evaluatie. Het is onverstandig en onterecht dat daar nu al vooruit wordt getopen. Om die reden al zouden Kamerleden de motie niet moeten steunen.

Ouders directe zeggenschap geven over classificaties en uitzend-

film of programma geschikt is, moeten elders te rade gaan. Ik ben geneigd te denken dat er inmiddels vaak genoeg informatie beschikbaar is, zeker wat de grote publieksfilms in de bioscoop betreft.

Of de kritiek op het NICAM en de Kijkwijzer terecht is, moet blijven uit de evaluatie. Het is onverstandig en onterecht dat daar nu al vooruit wordt getopen. Om die reden al zouden Kamerleden de motie niet moeten steunen.

Ouders directe zeggenschap geven over classificaties en uitzend-

Ouders directe zeggenschap geven over classificaties en uitzend-

Normen & waarden zijn komende week niet van de televisie weg te slaan. In de VS hebben adverteerders voor het maken van familie-vriendelijke programma's zonder seks en geweld een speciaal fonds opgericht.

Door Ingeborg van Teeseling

De Kijkwijzer terecht is, moet blijven uit de evaluatie. Het is onverstandig en onterecht dat daar nu al vooruit wordt getopen. Om die reden al zouden Kamerleden de motie niet moeten steunen.

Ouders directe zeggenschap geven over classificaties en uitzend-

zou het niet zeggen als je ze nietsvermoedend voorbij zag komen op dinsdagavond bij Net 5, maar de serie *The Gilmore Girls* is volgens de Amerikanen het toonbeeld van televisie met *family values*. Sterker, de serie bestaat alleen maar omdat de directeur van zeeproductent Proctor and Gamble zich zes jaar geleden dood ergerde bij de televisie.

Bob Wehling, trouwe vader van zes dochters en vijftien kleinkinderen, constateerde dat hij met zijn nakomelingen eigenlijk nergens meer naar kon kijken zonder zich altijd wel een beetje te schamen. Geen moment ging er voor-men. Geen moment ging er voor-men. Geen moment ging er voor-men. Geen moment ging er voor-

zou het niet zeggen als je ze nietsvermoedend voorbij zag komen op dinsdagavond bij Net 5, maar de serie *The Gilmore Girls* is volgens de Amerikanen het toonbeeld van televisie met *family values*. Sterker, de serie bestaat alleen maar omdat de directeur van zeeproductent Proctor and Gamble zich zes jaar geleden dood ergerde bij de televisie.

Bob Wehling, trouwe vader van zes dochters en vijftien kleinkinderen, constateerde dat hij met zijn nakomelingen eigenlijk nergens meer naar kon kijken zonder zich altijd wel een beetje te schamen. Geen moment ging er voor-

zou het niet zeggen als je ze nietsvermoedend voorbij zag komen op dinsdagavond bij Net 5, maar de serie *The Gilmore Girls* is volgens de Amerikanen het toonbeeld van televisie met *family values*. Sterker, de serie bestaat alleen maar omdat de directeur van zeeproductent Proctor and Gamble zich zes jaar geleden dood ergerde bij de televisie.

Bob Wehling, trouwe vader van zes dochters en vijftien kleinkinderen, constateerde dat hij met zijn nakomelingen eigenlijk nergens meer naar kon kijken zonder zich altijd wel een beetje te schamen. Geen moment ging er voor-

zou het niet zeggen als je ze nietsvermoedend voorbij zag komen op dinsdagavond bij Net 5, maar de serie *The Gilmore Girls* is volgens de Amerikanen het toonbeeld van televisie met *family values*. Sterker, de serie bestaat alleen maar omdat de directeur van zeeproductent Proctor and Gamble zich zes jaar geleden dood ergerde bij de televisie.

Bob Wehling, trouwe vader van zes dochters en vijftien kleinkinderen, constateerde dat hij met zijn nakomelingen eigenlijk nergens meer naar kon kijken zonder zich altijd wel een beetje te schamen. Geen moment ging er voor-

Dan liever de *Gilmore Girls* schenken onmiddellijk op zwart kant als er een blote borst in beeld komt

Het slachtoffer spreekt

door Reindert Brongers

De Tweede Kamer stemt nog voor de jaarwisseling over het wetsvoorstel van D66 en LPF om slachtoffers en nabestaanden van misdrijven spreekrecht te geven in de rechtszaal. Hier klinkt de stem des volks. «Wraakgevoelens krijgen legitimiteit», menen critici.

Met de opmars van de sociologie in de jaren zeventig van de vorige eeuw begon de achtergrond van de dader een steeds grotere rol te spelen tijdens de rechtszaak. Wie een moeilijke jeugd had gehad, kon rekenen op begrip. Wie allochtoon was, zat in een «achterstandssituatie». De reclasseringshoudt daar rekening mee. In tijden waarin het vertrouwen in de rechtspraak in rap tempo lijkt af te nemen, worden initiatieven genomen om het slachtoffer meer centraal te stellen. Onlangs diende Tweede-Kamerlid Boris Dittrich (D66) een wetsvoorstel in om slachtoffers van misdrijven, net als in bijvoorbeeld Engeland, Ierland, Frankrijk en België spreekrecht te geven in de rechtszaal. De bedoeling is dat slachtoffer of nabestaande niet meer alleen als getuige wordt beëdigd, maar ter zitting een zelfstandige positie krijgt. De Raad van State, de Vereniging van Rechters en Officiëren van Justitie (NVVR) en de Nederlandse Orde van Advocaten hebben positief geadviseerd en, nadat het voorstel onder Paars nog strandde, lijkt nu ook de Kamer om. Slachtoffers van misdrijven waar acht jaar of meer gevangenisstraf op staat, komen in aanmerking. Ook delicten als dood door schuld, waarvoor mogelijk lagere straffen worden opgelegd, zijn van toepassing. Dan spreekt een nabestaande. De rechter bepaalt hoe lang iemand het woord mag voeren.

«Als het volk zijn zin kreeg, hadden we nu de doodstraf in Nederland»

Dittrich, zelf ex-rechter, komt met zijn voorstel op het moment dat de stem des volks luider klinkt dan ooit. Zelfs politici en leden van het koninklijk huis mengden zich de afgelopen weken en maanden in het straf-

rechtvaardigheid in het strafproces. Niet voor niets staat nu ook de naam van LPF-kamerlid Fred Schonewille onder het voorstel van Dittrich. Rechtsfilosoof Gijs van Oenen (Erasmus Universiteit Rotterdam) plaatst kanttekeningen bij snelle oordelen over verdachten: «De publieke opinie wordt gemobiliseerd. Pogingen om een proces vooraan te beïnvloeden, zijn niet goed. De media kunnen de geschokte rechtsorde groter maken dan hij is. Ze maken het nieuws. Vroeger hoorden we vrijwel niets over zinloos geweld. Als nu zes televisiezienders erover praten, wil dat niet zeggen dat de rechtsorde geschokt is. De snelheid van de media verdraagt zich slecht met de traagheid van de rechtspraak. Men wil te snel een verdeling van de rechtspraak. Van Oenen haalt Shakespeares *Hamlet* aan, waarin wordt gesproken over «the law's delay».

Het volk heeft haast, Barbartje moet hangen. Dittrich beaamt: «Als het volk zijn zin kreeg, hadden we nu de doodstraf in Nederland.»

Maar dat wil niet zeggen dat het rechtsgevoel van de straat altijd verkeerd is. Van Oenen: «Interessant aan de AH-kwestie is natuurlijk wel dat er iemand wordt vervolgd die reden had om geweld te gebruiken, terwijl anderen niet worden vervolgd voor inbraak of beroving omdat de politie niets doet met de aangifte wegens gebrek aan personeel. Dáár heeft het rechtsgevoel gelijk.»

Van Oenen ziet graag een duidelijke scheiding tussen wat leeft bij «gewone mensen», politici en de magistratuur: «Bij gewone mensen spelen directe emoties bij misdrijven een rol. Mensen willen dat gevoelens van wraak meer bij politici gaan leven, dat ze er ontvankelijker voor zijn. Ze eisen het als recht op om een soort onderbuikgevoelens in het rechtssysteem onder te brengen. Zo krijgen wraakgevoelens legitimiteit. De politici zouden hier als het ware tussen de burger en justitie in moeten staan. De magistratuur moet altijd afstand bewaren. Men wil iets wat de politiek niet kan geven — genoegdoening — en het is de vraag of het recht daarvoor is bedoeld.»

De Tweede Kamer was aanvankelijk terughoudend, maar met de toelichting in een D66/LPF-nota lijkt Dittrich af te stevenen op een meerderheid voor zijn voorstel. Het steekt hem dat nu de willekeur heerst bij spreekrecht: «Ik wil uniformiteit.» Bij de ene zaak mag een slachtoffer of nabestaande wel spreken, bij de andere niet. Zo mocht de vader van de in Gorinchem doodgeschoten

Froukje Schuitemaker niet het woord voeren van de rechter. Eerder sprak de vader van de in de Amsterdamse binnenstad fataal in elkaar geslagen Joes Kloppenburg wél in de rechtszaal. Hij is dan ook «heel blij» met het wetsvoorstel. Jan Kloppenburg, oprichter van de stichting Kappen nou! Landelijke Organisatie ter Voorkoming van Geweld in het Openbaar: «Ik pleit hier al jaren voor. Waar het om gaat, is dat het slachtoffer en de nabestaande zich erkend weten.» Het spreken had een «bijzonder positief effect» op hem bij de verwerking.

Maar waarom is het niet voldoende dat slachtoffer of nabestaande van tevoren spreekt met de officier van justitie? Boris Dittrich: «Omdat je dan alleen praat over de toedracht van de gepleegde feiten. Niet over de gevolgen, de impact die een misdrijf kan hebben op het leven van een slachtoffer. Alles centreert zich nu rond het misdrijf.»

Rechtsfilosoof Van Oenen is niet zo enthousiast over het wettelijke spreekrecht. Hij vreest dat de verwachtingen te hoog gespannen zijn: «Men denkt dat recht in de eerste plaats gaat over rechtvaardigheid. Maar dat is vaak helemaal niet zo. Het is meestal heel procedureel. Ik denk dat spreken vooral een symbolische functie zal hebben. Daarom vind ik ook niet dat slachtoffers nu te weinig worden gehoord. Er is immers

«Ik denk dat spreken vooral een symbolische functie zal hebben. Daarom vind ik ook niet dat slachtoffers nu te weinig worden gehoord. Er is immers weinig effect van te verwachten»

weinig effect van te verwachten.» Boris Dittrich onderstreept dat het hem niet gaat om het formuleren van een eis door het slachtoffer. Het belangrijkste is dat er eindelijk naar hem wordt geluisterd: «We moeten de anonimisering van het slachtoffer doorbreken.» In het wetsvoorstel staat nauwkeurig beschreven wie slachtoffer is en wie nabestaande en waaraan hij zich heeft te houden. Het gaat om betrokkenen uit de eerste lijn: echtgenoot, levenspartner, zoon of dochter. Slechts één persoon krijgt spreekrecht tegenover de rechter. Hij of zij wordt géén tweede officier van justitie. Andere nabestaanden kunnen eventueel een schriftelijke verklaring inleveren.

Bezwaren tegen zijn initiatiefwetsvoorstel zoals de mogelijkheid dat slachtoffers de rechtsgang beïnvloeden, wijst Dittrich van

de hand: «Beïnvloeding van de strafmaat is uitgesloten.» En op de vraag of wraakgevoelens ten opzichte van de verdachte een rol gaan spelen ter zitting, wijst Jan Kloppenburg op de restricties waaraan de nabestaande zich heeft te houden. Zo moet hij zijn tekst van tevoren aan de rechtbank voorleggen. «De spreker blijft bij zijn eigen gevoelens. Dan kan hij nooit de fout ingaan. Gevoel is altijd oprecht. Als je vertelt wie en wat je mist, zoals ik dat deed over mijn zoon, is dat legitiem. Dan is de angel eruit.»

Ook een verharding van de rechtspraak ziet Boris Dittrich niet gauw optreden: «Spreekrecht heeft daarmee niets te maken. Want het gaat niet ten koste van de rechten van de verdachte. Je hebt helemaal niets aan het onder druk zetten van verdachten. Kijk maar naar de Puttense moordzaak. Waarheidsvinding moet centraal staan.»

De twee verdachten van de moord op Christel Ambrosius werden in hoger beroep vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. Het onderzoek naar de werkelijke dader is heropend. Het is juist in deze zaak de vraag of de nabestaanden bij spreekrecht waren gediend. De moeder van Christel was ervan overtuigd dat de twee mannen de daders waren. Ze zag ze als vrij man het gerechtshof verlaten.

Dat is een van de bezwaren van rechtsfilosoof Van Oenen: «Ouders houden een heel betoog over hun omgekomen kind in de

rechtszaal en vervolgens wordt de verdachte vrijgesproken. Wat je ouders dan aandoet, is helemaal niet te overzien.» Vergelijkbare bedenkingen heeft het CDA. Tweede-Kamerlid Sybrand van Haersma Buma: «Wij willen niet iemand een emotioneel verhaal laten doen in de veronderstelling dat hij daarmee het proces kan beïnvloeden. Het moet van tevoren volstrekt helder zijn welke rol het slachtoffer heeft.» Daarom wil het CDA nog in debat over het wetsvoorstel. «Het spreekrecht spreekt mij aan. Het is goed dat het slachtoffer aandacht krijgt. Maar we zeggen nog geen ja of nee», zegt Van Haersma Buma: «Een proces gaat in de eerste plaats om de vraag of de verdachte het wél of niet heeft gedaan en niet om wat het slachtoffer ervan vindt.»

Slachtoffer heeft al jaren spreekrecht

NR 13/12

R. Blekxtoon

De Tweede Kamer heeft deze week gesproken over het initiatiefwetsvoorstel van D66 en de LPF inzake het spreekrecht voor slachtoffers op strafzittingen. Wat door velen over het hoofd wordt gezien is dat sinds de invoering van de zogeheten Wet Terwee (1992), die beoogt de positie van het slachtoffer in het strafproces te versterken, alle slachtoffers en nabestaanden in feite al een spreekrecht hebben.

Zij kunnen, op grond van die wet, in iedere strafzaak, ongeacht de zwaarte ervan, een schadevergoeding indienen. Indien zo iemand ter zitting verschijnt, moet hij/zij ter zitting gehoord worden. Daarbij komen alle gevolgen van het misdrijf aan de orde, omdat iemand behalve voor feitelijke (materiële) schade ook voor immateriële schade (pijn en angst) vergoeding kan vorderen.

Het gebeurt nog betrekkelijk weinig, maar het is een legitieme wijze om als slachtoffer/nabestaande ter zitting aan het woord te komen.

Voorts valt te vrezen dat het voor veel mensen moeilijk zal zijn in het openbaar te spreken, zeker op zo'n plechtige strafzitting. Zij zullen zich vermoedelijk gedwongen voelen een redevoering op papier te zetten, wat zij meestal ook al niet gewend zijn. De kans is groot dat een en ander leidt tot het toemen van emoties in plaats van het hanteerbaar maken ervan („ik zal /moet het ze eens goed zeggen“).

Wie als slachtoffer/nabestaande in de rechtszaal wordt gehoord in het kader van een schadevordering raakt in dialoog met de rechter. Dat lijkt mij psychologisch, uit een oogpunt van (rouw)verwerking, beter dan dat betrokkene een toespraak houdt. Ook in andere landen is het spreekrecht voor slachtoffers/nabestaanden, voorzover mij bekend, gekoppeld aan een schadevergoedingsactie.

Ik denk derhalve dat het initiatiefwetsvoorstel van D66 en LPF onnodig is, hoewel ik er wel een groot voorstander van ben slachtoffers/nabestaanden ter zitting aan het woord te laten komen. Zelfs als zij geen schadevergoeding vragen is het op zijn minst beleefd om te vragen hoe het er nu mee gaat. De gang naar de zitting is toch al vaak niet zo gemakkelijk.

Mr. R. Blekxtoon is strafrechter in Amsterdam.

Kamer kritisch over spreekrecht voor slachtoffers

Van onze verslaggever DEN HAAG

VK 13/12

Het wetsvoorstel voor spreekrecht voor slachtoffers in de rechtszaal is woensdag kritisch ontvangen door de Tweede Kamer. Er bestaat grote interesse voor versterking van de rol van het slachtoffer in de rechtszaal, maar alle politieke partijen hebben zorgen over de uitwerking van het spreekrecht.

Het initiatiefwetsvoorstel van D66 en LPF, dat woensdag pas rond middernacht werd besproken, is bedoeld om slachtoffers het recht te geven op de terechtzitting te laten vertellen welk effect een misdaad op hun leven heeft. Nu mag dat alleen als de rechter het toestaat. Een van de overwegingen bij het voorstel is dat slachtoffers psychologisch voordeel zouden hebben bij een spreekrecht.

Partijen vragen zich af of het huidige beperkte spreekrecht, dat afhankelijk is van de toestemming van de rechter, niet volstaat. Ook werd zorg geuit over een mogelijk strafopdrijvend effect van een spreekrecht. Gevreest wordt voor harde reacties van de advocatuur op de verklaring van het slachtoffer.

Delictenslachtoffer krijgt spreekrecht

SP 13 20/12

DEN HAAG — Slachtoffers van ernstige misdrijven, of hun nabestaanden, krijgen het recht om een verklaring af te leggen in de rechtszaal. De Tweede Kamer stemde gisteren unaniem voor een initiatiefwetsvoorstel van de Kamerleden Dittrich (D66) en Schonewille

(LPF). Dittrich en Schonewille vinden het raar dat de verdachte wel altijd het woord mag voeren, maar het slachtoffer niet. Nu komen slachtoffers alleen aan het woord als de rechter het toestaat. De indieners van het wetsvoorstel denken dat het slachtoffer helpt om het misdrijf te verwerken als zij hun zegje mogen doen. Het slachtoffer mag niet worden ondervraagd door de verdediging.

Een week geleden vonden verschillende fracties het spreekrecht voor slachtoffers nog te ver gaan. Ze leken de mogelijkheden die er nu al zijn, genoeg te vinden. Een bezwaar was dat een emotionele verklaring van het slachtoffer in het nadeel kan werken van de verdachte. De rechter kan hierdoor worden beïnvloed, was de kritiek.

Kamer: spreekrecht voor slachtoffers

Door een onzer redacteurs NR DEN HAAG, 20 DEC. Slachtoffers van ernstige misdrijven krijgen spreekrecht in de rechtszaal. De Tweede Kamer is gisteren akkoord gegaan met een initiatiefwetsvoorstel van D66 en LPF dat dit mogelijk maakt. Verdachten hebben al de mogelijkheid om aan het slot van een strafproces hun zegje te doen. Het initiatiefwetsvoorstel moet het mogelijk maken dat de officier van justitie en de rechters ook de visie van het slachtoffer vernemen. De indieners van het wetsvoorstel denken dat het slachtoffer helpt om het misdrijf te verwerken als zij hun zegje mogen doen. De advocaat van de verdachte mag overigens geen vragen stellen aan het slachtoffer.

D66-Kamerlid Dittrich, fractiespecialist justitie, introduceerde het plan om slachtoffers spreekrecht te geven vorig jaar. al. toen

Tel. 19-12

DEN HAAG - Slachtoffers van ernstige misdrijven, of hun nabestaanden, krijgen het recht om een verklaring af te leggen in de rechtszaal. De Tweede Kamer stemde donderdag unaniem voor een initiatiefwetsvoorstel van de Kamerleden Dittrich (D66) en Schonewille (LPF). Dittrich en Schonewille vinden het raar dat de verdachte wel altijd het woord mag voeren, maar het slachtoffer niet. Nu komen slachtoffers alleen aan het woord als de rechter het toestaat.

De indieners van het wetsvoorstel denken dat het slachtoffer helpt om het misdrijf te verwerken als zij hun zegje mogen doen.

kon dat nog niet op voldoende steun in de Tweede Kamer rekenen. Ook toenmalig minister van Justitie, Korthals, was, behoudens grote uitzondering, tegen. Het nu voorgestelde spreekrecht geldt alleen bij ernstige misdrijven als moord, doodslag of zedendelicten. Dittrich kreeg bij de indiening van zijn initiatiefwetsvoorstel steun van het LPF-Kamerlid Schonewille. Deze stelde onlangs ook voor het zwijgrecht van verdachten af te schaffen. Een Kamermeerderheid wees dat plan van de hand. Ook Dittrich was hiertegen.

Het spreekrecht moet ook gaan gelden voor nabestaanden van slachtoffers. De vader van Joes Kloppenburg, de man die in Amsterdam door zinloos geweld om het leven kwam, kreeg voor zover bekend als eerste de mogelijkheid om in de strafzaak tegen de daders zijn zegje te doen.

NR 16/12 Spreekrecht

EEN WETTELIJK RECHT voor slachtoffers van ernstige misdrijven om een verklaring af te leggen in de rechtszaal vormt inzet van een interessant debat in de Tweede Kamer. Aanleiding is een initiatief-wetsvoorstel van het Kamerlid Dittrich (D66), inmiddels vergezeld van de LPF-afgevaardigde Schonewille. Het is zonder meer een sympathieke gedachte. Het slachtoffer en eventuele nabestaanden komen er in de strafrechtspleging vaak bekaaid af, al wordt daar de laatste jaren bepaald wat aan gedaan. Een formeel spreekrecht blijkt echter talrijke problemen op te leveren.

Uitgangspunt is dat het slachtoffer dat gebruikmaakt van de bevoegdheid een verklaring af te leggen geen getuige is, en dus niet kan worden ondervraagd. Voor het slachtoffer gaat het uiteraard om de gepleegde daad. Het strafproces kent echter alleen een verdachte, die voor onschuldig dient te worden gehouden tot de aanklacht wettig bewezen is. Slachtoffers hebben het daar begrijpelijkerwijs vaak moeilijk mee, blijkt uit een experiment met het opstellen van een schriftelijke verklaring. Dat zal helemaal opgaan bij een directe confrontatie met de verdachte in een rechtszaal. Een verklaring over het ondergaan leed brengt al gauw een stellingname mee over feiten of omstandigheden die nu juist nog bewezen moeten worden, of een roep om een bepaalde strafmaat.

Het zal niet zo eenvoudig zijn de verdediging in een proces te beletten het slachtoffer alsnog als getuige op te roepen en zo een discussie over diens rol te ontketenen die het wetsvoorstel juist wil vermijden. Terecht is in de Kamer de vraag gesteld wat de meerwaarde is van een formeel spreekrecht. Blijven slachtoffers bovendien nog wel moreel vrij daar geen gebruik van te maken? Kan niet beter de afloop van het experiment met de schriftelijke verklaringen worden afgewacht?

Deze vragen doen niet af aan de brede waardering, van VVD tot GroenLinks, voor met name de inzet van initiatiefnemer Dittrich. Opmerkelijk is dat juist van GroenLinks een initiatiefvoorstel komt tot invoering van een toetsingsrecht, de bevoegdheid van de rechter om wetsbepalingen die in strijd zijn met de Grondwet buiten toepassing te laten. Dat is een staatkundige hervorming die men veeleer van D66 zou verwachten. Deze partij vormt niet voor niets een belangrijke stemkeuze in rechterlijke kringen, waarin sterk wordt gehecht aan de „redelijkheid“ die D66 van oudsher in het vaandel voert.

Dittrich is zelf rechter geweest, maar specialiseert zich als politicus juist in risicovolle initiatieven. Dat geldt voor het spreekrecht en dat gold voor de juridisch omstreden strafbaarstelling van stalking (belaging) die hij al op zijn naam heeft gebracht. Hij wil ook de verjaring voor ernstige delicten afschaffen, DNA-tests verruimen en de mogelijkheid scheppen vrijspraken open te breken. Het zijn populaire thema's, al hebben ze voor D66 tot dusver electoraal geen zoden aan de dijk gezet.

Nog geen gouden tip over serieverkrachter

Anonieme meldlijn van de politie is 245 keer gebeld

UTRECHT - De anonieme meldlijn van de politie Regio Utrecht is sinds de start op 4 september 245 gebeld. De meeste meldingen gaan over drugsgereleerde zaken (43%) en illegale vreemdelingen (11%). Ook heeft de politie meldingen binnengekregen over de Utrechtse serieverkrachter. Deze meldingen hebben niet geleid tot een aanhouding, maar de politie hoopt nog de gouden tip te krijgen.

Naar aanleiding van de meldingen heeft de politie twee 16-jarige Utrechters aangehouden die acht straatrovers of pogingen daartoe hebben bekend. Ook zijn 15 hennepkwekerijen opgerold en in samenwerking met de Arbeidsinspectie twee illegalen aangehouden die niet in het bezit waren van een verblijfs- en werkvergunning.

De politie hoopt deze maand veel meldingen te krijgen over

de handel in en opslag van illegaal vuurwerk.

Kwaliteit

De kwaliteit van de meldingen is hoog. Tachtig procent van de tips bevat concrete informatie over het misdrijf, de dader(s), de plaats en het tijdstip. Vaak is er een directe relatie tussen de melder en de verdachte en belt men 0800 - 7000 omdat de anonimiteit bij de

meldlijn gewaarborgd is. Sommige meldingen geven nieuwe informatie en een aantal meldingen blijkt te passen in lopende onderzoeken. Vaak is de betrokkene al een bekende van de politie.

In totaal zijn er landelijk vanaf de start op 4 september tot eind november 1.485 behandelbare meldingen binnengekomen. Vaak is er gemeld over drugsgereleerde zaken, namelijk 607 maal. Dat is 41% van alle meldingen. Vreemdelingenzorg en fraude komen op de tweede en derde plaats met 127 respectievelijk 117 meldingen. Daarnaast kwam er 58 keer informatie binnen over zedenmisdrijven en 57 keer over moord en doodslag.

Meer informatie over de meldlijn is te vinden op www.meldmisdaad.nl

Met de kliklijn de huurmarkt op

Amsterdam boekt succes met de bestrijding van woonfraude, mede dankzij een kliklijn. Hoe een omstreden tactiek in tien jaar gemeengoed werd.

Door onze redacteur
HANS MOLL

AMSTERDAM, 28 DEC. Met wisselend succes voert Amsterdam onder de noemer 'Zoeklicht' strijd tegen illegale onderhuur. Tien à twintig procent van de sociale huurwoningen in Amsterdam wordt illegaal bewoond, schat de gemeente. Toen medio jaren negentig het recht van de sterkste op de huurmarkt dreigde te gaan heersen, koppelden de Stedelijke Woningdienst, het Register Amsterdam, de Sociale Dienst, de Federatie van Woningcorporaties en de Makelaarsvereniging hun bestanden om de woonfraude tegen te gaan. Daarnaast is er een kliklijn ingesteld, die in september met tv-spotjes onder de aandacht werd gebracht. Sindsdien belden zo'n 250 burgers op om vermoedens van illegale onderhuur en uitkeringsfraude te melden, zegt Theo Schuller, hoofd van de afdeling controle en handhaving van de Woningdienst.

Kliklijnen, het koppelen van bestanden – nog niet zo lang geleden stuitte het op felle protesten. „Tien jaar geleden was het koppelen van bestanden bestuurlijk zelfs helemaal onbespreekbaar”, zegt Duco Stadij, de Amsterdamse wethouder Stedelijke Ontwikkeling. Eind jaren negentig heeft Zoeklicht, door toedoen van het zogeheten Autonomen Centrum, zelfs een jaar op non-actief gestaan. Actievoerders bedreigden Zoeklicht-

ambtenaren. Krakers en hun 'sympathisanten' meenden dat Zoeklicht een verkapt poging was om illegalen op te sporen en wezen het daarom radicaal af. Het tij is nu zo gekeerd, dat op de recente acties van de Amsterdamse politie tegen illegaal aanwezige Bulgaren, Albanen en Roemenen, geen enkele kritiek is gekomen uit de hoek van de autonomen. Volgens Schuller houden zij zich momenteel bezig met 'onrecht' elders in de wereld.

In de gemeenteraad stuitte Zoeklicht aanvankelijk eveneens op verzet. Stadij: „GroenLinks en Amsterdam Anders/de Groenen vonden bijvoorbeeld dat door Zoeklicht zielige gevallen werden opgejaagd.” Stadij wijst ook op de veranderde houding van de media.

„Nu is de kritiek dat we illegale huur onvoldoende aanpakken, maar toen Zoeklicht begon, viel de pers massaal over de gemeente en het bestuur heen.”

Een woordvoerder van GroenLinks zegt dat de partij achter Zoeklicht staat, maar nog steeds vindt dat de nadruk niet moet liggen op het vervolgen van de zwakste partij, in casu de huurder. „Degene die illegaal doorverhuurt, moet worden aangepakt.” Amsterdam Anders/de Groenen was niet voor commentaar bereikbaar.

Sinds 1995 zijn in het kader van Zoeklicht zo'n 45.000 woningen administratief onderzocht, waarvan er 4.000 werden bezocht. Dit leidde in 642 gevallen tot het openen van de woning, 245 keer tot het

stopzetten van een uitkering en 1990 maal tot een correctie in het Register Amsterdam. Onlangs heeft de gemeente een lijst opgesteld met de namen van „een paar honderd” huurders van sociale huurwoningen die tevens eigenaar blijken te zijn van een woonhuis. Deze mogen zich binnenkort verantwoorden voor de opsporingsambtenaren van de Stedelijke Woningdienst. In het algemeen zal de controle op het doorverhuren van huurwoningen worden verscherpt.

Zoeklicht komt in actie in een buurt nadat zij 'signalen' heeft gekregen van woningcorporaties, sociale dienst en SWD-ambtenaren dat het „verstandig is in die buurt eens te gaan kijken”, aldus Schuller. Het aanvangs- of 'vuile' bestand kan circa drieduizend adressen bevatten. Op dat bestand worden 'zoeksleutels' losgelaten. Er wordt bijvoorbeeld gekeken of het sofinummer van degene die op een bepaald adres staat ingeschreven gelijk is aan het sofinummer van degene die daar volgens de sociale dienst zit. Of er wordt gezocht naar meer dan x-aantal ingeschrevenen op één woning. Na met deze zoeksleutels het beginbestand te hebben omgewoeld blijven er zo'n 550 adressen over. Dit bestand wordt handmatig bekeken.

„Meestal is er niks aan de hand”, zegt Schuller. „Wat op papier staat, wijkt vaak af van de werkelijkheid”. Uiteindelijk bezoeken de Zoeklicht-ambtenaren in een buurt 250 tot 300 adressen.

Stadij benadrukt dat er niets mis is met het grootste deel van de bewoning van sociale huurwoningen. Hij waarschuwt dat „we niet al onze burgers als verdachten moeten gaan zien”.

Nederland klikland

Nederland kent tientallen kliklijnen. Wie een visboer betrapt op het schenden van de stille afspraak om voor 2 juni geen Hollandse nieuwe te verkopen, kan dit melden bij het Productschap Vis. En zo zijn er ook kliklijnen voor zwartwerken in de bouw, voor fraude en kartelvorming in diezelfde bouw (een initiatief van de Nederlandse Mededingingsautoriteit), voor oneerlijke concurrentie in de horeca door dorpshuizen en sportkantines, voor kindermishandeling, voor sociaal rijgedrag van vrachtwagenchauffeurs, voor illegaal gekopieerde muziek en computersoftware, voor handel in illegaal vuurwerk, voor straatroof, enzovoorts.

Sommige kliklijnen blijken effectief, andere niet. Het telefoon-

nummer van Meld Misdaad Anoniem ('M'), dat in september bij wijze van proef werd opgesteld in vijf politieregio's, is een succes. 'M' ontving tot half december al zo'n 14.000 tips, waarvan er volgens de politie 1.485 bruikbare informatie opleverden. De 'haringlijn', die in 1999 werd opgesteld, kreeg nooit veel telefoontjes. Dat gold ook voor het Meldpunt Voetbalvandalisme van het ministerie van Binnenlandse Zaken. „Vele bellers bleken al snel op te hangen, verkeer verbonden te zijn, dan wel onzin te vertellen”, meldde het jaarverslag 1999/2000.

Maar de tiplijn voor softwarepiraterij, bijvoorbeeld, werkt weer wel goed. Niet in de laatste plaats omdat klikspanen worden beloond met tipgeld.

Politie krijgt 750 bruikbare tips via kliklijn

door Ferdi Schrooten

DEN HAAG - De politie en het Verbond van Verzekeraars hebben de afgelopen maand 750 bruikbare tips gekregen via de misdaadkliklijn 'Bel M'. Dat is ruim dertien procent van de 9.500 mensen die in de eerste maand van 'Bel M' (0800-7000) een tip hebben doorgegeven. Via de bruikbare tips zijn inmiddels diverse hennepplantages en een straatroof opgelost. Ook is belangrijke opsporingsinformatie binnengekomen voor strafrechtelijke onderzoeken naar onder meer een moord en diverse criminele organisaties. In één geval kwam een melding binnen over een op handen zijnde aanslag, waarbij de politie direct in actie is gekomen. De aanslag was één van de acht spoedeisende meldingen, die direct zijn doorgespeeld aan het

betreffende korps. Volgens Guus Wesselink van 'Bel M' heeft de politie via de kliklijn allerlei soorten tips binnengekregen. Een aantal daarvan betreft zware misdrijven. Zo is serieuze opsporingsinformatie binnengekomen in relatie tot terrorisme, maar ook met betrekking tot georganiseerde drugshandel en mensensmokkel. Daarnaast heeft de politie serieuze tips gekregen in zedenzaken, zoals verkrachtingen, en geweldsmisdrijven als steekpartijen. Ook een tip over een grensoverschrij-

Anonieme misdaadlijn succesvol

De tiplijn Meld Misdaad Anoniem is sinds de openstelling drie maanden geleden bijna 17.000 keer gebeld.

De telefoontjes hebben geleid tot 1500 meldingen met bruikbare informatie. Naar aanleiding van tips zijn er ongeveer vijftig aanhoudingen verricht, zei een woordvoerder van het projectbureau. De kwaliteit van de meldingen is volgens haar goed. (ANP)

Veel aangiften per telefoon en internet

ROTTERDAM - De politie Rotterdam-Rijnmond heeft al ruim 10.000 aangiften per telefoon of internet gekregen. Telefonische of digitale aangifte is in de regio mogelijk sinds 1 juli.

Wanneer iemand telefonisch aangifte wil doen, kan hij daarover een afspraak maken. Hij wordt dan teruggebeld op een moment dat het hem uitkomt. Digitaal aangifte doen kan 24 uur per dag en na vijf dagen kan de aangever het officiële exemplaar met een unieke code downloaden. De telefonische en digitale aangifte werden ingevoerd om de dienstverlening van de politie te vergroten. (ANP)

dend milieustransport, dat wordt aangemerkt als een zwaar delict, wordt door de politie zeer serieus genomen. Exacte informatie wil de politie in verband met de nog lopende onderzoeken niet prijsgeven. Twee van de vijf meldingen hebben betrekking op een drugszaak. Tien procent van de telefoontjes gaat over fraude, zes procent over diefstal. De zware categorieën mishandeling, moord en doodslag scoren elk vijf procent van tips. Over zaken als kinderporno en wapenhandel zijn zo'n honderd

tips binnengekomen, één procent van het totaal. De initiatiefnemers van Meld Misdaad Anoniem zijn tevreden. Ze noemden het project na de eerste dag al een groot succes. Op 3 september werd de kliklijn al overstelpt met honderden telefoontjes.

'Bel M' bestaat uit een team van twaalf specialisten, gestationeerd bij het Korps Landelijke Politie Diensten (KLPD). Zij geven waardevolle tips door aan de betrokken politieregio. Het project draait een jaar proef in de politieregio's Twente, Amsterdam-Amstelland, Haaglanden, IJsselland en Utrecht.

Het gros van de bruikbare tips was vooral interessant voor de politie. Voor het Verbond van Verzekeraars is vooral nuttige informatie binnengekomen over het omkatten van auto's, fraude met auto-, levens- en inboedelverzekeringen.

Kliklijn misdaad veel gebeld

ROTTERDAM, 11 OKT. Sinds de tiplijn Meld Misdaad Anoniem een maand geleden werd opengesteld, zijn daarop 9.500 telefoontjes binnengekomen. De meldingen leidden tot 750 tips aan de politie en het Verbond van Verzekeraars. Dankzij de informatie is een straatroof opgelost en zijn enkele wietplantages opgerold. Verder zijn er veel tips toegevoegd aan strafrechtelijke onderzoeken naar onder meer een moord, een schietincident en naar criminele organisaties. Dit blijkt uit de eerste cijfers van het projectbureau van Meld Misdaad Anoniem, die gisteren zijn bekendgemaakt.

De meeste meldingen (40 procent) gingen over drugszaken. Een tiende van de meldingen betrof fraude. De politie in de regio Utrecht kreeg de eerste maand de meeste tips, gemiddeld dertig per week. Alle politieregio's ontvingen inmiddels één of meer bruikbare meldingen. Het projectbureau concludeert zelf dat zijn meldlijn in een behoefte voorziet. Er bestaat volgens de evaluatie al een redelijke bekendheid met het telefoonnummer 0800-7000.

De tiplijn werkt een jaar lang op proef. Het ministerie van Justitie is er van overtuigd dat de meldlijn aan de bestrijding van criminaliteit bijdraagt. Doordat de tips anoniem zijn, is de drempel lager voor personen die bij een misdrijf betrokken waren of represailles vrezen. (ANP)

Misdaden opgelost vix // door anonieme kliklijn //

UTRECHT - Dankzij de anonieme kliklijn 0800-7000 die vorige maand werd ingesteld is een straatroof opgelost en zijn enkele wietplantages opgerold. Van de 750 tips na 9500 telefoontjes zijn tips toegevoegd aan onderzoeken naar onder meer een moord, een schietincident en naar criminele organisaties. (ANP)

'Gebruik initialen hypocriet'

Het gebruik van initialen van verdachten of veroordeelden in een rechtbankverslagen is hypocriet. Dit betoogt hoofdredacteur Geert-Jan Laan van het Dagblad van het Noorden in een commentaar in zijn krant. Het is een oud debat, dat geregeld opstaat. Initialen voor een verdachte of veroordeelde, of de volledige naam? De meningen variëren, het beleid ook. Het Radio 1 Journaal, bijvoorbeeld, dat consequent initialen bezigt, geeft iemand zijn naam terug als hij is vrijgesproken.

De naam van de veroordeelde moet gewoon afgedrukt worden, oordeelt Laan. Volgens hem is de rechtszitting openbaar en kan iedereen die daarbij is de naam van de verdachte horen. 'Wij hebben een overdreven

gevoel voor privacy', vindt hij en wijst op kranten in ons omringende landen als Engeland, België, Duitsland en Scandinavië, waar krantenlezers de naam van de verdachten – en soms zelfs hun adres – kunnen lezen. Laan: 'In die landen lachen ze zich gek om ons. Wij zijn het enige land dat alleen initialen geeft. Toen ik een tijdje in Engeland als verslaggever zat, was men daar verbijsterd over.'

Laan spreekt van 'een politiek correcte samenzwering van media, justitie en andere autoriteiten.' Op de redactie is niet iedereen het met hem eens, voegt hij eraan toe. Hij wil een discussie aanzwengelen met zijn artikel. Bovendien is het gebruik van initialen misplaatst, meent hij. Kent niet iedereen de achternaam van Volkert van der G.?

Laan is niet van mening dat een veroordeelde recht op bescherming heeft. 'Iemand heeft een feit gepleegd en als een zitting openbaar is, is de consequentie daarvan dat dit bekend wordt.'

Zijn standpunt staat haaks op dat van hoofdredacteur Rimmer Mulder van de Leeuwarder Courant. Die krant gebruikt bewust initialen en vermijdt zelf de woonplaats van een verdachte te noemen als deze in een klein dorp woont. Laan heeft al wel een steunbetuiging binnen van een rechtbankverslaggever uit Limburg. Ook de eminence grise van de Friese misdaadjournalistiek Jack Kooistra van het Friesch Dagblad is al jaren voorstander van het noemen van de naam van iemand die veroordeeld is. (KdM)

LPF wil minimumstraffen voor ernstige geweldsdelicten

DEN HAAG — De LPF wil minimumstraffen invoeren voor ernstige geweldsdelicten als moord, doodslag en zware mishandeling. De partij heeft daarvoor gisteren

een initiatiefwetsvoorstel ingediend.

Volgens LPF-Kamerlid Eerdmans moet het primaat voor de hoogte van straffen bij de politiek

liggen en niet bij de rechter. Hij vindt dat er minimumstraffen moeten komen ter hoogte van de helft van de traditionele maximale straffen zoals Nederland die kent. Zo wil de LPF dat voor moord een minimale straf van tien jaar wordt opgelegd, voor doodslag acht jaar, voor verkrachting zes jaar en voor zware mishandeling vier jaar.

De gewenste minimumstraffen maken deel uit van het Aanvalsplan Geweld dat de LPF vandaag presenteert. Het plan is opgesteld in samenwerking met de stichting Slachtoffers van Geweld en de initiatiefgroep Tegen Geweld. (ANP)

Aanvalsplan van LPF tegen criminaliteit

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 28 OKT. Criminelen die voor de derde keer een ernstig geweldsdelict plegen, moeten levenslang in de gevangenis. De verjaring van ernstige geweldsdelicten moet komen te vervallen en er moeten weer heropvoedingskampen komen voor notoire criminelen, waar van zes uur 's ochtends tot zes uur 's avonds verplicht gewerkt wordt. Dat staat in het 'Aanvalsplan Tegen Geweld' dat Tweede-Kamerlid Eerdmans (LPF) van morgen heeft gepresenteerd. Eerdmans overhandigde het eerste exemplaar van het plan aan minister Nawijn (Vreemdelingenbeleid, LPF). Het actieplan is een uitwerking van een petitie van de Stichting Slachtoffers tegen Geweld, die op 1 oktober aan de Kamer is aangeboden. Eerdmans liet weten dat het aanvalsplan deel zal uitmaken

van de LPF-campagne voor de komende verkiezingen op 22 januari.

De LPF stelt in het plan tevens voor om minimumstraffen voor geweldsdelicten in te voeren. Hiermee heeft de LPF vorige week al een initiatiefwet ingediend. Zo zou voor moord een minimumstraf van tien jaar moeten gelden. Voor doodslag moet een minimumstraf van acht jaar gelden, verkrachting zes jaar en zware mishandeling met voorbedachte rade minimaal zes jaar. Het plan van de LPF kenmerkt zich door een harde aanpak van criminelen en meer aandacht voor slachtoffers en nabestaanden. De LPF stelt ook herinvoering voor van het verbod op landloperij en bedelarij. Daklozen met een psychische stoornis moeten gedwongen worden opgenomen. Verslaafden dienen van de LPF verplicht af te kicken.

Maarten Huygen

Op het *Journal* zag ik weer zo'n typisch LPF-moment: voorzitter Ed Maas was herkozen met een volksdemocratische meerderheid van de aanwezige leden en nog was hij ontevreden. Die tegenstribbelende twintig leden weet hij in zijn schaarse minuten voor de camera aan „de slechte pers”. Hij kan zich niet voorstellen dat er mensen tegen hem zijn. Dat is niet verbaasd van een voorzitter die zo op media neerkijkt dat hij zich in het openbaar laat vertegenwoordigen door zijn persoonlijke juridisch adviseur Oscar Hammerstein, die hij ook als secretaris in het bestuur heeft gezet. Hij blijft de machtige *boss* op de achtergrond. Maar het is juist goed democratisch gebruik dat een voorzitter met open vizier optreedt, zodat de kiezers hem leren kennen.

Ook de ledenvergadering was —

Jan Waijer uit Kolham reageert in tweede instantie op de discussie over het noemen van volledige namen van verdachten die moeten voorkomen bij de rechtbank: "Op zich ben ik er een voorstander van, omdat ik zeer veel waarde hecht aan openbaarheid in de rechtspraak. Verder is de persoon in zijn directe omgeving al wel bekend als 'verdachte'."

Toch zou Waijer één uitzondering willen maken: "En wel voor mensen die worden verdacht van het plegen van ontucht met kinderen. Niet uit piëteit met deze mensen, maar wel om eventuele volksgerichten te voorkomen. En dat deze mensen daar het slachtoffer van zouden kunnen worden bij bekendmaking van hun naam is niet denkbeeldig. En als we ons hiertoe laten verleiden als beschaafted mensen dan zijn we weinig beter dan deze individuen."

Alledag. Postbus 60, 9700 MC Groningen. Telefoon: 050-5844233. Fax: 050-5844209. E-mail: henk.hielkema@hazewinkel.nl

In buitenland al de praktijk

Donner: minimumstraf waarschijnlijk

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 7 NOV. Nederland ontkomt volgens minister Donner (Justitie) waarschijnlijk niet aan de invoering van minimumstraffen in het strafrecht. Tal van andere landen in Europa hanteren volgens hem al minimumstraffen in het strafrecht. „We zitten in Europa niet in een positie om ons te isoleren op het punt van minimumstraffen."

Dat zei Donner gisteravond tijdens de behandeling van de begroting van zijn departement in de Tweede Kamer. Hij wil rechtsvergelijkend onderzoek laten uitvoeren naar de positie van Nederland in Europees verband op dit punt.

Nederland verzet zich al geruime tijd tegen invoering van minimumstraffen, ook als die aan de orde zijn in EU-overleg met andere ministers van Justitie. Meestal wordt Nederland alleen gesteund door Oostenrijk, waar de grondwet minimumstraffen verbiedt. Om voortdurende blokkades in de besluitvorming door Nederland en Oostenrijk te voorkomen, is anderhalf jaar geleden besloten om in Europees verband afspraken te maken over 'minimale maximumstraffen' voor een aantal categorieën van zware misdrijven.

LPF, CDA en VVD hebben er vaker op aangedrongen om ook in Nederland minimumstraffen in te voeren. Volgens Donner moet in het rechtsvergelijkend onderzoek betrokken worden wat in verschillende landen de feitelijke strafduur is omdat elders wettelijke minimumstraffen „veelal gepaard gaan met eveneens wettelijk vastgelegde strafverminderinggronden".

Mét een verwijzing naar de moord op Pim Fortuyn, moordda-

dig geweld zoals in Venlo en toenemend geweld, sprak Donner over een „bovenmatig verontrustend maatschappelijk klimaat". („) Men draait er de hand niet meer voor om, bevolkingsgroepen als achterlijk, mensen als minderwaardig en overheden als onbenullig af te schilderen. Het dreigt een spiraal te worden waarbij iedere agressie, ieder geweld en iedere aantijging met minstens gelijke munt moet worden terugbetaald." Volgens Donner heeft de twintigste eeuw „een streep gehaald door het vooruitgangsgeloof in een voortgaande ontplooiing van beschaving en de gedachte dat het uitbannen van geweld een kwestie van tijd en beschaving is."

Donner kondigde in het begrotingsdebat verder aan dat hij wil optreden tegen coffeeshops die adverteren op internet. Uit onderzoek blijkt dat 103 coffeeshops vorig jaar over een eigen site op internet beschikken. In een aantal gevallen was sprake van overtreding van het afficheringverbod voor coffeeshops. Donner wil het door zijn ambtsvoorgangers opgezette coffeeshopbeleid in grote lijnen voortzetten. Hij weersprak kritiek dat het daarbij om gedoopte beleid zou gaan. „Die kwalificatie geldt voor handhaving. Maar bij het coffeeshopbeleid kun je daar niet van spreken."

Krant gaat namen verdachten melden

Van onze verslaggever AMSTERDAM

Het *Dagblad van het Noorden* gaat de namen van verdachten van geruchtmakende misdrijven voortaan voluit vermelden. De eerste die te maken krijgt met dit nieuwe beleid, is Volkert van der G. Vanaf het begin van de rechtszaak tegen de veronderstelde moordenaar van Pim Fortuyn, op 4 november aanstaande, zal de naam van Van der G. voluit in de krant staan.

In het algemeen vindt hoofdredacteur Geert-Jan Laan de privacybescherming in Nederland doorgeschooten. 'Als krant of medium heb je zelf het recht dit te bepalen. Het is slechts uit gewoonte dat de Nederlandse dagbladen dit niet doen.'

Tot nu toe hebben kranten altijd volstaan met het vermelden van initialen en hooguit een voornaam van verdachten.

Maar Laan vindt dat hypocriet. 'In de hele wereld wordt de naam van Van der G. voluit genoemd, maar in Nederland blijft iedereen hem maar bij zijn initialen noemen. Ik heb zijn naam ook al heel vaak voluit op tv gehoord, en wie zich een kleine moeite getroost kan zijn naam en foto meteen al vinden op internet.'

Het moment waarop de naam

wordt gepubliceerd, is niet toevallig gekozen. Laan: 'Op het moment dat het proces begint, publiceert de rechtbank zelf de naam. Op dat moment is die openbaar. Ik vind het van misplaatste ethiek getuigen dat kranten dan toch nog initialen blijven gebruiken. Waarom moet ik dan nog de privacy beschermen? Ik ben een krant.'

Onlangs pleitte J. de Wijkerslooth, voorzitter van het college van procureurs-generaal, voor meer respect voor de privacy van verdachten, maar ook hij had het alleen over de periode tijdens het strafrechtelijk onderzoek.

Overigens zal het *Dagblad van het Noorden* niet alle namen van verdachten publiceren. Sterker nog: de meeste blijven beperkt tot initialen. Zeker de kleine boefjes, want die verdienen ook volgens Laan bescherming. 'Het gaat echt alleen om grote, geruchtmakende rechtszaken of publieke persoonlijkheden.' Over de grotere zaken en wel of geen initialen zal de redactie van geval tot geval een besluit nemen. In het geval van Volkert van der G. besloot de redactie voluit te publiceren, maar de van drie moorden verdachte Groninger Willem van E. blijft gewoon Willem van E.

Een woordvoerder van de Nederlandse Reclassering vindt de beleidswijziging van het *Dagblad van het Noorden* 'niet netjes'.

Initialen of voluit?

Marian Husken, onderzoeksjournalist Vrij Nederland, eerder in *De Journalist*: '... Nederlandse criminele kopstukken worden in de media soms met hun hele naam vermeld, zoals bijvoorbeeld Etienne U. Maar sinds hij is vrijgesproken van hasjhandel zie je dat de meeste collega's zich weer keurig aan de regels houden. Dat moeten ze ook wel, want anders wordt zijn advocaat lastig.'

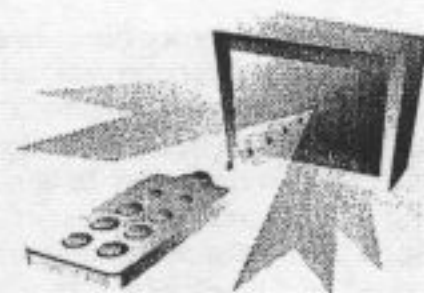
Peter R. de Vries, misdaadverslaggever SBS6: 'Het een goede gewoonte om verdachten met initialen aan te duiden. Maar als het om bekenden gaat is het een beetje onzin. Ech-

ter, wat is 'bekend'? Het is tenminste te prijzen dat er kranten zijn die hierover nadenken en nieuwe paden willen betreden.'

Daphne Koene, secretaris van de Raad voor de Journalistiek: 'Een journalist moet terughoudend zijn en voorkomen dat de naam van een verdachte bekend wordt. In de zaak R.J. Bakker/Nieuwe Revu, (2001/38) hebben we bepaald dat als de naam van een verdachte algemeen bekend mag worden beschouwd, die ook voluit geschreven mag worden. Of dat bij Volkert van der G. het geval is, betwijfel ik.'

andere dan bij normale politieke partijen — niet toegankelijk voor de pers, zodat de kiezers niet konden toetsen hoe de LPF de bestuursverkiezingen organiseert. Als ik op het oordeel van de rechtbank af ga (te lezen in *rechtspraak.nl*), moet de democratische gezindheid binnen de LPF-vereniging allerbelabberdster zijn. Uit die uitspraak spreekt grove minachting voor de statuten van de vereniging. Iedereen die wel eens als vrijwilliger in een vereniging heeft meegedraaid weet dat die statuten geen juridische hobby zijn, maar waarborgen voor betalende leden die er anders over denken, voor minderheden dus. De manier waarop een onbevoegd bestuur van de tweede partij in het land een vergadering uitschreef om zich te laten kiezen is zelfs ongehoord voor de dorpshegelingenvereniging. Maar wel in lijn met de filosofie van jurist Hammeistein:

dien niemand anders dan de client, en dat is in dit geval niet de partij waar hij secretaris van is, maar voorzitter Maas. Uiteraard werden de leden die de handhaving van de statuten bij de rechter afdwongen gisteren geroeerd. Je zou er de schouders over ophalen als de LPF niet ook op die manier het hele land zou willen besturen. Er loopt namelijk nog

BEELD

steeds een beroep op de afwijzing van een strafklacht van het kantoor Hammerstein en Spong tegen D66-fractieleider Thom de Graaf, VVD-voorzitter Bas Eenhoorn, de Amsterdamse wethouder Rob Oudkerk, Marcel van Dam, een aantal journalisten en tegen deze krant wegens „haat zaaien". De pogingen van sommige LPF'ers om zich van deze klachten te distantiëren doen halfhartig aan. Zoudra Maas' machtige arm het wil, is het afgelopen.

Niet dat ik een minuut minder slaap om deze klacht. Wel bedriegend vind ik de mentaliteit die eruit spreekt. De ijver waarmee LPF'ers hun kalmte verloren en een kogelbriefseer creëerden door politici en media de schuld te geven van de moord op Pim Fortuyn. Daarmee brachten ze snel het erfgoed van de vrijheidslievende Fortuyn om zeep. Alleen rechtse uitspraken verdienen volgens hen be-

scherming.
De vrijheid van meningsuiting is broos. Amerika heeft een verleden van het McCarthyisme en onder de huidige terreurdreiging zijn al Amerikaanse journalisten gedebatteerd. De financiële belangenconflicten van president Bush zijn een gevaarlijk onderwerp. Voor de Britse pers wordt het aantal wettelijke taboes steeds groter. De Belgische premier Verhofstadt kan gewoon een columnist laten ontslaan die hem niet zint.

Nederland heeft nog niets mee gemaakt. Maar wat zou er zijn gebeurd als drie volle Ikea-warenhuizen vanmorgen wél de lucht in waren gevlogen? De vrijheid van meningsuiting sneuvelt het eerst. Partijen moeten dan sterk in hun schoenen staan. De LPF-straftklacht zou een rol moeten spelen in de campagne omdat de bescherming van uitspraken – ook verwerpelijke – een principieel vraagstuk is. Er zijn al uitgebreide mogelijkheden bij de civiele rechter als uitspraken aantoonbare schade opleveren.

Alleen B&W heeft kritische vragen gesteld aan Hammerstein over zijn strafklacht en zijn haat zaaien tegen andere politici. Er staat jammer genoeg geen vraag over de vrijheid van meningsuiting in de kieswijzer. In democratische gezindheid steekt concurrent *Leefbaar Nederland* ver boven de LPF uit. Hetzelfde geldt voor LPF-concurrenten SP, CDA en de VVD. De LPF is de enige partij tegen vrijheid en democratie.

'Hoger beroep moet worden afgeschaft'

HILVERSUM Om de wachttijden bij de rechtbanken te verminderen, wil hoogleraar strafrecht Peter Tak het hoger beroep tijdelijk afschaffen. Tak vergeleek onlangs in een studie de Nederlandse en Duitse rechtspraak met elkaar. Duitsland kent geen hoger beroep. Tak denkt door het hoger beroep tijdelijk af te schaffen een efficiënter lik-op-stuk beleid gevoerd kan worden. In plaats van hoger beroepzittingen kunnen rechters méér strafzaken afhandelen. Bovendien kunnen rechters de zaken dan grondiger doen. Tak: "In zware zaken bestaat in Duitsland geen hoger beroep, daar kan men alleen in cassatie", zei Tak gisteravond in het televisieprogramma *Netwerk*.
(Metro)

Marcel van Dam | Het recht zit in de weg

Wat een verademing is het prachtige artikel van Gerard van Westerlo in *M*, het magazine van *NRC Handelsblad*, van jongstleden zaterdag. Afstandelijk, indringend, evenwichtig en onbevooroordeeld doet hij verslag van het reilen en zeilen van de gemeenteraadsfractie van Leefbaar Rotterdam, waar hij een tijd in de keuken mocht kijken. Een observatie springt eruit. Radicaal alles anders doen, het bedrijven van 'nieuwe politiek', blijkt in een rechtstaat onmogelijk. Vooral op dat punt scheiden de geesten zich in Leefbaar Rotterdam. Daar is ook alle reden voor als je leest welke opvattingen er in de gemeenteraadsfractie van die partij leven over de aanpak van de problemen.

Luister naar een net afgestudeerd historicus, lid van de gemeenteraadsfractie van Leefbaar Rotterdam. 'Barst met je Den Haag, we doen het gewoon, punt uit. In Rotterdam de kraan dicht, geen vreemdeling er meer bij. (...) Huur een keer alle ME's van Nederland en laat ze Rotterdam omsingelen, iedereen fouilleren. Kan niet, mag niet, grrr. Zet politie met knuppels neer bij het Centraal Station. (...) Zelfs de zwak-

Ook Kamer wil meer veiligheid

Beleidsplan demissionair kabinet aanvaard

Van onze verslaggever DEN HAAG

Het veiligheidsplan van het demissionaire kabinet is maandag door een meerderheid van de Tweede Kamer aanvaard, ondanks huiver voor het repressieve karakter ervan. Verzoeken om meer geld voor misdaadpreventie werden van de hand gewezen door de veiligheidsministers Donner van Justitie en Remkes van Binnenlandse Zaken.

Remkes verdedigde het veiligheidsplan onder meer met de stelling dat 'handhavings- en criminaliteitsbestrijding weer naar behoren dienen te worden uitgevoerd. Door tekorten aan agenten, officieren van justitie, rechters en cellen is veel (crimineel) gedrag gewoon toegelaten'. Volgens hem is preventie pas effectief 'als je je verzekerd weet van goede repressie.' Een centrum voor criminaliteitspreventie, te openen in 2003, moet het reeds bestaande preventiebeleid verstevigen.

Donner kondigde gisteren een mogelijke verviervoudiging aan van de strafbevoegdheid van de politierechter. Afgelopen zomer werd al bepaald dat de alleen sprekend rechter in plaats van maximaal zes maanden cel twaalf maanden mag opleggen. De verruiming was bedoeld voor een vlottere bestraffing van drugskoeriers, door één in plaats van de gebruikelijke drie rechters. Donner gaat onderzoeken of de twaalf maanden kunnen worden verhoogd tot twee jaar.

De aangekondigde wetsvoorstellen voor een algemene identificatieplicht en voor de strafbaarstelling van illegaal verblijf in Nederland worden opgeschort tot na de verkiezingen van 22 januari. PvdA, GroenLinks en D66 wil-

len extra opvangplaatsen voor verslaafden, daklozen en psychiatrisch gestoorde mensen. Ook willen zij geld voor het terugdringen van schoolverzuim. Voor opvoeders moeten ondersteuningsprogramma's worden opgetuigd; probleemgezinnen moeten een coach krijgen; en burgerinitiatieven als de stichting Meld Geweld en de Stichting tegen Zinloos Geweld moeten staatssteun krijgen.

Lijsttrekker Halsema van GroenLinks vindt het schokkend dat het kabinet zo weinig aandacht heeft voor preventie. Vooral storend noemt zij het gebrek aan aandacht voor de jeugd, verslaafden en mensen met psychiatrische problemen. Zij vroeg om minder aandacht voor de drugsbestrijding en meer geld voor de bestrijding van geweld en straatcriminaliteit.

De LPF gruwet van meer geld voor het 'projectenparadijs' van de preventie. Eerst moet 'de bezem' door de 'geitenwollensokkenwereld' van de preventie. Een staatssecretaris voor preventie, 'iemand van het kaliber van (oud-Philips-baas) Jan Timmer' moet er voor zorgen dat alleen succesvolle, resultaatgerichte projecten overblijven.

Donner verweerde zich tegen zijn critici met een verwijzing naar de doctrine die stelde dat als de armoede de wereld uit wordt geholpen, de misdaad vanzelf wel zou ophouden. Nu is er volgens de bewindsman een doctrine die zegt dat de misdaad zal verdwijnen 'als we goed opvoeden'.

Te veel nadruk op preventie is onoverstendig, aldus de minister. 'Als ik nu begin met opvoeden, dan zit ik nog jaren met diegenen die niet zijn opgevoed. Het effect van preventieprojecten is nihil als men op straat voorbeelden ziet van criminaliteit waar niets aan wordt gedaan.'

Opsporing en berechting gaan niet gelijk op

Analyse | Frustratie burger neemt toe als opgepakte crimineel niet of laat wordt berecht

OVER rechtspraak wordt in Nederland weer vernieuwend gedacht. Rechterlijke macht, wetenschap en politiek lanceren in hoog tempo voorstellen om de achterstanden weg te werken. De lange wachttijden, en soms het afstellen van rechtszaaken, zijn mede-oorzaak van een afnemend vertrouwen van de burger in de rechtsstaat.

De leiding van de Rotterdamse rechtbank pleitte maandag in de *Volkskrant* voor het overlaten van de afdoening van simpele zaken, zoals heterdaadjes, aan het Openbaar Ministerie of de politie. Hoogleraar strafrecht P. Tak sprak afgelopen week voor de tv de wens uit dat de mogelijkheid tot hoger beroep tijdelijk wordt opgeschort.

Minister Donner van Justitie komt met een wetsvoorstel waardoor de politierechter, die als alleen sprekend rechter maximaal

zes maanden cel mag opleggen, de bevoegdheid krijgt tot het veroordelen tot twee jaar cel. In zijn veiligheidsplan, dat op hoofdlijnen door de Tweede Kamer is aangenomen, bespreekt de minister onder meer de mogelijkheid van ruimere openingsjaren van de rechtbanken en gerechtshoven, van 'televerhoor' op afstand en de mogelijkheid tot het sneller oproepen van getuigen.

Een maand geleden waarschuwde de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) ervoor dat afkalkend vertrouwen in de rechtsstaat zal leiden tot meer eigenrichting. Wie wil er wachten op de berechting van een geweldpleger als die pas twee jaar na te zijn opgepakt voor de rechter wordt gestaan? Als de rechtbank dan al tijd heeft? De verleiding om voor eigen rechter te gaan spelen wordt dan wel groter.

Veel van de voorstellen die van-

rechterlijke macht om de nood te lenigen is de aanstelling van meer rechters. In het veiligheidsplan van het demissionaire kabinet is dat een zwak punt. Zou daar veel geld voor worden vrijgemaakt, dan kost het jaren om de nieuwe rechters op hun plek te krijgen. Het vermogen van de rechterlijke macht om nieuwe leden op te leiden is beperkt.

De situatie bij de rechterlijke macht zal naar verwachting op korte termijn nog sterk verslechteren. De investeringen van premier Balkenende en de zijnen op het gebied van de opsporing zullen leiden tot tienduizenden extra verdachten.

Als berechting van hen uitblijft, zal de frustratie bij de burgerij verder groeien. Dat zelfde geldt voor politie en Openbaar Ministerie. Geen speurder werkt graag voor de gerechtelijke prullenbak.

Marc van den Eerenbeemt

Geen speurder werkt graag voor de prullenbak

Er werd de afgelopen jaren in een reeks van projecten door rechters wel hard gewerkt aan kleine verbeteringen van de efficiëntie. Ook bleven de magistraten in de avonduren dapper door dossiers ploegen. Mogelijk heeft de rechterlijke macht lange tijd een onvoldoende

gevoel van urgentie gehad. Een doorbraak bleef uit. De wachttijden bleven oplopen. De wind lijkt inmiddels uit een andere hoek te zijn gaan waaien. De Raad voor de Rechtspraak, schakel tussen de minister van Justitie en de rechterlijke macht, werkt al enige tijd aan een breed actieplan.

Kritische juristen huiveren bij de hedendaagse dadendrang. Het is ongewenst dat grote veranderingen in de rechtspleging een noodmaatregel zijn, menen zij. De veranderingen behoren de uitkomst te zijn van een fundamentele heroverweging van het strafrecht.

Zo'n heroverweging moet er komen, menen anderen. Maar tegelijkertijd moet op korte termijn krachtig worden ingegrepen om burgers te trakteren op een vlotte afwikkeling van strafzaken.

Het belangrijkste voorstel uit de

iets moeilijk te rijmen is met het grondwettelijk recht van vrijheid van onderwijs deert hem kennelijk niet. Dat geldt ook voor de politiek breed gedragen wens om het godsdienstonderwijs door de overheid te laten inspecteren. En het Kamerlid Eurlings (CDA) wilde een Nederlandse versie van de Arabische Europese Liga al verbieden voordat die was opgericht. Het grondwettelijk recht op vrijheid van vereniging vond hij kennelijk geen beletsel.

Het kabinet stelt voor het samenwonen in Nederland met een bruid of bruidegom uit het buiten-

land pas toe te staan als de buitenlandse partner 21 jaar of ouder is. D66 zoekt kennelijk ook nieuwe vernieuwingen en stelt voor artikel 1 van onze Grondwet even op sterk water te zetten en de eis van 21 jaar alleen te stellen aan huwelijkspartners uit Turkije en Marokko. In flagrante strijd met fundamentele rechten zoals die nationaal en internationaal zijn vastgelegd. Lees artikel 16 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens: 'Zonder enige beperking op grond van ras, nationaliteit of godsdienst hebben mannen en vrouwen van huwbare leeftijd het recht te huwen en een gezin te stichten.'

Artikel 12 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens: 'Mannen en vrouwen van huwbare leeftijd hebben het recht te huwen en een gezin te stichten volgens de nationale wetten die de uitoefening van dit recht beheersen.'

Artikel 14: 'Het genot van de rechten en vrijheden die in dit Verdrag zijn vermeld worden verzekerd zonder enig onderscheid op welke grond ook, zoals geslacht, ras, kleur, taal, godsdienst, politieke of andere mening, nationale of maatschappelijke afkomst, het behoren tot een natio-

nale minderheid, vermogen, geboorte of andere status.' D66 maalt er niet om. We hebben een probleem en daar moeten de fundamentele rechten maar voor wijken.

Het relativeren van de rechtsstaat is een trend die zondag in het tv-programma *Buitenhof* voor het eerst ook filosofisch werd onderbouwd door de filosoof van de nieuwe politiek, Paul Cliteur. Volgens hem is onze maatschappij ziek omdat de democratische rechtstaat verandert in een rechtstaat zonder democratie. 'De centrale beslissingen worden genomen door een handjevol rechters en niet door volksvertegenwoordigers. (...) De oplossing is: minder recht, minder mensenrechten vooral. (...) Al die rechtenretoriek moet terug in zijn hok en politieke beslissingen moeten weer genomen worden door onze gekozen politieke vertegenwoordigers. We moeten de democratie in ere herstellen.'

Zou Cliteur nu werkelijk niet weten dat rechters alleen maar beslissen bij geschillen over de rechtmatige toepassing van regels die door politici zijn vastgesteld of geaccepteerd? Welke rechten en welke mensenrechten zitten Cliteur eigenlijk dwars?

Amerikaans rechtssysteem is het volle vertrouwen niet waard

rechter. De landsadvocaat waarschuwt voor „belastende effecten voor de betrekkingen” met de VS nu de uitlevering van Nederlanders volledig stilt.

Het ministerie van Justitie pareert de kritiek op het uitleveringsbeleid met een beroep op het zogenoemde ‘vertrouwensbeginsel’ in het internationaal strafrecht. „Wij vertrouwen erop dat de VS de mensenrechten erkennen, en vice versa”, zegt senior beleidsmedewerker A. Baas. „Wij vertrouwen erop dat Nederlanders die worden uitgeleverd in de VS een eerlijke rechtsgang tegemoetgaan en dat zij hun straf mogen uitzitten in Nederland. Er zijn tot nu toe geen aanwijzingen dat de VS dat vertrouwen beschamen.” Het systeem van plea-bargaining is volgens Baas „inherent aan het Amerikaanse rechtssysteem”. „Daarmee is het nog geen schending van de mensenrechten.”

Advocaat I. Weski van Raymond K. noemt de houding van Justitie „formalistisch”. „Verdachten hebben in de VS een veel slechtere rechtspositie dan in Nederland, de omstandigheden in Amerikaanse gevangenissen zijn abominabel en de VS zijn geen partner in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Waarop is dat vertrouwensbeginsel dan gestoeld?”

Het uitleveringsverdrag opzeggen kan niet, zeggen de strafrechtgeleerden Mevis en Kooijmans. „Dat laat de internationale strafrechtelijke samenwerking niet toe en zou bovendien een diplomatieke vertrouwenscrisis betekenen. Beter is het als de minister de Nederlandse bezwaren in diplomatiek overleg naar voren brengt.”

De Europese politieorganisatie Europol en de Verenigde Staten mogen voortaan persoonsgegevens met elkaar uitwisselen. Dit gebeurt in het kader van de bestrijding van georganiseerde misdaad en terrorisme.

De EU en de VS sloten eind 2001 al een verdrag om meer samen te werken bij de aanpak van terrorisme. De toestemming komt van een onafhankelijke instantie die toezicht houdt op het gebruik van persoonsgegevens door Europol.

Nu het niet mogelijk is dat Nederland nadere afspraken met de Verenigde Staten maakt over berechting van eigen onderdanen, moet op Europees niveau actie worden ondernomen, vinden Femke Halsema en Kathalijne Buitenweg.

Voor minister Donner lijkt het geen twijfel dat de van xtc-handel verdachte taxi-chauffeur Paul D. na uitlevering in de Verenigde Staten een eerlijk proces zal krijgen. De minister reneert als volgt: Nederland heeft een uitleveringsverdrag met de VS en dat betekent dat wij het Amerikaanse rechtssysteem vertrouwen. Donner vraagt dan ook vernietiging van de uitspraak van de Haagse rechter Holtrop die de Nederlandse Staat verzocht om opheldering over de rechtsgang in de VS en tot die tijd de uitlevering van D. heeft opgeschort.

Volgens minister Donner is het niet aan de rechter om in een individuele uitleveringszaak het interstatelijk vertrouwensbeginsel ter discussie te stellen. Een dergelijke motie van wantrouwen aan het adres van de Amerikanen zou de Atlantische betrekkingen wel eens fikse schade kunnen toebrengen, zo vreest hij.

Niet iedereen is zo goed van vertrouwen als de minister. Ondanks mooie internationale rechtsprinci-

pes is de Amerikaanse praktijk van opsporing en vervolging in toenemende mate aanleiding voor verzet tegen uitlevering aan de VS. Zonder zich van de Nederlandse opsporingsregels al te veel aan te trekken, zetten de Amerikanen hun *war on drugs* tot diep in het Amsterdamse uitgaansleven voort. Om de verdachten die dat oplevert in de VS te kunnen berechten, zoeken ze Nederland om hun uitlevering.

Steeds meer strafrechtgeleer-

tigt de deal, maar zonder het bewijsmateriaal te toetsen. Omdat in het uitleveringsverdrag een harde terugkeergarantie ontbreekt, hangt het vervolgens van de welluidendheid van de Amerikaanse justitie af of en hoe snel de veroordeelde de Amerikaanse gevangenis kan verruilen voor een Nederlandse.

Het is dus terecht dat rechter Holtrop gebruikmaakt van de juridische mogelijkheden om de uitlevering van D. inhoudelijk te toet-

geheel of gedeeltelijk op Nederlands grondgebied is gepleegd, Nederland helemaal niet tot uitlevering moet overgaan. Berechting moet dan in Nederland plaatsvinden. Als de Amerikanen daaraan niet willen meewerken, is er van wederzijds vertrouwen kennelijk geen sprake. Verder willen wij een harde garantie dat iedere Nederlander die wel aan de VS wordt uitgeleverd na veroordeling kan terugkeren om hier zijn straf, naar Nederlandse maatstaven omgezet, uit te zitten.

In de Tweede Kamer zijn de geesten daarvoor op dit moment dus niet rijp. Maar er doet zich een kans voor op Europees niveau. De EU onderhandelt met de VS over een justitieel samenwerkingsverdrag, dat onder andere moet gaan over uitlevering. De meeste EU-lidstaten zijn hierin veel terughoudender dan Nederland, zeker als het hun eigen onderdanen betreft. Deze constellatie biedt in beginsel de mogelijkheid om een harde terugkeergarantie en thuisberechting te verwezenlijken.

Helaas is de inzet van de Europese justitieministers bij de onderhandelingen met de VS geheim. Dat bemoeilijkt een openbare discussie over de voorwaarden die Europa stelt aan de transatlantische strafrechtssamenwerking. Strafrechtgeleerden, advocaten en mensenrechtenbeschermers doen er goed aan hun stem ook in Brussel te laten horen.

Femke Halsema en Kathalijne Buitenweg zijn respectievelijk lijsttrekker en Europarlementariër voor GroenLinks.

Advocaten en mensenrechtenbeschermers moeten hun stem ook in Brussel laten horen

den en politici wijzen erop dat mensen als D. in de VS met een zeer problematische rechtsgang en beoordele detentie-omstandigheden te maken krijgen. De Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten deed in november een bezorgde oproep aan de Tweede Kamer om de regels voor uitlevering aan te scherpen.

Onder druk van de exorbitant hoge straffen in de VS, met name voor drugsdelicten, accepteert 96 procent van alle verdachten in federale zaken een zogenaamde *plea bargain*. In ruil voor strafvermindering bekennen zij schuld. Hun advocaat sluit de deal met de officier van justitie. Een rechter bekrach-

ten en zich afvraagt of de verdachte in de VS op een eerlijk proces kan rekenen. Of mensen zoals D. daar inderdaad onschuldig zijn tot het tegendeel is bewezen.

Toen de minister afgelopen dinsdag tijdens het Vragenuur tegen de Kamer zei dat Nederland het uitleveringsverdrag met de VS moet opzeggen als we geen vertrouwen meer hebben in het Amerikaanse rechtssysteem, wist hij dat een meerderheid van de Kamer zo ver niet zou durven gaan. In november verwierp de Kamer een motie van GroenLinks, SP en D66 die om een ingrijpende herziening van de afspraken met de VS vroeg. Wij vinden dat, indien een misdrijf

De tekst van de ontwerp-overeenkomst tussen Europol en de VS over wederzijdse uitwisseling van persoonsgegevens geeft blijk van minachting voor Europese regelingen betreffende mensenrechten en de bescherming van persoonsinformatie, menen Evelien Brouwer en Deidre Curtin.

In de coulissen van de Europese Unie is iets heel opmerkelijks aan de gang. De directeur van Europol (het zelfstandige Europese Politie Bureau, gevestigd in Den Haag) heeft uitgebreid achter gesloten deuren onderhandeld met de Verenigde Staten van Amerika over de uitwisseling van persoonsgegevens tussen Europol en de VS. Nu ligt er een ontwerp-overeenkomst tussen Europol en de VS die in beginsel aanstaande vrijdag zal worden goedgekeurd door de Raad van Ministers van de EU. Daarna zal het bindend recht van de EU worden en zal de weg vrij zijn voor Europol om (zeer gevoelige) gegevens over personen te verstrekken aan de VS, zonder dat deze informatie-uitwisseling aan één enkele beperking of voorwaarde is gebonden. De ontwerp-tekst geeft daarmee blijk van een flagrante minachting voor Europese regelgeving

Geheim verdrag tussen Europol en VS is schadelijk

op het gebied van mensenrechten en de bescherming van persoonsinformatie.

Wanneer deze overeenkomst van kracht wordt, zullen Amerikaanse autoriteiten een vrijbrief krijgen om de vanuit Europa verkregen informatie voor ieder gewenst doel en door ieder gewenst overheidsorgaan te laten gebruik-

Strijd tegen misdaad nog te nationaal

Onderzoek: politie in EU moet samenwerken

Van onze verslaggever TILBURG

De politie in Europese landen doet onvoldoende samenhangend onderzoek naar criminele organisaties die in meerdere landen van de Europese Unie actief zijn. Terwijl voor criminelen de binnengrenzen in Europa allang niet meer bestaan, zijn die voor politie en justitie nog dagelijks realiteit.

Criminele organisaties kunnen daardoor bestaande juridische en procedurele verschillen tussen landen uitbuiten voor hun illegale activiteiten. Dit is de belangrijkste uitkomst van een onderzoek in tien EU-landen. Het onderzoek, dat vandaag wordt gepresenteerd, is uitgevoerd door vijf universiteiten. Het stond onder leiding van het instituut IVA voor sociaal-wetenschappelijk beleidsonderzoek van de Universiteit van Tilburg.

De onderzoekers vinden dat opsporingsonderzoeken naar internationaal opererende groeperingen gelijktijdig in meerdere landen moeten worden aangepakt. Gepleit wordt voor vorming van teams samengesteld uit rechercheurs uit meerdere landen.

Volgens het rapport *Georganiseerde misdaad in de Europese grensregio's* kenmerkt georgani-

seerde misdaad zich steeds meer door een internationaal netwerk, waarin cruciale personen in meerdere landen vertrouwensbanden hebben met criminele groeperingen. Die structuur maakt snel reageren op nieuwe kansen mogelijk.

Verschillen in wet- en regelgeving, verschillen in technische hulpmiddelen en onvoldoende beschikbaarheid van personeel frustreren de opsporing. Praktische problemen kunnen worden overwonnen door goede informele contacten tussen politie en justitie in aangrenzende landen.

In een dergelijke samenwerkingsrelatie zouden ook personeel en hulpmiddelen kunnen worden uitgewisseld. Zo zit de Nederlandse recherche vaak krap in het personeel, terwijl er wel veel technische hulpmiddelen zijn. In België is het omgekeerd. De onderzoekers tekenden daarbij aan dat bij formele samenwerking de kans op succes vaak geringer wordt.

Meestal bepaalt nu het Openbaar Ministerie van één land, waar de meeste leden van de criminele organisatie wonen, of een onderzoek wordt begonnen. Een Europese organisatie die de prioriteiten vaststelt en de grensoverschrijdende politieonderzoeken coördineert, zou het onderzoek efficiënter en effectiever kunnen maken.

Over misdaad en terreur Europol deelt gegevens met Amerikanen

Door onze correspondent

BRUSSEL, 20 DEC. Europol, het Europese politie-agentschap, gaat persoonsgegevens van terroristen en zware criminelen uitwisselen met inlichtingendiensten in de VS.

Dat hebben de vijftien ministers van Justitie van de Europese Unie donderdag besloten. De onderhandelingen over deze uitwisseling – het zou vooral gaan over telefoonnummers, bankinformatie en dergelijke – begonnen dit voorjaar, als gevolg van de aanslagen op 11 september 2001 op het WTC en het Pentagon in de VS. Ze maken deel uit van een groter pakket afspraken in het kader van de gezamenlijke bestrijding van het terrorisme en andere zware misdaad.

De VS hebben hierover met de EU-lidstaten bilaterale verdragen. Maar omdat dit soort misdaad grensoverschrijdend is, en de Amerikanen herhaaldelijk hun ergernis hebben uitgesproken over het feit dat bilaterale samenwerking tijdrovend is, werd besloten om te praten over samenwerking met Europol.

De besprekingen duurden maanden, vooral omdat de Europeanen bang waren dat gevoelige, écht persoonlijke informatie (bijvoorbeeld over seksuele voorkeuren van mensen) aan de andere kant van de oceaan verkeerd gebruikt zou worden. Ook wilden ze harde garanties dat de Amerikanen de informatie niet zouden doorspelen aan derden, zoals andere landen. Uiteindelijk kregen zij die garanties, zeggen zij zelf.

MM

VK 21/12

VK 22/10

ken. Dit uitgangspunt strookt misschien met de vergaande Amerikaanse plannen voor een *Total Information Awareness Program*, maar mag niet kritiekloos door de Europese beleidsmakers te worden geaccepteerd. Het is in dit verband veelbetekenend dat in de toelichting op de overeenkomst wordt erkend dat de uitwerking van het 'doelbindingsbeginsel' (i.e. persoonsinformatie mag alleen voor een noodzakelijk, bepaald en welomschreven doel worden verstrekt, gebruikt of bewaard) eigenlijk ruimer is dan wat toelaatbaar is onder Europees recht. De daarop volgende zinsnede in de toelichting dat „de uitvoering van de samenwerking dichtbij de Europese praktijk zal liggen” biedt natuurlijk geen enkele geruststelling, laat staan de garantie, dat in overeenstemming met de Europese normen zal worden gehandeld.

Dit klemte te meer omdat de overeenkomst zelf geen enkele waarborg biedt, bijvoorbeeld ten aanzien van de doorgifte en het gebruik van 'gevoelige gegevens' (dit zijn gegevens met betrekking tot ras, politieke overtuiging, godsdienst, gezondheid of seksuele geaardheid) of van 'zachte gegevens' (gegevens waarvan de betrouwbaarheid niet gegarandeerd kan worden). De enige waarborgen die de overeenkomst bevat, zijn zo vaag en ruim gesteld dat ze geen enkele betekenis hebben. Ook ont-

breekt iedere verwijzing naar bestaande Europese rechtsregels inzake de bescherming van persoonsgegevens (zoals dataprotectieverdragen van de Raad van Europa, het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens, of het EU-Grondrechtenhandvest). Een aantal belangrijke onderwerpen zijn bovendien alleen geregeld in een zogeheten (en zeer onduidelijk) *exchange of letters* bij de overeenkomst.

Het Europese Hof van Justitie heeft geen bevoegdheid om de rechtmatigheid van dit soort afspraken (laat staan de uitvoering daarvan) te toetsen en het Europese Parlement hoeft niet te worden geconsulteerd of zelfs maar te worden geïnformeerd. Ook de nationale parlementen blijven nu buiten spel te worden gezet. Volgens de toelichting van de Nederlandse regering aan het parlement (waarvan de tekst van deze ontwerpovereenkomst zeer recent ter vertrouwelijke inzage is overgelegd) zou het hier namelijk een niet-bindend besluit betreffen.

De keuze voor deze kwalificatie is echter moeilijk te begrijpen, aangezien uit de gehele tekst en toelichting valt op te maken dat zowel Europol als de VS gebonden zullen zijn aan de aldus afgesproken regels. Het is ook niet vanzelfsprekend dat de overeenkomst in een later stadium alsnog als verdrag ter ratificatie aan het parlement zal worden voorgelegd. In de toelichting staat namelijk expliciet dat de Amerikaanse regering juist de vorm van een *supplementary agreement* heeft gekozen, om de vereiste instemming van haar eigen nationale parlement te vermijden.

Deze zaak laat duidelijk zien hoe de democratische besluitvorming binnen de EU op een onaanvaardbare manier plaats vindt. Er is nu meer dan een dozijn van dit soort overeenkomsten en de Raad streeft naar de totstandkoming van nog meer. Geen van de verdragen die reeds door Europol zijn gesloten, zijn vóór of zelfs na hun ratificatie gepubliceerd in het officiële Publicatieblad van de Europese Unie, uitgezonderd een Verdrag met de Europese Centrale Bank. Nu de onderhavige verdragen geen veiligheidsgevoelige informatie of operationele technieken bevatten, is er geen openbaar veiligheidsbelang dat het gedrag van de Raad zou kunnen rechtvaardigen.

Iedere lidstaat kan de besluitvorming in de Raad blokkeren. En dat is ook wat nu moet gebeuren. Een veto voor de onderhavige overeenkomst in deze vorm zou een welkome beslissing zijn, geheel in de lijn van de door de EU expliciet onderschreven beginselen inzake de rechtsstaat en burgerlijke vrijheden. Bovendien zou het de aanleiding kunnen zijn voor een, al veel te lang uitgesteld, debat over het niveau van de bescherming van persoonsinformatie in de Verenigde Staten. In ieder geval is het tijd

om een eind te maken aan de geheime en onrechtmatige procedures waarmee nu overeenkomsten tussen Europol en derde staten en organen worden afgesloten. De Conventie (de commissie binnen de Europese Unie die op dit moment werkt aan een grondwet voor de Europese Unie) dient er zorg voor te dragen dat organen zoals Europol in de toekomst niet meer

mogen optreden als zelfstandige en ongecontroleerde supranationale organisaties met verreikende bevoegdheden.

Recht en terrorisme

NRC 19-12

„EEN SCHERP ONDERSCHIED” is geboden tussen opsporing – een taak van politie en justitie – en het verzamelen van inlichtingen door de Binnenlandse Veiligheidsdienst. Dat verzekerde het vorige kabinet bij monde van minister De Vries (Binnenlandse Zaken) de Tweede Kamer op 26 september 2001, met de aanslagen van 11 september vers in het geheugen. De rechtbank te Rotterdam heeft gisteren de staat aan dit woord gehouden. Vier van terrorisme verdachte mannen werden vrijgesproken, omdat justitie zich zonder meer had gebaseerd op inlichtingenwerk. Zo scherp wordt het zelden gesteld. De grens tussen inlichtingenwerk en opsporing is vloeïend. Dat blijkt alleen al uit de omstandigheid dat de politie er eigen criminele inlichtingendiensten op nahoudt naast de AIVD (voorheen BVD), waarmee van oudsher diverse „structurele dwarsverbanden” bestaan. Het is ook niet verboden tips uit het inlichtingencircuit te gebruiken als opstapje voor een strafrechtelijk onderzoek. Maar het is van fundamenteel belang dat iemand niet zonder meer als verdachte kan worden aangemerkt en aldus betrokken raakt bij een strafproces. Dat draait om bewijs volgens de regels der kunst. Een strafrechtelijke verdenking is wel getypeerd als ‘voorlopig bewijs’, en dat is iets anders dan de grondstof die een inlichtingendienst aanlevert.

De proef op de som is dat de verzamelde informatie – ook als deze toegelaten was – volgens de rechters in Rotterdam onvoldoende was om tot een veroordeling te komen. Vandaar de vrijspraak. Deze uitslag maakt het technisch gezien moeilijker om het vonnis in hoger beroep te vernietigen, want daarvoor is unanimitieit van de hogere rechters vereist. De essentie blijft echter de ‘Chinese Muur’ tussen inlichtingenwerk en opsporing. Overschrijding van deze grens had strikt genomen kunnen leiden tot niet-ontvankelijkheid van het openbaar ministerie, de zwaarste sanctie. Daarvan heeft de rechtbank afgezien, omdat hij niet vond dat het OM doelbewust en met grove veronachtzaming van de belangen van de verdachten aan hun grondrecht op een *fair trial* voorbij is gegaan.

IN DEZE AFWEGING zit het aanknopingspunt voor het hoger beroep dat de demissionaire minister van Justitie, Donner, meteen heeft aangekondigd. Hoe zwaar dient de scheiding tussen inlichtingenwerk en opsporing in ernstige strafzaken te worden genomen? Deze grens staat na 11 september 2001 ook in andere landen onder druk. Eerdere jurisprudentie in ons land op het gebied van zware georganiseerde (drugs)criminaliteit biedt trouwens ook ruimte, zij het door versluïering van de invloed van inlichtingenwerk op de opsporing. Alleen al daarom is het van belang dat deze kwestie door de Rotterdamse rechtbank zo duidelijk op tafel is gelegd. Dat Donner meteen dreigt met wetgeving als de uitslag in appél hem tegenvat, legt een verkeerde hypotheek op het hoger beroep, dat een nieuwe behandeling van de zaak impliceert. In diverse landen, de VS voorop, zijn na 11 september de wetten aangescherpt en de overheidsbevoegdheden vergroot. Maar grenzen zullen er altijd blijven.

Nieuw ministerie voegt 22 diensten samen

WASHINGTON, 20 NOV. De Amerikaanse Senaat heeft gisteren met een overweldigende meerderheid ingestemd met het opzetten van een nieuw ministerie van Staatsveiligheid dat zich hoofdzakelijk moet gaan bezighouden met de bestrijding van terrorisme.

Het Huis van Afgevaardigden stemde vorige week al in met het voorstel. Daarmee is een einde gekomen aan maanden lang touwtrekken tussen het Congres en het Witte Huis. President George Bush heeft al aangegeven de wet te zullen ondertekenen en sprak gisteren van een belangrijke overwinning. „We maken grote vooruitgang in de oorlog tegen het terrorisme. Dat wordt ook bepaald door ons vermogen het Amerikaanse volk te beschermen”, aldus Bush.

De wet, inclusief een aantal omstreden amendementen waartegen verschillende Democraten hebben geageerd, werd met negentig tegen negen stemmen aangenomen. De amendementen zijn vrijwel irrelevant voor het onderwerp, maar beloven geld of gunsten aan vrienden van de meerderheid.

In het nieuwe departement van Homeland Security of Staatsveiligheid, dat vlak na de aanslagen van

11 september werd voorgesteld door de Democratische senator Joseph Lieberman, zullen 22 verschillende federale diensten worden samengebracht.

Zo zal het ministerie, met een budget van veertig miljard dollar, zeggenschap krijgen over uiteenlopende afdelingen, waaronder immigratiezaken, grensbeveiliging, noodsituatiebeheersing, analyse van inlichtingen en de beveiliging van de president. In totaal zullen er 170.000 mensen werkzaam zijn. De leiding komt waarschijnlijk in handen van Tom Ridge, de huidige adviseur Staatsveiligheid van president Bush. De vorming van het ministerie geldt als de grootste departementale reorganisatie die Washington in de laatste vijftig jaar heeft doorgevoerd.

De federale recherche FBI en de inlichtingendienst CIA zullen geen deel uitmaken van het departement, hoewel het departement tot stand is gekomen wegens de kritiek op die beide organisaties, die de aanslagen van 11 september niet hadden zien aankomen. Maar het ministerie van Staatsveiligheid zal wel kunnen beschikken over een grote en nieuwe afdeling die

Privé op internet

Een Amerikaanse wapeninspecteur van de Verenigde Naties, Harvey John McGeorge, is de afgelopen dagen in opspraak gekomen wegens zijn vrijetijdsbesteding. Jack McGeorge, zoals hij zichzelf noemt, doet aan sadomasochisme en is actief in verschillende sm-verenigingen.

De *Washington Post* onthulde dit eind vorige week. Door alle ophef die ontstond, voelde McGeorge zich gedwongen zijn ontslag aan te bieden aan de chef van het wapeninspectieteam, de Zweed Hans Blix. Blix vond McGeorge's sm-activiteiten (de Amerikaan is medeoprichter van een sm-groep in Washington en omstreken en geeft ook cursussen) geen reden tot ontslag en heeft hem gevraagd aan te blijven.

De onthulling van de *Washington Post* was gebaseerd op een zoekopdracht bij Google. De zoekmachine laat zien dat McGeorge, een munitiedeskundige die eerder voor de Amerikaanse Secret Service en het leger heeft gewerkt, een actieve sm'er is. Ook in nieuwsgroepen, te doorzoeken met Google Groups, is veel over McGeorge te vinden.

McGeorge is erg open over zijn sm-hobby. Hij gebruikt op internet en binnen de clubs zijn eigen naam. Van een privacy-schending kun je in dit geval dan ook moeilijk spreken. Maar stel dat McGeorge consequent een pseudoniem gebruikt zou hebben om zijn sm-leven van de rest van zijn leven te scheiden en anoniem te blijven, en dat een verslaggever daar achter was gekomen. Dan had hij heel weinig kunnen doen om een op handen zijnde onthulling tegen te gaan.

Wat eenmaal op internet staat, is niet meer te verwijderen. Google en Google Groups, de zoekmachine voor Usenet-nieuwsgroepen, bieden gebruikers wel gratis de mogelijkheid om URL's (websiteadressen) en berichten uit nieuwsgroepen te verwijderen. Alleen eigenaren mogen echter informatie verwijderen via Google. Er moet iets aan de code van een website veranderd worden voordat Google de informatie uit de database kan verwijderen. Usenet-berichten worden verwijderd via het e-mailadres van degene die ze destijds heeft gepost.

In het geval van McGeorge gaat het nauwelijks om informatie die

Finland wil misbruik internet aan banden leggen

HELSINKI, 18 DEC. Als een van de eerste landen ter wereld gaat Finland proberen internetmisbruik te beteugelen door beheerders van websites en internetproviders verantwoordelijk te stellen voor de in-

hij zelf op internet heeft gezet. Zijn naam en verdere informatie, zoals zijn functies binnen de sm-groepen waarin hij actief is, staat op webpagina's die door anderen zijn gemaakt. De nieuwsgroep postings zijn ook van anderen, die bijvoorbeeld een cursus van McGeorge aankondigen. Als hij het had gewild, had de wapeninspecteur niets kunnen doen om de onthulling te voorkomen.

Mensen die hun privé-leven echt privé willen houden, moeten zich eigenlijk niet op internet begeven. Een pseudoniem kiezen kan ook, maar daar zijn wel risico's aan verbonden. Er zijn altijd wel een paar mensen die ook de echte naam van de anonymus kennen. Die kunnen ooit uit de school klappen. Je moet er bovendien rekening mee houden dat IP-adressen en andere technische informatie een verband kunnen onthullen tussen het pseudoniem en de echte persoon. Dat vergt wel wat meer spoorwerk dan de verslaggever van de *Washington Post* in het geval van McGeorge heeft gedaan, maar onmogelijk is het niet.

Is de grote belangstelling voor het seksuele leven van McGeorge, te vergelijken met de belangstelling voor het seksdagboek van twee studentes onlangs, verwonderlijk? Sommige kranten stellen de vraag of iemand die aan sm doet wel naar een moslimland kan. Dat is een hypocriete vraag, want de strijd tegen Irak is juist bedoeld om het moslimfundamentalisme in te dammen.

Een andere mogelijke verklaring voor de grote belangstelling voor McGeorge's seksleven is de 'echtheid' ervan. „Vreemder kan het eigenlijk niet”, zei internetjournalist Francisco van Jole onlangs over de seksdagboek-hype. „In een omgeving waar seksueel materiaal voorhanden is op een schaal die de mensheid nog niet eerder heeft beleefd, is een amper prikkelend relaas van twee jonge meisjes die tamelijk onschuldige seks beleven de grote sensatie. Alleen maar omdat het echt was.”

Websites: www.google.com/groups.google.com; www.internetprivacy.nl/privacy.pagina.nl

MARIE-JOSÉ KLAVER

[klaver@nrc.nl]

houd van webpagina's. Een wetsvoorstel van deze strekking wordt deze week door het Finse parlement behandeld. Als het voorstel wordt aangenomen, betekent het dat beheerders kunnen worden aangeklaagd voor bijvoorbeeld racistische taal in chatrooms en nieuwsgroepen, alsmede op websites. Het voorstel is gelanceerd nadat in oktober in Helsinki bij een bomaanslag zeven mensen werden gedood. De twee daders hadden in een chatroom informatie uitgewisseld over explosieven. (AP)

GvA 01/12

Zoekmachines weten meer van u dan u denkt

Elke dag krijgen de drie grote zoekmachines op het internet zo'n 350 miljoen vragen binnen en dat aantal zal blijven stijgen met het aantal computerbezitters. Maar over de vraag wat er met die elektronische archieven kan gebeuren, maken steeds meer mensen zich zorgen, zo schrijft de *Sunday Times*. Dat het internet een schitterend middel is om over elk denkbaar onderwerp informatie te krijgen, zal niemand ontkennen. Hoe nuttig, blijkt ook uit het gigantische aantal 'searches' dat de drie grote zoekmachines Yahoo, Google en Lycos, dagelijks verwerken. Maar al die handelingen worden wel

OM trekt hoger beroep Luten-moord in

ASSEN - Het openbaar ministerie (OM) in Assen legt zich neer bij de vrijspraak van Richard K., die werd verdacht van de moord op Andrea Luten. Dat heeft het OM gisteren bekendgemaakt.

De rechtbank in Assen sprak de 27-jarige uit Zuidwolde afkomstige K. in augustus vrij, nadat het OM acht jaar cel had geëist wegens doodslag. K. zou in mei 1993 de toen 15-jarige Andrea Luten uit Ruinen om het leven hebben ge-

bracht in de bossen bij Gijsselte.

De rechtbank vond de getuigenissen waarop het OM zich tijdens de zittingen baseerde echter onvoldoende betrouwbaar, omdat het te lang geleden was.

Het OM tekende hoger beroep aan, maar heeft dat gisteren ingetrokken. Volgens justitie valt niet te verwachten dat het gerechtshof in Leeuwarden tot een ander oordeel zal komen dan de rechtbank in Assen. *SP1115/12* (ANP)

Man die elfjarig meisje vermoordde voor assisen

BRUSSEL (belga) - Twee jaar geleden werd de 11-jarige Céline Regnaud op een camping in het Waalse Neffe op een brutale manier vermoord. Het kind werd op weg van school naar huis in een verlaten dierenhok het hoofd ingeslagen en halfdood achtergelaten.

Maandag staat haar moordenaar, de 47-jarige Siciliaan Salvatore Di Vincenzo, in Aarlen voor het assisenhof.

De man doodde het meisje uit wraak voor een pak slaag dat hij een maand eerder van haar vader had gekregen.

DS-16-12-02

Nieuwe verdachte zaak-Vaatstra vrij

Door onze correspondent *NFL*
LEEUWARDEN, 30 NOV. Naar nu blijkt heeft de Friese recherche dinsdag een nieuwe verdachte aangehouden in de zaak-Vaatstra. Van de man is na zijn aanhouding wangslim afgenomen, dat is vergeleken met DNA-sporen op het lichaam van het slachtoffer. Hieruit bleek dat de man niet de dader kan zijn. Hij is donderdag weer op vrije voeten gesteld. Het is de negende verdachte die is aangehouden op verdenking van verkrachting van en moord op de 16-jarige Marianne Vaatstra uit Zwaagwesteinde. Allen gingen na DNA-onderzoek vrijuit. De scholiere werd in de nacht van 30 april op 1 mei 1999 verkracht en vermoord.

Van Riessen bouwt aan polder-FBI

PAR 1-12

KURT VAN ES

AMSTERDAM - De Amsterdamse hoofdcommissaris Joop van Riessen is ingehuurd om de nieuwe nationale recherche op poten te zetten. Deze 'Nederlandse FBI' krijgt achthonderd tot duizend rechercheurs en moet zomer volgend jaar operationeel zijn. Van Riessen blijft bij de Amsterdamse politie, maar wordt daarnaast de belangrijkste adviseur voor het nieuwe team.

De huidige directeur recherche van het Korps Landelijke Politiediensten, W. van Gemert, wordt projectleider.

De Amsterdamse commissaris heeft vorig jaar in een adviesrapport voor een landelijk veiligheidsbeleid onder meer gepleit voor een groot nationaal recherchesteam, om de huidige versnippering tegen te gaan. De andere regiokorpsen waren eerst niet voor zo'n nieuwe eenheid, maar de kritiek op de huidige rechercheaanpak werd steeds groter.

De commissie-Franken stelde vorige maand in een rapport voor Binnenlandse Zaken en Justitie dat de aanpak van de georganiseerde misdaad faalt door de verbrokkelde organisatie bij de politie en door gebrek aan inzicht bij het openbaar ministerie. De ministers hebben daarop onlangs de nationale recherche definitief aangekondigd bij de Tweede Kamer. Dit nieuwe team wordt onder meer samengesteld uit de huidige zes kernteams, het landelijk recherchesteam (LRT), de Unit Synthetische Drugs, de Unit Mensensmokkel en de xtc-teams.

Van Riessen is vanwege zijn grote ervaring met grootschalige rechercheonderzoeken en rechercheorganisatie gevraagd het nieuwe team mee op te bouwen. Mede met het oog op de toenemende internationale verplichtingen in Europees verband is een nationale eenheid volgens hem onontbeerlijk. Hij hield zijn pleidooi daarvoor in een rapport over de bestrijding van criminaliteit, waarin hij een lans breekt voor de nu ingezette aanpak.

De Nederlandse FBI zal zich richten op de bestrijding van zware en georganiseerde misdaad met een landelijk of internationaal karakter. Voorts komen er vaste bovenregionale recherche teams (BRT's) tegen 'middencriminaliteit'.

Van Riessen blijft lid van de korpsleiding en hoofd van de Dienst Operationele Ondersteuning van de politie Amsterdam/Amstelland. Hij leidt het onderzoek naar de poging Ikea af te persen.

naar Bits of Freedom, een organisatie die opereert vanuit Amsterdam.

Nas heeft vijf jaar bij Xs4all gewerkt. In die periode werd de internetpionier overgenomen door KPN. Ze heeft zin 'nog iets leukers' te doen. "Ik heb Xs4all de laatste vijf jaar zien groeien van dertig tot meer dan 250 mensen. Ik heb zin weer iets nieuws te beginnen, in een heel kleine organisatie."

Bits of Freedom is inderdaad klein te noemen. Met Nas erbij komt het totale aantal medewerkers op twee.

Relaties

Echt verbazingwekkend is de overstap van Nas niet te noemen. De mensen rondom Bits of Freedom zijn vaak ook relaties van Xs4all. Zo steunt voormalig Xs4all-oprichter Felipe Rodriguez de stichting financieel en zit publiciste Karin Spaik in het bestuur.

De organisatie werd in 1999 opgericht door een voormalige woordvoerder van Xs4all, Maurice Wesseling, tot nu de enige werknemer. "Dankzij Maurice Wesseling ben ik ooit aangenomen bij Xs4all. Toen hij vertrok naar Bits of Freedom, ben ik hem bij Xs4all opgevolgd als woordvoerder."

"Ik heb Wesseling leren kennen toen ik nog bij De Balie werkte en door Rop Gonggrijp (mede-oprichter van Xs4all-red.) werd gevraagd een openlucht-

hackersfestival te organiseren, Hacking in Progress. Maurice was door Rop al een tijd daarvoor gevraagd als hoofdorganisator. Met ons drieën hebben we toen weken chaotisch lopen doen in een kantoorruimte van Xs4all."

Nas heeft zich bij Xs4all geregeld ingezet voor privacyvraagstukken en de wetgeving omtrent bijvoorbeeld spam, ongevergeerde reclame die per e-mail wordt verstuurd. "Ik heb de laat-

industrie, zonder waarborgen te scheppen voor burgers."

"Denk bijvoorbeeld aan kopieerbeveiliging die het onmogelijk maakt een cd op een computer af te spelen, of aan boeken en films die met allerlei onheuse technische middelen buiten het publieke domein worden gehouden."

"En het wordt alleen maar erger in de toekomst, met nieuwe hardware die perfect in staat is

Kopieerbeveiliging op cd's beperkt vrijheden

sté jaren veel gesproken over allerlei wetten en regels en de noodzaak die niet alleen in Nederland te beïnvloeden."

Die noodzaak wordt volgens Nas steeds groter. "Vooral de auteursrechtenindustrie lijkt zich op dit moment niets gelegen te laten liggen aan het grote publiek. De nieuwe Europese auteursrichtlijn legitimeert allerlei onfatsoenlijk gedrag, van bijvoorbeeld de muziek- en filmin-

mensen te verbieden hun eigen teksten te lezen als ze hun jaarlijkse tekstverwerkerslicentie niet hebben betaald."

"De eerste reacties van mensen in mijn omgeving zijn heel positief. De gebruikersverenigingen waarmee ik de laatste weken heb gesproken, zoals de Hobby Computer Club, de grootste computervereniging ter wereld, en de Nederlandse Linux-gebruikersvereniging willen zich ook

Team-Vaatstra blijft op volle sterkte

Door onze correspondent *NFL*
LEEUWARDEN, 20 DEC. Het recherchesteam dat de moord op Marianne Vaatstra onderzoekt blijft nog een half jaar in volle omgang actief. Het heeft meer tijd nodig voor het onderzoek. De komende maanden zal een aantal mannen gevraagd worden vrijwillig wangslim af te staan voor DNA-onderzoek. Om hoeveel mensen het gaat wil het openbaar ministerie niet kwijt. Verder worden enkele tientallen personen gehoord en nog een honderd nieuwe tips nagetrokken. Dit heeft het OM in Leeuwarden gisteren bekendgemaakt.

Het 27 mensen tellende nieuwe recherchesteam werd in mei dit jaar ingesteld op advies van een commissie die een second opinion gaf over het eerste onderzoek. Het nieuwe team zou zich een half jaar wijden aan het nieuwe onderzoek, maar die tijd blijkt te krap.

Marianne Vaatstra (16) uit Zwaagwesteinde werd in de nacht van 30 april op 1 mei in een weiland nabij Veenklooster verkracht en vermoord. Negen mannen zijn sinds die tijd als verdachte aangehouden, van wie een nog recentelijk. Allen gingen na DNA-onderzoek vrijuit. Het onderzoeksteam nam de afgelopen acht maanden het oude dossier door, voerde technisch onderzoek uit en trok een deel van de in totaal 148 nieuwe tips na. Volgens de Leeuwarder

hoofdofficier van justitie L. den Hollander werd op basis van een van die tips eind vorige maand een negende verdachte in de zaak aangehouden. Op last van de rechter-commissaris vond huiszoeking bij de man plaats, maar uit DNA-onderzoek bleek dat hij niet de dader kon zijn.

Met behulp van speciale software zette het nieuwe onderzoeksteam een gedetailleerde tijdlijn op, een volgens Den Hollander „belangrijk hulpmiddel". Daarmee is in kaart gebracht welke getuige zich waar bevond en wat deze persoon heeft gezien. Ook kan met de tijdlijn worden getoetst of een verklaring strookt met die van anderen. „Je hoopt zo exacter in beeld te krijgen wat zich die avond heeft afgespeeld", aldus de hoofdofficier.

De komende maanden worden enkele tientallen personen verhoord, van wie enkele voor het eerst. Op 1 april volgend jaar bekijken het OM en de regiopolitie Fryslân hoe ver het onderzoek gevorderd is. Het team wordt uiterlijk per 1 juli 2003 ontbonden. Den Hollander: „We werken eraan om de dader te pakken. Lukt dat niet, dan ben je natuurlijk teleurgesteld, maar je kunt niet eindeloos door blijven gaan." Het dossier blijft ook na die datum beschikbaar. Den Hollander: „We kunnen de zaak meteen weer oppakken als daar aanleiding voor is."

inzetten om Bits of Freedom te steunen."

De inkomsten komen momenteel alleen van onafhankelijke financiers. Op lange termijn is Bits of Freedom afhankelijk van nog meer donateursinkomsten. Daar zal Nas het komende jaar veel energie in steken. Sterker nog, op korte termijn zal ze zich vooral bezighouden met het werven van donateurs.

Xs4all steunt die donateurswerving al. Klanten kunnen online hun steun betuigen. Xs4all maakt dan per sympathisant één euro per jaar over.

"Afhankelijk van de omvang van die inkomsten kan Bits of Freedom allerlei activiteiten in Nederland organiseren, zoals debatten en conferenties. Al dan niet met behulp van tijdelijke extra krachten of stagiairs."

"Voor activiteiten in Brussel, bij de Europese Unie, werven we aparte inkomsten. Zo hebben we bijvoorbeeld subsidie aangevraagd bij de Europese Commissie voor het organiseren van een conferentie en rekenen we op bijdragen van grote fondsen die zich bekommeren om de vrijheid van meningsuiting zoals die van George Soros."

Dat Bits of Freedom geen kan-

toor in Brussel heeft, hoeft volgens Nas geen belemmering te vormen: "We kunnen nu al een beroep doen op een adviseur die in Brussel is gevestigd en die ons graag wil helpen. Verder zullen we een Europese nieuwsbrief produceren over digitale burgerrechten met behulp van een heel netwerk van correspondenten."

"We zullen zelf vaak naar Brussel gaan, om conferenties en workshops bij te wonen en daar verslag van te doen. Maar we zullen ook gebruikmaken van andere mensen om interviews te doen met belangrijke beleidsmakers en artikelen te schrijven."

"We hoeven dus niet per se onmiddellijk een bakstenen kantoor te openen om toch te horen en te zien wat in Brussel gebeurt en invloed uit te oefenen."

Nas breekt niet volledig met haar voormalige werkgever. Ze blijft in de raad van advies van Xs4all zitten en is van mening dat de band met Bits of Freedom onverbreekbaar is.

"De onderlinge relatie lijkt op een gezin waarvan de kinderen uit huis zijn gegaan; met hardere woorden voor elkaar dan buitenstaanders ooit zullen horen, maar ook met grotere complimenten."

Onderzoeksrechter Jacques Langlois, die het onderzoek naar de zaak-Dutroux heeft gevoerd, ligt zwaar onder vuur. Sommige media beschuldigden hem deze week zelfs van een regelrechte doofpotoperatie. De aanval tegen Langlois zegt meer over het onderzoek-Dutroux dan over Jacques Langlois zelf. Want dat onderzoek is de voorbije jaren ontwaard door zware conflicten binnen het gerechtshof van Neufchâteau.

Mark Eckhaut

DS 26/11

Onderzoeksrechter Jacques Langlois is partijdig. Hij heeft Dutroux "gemanipuleerd" en zelfs "gedirigeerd" in het voordeel van Michel Nihoul en tegen de X-geuigen. Meer nog, Langlois heeft er onder impuls van de voormalig minister van Binnenlandse Zaken, Joseph Michel (PSC), voor gezorgd dat Nihoul op niets is uitgedraaid. Nihoul zou, net als Joseph Michel zijn. Als de raadkamer het op 17 januari waagt Michel Nihoul niet door te verwijzen naar het hof van assisen, dan komt dat doordat ook Francis Moinet, de voorzitter van de raadkamer, een vriend van Langlois is, en een vertrouweling van Joseph Michel. Dat is in een notendop de doofpotoperatie waarvan de krant *De Morgen* en het weekblad *Le Journal de Midi* de voorbije week de publieke opinie probeerden te overtuigen. Veel Dutroux-waatchers onder de journalisten waren niet verrast door wat ze lazen. Ze wisten dat zoiets eraan zat te komen. Want Jacques Langlois heeft de voorbije zes jaren één grote fout gemaakt die sommigen hem nooit zullen

hield de adem in. Sommige journalisten voelden zich bedreigd en vroegen zelfs bescherming aan het parket van Neufchâteau. Het land was in shock. De paranoia was compleet. Procureur Bourlet heeft in de officieuze bijeenkomsten met journalisten - die in die tijd schering en inslag waren in het paleis van justitie van Neufchâteau - nooit geprobeerd om op de rem te gaan staan. Hij was er meer dan wie ook zeker van: het pedofiele complot bestond en hij zou het bewijzen.

IN HET OOG van die storm moest onderzoeksrechter Jacques Langlois in oktober '96 de leiding van het Dutroux-onderzoek overnemen van "de witte ridder", Jean-Marc Connerotte. Connerotte, al jaren de rechterhand van procureur Bourlet, had zichzelf zelf gecompromiteerd door op een spaghettidiner ten voordele van Laetitia Delhez een bord spaghetti te gaan eten. Een onderzoeksrechter wordt geacht volkomen objectief te zijn en mocht, zo oordeelde het Hof van Cassatie, niet sympathiseren met een betrokken partij. Een Witte Mars van driehonderdduizend boze Belgen trok op 20 oktober 1996 door Brussel om Connerotte te steunen. Het mocht niet baten.

Zijn Opvolger, Langlois, had wel oren naar de complotverhalen waarmee zijn speurders kwamen aandringen. Hij steunde hen volop en schreef onderzoeksopdrachten bij de vleet uit. Alleen vroeg hij zijn onderzoekers ook om bewijzen te leveren voor het bestaan van het pedofiele netwerk en de rol van de veertien verdachten daarin. Want, zo redeneerde Langlois, in een rechtszaak draait het tot nader orde nog altijd om feiten en bewijzen, en niet om hypothesen. Een onderzoek

Derde advocaat voor Dutroux

Marc Dutroux heeft tijdelijk een derde advocaat in de arm genomen. Het gaat om Brusselaar Daniel Kahn. Kahn legt zich toe op het deel van het onderzoek naar de ontvoering van Julie en Melissa. Dutroux heeft altijd ontkend dat hij de meisjes uit Grâce-Hollogne heeft ontvoerd. Hij noemt M.F. als ontvoerder van de meisjes. Dit spoor F werd onderzocht door het gerecht, maar niet geloofwaardig geacht. Dutroux houdt vast aan die versie.

(van onze redactie buitenland)

AMSTERDAM - Het proces tegen Marc Dutroux dreigt op een mislukking uit te lopen. Dat zegt Paul Marchal, de vader van An, een van door Dutroux ontvoerde en vermoorde meisjes. De tijdelijke terugtrekking van procureur Michel Bourlet betekent volgens Marchal dat de laatste drijvende kracht achter het proces verdwijnt. Marchal zet zich al sinds de moord op zijn dochter in 1996 in voor opheldering van de zaak.

Procureur Bourlet was van het begin af aan betrokken bij het onderzoek in de zaak-Dutroux. Hij verschilt al lange tijd van mening met onderzoeksrechter Jacques Langlois over de rol van de omstreden Brusselse zakenman Jean-Michel Nihoul in de zaak. Bourlet is ervan overtuigd dat Nihoul een belangrijke rol heeft

kaar in veel gevallen tegen spraken". De verhalen van de andere X-geuigen werden al veel eerder geseponeerd. Dat betel niet dat sommige speurders en journalisten, de zogenaamde belletters, er tot op vandaag geloof aan hechten. Zij hebben ook politieke medestanders. De minister van Justitie, Marc Verwiltgen, oud-voorzitter van de parlementaire onderzoekscommissie-Dutroux, is altijd heel dubbelzinnig gebleven in zijn uitspraken over de X-geuigen.

IN DAN WAS er Michel Nihoul, de aan lager wal geraakte Brusselse zakenman over wie de voorbije jaren veel geruchten gelanceerd werden. In de eerste plaats door de veroordeelde oplichter Nihoul zelf, die over zichzelf meende te zien, in het gezelschap van een ander, bevriend gezin. Dat laatste gezin verklaarde aan het gerecht dat het die dag niets gezien had. Exit gezin.

Het duurde lang eer (sommige) speurders een aantal journalisten weer met beide benen op aarde stonden. Een aantal Vlaamse journalisten en kranten deden vanaf begin '97 pogingen om feiten en fictie van elkaar te scheiden. Ze werden ondergesneeuwd door een massa complotverhalen. Speurders die vragen stelden over de manier waarop het onderzoek gevoerd werd, werden zelf in de pers verdacht gemaakt. De eerste grote barst in de complottheorie kwam er in september '97. Toen waagde *Au Nom de la Loi*, een actualiteitenprogramma van de RTBF met een grote traditie en reputatie, het om een kritische analyse te ma-

tussen Nihoul en de ontvoeringen van kinderen. Oorspronkelijk waren de speurders overtuigd dat Nihoul op zijn minst betrokken was geweest bij een verkenning in Bertrix, de dag voor de ontvoering van Laetitia Delhez. Laetitia werd bij het zwembad van Bertrix ontvoerd. Het getuigenis van een Vlaams gezin dat Nihoul daar meende te hebben gezien, bleek niet te kloppen. Het getuigenis werd breed uitgesmeerd in de pers, maar het Vlaamse gezin bleek een verdachte geschiedenis te hebben als kroongetuige in grote verdwijningsdossiers. Het had ook al in de verdwijningszaak van Nathalie Geijsbregts informatie aangebracht die achteraf niet bleek te kloppen. Bovendien was het gezin de dag dat het Nihoul bij het zwembad van Bertrix meende te zien, in het gezelschap van een ander, bevriend gezin.

Het duurde lang eer (sommige) speurders een aantal journalisten weer met beide benen op aarde stonden. Een aantal Vlaamse journalisten en kranten deden vanaf begin '97 pogingen om feiten en fictie van elkaar te scheiden. Ze werden ondergesneeuwd door een massa complotverhalen. Speurders die vragen stelden over de manier waarop het onderzoek gevoerd werd, werden zelf in de pers verdacht gemaakt. De eerste grote barst in de complottheorie kwam er in september '97. Toen waagde *Au Nom de la Loi*, een actualiteitenprogramma van de RTBF met een grote traditie en reputatie, het om een kritische analyse te ma-

graag placht te zeggen dat hij een arm heeft die zo lang is als de Donau. Nihoul had - volgens de theorie Bourlet - de spijfiguur moeten zijn tussen de bende-Dutroux en de bovenwereld. Michel Nihoul deed de voorbije jaren door zijn gedrag ontroerend hard zijn best om zich in de ogen van de publieke opinie en in de ogen van de speurders zo verdaacht mogelijk te maken. Alleen vonden de speurders de voorbije vijf jaar geen enkele directe link

derzoek niet gevonden heeft wat zij menen dat hij had moeten vinden.

Vijf jaar na de feiten grijpen ze terug naar de RTBF-reportage van toen, waarin zij de hand vermoeden van onderzoeksrechter Langlois. Langlois zou de journalisten in het geheim ontmoet hebben "in de kelders van het gerechtshof" en hun "pro-Nihoul"-reportage gestuurd hebben. Dat maken de belletters op uit een brief van procureur Bourlet, waarin hij zegt dat hij Langlois en de journalisten tegen het lijf is gelopen "in de kelders van het gerechtshof".

Nochtans hebben de journalisten van de RTBF bij het tot stand komen van hun reportage gewoon gedaan wat iedere goede journalist gewaagt wordt te doen: in een bureau (en niet in de kelder) van het gerechtshof van Neufchâteau praten met zoveel mogelijk protagonisten van het dossier. Die protagonisten waren onderzoeksrechter Langlois en twee van zijn speurders. Eerder hadden de journalisten ook al verschillende keren met procureur Bourlet gesproken. Volgens de krant *De Morgen*, die nochtans de X-dossiers mee uitbracht op basis van geheime informatie uit het onderzoek, kan praten met de onderzoeksrechter niet omdat journalisten al-

leen informatie mogen krijgen van de officiële perswoordvoerder van de procureur. De onderzoeksrechter zou zich door met de pers te praten, partijdig hebben getoond. Volgen de wet-Franchimont mag alleen de procureur met de pers praten, en niet de onderzoeksrechter. Maar de procureur moet altijd aan de onderzoeksrechter vragen wat hij mag vrijgeven over het gerechtelijk onderzoek. De procureur moet in zijn verklaringen ook respect tonen voor het vermoeden van onschuld en de rechten van verdediging. In Neufchâteau zijn die principes - alleen al door de relatie tussen Bourlet en Langlois - de voorbije jaren verschillende keren met voeten getreden. Hoe de campagne tegen Jacques Langlois ook afloopt, één zaak staat nu al als een paal boven water: het gerechtelijk onderzoek-Dutroux, dat een modelonderzoek had moeten zijn, zal de geschiedenis ingaan als het typevoorbeeld van hoe een onderzoek niet gevoerd moet worden. Zelden in de gerechtelijke geschiedenis hebben magistraten, daarbij geholpen door de pers, op zo'n manier met modder naar elkaar gegooid. Zelden zijn objectiviteit en gezond verstand ook zo ver weg geweest. De kans is bijzonder groot dat de zaak-Dutroux het monster van Loch Ness van de Belgische gerechtelijke geschiedenis wordt. Want wie ook doorverwezen wordt naar assisen en veroordeeld wordt, de volgende jaren zullen de oude complottheorieën de kop op blijven steken. Een parlementaire onderzoekscommissie zal misschien ooit moeten nagaan hoe het deze keer allemaal fout is kunnen lopen.

Nihoul: Koning België is pedofiel

G+E 12/12

ontkent dat hij ook maar iets te maken had met de ontvoeringen van en moorden op jonge meisjes. Hij wast zijn handen in onschuld en beschuldigt Bourlet van een lastercampagne jegens zijn persoon. De video bewijst volgens De Morgen echter dat niet Bourlet, maar Nihoul zelf verantwoordelijk is voor het rondbazuinen van verhalen over pedofiele netwerken en de betrokkenheid van het koningshuis, in een poging zoveel mogelijk verwarring te scheppen over zijn eigen rol.

Het bestaan van de video is ook erg vervelend voor de raadsman van Nihoul, Clément de Cléty. Die diende vorige maand een klacht in tegen Bourlet. Volgens de advocaat heeft Bourlet de pers vergiftigd met thesissen over netwerken en beschermingen, tot het Koninklijk Paleis toe. De procureur zag zich daardoor genoodzaakt om zich (tijdelijk) terug te trekken uit het onderzoek. Het proces tegen Dutroux en consorten, dat eigenlijk volgde najaar van start had moeten gaan, dreigt daarvoor opnieuw vertraging op te lopen.

door onze correspondent
Pascale Thewissen

BRUSSEL - De louches Brusselse zakenman Michel Nihoul, één van de verdachten in de zaak Dutroux, is opnieuw in opspraak. Aanleiding is een video, gefilmd met een verborgen camera, waarop hij de Belgische koning Albert beschuldigt van seks met minderjarige meisjes. Bovendien beweert hij dat er vier (ex)ministers zaten achter de aanslagen van de Bemde van Nijvel, die in de jaren tachtig dood en verderf zaaiden in België.

Het bestaan van de video werd gisteren onthuld door de krant *De Morgen*. De opnamen dateren van twee jaar geleden. Ze zijn gemaakt door journalisten van de Franse televisiezender *Canal Plus*, die Nihoul na zijn voorlopige vrijlating, begin 2000, tegen betaling interviewden. Nihoul beweert dat er foto's circuleren van koning Albert tijdens een vrije partij met een veertienjarige meisje, en zegt de moordenaars te kennen van André Cools, de socialistische voorman en oud-burgemeester

Procureur Bourlet overweegt zaak-Dutroux op te geven

BRUSSEL (belga, eigen berichtgeving) — Er is opnieuw een escalatie in het gerechtelijk onderzoek tegen Marc Dutroux en consorten: de openbaar aanklager in deze zaak, procureur Michel Bourlet uit Neufchâteau, dreigt ermee zich terug te trekken.

Aanleiding hiervoor is een klacht van de advocaat van verdachte Michel Nihoul tegen Bourlet. De advocaat, Clément de Cléty, beschuldigt de procureur van Neufchâteau van manipulatie van journalisten.

Procureur Bourlet zegt dat hij, door die klacht, deontologisch niet als aanklager in het onderzoek-Dutroux kan optreden, tot de klacht is afgehandeld.

Dat heeft momenteel geen direct gevolg, omdat de zaak in behandeling zit bij de raadkamer van Neufchâteau. Op 17 januari beslist die raadkamer wie voor de ontvoering en moord op jonge meisjes moet terechtstaan. Nadien behandelt de kamer van inbeschuldigingstelling dit dossier nogmaals, in beroep.

Maar nadien moet Michel Bourlet zich voorbereiden als aanklager in de assisenzaak tegen Dutroux en handlangers. Die rechtszaak wordt verwacht eind 2003 of begin 2004.

De openbaar aanklager laat zich na de klacht van Nihouls advocaat kritisch uit. Wanneer hij de klacht inhoudelijk heeft onderzocht, beslist Bourlet of hij zich uit de zaak terugtrekt, zei hij vrijdag aan het persbureau *Belga*.

„Ik weet nu niet wat mijn beslissing zal zijn. Maar het zal moeilijk worden als aanklager op te treden tegen iemand die tegen mij klacht ingediend heeft”, onderstreepte de procureur. En zelfs als de klacht op niets uitloopt, „is het mogelijk dat ik me terugtrek”, aldus Bourlet.

Media

Volgens de advocaat van Nihoul heeft Bourlet de media „vergiftigd met thesissen over netwerken en beschermingen, tot het koninklijk paleis toe”. Bij de klacht zijn persartikelen en getuigenissen gevoegd. Daarmee is de strijd tussen *believers* en *non-believers* in de media, over de affaire-Dutroux, uitgedij tot de zaak zelf.

Volgens de geldende procedures moet een magistraat van het hof van beroep de klacht onderzoeken en zijn bevindingen aan procureur-generaal Thily overmaken. Dat neemt gemakkelijk enkele maanden in beslag. (fvg)

Geen straf voor Dutroux-speurder Michaux

BRUSSEL — Rijkswachter René Michaux, die felle kritiek kreeg in de Commissie-Dutroux omdat hij Julie en Mélissa niet vond toen hij in 1995 de kelder van Dutroux doorzocht, wordt niet gestraft. In 1998 had de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken, Louis Tobback, hem drie jaar teruggezet in graad omdat hij de huiszoeking slecht had georganiseerd. De Raad van State heeft nu beslist dat Michaux niet gestraft kan worden omdat de feiten in 1998 al verjaard waren.

„Mijn cliënt, René Michaux, is niet tevreden met deze uitspraak. Eigenlijk doet het hem niet zoveel. Hij moet leven met de wetenschap dat hij op enkele meter van de opgesloten meisjes heeft gestaan, maar ze niet heeft gevonden. En hoewel hij weet dat hij zich niets te verwijten heeft, toch blijft dat idee hem achtervolgen”, zegt advocaat Jean-Philippe Rivière. Het

is volgens Rivière onbegrijpelijk dat Michaux door Tobback werd gestraft.

Vier jaar nadat zijn cliënt van de toenmalige minister van Binnenlandse Zaken, Louis Tobback, een tuchtstraf kreeg die hem drie jaar terugzette in graad, besliste de Raad van State om de straf te vernietigen.

Daarmee gaat de enige rijkswachter die gestraft werd voor fouten in het onderzoek naar de ontvoerde meisjes vrijuit.

De beslissing lag in de lijn van de verwachtingen. Kort nadat Michaux was gestraft, besloot de Raad van State al om de tuchtstraf te schorsen. De rijkswachter heeft dus niets gevoeld van de straf. Michaux werd door de generale staf wel overgeplaatst van Charleroi naar Brussel.

„Maar dat gebeurde met zijn volle instemming”, zegt Rivière. „Michaux zal ook nu in Brussel blijven.” (sdb)

Het onderzoek in het dossier-Dutroux is tegengewerkt. Dat zegt onderzoeksrechter Jean-Marc Connerotte, die Marc Dutroux arresteerde maar eind 1996 door het Hof van Cassatie van het dossier werd gehaald. *Humo* publiceert deze week uittreksels uit een brief van Connerotte en een verhoor door zijn opvolger Jacques Langlois. „Zelden”, zegt Connerotte, „is zoveel energie gestopt in het tegenwerken van een onderzoek.”

Anne Thily zuivert rechter Langlois en procureur Bourlet van alle blaam

Magistraten gingen niet buiten hun boekje in dossier-Dutroux

(tijd) - Volgens Anne Thily, de procureur-generaal van Luik, ging onderzoeksrechter Jacques Langlois noch procureur Michel Bourlet in de fout bij contacten met de pers in het dossier-Dutroux. De magistraat bezorgde haar conclusies in twee afzonderlijke dossiers aan de federale minister van Justitie, Marc Verwilghen. „Ik hoop dat het dossier-Dutroux nu in alle sereniteit kan worden afgewerkt”, zei Thily.

De beide magistraten waren de voorbije weken in opspraak gekomen. Eerst werd Jacques Langlois verweten dat hij via contacten met Franstalige journalisten mee aan de basis lag van een mediacampagne die de onschuld van de Brusselse opdrachtgever Michel Nihoul in het dossier-Dutroux moest aantonen. In een

zaal in het paleis van justitie. Hij deed dat om enkele zaken op punt te zetten in verband met ongefundeerde geruchten die de ronde deden. De geruchten waarover de magistraat spreekt, verwijzen naar theorieën over netwerken met hooggeplaatste personen die opdoken in de marge van het dossier-Dutroux.

Volgens Thily behoudt de hiërarchie van Langlois haar vertrouwen in de onderzoeksrechter. Het mini-onderzoek van Thily komt daarmee tot dezelfde vaststelling als een disciplinair onderzoek dat in 1998 tegen Langlois werd gevoerd nadat bekendgeraakt was dat hij zijn

speurders toegestaan had met journalisten te praten.

Bevredigende uitleg

Gisteren liet de procureur-generaal van Luik aan minister Verwilghen weten dat zij ook de klacht tegen Michel Bourlet ondergrond vond. Volgens Thily waren een aantal aanklachten, zoals de vermeende medewerking van Bourlet aan de organisatie van een lastercampagne tegen Nihoul, al in 1997 onderzocht. Daarnaast gaf Bourlet volgens Thily een bevredigende uitleg op de klacht dat hij informatie zou

Dutroux opgepakt, Sabine Dardenne en Laetitia Delhez uit de Dutroux' kelder bevrijd en de lijken van vijf slachtoffers teruggevonden. Enkele uren voor Cassatie hem de zaak ontnam, kalmde hij zelf de gemoederen door voor de tv-camera's te verze-

keren dat "het onderzoek op precies dezelfde wijze voort zal worden gezet".

Maar niets is volgens Connerotte minder waar gebleken, zo is op te maken uit de brief die hij op 27 oktober 2000 schreef aan procureur voor de tv-camera's te verze-

hebben gegeven voor de artikelen die rechter Langlois in diskrediet brachten. „Ik heb de klacht dan ook zonder gevolg geklasseerd”, zei Thily. Tegelijkertijd bevestigde ik ook mijn vertrouwen in de procureur.

Voor minister Verwilghen kan de normale gang van de procedure hermonen worden, met mijnheer Bourlet, de enige par-ketmagistraat die het dossier-Dutroux uit het hoofd kent, zei de woordvoerder van Verwilghen. „Over het rapport-Thily over Langlois kunnen we nog niets zeggen. De minister heeft het nog niet ontvangen”, zei woordvoerder Thuy. SV

gespeeld en dat hij mogelijk een spel is geweest in een wijd verakt pedofiel netwerk. De advocaat van Nihoul zegt dat Bourlet daarover herhaaldelijk heeft gelect naar de pers en heeft daar-

om een klacht tegen hem ingediend. Daarop besloot Bourlet zich voorlopig terug te trekken. In januari besluit hij of hij de zaak definitief laat vallen.

Bourlets tijdelijke afwezigheid hoeft niet te leiden tot uitstel van het proces, dat is gepland na de Belgische Kamerverkiezingen in juni volgend jaar. Marchal vreest echter toch voor vertraging. „Zeker als Bourlet zich definitief moet terugtrekken. Dan moet een opvolger het dossier van

400.000 pagina's lezen. Dat doe je niet in een paar maanden tijd.”

Ook onderzoeksrechter Langlois is overigens in de problemen geraakt wegens loslippigheid tegen de pers. Langlois, die als onderzoeksrechter onafhankelijk hoort te blijven, zou tegen journalisten hebben gezegd dat Nihoul „niets met de ontvoeringen door Dutroux te maken had. De minister van Justitie, Marc Verwilghen, liet vorige maand

een onderzoek tegen Langlois instellen.

Deze affaire is des te pikanter, omdat Langlois' voorganger, Jean-Marc Connerotte, van de zaak was gehaald omdat hij niet onafhankelijk genoeg zou zijn geweest. Hij had op een benefietavond met ouders van de vermoorde meisjes een bordje spaghetti gegeten.

De traagheid van justitie in de zaak-Dutroux heeft tot veel kritiek geleid. Pas vorige maand

werden de voorbereidende zittingen afgerond, op grond waarvan in januari wordt besloten welke verdachten behalve Dutroux voor de rechtbank moeten zullen verschijnen.

Uitstel van het proces zal voor de detentie van de hoofdverdachte niet veel gevolgen hebben omdat Dutroux eerder schuldig werd bevonden aan autozwendel en een ontsnappingspoging. Maar het is de vraag of verlening van het 'voorarrest' van de medeverdachten Michèle Martin (de ex-vrouw van Dutroux) en Michel Lelièvre, die al sinds 1996 vast zitten, juridisch nog mogelijk is.

Letterkundig Museum ontvangt brieven Reve

AMSTERDAM - De twielftig nieuw ontdekte brieven van Gerard Reve aan Guus Lodeizen, de vader van dichter Hans Lodeizen, worden 31 december aangeboden aan het Letterkundig Museum in Den Haag. De biografie van Hans Lodeizen, Koen Hilberdink, zal de brieven namens de familie Lodeizen overdragen. Vader Lodeizen en Reve kwamen begin jaren vijftig in contact met elkaar door uitgever Van Oorschot. Biograaf Hilberdink ontdekte de brieven twee weken geleden bij de zus van Lodeizen in Italië.

Reve krijgt museum als hij tachtig wordt

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

Gerard Reve moet, als hij volgend jaar tachtig wordt, een eigen museum krijgen. Piet van Winden, Reviaan en eigenaar van het Leidse antiquariaat AioloZ, heeft daartoe het initiatief genomen. Morgen, op Reve's 79-ste verjaardag, wordt er een Comité Reve 80 opgericht dat het museum gaat voorbereiden. Over een jaar moet het de schrijver worden aangeboden.

In het Gerard Reve Museum moeten allerhande Reviana worden ondergebracht. De belangrijkste verzameling berust bij Peter van Bergen, jarenlang een goede vriend van Reve, die volgens Van Winden niet alleen over belangrijke literaire voorstudies beschikt, maar ook over trivia als geknipte teennagels, een bril en horloge.

'Om succesrijk te zijn moet een populistische aanpak het onbehagen exploiteren.'

Het hedendaagse populisme kan volgens Elchardus niet worden afgedaan als een politieke ontsporing. Daarvoor heeft het te diepe oorzaken: 'Het onbehagen waaruit het voortkomt is zeer reëel en verdient de respectvolle bezorgdheid van alle democraten.' Hoewel hij populisme bekritiseert, vindt hij dat wel antwoord moet worden gegeven op de 'populistische uitdaging'; dat wil zeggen het gevoel dat de burgers hebben dat de politiek doof is voor hun wensen. Hij vindt de populistische eis dat de burger weer macht moet terugveroveren van rechters, expert, techno- en eurocraten terecht.

Hier slaat het sociologische essay van Elchardus om in een manifest, een pleidooi voor een maatschappij die niet bestaat uit consumenten, maar uit burgers die zich niet langer politiek machteloos voelen, maar zich engageren. Hij pleit voor een voorzichtige invoering van directe democratie door middel van het grondwettelijk referendum: elke voorgestelde grondwetswijziging zou aan de burger moeten worden voorgelegd en enkel met een bijzondere meerderheid kunnen worden aanvaard. Hij is tegen rechtstreekse verkiezing van burgemeesters, want daarbij zijn de dramaturgische kwaliteiten van het media-optreden te belangrijk. Maar op wijkniveau zouden mensen meer invloed moeten krijgen, bijvoorbeeld over het vestigingsbeleid en de inrichting van de openbare ruimte. Op dit punt van 'baas in eigen buurt' lijkt Elchardus wel erg idealistisch: 'Daar [in de wijk] krijgt de goede samenleving eerst vorm en daar moet de burger meer zeg krijgen over het soort samenleving waarin hij wil leven.'

Elchardus doet geen voorspellingen voor Nederland. Maar op basis van *De Dramademocratie* mag je veronderstellen dat Nederland niet meer het gezapige land van vroeger wordt en dat de rust op het Binnenhof voorlopig niet zal terugkeren. De politiek is net als in België veranderd in een schouwtooneel en de klezer mag op 22 januari beslissen wie het best acteert. Zijn held is óf Jan Peter Balkenende óf Jan Marijnissen, zo bleek afgelopen weekende uit een kiezersonderzoek van deze krant. Marijnissen wordt gezien als 'de man die zegt wat hij denkt', terwijl Balkenende wordt getypeerd als 'jong, vitaal' en iemand die 'weet wat hij wil'. De 'jeune premier' mag dan geen dramatisch politicus zijn, hij vertolkt een rol die kennelijk aanspreekt. Perfect getypecast voor de imago-democratie.

Journalist spoort Reve's 'zoon' op

van onze kunstredactie

DEN HAAG - De journalist Rooduijn heeft een tot nu toe verloren gewaand deel van Gerard Reve's brieven achterhaald. Het gaat om de wanhopige brieven die Reve schreef aan een 17-jarige jongen. Rooduijn is er in geslaagd deze Robert B., met wie Gerard Reve in 1966 in contact kwam, op te sporen.

De verliefdheid op de 17-jarige Robert blijkt de toen 44-jarige schrijver aan de rand van de afgrond te hebben gebracht. Reve beschreef zijn gemoed in het gedicht 'Gedicht voor mijn zoon R.' Tom Rooduijn heeft in zijn

boek 'Revelaties', dat gisteren verscheen, uitvoerig beschreven hoe diep de affaire hem raakte. De genoemde Robert was minderjarig. Reve zelf was er van overtuigd dat hij dat jaar zijn laatste lente mee maakte. Hij wist met zijn verliefdheid geen raad.

De brieven aan zijn 'zoon' bleken op zolder te liggen bij de inmiddels naar Canada vertrokken Robert B. Rooduijn wist hem daar te vinden en hij kreeg inzage in de brieven die Reve ooit aan hem schreef. Uit Rooduijns relaas van deze tijd blijkt dat Reve meermalen een psychiater en een arts heeft moeten consulteren, omdat de

affaire hem boven het hoofd was gegroeid. De brieven werden ook meer licht op het als Reve's 'rampjaar' beschouwde 1966.

Tom Rooduijn heeft in 'Revelaties' (uitgever Conserve) een grote hoeveelheid eigen interviews, waarvan een aantal niet eerder gepubliceerd, uitgewerkt tot een portret van de schrijver. Verder zijn er brieven die Reve tussen 1957 en 1969 schreef aan de ouders van de vriendin van Wim Schumacher, de eerste man met wie hij een langdurige relatie had. In deze twaalf brieven en kaarten schrijft Reve over zijn slechte

woonomstandigheden, zijn werk, wederom zijn drankgebruik, de dood van zijn moeder en zijn reizen naar Engeland. Wim Schumacher overleed in 1983.

In 1968 en 1969 richtte Reve negen brieven aan Willem L., die hij in Het Boek Van Violet En Dood opvoerde als De Mededogenloze Jongen. De destijds 18-jarige, zieke L. bracht Reve tot lange bespiegelingen over ziekte, dood en geselingen. L. woont momenteel in Zwitserland.

De brieven worden gepubliceerd met de instemming van Reve en zijn partner Joop Schaafhuizen.

Verkoop Reviana opmaat voor Reve-museum

SCHOORL - Waar verzamelaar Peter van Bergen besluit zijn privé-collectie van Gerard Reve te verkopen, ontdekt schrijver Tom Rooduijn in verschillende privé-collecties zo'n vijftig onbekende brieven van de zelfbenoemde volksschrijver. En alsof toeval niet bestaat, verklaart het antiquariaat Piet van Winden in Leiden een Reve-museum te willen beginnen. En dat alles vlak voor de 79e verjaardag van de Volksschrijver, die hij morgen viert.

De brieven die Rooduijn vond, zijn deels opgenomen in zijn boek *Revelaties - Gerard Reve over zijn Werk & Leven*, dat zaterdag tijdens een Reve-dag in Amsterdam aan Van Bergen wordt uitgereikt. Dat gebeurt net nu de Grote Verzamelaar uit Schoorl zijn Reviana van de hand doet. Volgens kenners heeft hij de grootste Reve-verzameling: van bibliofiele uitgaven en bijzondere opdrachtsexemplaren tot een verstandskies van Reve. De verzameling heeft een meerwaarde, omdat veel zaken direct uit het huis van de schrijver komen.

Wat Van Bergen niet wegdoet is de persoonlijke brievencollectie en enkele „zeer persoonlijke opdrachtsexemplaren”. De verzameling is volgens Van Bergen voltooid. „Hier ligt het maar in zuurvrij papier en komt het niet beschikbaar voor anderen. Het liefst zie ik het allemaal in een publieke collectie terechtkomen. Dan kan iedereen het zien en ervan genieten. Voor mij is de sensatie er nu wel af”, aldus Van Bergen die jarenlang bevriend was met de schrijver.

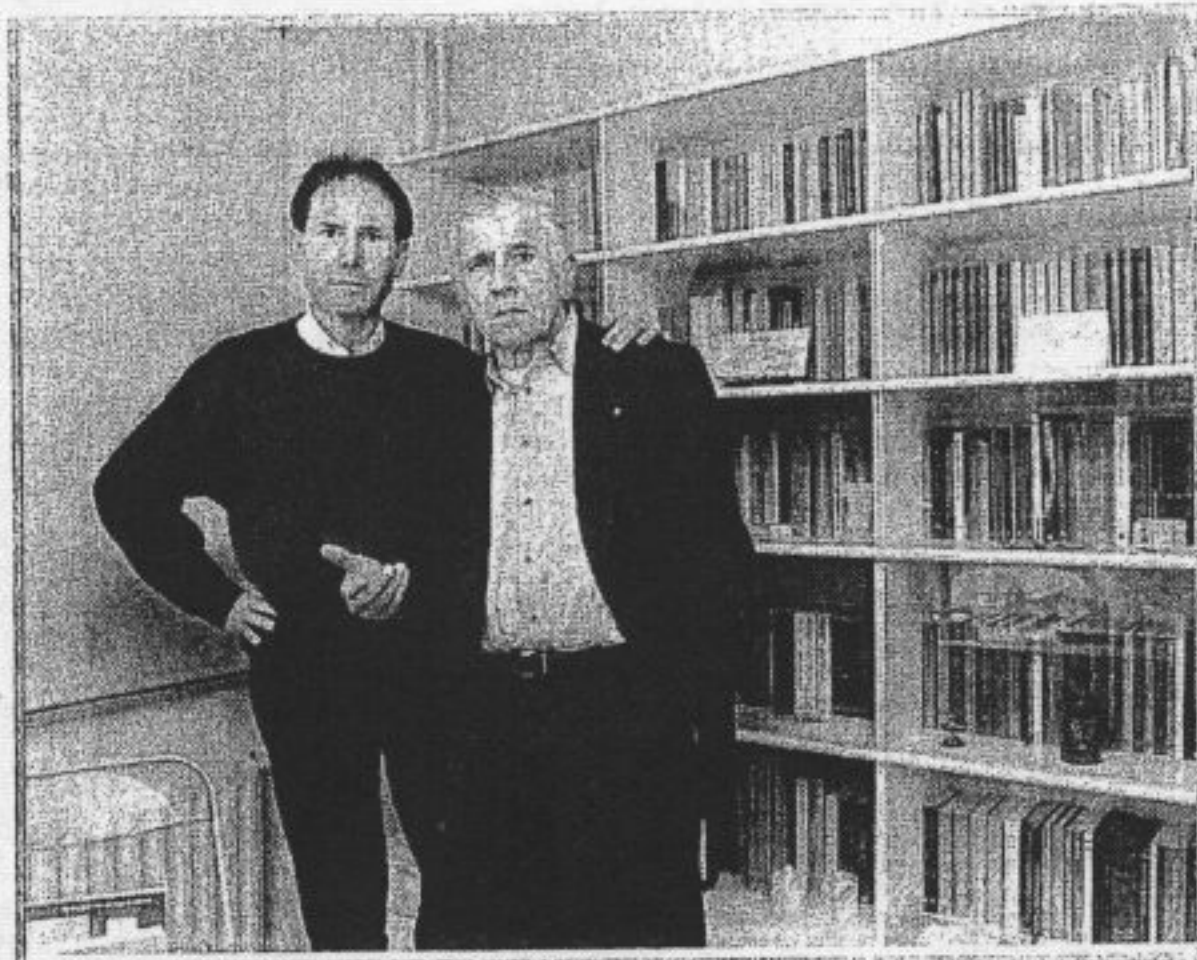
Het antiquariaat AioloZ van Piet van Winden gaat de collectie verkopen nadat Van Winden eerst de verzameling in een catalogus heeft beschreven, „die alle andere catalogi overbodig maakt”. De catalogus moet de opmaat zijn naar een Reve-museum in Amsterdam als de volksschrijver in 2003 80 jaar wordt. „Dat zou toch erg mooi zijn, omdat Reve meer is dan alleen zijn boeken. Op een bijzondere manier heeft hij de literatuur kleur gegeven. De extra dimensie die

Gemakzuchtig bij Reve over de vloer

MORGEN wordt Gerard Reve 79 jaar. In het onlangs verschenen boekje *De nadagen van Gerard Reve* vertelt Ad Fransen hoe de aan geheugenverlies lijdende schrijver zich in Machelen aan de Leie op de been houdt - door zijn onweerstaanbare humor én de permanente zorgzaamheid van zijn partner Joop Schaafhuizen. Minder tragisch, maar even amusant was de documentaire *Koninklijke jaren* die Bert Boelaars dit voorjaar publiceerde, over de tijd die Reve in het begin van de jaren zeventig doorbracht in Weert.

Vlak voor zijn verjaardag verschijnt zowaar een derde publicatie van een journalist over de volksschrijver. Tom Rooduijn, ooit beoogd Reve-biograaf, heeft ervoor gekozen de gesprekken die hij in 1975, 1982, 1991 en 1998 met Reve voerde, helemaal uit te schrijven. De titel van zijn boek is in dubbel opzicht horribel: *Revelaties*, een goedkope woordspeling die bovendien suggereert dat we van verbazing met de ogen zullen gaan knipperen. Het tegendeel blijkt het geval.

In 1982 heeft Rooduijn een mooi interview gemaakt voor de (toen nog linkse) *Haagse Post*, en in 1998 een krachteloze tv-documentaire. Door het restmateriaal nu alsnog op te nemen, aangevuld met citaten uit drie voorheen onbekende correspondenties met figuren uit Reves roerige leven in de jaren zestig, heeft Rooduijn óók een

Archiefphoto van Gerard Reve en Peter van Bergen, 1998. De verzamelaar Van Bergen doet zijn privé-collectie Reviana van de hand. FOTO: ANP

rond de boeken hing, moet bewaard blijven”, aldus Van Winden.

Tijdens de Reve-dag zal ook volop aandacht zijn voor de nieuw gevonden brieven van Rooduijn. Die bieden volgens Kees de Bakker van uitgeverij Conserve „een uniek inzicht in de penibele omstandigheden waarin de schrijver in en rond zijn rampjaar 1966 verkeerde”. In de lente van dat jaar was Reve hopeloos verliefd op de veel jongere Robert B. in Den Haag. Hij kreeg geen respons van de door hem begeerde jongeling, hetgeen leidde tot hevig drankgebruik. Hij raakte in een delirium en kwam in een ziekenhuis terecht. Een collectie van ongeveer dertig brieven geeft deze periode in het leven van Reve minutieus weer. Robert B. woont nu in Canada.

Verder zijn er brieven die Reve tussen 1957 en 1969 schreef aan de ouders van de vriendin van Wim Schumacher, de eerste man met wie hij een langdurige relatie had. In deze twaalf brieven en kaarten schrijft Reve over zijn slechte woonomstandigheden, zijn werk, wederom zijn drankgebruik, de dood van zijn moeder en zijn reizen naar Engeland. Wim Schumacher overleed in 1983.

In 1968 en 1969 richtte Reve negen brieven aan Willem L., die hij in Het Boek Van Violet En Dood opvoerde als De Mededogenloze Jongen. De destijds 18-jarige, zieke L. bracht Reve tot lange bespiegelingen over ziekte, dood en geselingen. L. woont momenteel in Zwitserland. (ANP)

Brieven homoseksueel
verleden Reve ontdekt

GaySite.nl, 13-12-02 |

Schrijver Tom Rooduijn heeft in verschillende

privécollecties ongeveer vijftig onbekende brieven van Gerard Reve ontdekt. Ze zijn deels opgenomen in zijn boek 'Revelaties - Gerard Reve over zijn Werk & Leven', dat deze week verschijnt. Reve wordt zaterdag 79 jaar. De brieven bieden volgens een woordvoerder van uitgeverij Conserve "een uniek inzicht in de penibele omstandigheden waarin de schrijver in en rond zijn rampjaar 1966 verkeerde."

In de lente van dat jaar was Reve hopeloos verliefd op de veel jongere Robert B. uit Den Haag. Hij kreeg geen respons van de door hem begeerde jongeling, hetgeen leidde tot hevig drankgebruik. Hij raakte in een delirium en kwam in een ziekenhuis terecht. Een collectie van ongeveer dertig brieven geeft deze periode in het leven van Reve heel precies weer.

Gerard Reve

FOTO HARRY COCK

boek. In de inleiding meldt hij dat Reves biografie 'in feite' al geschreven is door de auteur zelf: 'Wie al Reves brieven op chronologie legt en daar zijn geschreven herinneringen tussenvoegt, krijgt een tamelijk compleet beeld van zijn leven en denkbeelden.' Een gemakzuchtige manier om onder zijn eertijdse opdracht uit te komen. De boeken van Fransen en Boelaars laten zien dat een

ijverig journalist wel degelijk een goede bijdrage kan leveren.

Wat we er nu bij krijgen, zijn de bekende grappen en kreten ('Christus nog aan toe, waar is m'n bril', 'Christus, wat is het hier koud') en de vermakelijke dialogen tussen Joop en Gerard, voorzien van oubollige toelichtingen als: 'Ze hadden jongensachtig, ontwapenend plezier. Een wonderlijke maar liefdevolle folie à deux.'

'Eigenlijk gaan mijn boeken niet over homoseksualiteit', legt Reve nog maar eens uit. 'Ze gaan over de ontoereikendheid van de menselijke liefde. En de totale afhankelijkheid van de mens van Gods genade. Homoseksualiteit is net zo tragisch als alles. En het is geen reclame.' Mooie woorden, maar we kenden ze al. Dat geldt voor alles waar Rooduijn mee aan komt zetten. Goed, onthullingen zijn dat het 'Gedicht voor mijn zoon R.' uit 1966 op ene Robert B. slaat, die nu in Noord-Amerika woont, en dat de 'Mededogenloze Jongen' uit *Het Boek Van Violet en Dood* (1996) in werkelijkheid Willem L. heet, die nu in Zwitserland woont. Om die naspeuringen evenwel 'revelaties' te durven noemen, grenst aan het ridicule. Tom Rooduijn zet de jarige niet in het welverdiende zonnetje.

Arjan Peters

Tom Rooduijn: *Revelaties - Gerard Reve over zijn Werk & Leven*. Conserve; € 18,95.

Schilder Peter Klashorst richt een eigen partij op

Van onze verslaggeefster AMSTERDAM

VK 3/12

De kunstenaar Peter Klashorst wil de politiek in. Hij is gekozen tot lijsttrekker van O O Den Haag, een nieuwe politieke partij die in januari meedoet aan de Tweede Kamerverkiezingen. De partij wil de grenzen openstellen voor alle migranten en 'meer eerlijkheid en menselijkheid in de politiek en in het gehele leven'.

Oprichters van de partij zijn Willem van Roy van de Amsterdamse galerie Donkersloot en schilder Jurriaan van Hall, die zich ook kandidaat stelt voor de Tweede Kamer. De partij is bezig de benodigde handtekeningen in alle kiesdistricten te verzamelen.

Klashorst wil de politiek in wegens 'de hele onmenselijkheid van de emigratiepolitiek' en 'omdat

kunstenaars en schrijvers ook hun steentje moeten bijdragen in de discussie.' Klashorst: 'Ik schaam me ervoor hoe ongestuurd Nederland nu is. Als klein land kan Nederland zich niet permitteren zich zo te isoleren', aldus Klashorst. 'Het sluiten van de grenzen heeft bovendien ook economische nadelen: de pensioengelden raken op den duur uitgeput en sociale voorzieningen worden onbetaalbaar.'

O O Den Haag pleit onder meer ook voor verbetering van de positie van kunstenaars, en voor een gratis 'leerboek' waarin toekomstige ouders leren hun kinderen normen en waarden bij te brengen. Klashorst zat in 2000 drie weken in een Senegalese cel op verdenking van 'het vervaardigen van pornografische afbeeldingen en het aanzetten tot prostitutie'.

Schilder Klashorst niet verkiesbaar

Van onze verslaggeefster AMSTERDAM

VK 29/12

O O Den Haag, de partij van kunstenaar Peter Klashorst, doet niet mee aan de Tweede Kamerverkiezingen. Dat heeft de partij dinsdag besloten. O O Den Haag mocht slechts in twee van de 19 kiesdistricten meedoen. Dat bood te weinig kans op een kamerzetel.

Partijen moeten per kiesdistrict dertig handtekeningen verzamelen; O O Den Haag had dat niet

overall op de juiste formuleren gedaan. De Kiesraad besloot daarom dat de partij slechts in twee districten op de stembiljetten zou komen te staan. De partij spande daarop een beroepszaak aan om zich ook in die twee districten onverkiesbaar te laten verklaren en zo het inschrijfgeld terug te krijgen. Dat is gelukt. O O Den Haag - voorstander van het volledig openstellen van grenzen - verwacht mee te doen aan de Provinciale Statenverkiezingen.

Peter Klashorst, voor ethiek in de politiek

PAR 2/12

MARCEL WIEGMAN

AMSTERDAM - De Amsterdamse kunstenaar Peter Klashorst wordt lijsttrekker van de nieuwe politieke partij O O Den Haag, die in januari meedoet aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Oprichter en collega-kunstenaar Jurriaan van Hall is één van de andere kandidaten. Vanavond wordt de lijst vastgesteld.

"Ik ben mij bewust geworden van de situatie in Nederland toen ik twee jaar geleden in Senegal opgesloten zat," zegt Klashorst. "Ga maar eens met duizend moslims in een gevangenis zitten. Dan móet je er samen wel uit zien te komen. Nederland is ook een gevangenis. Ook hier zullen we er samen uit moeten komen."

Wat Klashorst betreft, gaan de grenzen onmiddellijk open. "Grenzen zijn flauwekul," zegt hij. Evenals het onderscheid tussen 'echte', politieke vluchtelingen en economische vluchtelingen. "Of je nu doodgaat aan een kogel of aan de honger, vluchten moet. En waarom zou je dan naar een land gaan waar geen werk is?"

O O Den Haag is door de kiesraad geaccepteerd, de borgsom is betaald. Nu is men bezig in alle negentien kiesdistricten de benodigde handtekeningen te verzamelen. Volgens zaakwaarnemer Willem van Roy van galerie Donkersloot zal de partij voor de helft bestaan uit kunstenaars en voor de helft uit mensen uit het zakenleven met affiniteit voor kunst.

Volgens de beginselverklaring van O O Den Haag is de partij van sociaal-democratische snit en staat hij open voor 'ieder die de overtuiging heeft dat de fundamentele van de samenleving behoren te bestaan uit creativiteit, vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid, sociale rechtvaardigheid en de gelijkwaardigheid van alle mensen - groot en klein, alsmede de zorg voor de planeet waarop men leeft'.

Veel aandacht heeft de partij voor de positie van kunstenaars. Die hebben in Nederland 'een geringe status, terwijl zij een interessant segment van de intelligentsia vormen'. Volgens O O Den Haag kunnen kunstenaars 'een grote rol spelen bij nijpende vraagstukken als veiligheid, communicatie, tolerantie en integratie'. "Wetenschappelijk is aangetoond dat kunst veiligheidsbevorderend werkt."

Klashorst kwam twee jaar geleden in het nieuws toen hij in Senegal werd gearresteerd wegens 'het verspreiden van porno'.

HARI KUNZRU *Vrijheid* 2007/07
DE POSEUR *Vrijheid* 2007/07
Begin 20e eeuw, een uithoek van India: een Engelse militair en een Hindu-bruid vallen elkaar in de armen. Over hun halfbloed-zoontje Pran Nath gaat deze panoramische vertelling, spelend in India, Oxford, Parijs en West-Afrika. Al jong wordt Pran het ouderlijk huis uitgegooid; hij belandt bij een groep hijra's (gecass-treede travestieten). De plaatselijke nawab (gouverneur) stuurt hem als een Mata Hari op een pedofiele Britse officier af. Als schandknap in de luze van een decadent oosters paleis waar het Britse empire in volle corruptie aanwezig is; als jongeman bij een Schotse missionaris te Bombay; en in Oxford als de blanke student Jonathan. Hij kiest voor de Engelse manier van leven, gedraagt zich als gentleman en wordt verleid op een Engels meisje uit de betere kringen. (nr) 448p. €25,- *A1012 (engels) (hardcover) €25,35 *A1013

Kunst

Naast hardere aanpak van criminaliteit zijn voor een effectief veiligheidsbeleid nieuwe morele motieven nodig. De kunst- en cultuursector mag zich daarbij niet afzijdig houden, meent Hans Boutellier.

NU 1/11
Op het terrein van de veiligheid lijken alle remmen los. Vrijwel dagelijks kunnen we genieten van nieuwe *trouvaillies* voor de aanpak van de criminaliteit. Minimumstraffen, schandpalen, doodstraf, afschaffing van het zwijgrecht, alleen een pleidooi voor de herintroductie van de lijfstraf laat nog even op zich wachten. Waar *law and order*-politici decennialang op hamerden, is uiteindelijk in een jaar tijd gerealiseerd: meer aandacht voor de bestrijding van criminaliteit - het is gelukt en hoel

Wat vooral opvalt aan het veiligheids-offensief is dat veiligheid een thema van 'lederen' is geworden. Waar tot voor kort het denken over de bestrijding van criminaliteit was voorbehouden aan wetgevers, criminologen en juristen, is het terrein thans vrijgevallen. De keurige taal van het recht houdt zich met moeite staande tegen de taal van de straat. Ook het argument dat het allemaal wel meevalt met de criminaliteit, kan (overigens terecht) op weinig bijval meer rekenen.

Zaken die tot voor kort ondenkbaar waren, zijn in korte tijd 'bespreekbaar' geworden. Deze situatie doet onwillig denken aan een andere periode waarin alles 'bespreekbaar' werd, de jaren zestig en zeventig. In het kader van de emancipatie van het individu waren

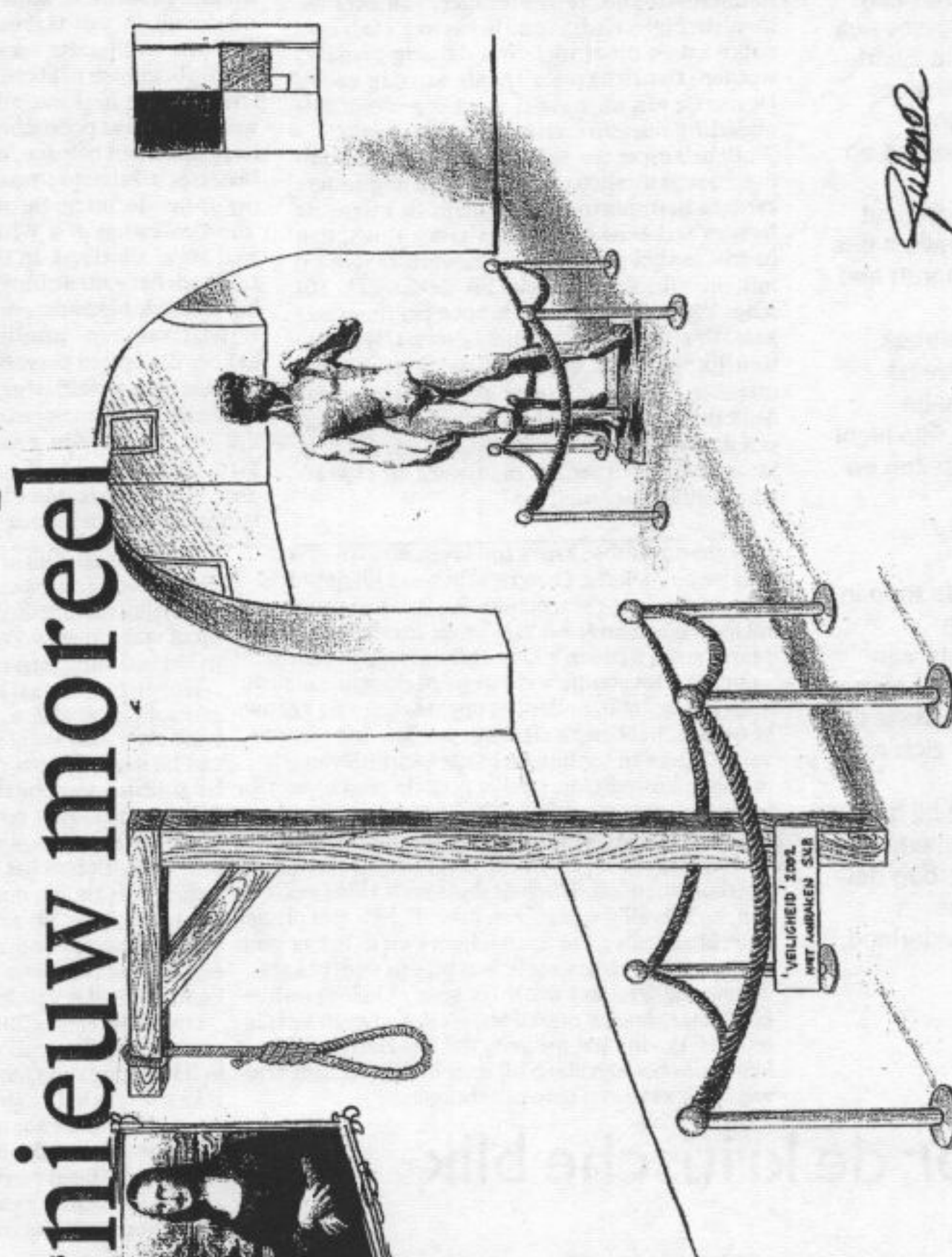
nieuw moreel

MOET EEN de besaande gezagsverhoudingen evenmin langer 'heilig'. In principe kon alles op de schop dat de bevrijding van het individuele verlangen in de weg stond.

De censuurloze discussie over criminaliteit en veiligheid wijst - net als de toenmalige opstand - op het fundamentele karakter van de problemen. Het systeem kraakt weer even in de voegen. Maar de inzet is spiegelbeeldig: niet het goede in de mens dient gestimuleerd; het kwade moet worden afgestopt. En daar is ook reden voor. Criminele gebeurtenissen zijn niet langer incidenten binnen een overigens redelijk stabiele sociale orde. Zij vormen een systematisch onderdeel van de alledaagse leefwereld van burgers, en deze is danig aan het schuiven.

Deze leefwereld staat steeds meer onder druk van mondiale, moeilijk beheersbare processen. Technologische ontwikkelingen, mondiale migratie, terreurbewegingen en economische expansiedrift hebben geleid tot een cultuur op drift, waarbij desperaat wordt gezocht naar nieuwe aanknopingspunten voor stabiliteit. Het dynamische karakter van de samenleving, met haar uitbundige, vitalistische levensstijl, heeft zo een utopische verlangen naar veiligheid gebaard.

Dat het onbehagen in de cultuur (het omgekeerde van dat door Freud werd beschreven) zich toespit op de aanpak van het criminaliteitsprobleem is op zichzelf begrijpelijk. Er is sprake van evidente slachtoffers en er zijn schulden aan te wijzen (ook als ze niet worden gevonden). Bovendien is er dat strafrechtelijke systeem dat toch bedoeld was om uitwassen te bestrijden. Van alle problemen lijkt de criminaliteit nog wel het eenvoudigste om op te lossen.

TEKENING: RUBEN L. OPPENHEIMER

Maar het criminaliteitsprobleem doet zich voor binnen een veel bredere culturele crisis. Het strafrecht speelt daarin een rol. Het veiligheidsprobleem. Het is niet voor niets dat naast de roep om een strafrele crisis. Het strafrecht speelt daarin een rol.

radicalisme uitdragen

Dit is geen pleidooi voor fetsoen in de kunst of voor een introductie van de hy-pocrisie. Het is wel de vraag naar een nieuw cultureel elan, dat moet komen van mensen die zich van oudsher op on-gebaande paden waagden. Ik voor geen pleidooi voor cultureel conservatisme, maar ben benieuwd naar nieuwe (of juist oude) voorstellingen van de liefde, naar herformuleringen van de strijd tus-sen goed en kwaad, naar een nieuw mo-reel radicalisme in de kunst.

De oude cultuur is voldoende afgebro-ken om op haar fundamenten nieuwe mogelijkheden te zoeken. Dat heeft tijd nodig (en middelen), die misschien nog het best benut kunnen worden door te studeren op teksten die overleefden of juist door nieuwe vormen te zoeken die nog niet zijn ingelijfd in de vitalistische veiligheidscultuur.

De wal keert het schip. In utopisch ver-langen schuilt behalve het gevaar van een totalitaire machtsdroom ook een sprankje hoop. De hoop op exploratie van morele intuïties, van empathisch ver-mogen; de mogelijkheid van een her-nomen onderzoek naar het goede en het schone.

Zelfs de wereld van kunst en cultuur is aan zet wanneer het gaat om het terrein van de veiligheid.

Dr. Hans Boutellier is auteur van 'De veiligheidsutopie'. Hij is een van de deelnemers aan het debat 'Opstand der burgers, het Rotterdamse antwoord', georganiseerd door NRC-Handelsblad en de Rotterdamse Kunststichting. Plaats: Remonstrantse Kerk, Museumplein 3b, Rotterdam. Aanvang 14.00 uur.

• WWW.NRC.NL: Meer informatie over sprekers en inhoud van debat

Peter Klashorst weer opgepakt in Afrika
Tel 3-1-03
DEN HAAG –

De Amsterdamse naaktschilder Peter Klashorst is deze week opgepakt in Gambia. Hij is inmiddels het land uitgezet omdat hij zich schuldig zou hebben gemaakt aan het maken van obscene schilderijen. De arrestatie van Klashorst werd door de Gambiaanse televisie uitgezonden. Het is de tweede keer dat Klashorst in Afrika in moeilijkheden komt door zijn opvattingen over naaktschilderen.

In mei 2000 slaagde hij erin Senegal te ontvluchten en naar Amsterdam te ontkomen. Hij werd toen beticht van het houden van orgiën tijdens schildersessies met meerdere naakte zwarte vrouwen. Zijn islamitische burens hadden aanstoot genomen aan zijn gedrag en hem bij de politie aangeklaagd. Klashorst zat drie weken vast en kwam pas vrij nadat hij ambtenaren had omgekocht. De Amsterdammer streek ditmaal neer in het kleine West-Afrikaanse staatje Gambia. Toen de politie lucht kreeg van zijn activiteiten en zijn huis binnenviel, ontsnapte de schilder opnieuw. De politie arresteerde toen in zijn plaats een jonge Nederlandse studente van een kunstschool die bij hem stage liep. Toen Klashorst dat ter ore kwam gaf hij zich aan en werd het meisje vrijgelaten. Navraag bij het ministerie van Buitenlandse Zaken leerde donderdag dat de schilder inmiddels onderweg is naar Nederland.

Martelen MARLIT RIJKLAARF NRC/HR
Over 'aardigheid' gaat ook het verhaal 'Over de dood van pa'. Het is het laatste woord dat de vader op zijn sterfbed uitsprekt. Biesheuvel: „Ik wil in mijn eentje de wereld redden en ervoor zorgen dat iedereen aardige, lieve gedachten krijgt. Ik maak me veel zorgen om andere mensen. Ik denk vooral veel aan martelen: dat ze iemand levend villen of elektrische draden bevestigen aan iemands geslachtsdelen. Dat je iemand een nekshot geeft, vind ik dan nog genade. Heb een beetje medelijden. Soms hoor ik, als ik aan het wandelen ben, een slakkenhuis kraken onder mijn voeten. Dan denk ik: dat is mijn schuld, let eens een beetje beter op.”

Over zijn vader heeft Biesheuvel vaak geschreven. In 'Thalassa', het eerste verhaal in de bundel *Zeeverhalen* uit 1985, neemt zijn vader hem, als zesjarige, op een regenachtige, stormachtige dag, voor het eerst mee naar zee, achterop de fiets. Het loopt uit op een bittere teleurstelling als zijn droombeeld (rustige golfjes, blauwe lucht, kinderen met schepjes) niet blijkt te kloppen. Ook in het titelverhaal van zijn nieuwe bundel komt zijn vader voor: een vijftigjarige ouderling betast een tienjarige jongen, waarop de vader van de jongen hem twee gulden vijftig laat betalen en daarmee is de kous af. „Zo ging het echt”, schatert Biesheuvel, „het leek wel of ik het melkkoetje van Pa was. Ik vind dat dat soort belevissen helemaal niet zo traumatisch zijn. Ik heb er niets van overgehouden. Eigenaardig vond ik het wel. Maar over zulke zaken moet niet zo'n deining gemaakt worden. Dat richt meer schade aan dan goeds. De reactie van mijn vader vond ik gewoon. Die ouderling zag zijn carrière in rook opgaan.”

„Ik heb meer een vader- dan een moederbinding”, zegt Biesheuvel, „ik heb ook nog andere aardige herinneringen aan hem. Ik kwam na feestjes wel eens 's morgens vroeg thuis, dan had ik te veel gedronken. Hij wachtte dan op mij, in zijn onderbroek, bij de kachel. Hij schonk karnemelk, smeerde boterhammen met kaas. Ik streef die aardigheid ook na. Nee, natuurlijk zeg ik niet van mezelf dat ik een aardige man ben. Zo hoog van de toren blazen, daar denk ik niet aan. Ja, ik kan wel van mezelf zeggen dat ik God ben, dat is wat anders, dat kan. Maar God is geen aardige man, want die staat afschuwelijke misdaden toe.”

Begin november kreeg zijn leven een vrij spectaculaire ommekeer. Onverwacht werd hij door Iris uitgenodigd voor een etentje. Zij was een van de mensen die af en toe met Warren correspondeerde, Mario en zij hadden elkaar enkele malen vluchtig ontmoet. Het etentje werd gevolgd door een nieuwe afspraak en toen, onder het openmaken van Zeeuwse oesters, hebben ze elkaar gevonden. Iris – vrouw van 50 met een topfunctie in het bedrijfsleven – is nu zijn nieuwe liefde, sterker nog: de vrouw van zijn leven.

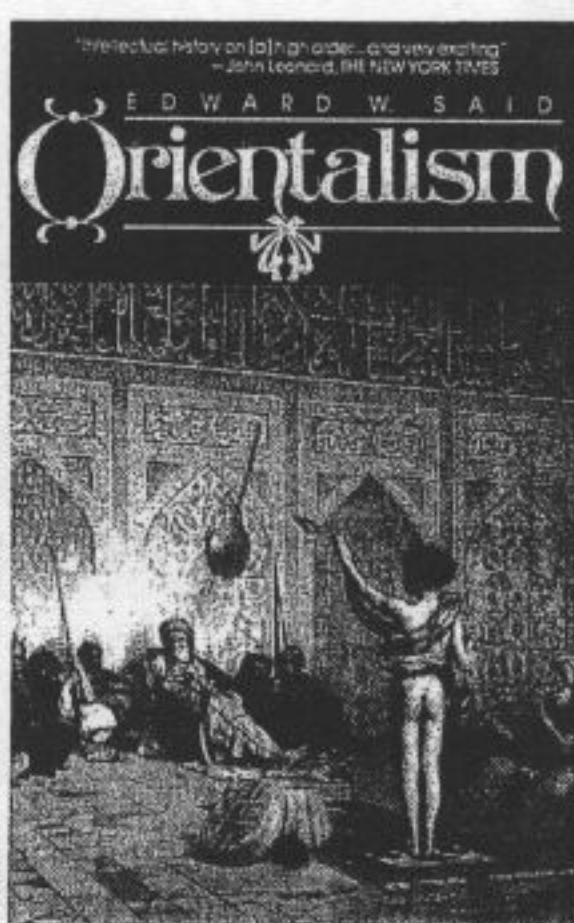
„Ik ben 23 jaar met Hans geweest, maar ik ben niet homoseksueel. Dat zal voor veel mensen vreemd overkomen, maar ik heb destijds voor Hans gekozen, en toevallig was hij een man. Ik heb veel plezier beleefd aan alles wat daarbij hoort, en ik heb er geen moment spijt van, maar ik ben nu een andere kant opgegaan. Een kant waarin ik geen enkele ervaring had, maar waar ik mezelf erg prettig en evenwichtig bij voel. Ik vind het plezierig dat Iris Hans heeft gekend, zijn boeken staan bij haar in de kast, zijn brieven heeft ze in een map opgeborgen.”

Jeuk door de kritische blik

Omdat ik vergeten was waarom ik nooit verder ben gekomen dan de eerste twintig bladzijden in *Orientalism* van de Palestijns-Amerikaanse auteur Edward Said, pakte ik het boek uit de kast en waagde een nieuwe poging.

Wat behelste die wetenschap, voortkomend uit de theologie en de filologie die zich bezig hield met de geschriften en culturen van het Nabije, Midden- en Verre Oosten? Wie waren de mannen die zich in dat wetenschapsveld manifesteerden en vanuit hun werkkamers, omringd door boeken en de heilige teksten vertalend, zo het romantische, exotische oosten in kaart brachten? Hoe dachten zij over het Oosten en hoe en op welke manier brachten zij het Oosten tot bij de Europese lezers en machthebbers?

Buitenlandse expansie en de wetenschappelijke bestudering van de Oriënt waren, volgens Said, nauw met elkaar verbonden, sinds Napoleons Egyptische campagne in 1798. Het Oosten werd dan niet door hem veroverd, maar het legertje onderzoekers en experts dat meening kwam thuis met een schat aan kennis en het vooruitzicht dat er nog veel meer te ontdekken en in kaart te brengen viel. Zolukte het de filologen wat Napoleon niet lukte: de Oriënt tot onderdeel maken van de Occident. Zij maakten voor de Europese achterblijvers het Oosten

tot een tekst, een idee dat tot op de dag van vandaag ons denken over datzelfde Oosten beïnvloedt.

Als er een reden is waarom ik *Orientalism* allang gelezen zou moeten hebben, is het omdat het de Westerse obsessies en preoccupaties met alles wat Oosters is

heeft bestudeerd. En daarmee word ik nog elke dag word geconfronteerd in de media en in de literatuur. Het Oosten was door de gespecialiseerde orientalistten een geconstrueerde plek waar de westerse beschaving en democratie afwezig waren en gaf en geeft, volgens Edward Said, menig wereldleider een aanmatigende legitimiteit om plannen op te stellen over hoe het daar naar westers model anders kan en moet. Dit waren stellingen die me jeuk bezorgden. Edward Said legt in zijn *Orientalism* de vinger op de zere plek: de agenten van de Oriënt gaan uit van een fundamentele ongelijkheid van de twee werelden waarin de Westerse wereld de superieure rol draagt en een taak te verrichten heeft. *Orientalism* kreeg ook scherpe kritiek. Vooral de notie dat de orientalistiek een wetenschappelijk-ideologische lading gaf aan de Europese imperialisten werd onderuit gehaald. De kritische blik van Said was mij te eng en ook bij mijn tweede poging bezorgde de beperktheid ervan me jeuk, al kan ik *Orientalism* nu met een schuldgevoel minder in de kast terugleggen.

ABDELKADER BENALI

Edward W. Said: *Orientalism. Western Conceptions of the Orient.* Penguin Books, 416 blz. € 20,80

Lol. Liefde. Taal.

‘Ze heeft alles. Wat wil je nog meer?’ In de op een na laatste aflevering van de stoomcursus wereldfictie verklaart Pieter Steinz zijn liefde aan Nabokovs Lolita.

Vijftig hoogtepunten uit de wereldliteratuur zijn de afgelopen weken op deze plaats behandeld; vele daarvan behoren tot mijn eigen voorkeuren. Maar voordat ik volgende week *De wereldliteratuur in 52 weekends* afsluit met een onontkoombare titel, doe ik mijzelf een schema rondom mijn all-time favourite cadeau.

Twee keer heb ik *Lolita* van Vladimir Nabokov herlezen, met intervallen van tien jaar; en anders dan vele andere vroeg gelezen liefhebbers leek het in de tussentijd niet te zijn gekrompen. Geen wonder misschien, want als 19-jarige moet ik van Nabokovs taalgrappen en literaire verwijzingen weinig begrepen hebben, en als 29-jarige had ik heel wat minder oor voor Nabokovs poëtische stijl dan twee maanden geleden, toen ik de cassettes afliuisterde waarop Jeremy Irons de integrale versie van ‘the Confession of a White Widowed Male’ voorleest. In 1982 las ik *Lolita* om het – uit de film van Stanley Kubrick bekende – schandaalverhaal van een ‘nimfijn’-liefhebber die op een perverse manier probeert een twaalfjarige *fille fatale* voor zich te winnen (en uiteindelijk het lid op zijn neus krijgt). Tien jaar geleden trof me de tragiek van de verterende liefde van Humbert Humbert voor zijn klei-

Vladimir Nabokov Foto AP

ne Dolores Haze. Dit jaar viel me vooral op hoe verschrikkelijk grappig Nabokov speelt met taal en literaire genres (Humberts verhaal loopt zelfs uit op een *showdown* in de beste westerntraditie). In 2012 zal mijn aandacht ongetwijfeld weer naar iets anders uitgaan.

Zelf beschouwde Nabokov *Lolita* (1955) als de boekstaving van zijn ‘liefdesaffaire met de Engelse taal’ – een taal waarin de geboren Rus pas was gaan schrijven toen hij in 1940 naar de Verenigde Staten emigreerde. De roman is ook inhoudelijk een mooi voorbeeld van emigrantenliteratuur, het genre dat Nabokov verder zou ontwikkelen

beloofd is beloofd. Je lijk laat ik thuisbrengen. “Zo lang het duurt een eeuwigheid gelukkig”, schrijf je in een gedicht. Laat ik me verbeelden dat het je laatste woorden zijn geweest.

Hans Warren: *Geheim Dagboek 2001*. Uitgeverij Bert Bakker. Hans Warren: *Verzamelde Gedichten*. Uitgeverij Bert Bakker. Tentoonstelling: Hans Warren – dichter en verzamelaar. Afrika Museum, Berg en Dal, t/m 6 januari.

grondse wezens in de fraai ingekleurde strips zijn weliswaar niet van deze wereld, maar lang zo eng niet als zijn vroege experimenten.

In Maastricht hangt ook werk van de omstreden Amerikaanse tekenaar Mike Diana (1969). Hij werd in 1994 door een rechtbank in Florida veroordeeld voor de obsceniteit van zijn strip *Boiled Angel*. Na drie jaar procederen werd zijn hoger beroep afgewezen. „Daarmee hebben ze het tegenovergestelde bereikt van wat ze wilden”, zegt de inmiddels wereldberoemde Diana. „Door alle ophef in de media kennen nog meer mensen mijn werk.” Diana's strips kenmerken zich door de logica van een nachtmerrie. Zo krijgt een jongetje een snoepje als hij iemand een handje helpt bij autopech. Het snoepje is gedrenkt in LSD, waarna het jongetje denkt dat hij een reusachtige kever is. In een andere strip terroriseert een groep zombies een stad, compleet met nare tekeningen over meisjes die worden verkracht. De cynische, met schuttingwoorden doorspekte dialogen zijn grof maar soms ook verbazing grappig. Verbazing wekt ook de Maastrichtse tekenaar Chris Crie-laard (1971). Harde porno en geweren, en allerlei variaties met die twee ingrediënten.

The Lost Comics Tribe is een omvangrijke expositie die een goed overzicht geeft van teknaars die normaal voor het grote publiek onzichtbaar zijn. Die anonimiteit geeft hen de mogelijkheid de grenzen van het toelaatbare op te zoeken. Ook als je denkt dat er tegenwoordig geen taboes meer zijn, zet de expositie je nu en dan toch op het verkeerde been.

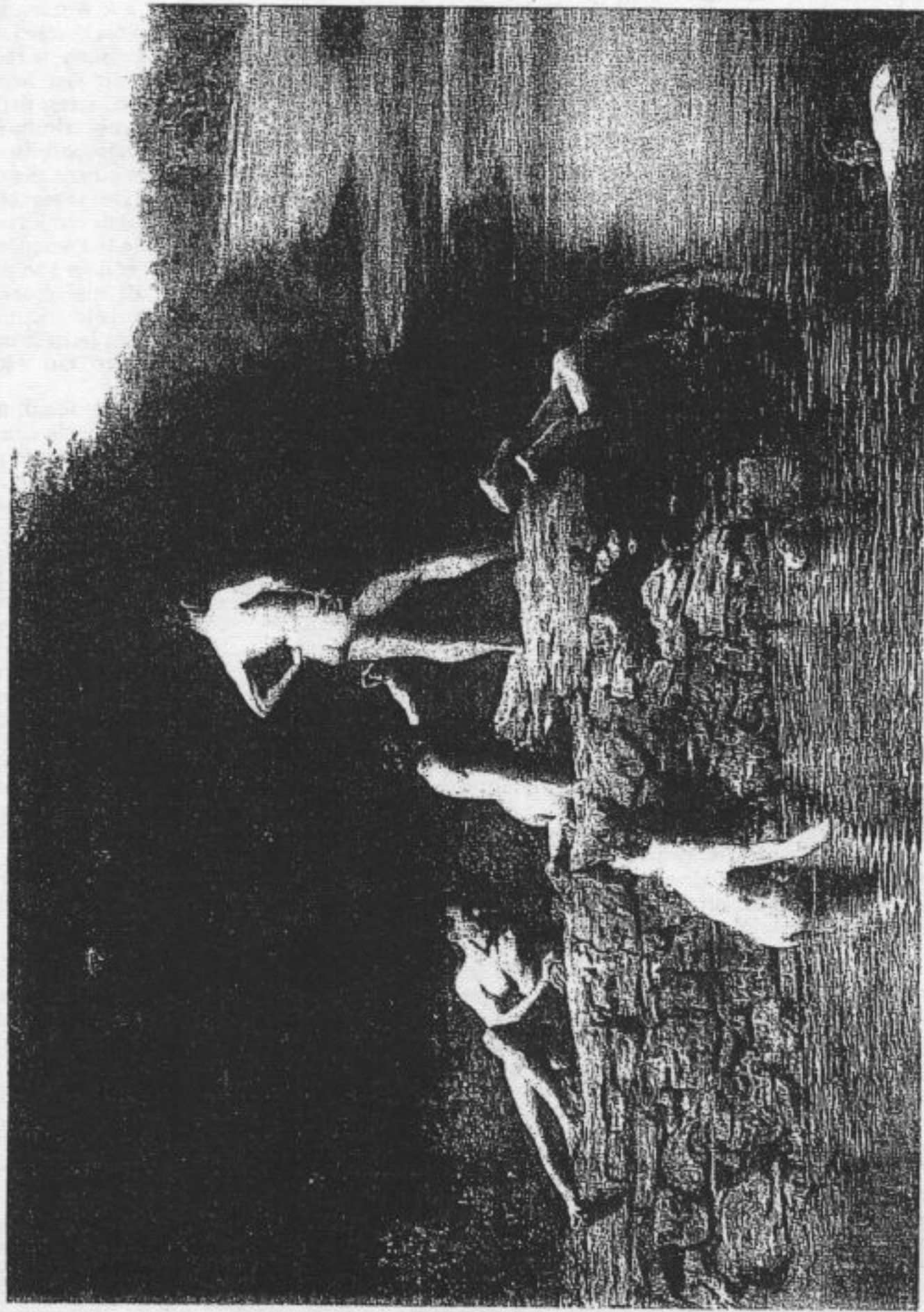
Tentoonstelling: *The Lost Comics Tribe*. Bonnefantenmuseum, Avenue Céramique 250, Maastricht. T/m 19/1. Inl. (043) 329 0190 of www.bonnefanten.nl

DOOR GERARD ZEEGERS

In de jaren '50 mondde een campagne tegen strips die de onschuldige Amerikaanse kinderzieltjes zouden beschadigen uit in de Comics Code, waarin grote uitgeverijen zelfcensuur beloofden. Veel teknaars, zoals Robert Crumb, doken daarop in de underground. Die beweging bestaat nog steeds, zo blijkt uit de expositie *The Lost Comics Tribe* in het Bonnefantenmuseum in Maastricht. Het tijdschrift *Thank God it's ugly*, waarvan het zevende deel als catalogus dient bij deze expositie, is een fraai voorbeeld van de blijvende kracht van een stroming die zich afkeerde van het grote publiek.

Een van de vijf exposanten is de Nederlandse tekenaar Marcel Ruijters (1966), die al jarenlang vanuit de marge opereert. Volstrekt compromisloos experimenteert hij met binnenstebuiten gekeerde en vervormde lichamen. De strip *Troglodytes*, waarvan inmiddels twee delen zijn verschenen bij een 'gewone' uitgever, herinneren nog aan die ruige periode. De onder-

Even de plons in

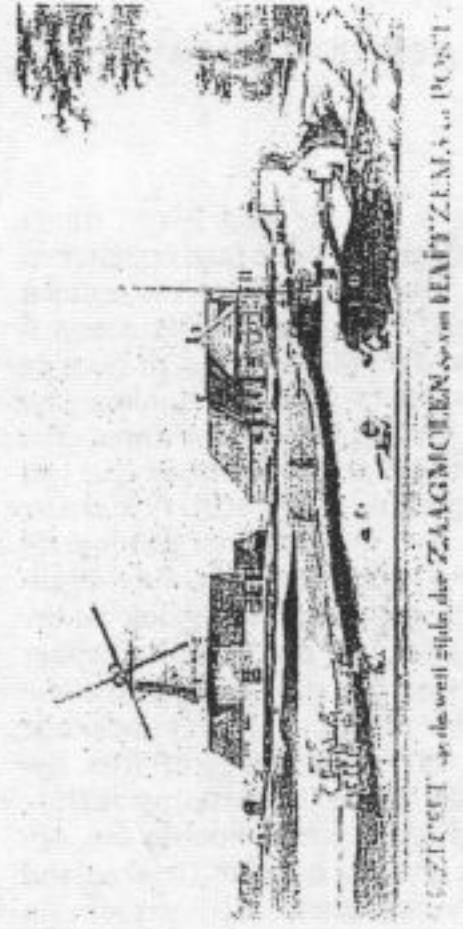

Bloot met een grote B (11)

In 1883 maakte de Amerikaanse schilder Thomas Eakins een foto van jonge mannen die een blote duik nemen ergens in een watertje in de Verenigde Staten. De twee jaren daarop voltooide hij zijn beroemd geworden schilderij *The swimming hole* (afbeelding 1). Het was een zorgvuldig gecomponeerd doek, in opdracht, met allemaal vrienden van de schilder er op. De genoegens van zonlicht, zwemmen en vriendschap.

Het zwemtafereel zou een thema worden voor een aantal schilders. In zijn boek *The Great American Nude* schrijft William Gerdtz dat het 'een situatie was waar het naakt als gewoon verschijnsel beschikbaar en waarneembaar was. De natuur met het naakt er in werd bestudeerd en op een natuurlijke wijze gepresenteerd en in harmonie getoond met haar bewoners.

- 1 Thomas Eakins,
The swimming hole, 1883
- 2 Prent collectie
Veenkoloniaal Museum
Veendam

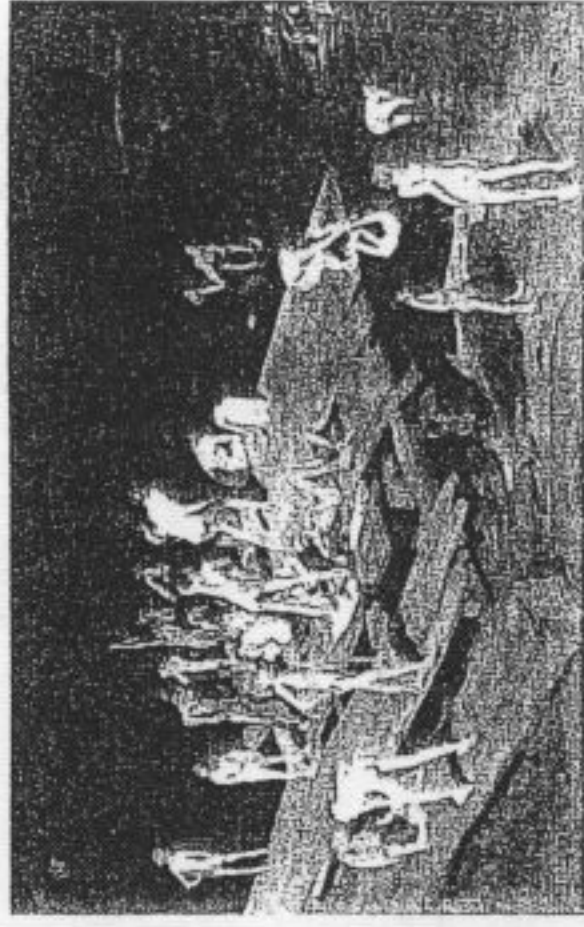
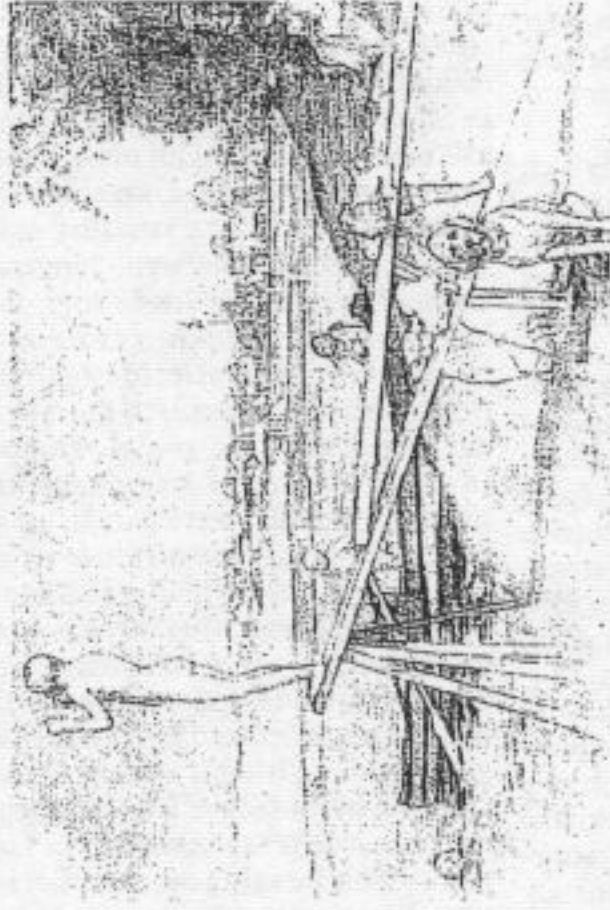

'Het lijkt dus op naturisme. Gerdtz merkt er nog bij op dat 'de schilderijen met jongens frisser en gezonder zijn dan die met vrouwen die schalks en quasi-preuts zijn'. Laten we niet vergeten dat 'gewoon' naakt in Amerika schaars was en is, hoewel skinny-dipping - zoals een blote plons in de Verenigde Staten heet - tot de (doorgaans nachtelijke) folklore van jongelui in dat land hoort.

Vijftienving jaar later doet de schilder George Bellows het nog eens over op het al even beroemd geworden schilderij *Forty-Two Kids* (afbeelding 3). Het werd in 1908 tentoongesteld en kwam zelfs in aanmerking voor een prijs. Maar ondanks een jury-oordeel met acht stemmen voor en twee tegen ging die prijs niet door, want het schilderij kon wel eens aanstoot geven. Gelukkig doet het dat nu niet meer. Zelfs een Ansichtkaart met het schilderij er op kwam vorig jaar ongeschonden bij mij aan...

Ook de Noorse schilder Edvard Munch heeft badende jongens geschilderd (afbeelding 5). In 1895 poedelden deze jongens lekker in het nat. In Noorwegen was bloot niet zo'n punt. In Zweden al evenmin, zoals blijkt

4 Carel Larsson, *A good place to bathe*, ca. 1895

3 George Bellows, *Forty-Two Kids*

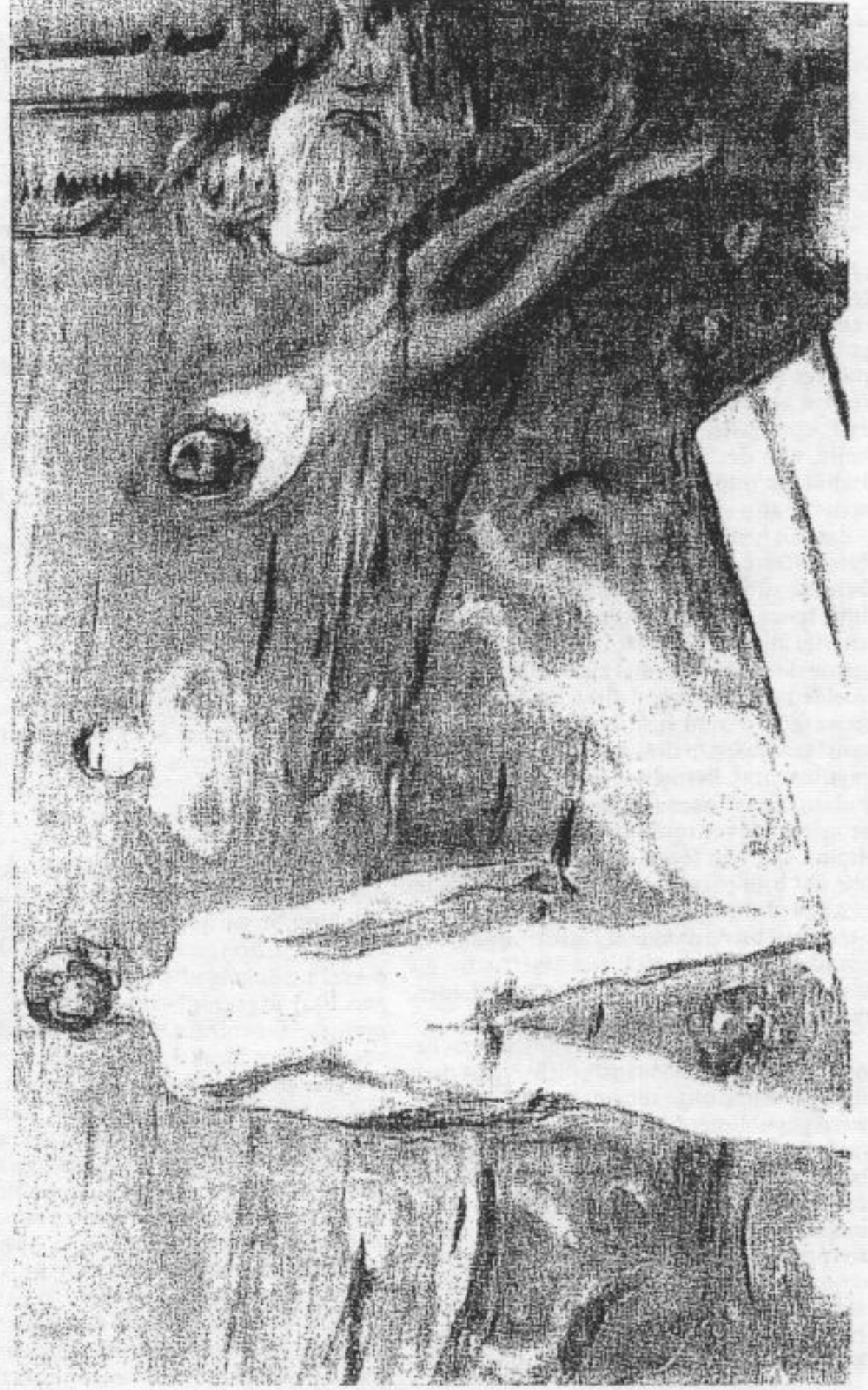
uit een werk van Carol Larsson, zeg maar de Zweedse Rie Cramer (afbeelding 4). Het oudste plaatje in deze aflevering komt uit ons eigen land (afbeelding 2).

De prent werd in het midden van de negentiende eeuw gemaakt. Ik kreeg een foto er van toegestuurd door Hendrik Hachmer, de conservator van het Veenkoloniaal Museum in Veendam. De prent, zo schrijft hij, toont niet alleen de houtzagerij van Haitzema en Post te Winschoten, maar ook in hun blootje badderende volwassene en kinderen. Het schippersgezin? De figuurtjes aan de overkant maken eveneens aanstalten om te gaan zwemmen. De prent toont spontaneiteit en ongedwongenheid op-en-top. Kortom 'onthaasten' op zijn negentiende-eeuws in Oost-Groningen, aidus de conservator. Een mooi besluit voor deze blote plons.

Bart Wijnberg

De volgende aflevering gaat over badderen en plonzen in zwembaden. Een tamelijk zeldzaam thema: het zwembad geschilderd.

5 Edvard Munch, *Badende Knaben*, 1895

Schrappen in rapport voedt achterdocht

Het rapport over de beveiliging van Pim Fortuyn blijkt aangepast op advies van de landsadvocaat. Een marginale kwestie, zegt H. van den Haak, voorzitter van de gelijknamige commissie.

Door onze redacteur MARCEL HAENEN
DEN HAAG, 30 DEC. De openbaarmaking van „staatsgeheime informatie”, dat mocht het hoofd van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) in het kader van het onderzoek naar de beveiliging van Pim Fortuyn „in exceptionele gevallen” voorkomen. De voorwaarde is opgenomen in een speciale regeling waarin de spelregels voor de commissie-Van den Haak zijn vastgelegd. Ook Justitie kreeg een mogelijkheid in uitzonderlijke gevallen te schrappen in de rapportage van de onafhankelijke onderzoekers die het afgelopen half jaar bekeken in hoeverre de overheid tekortschoot bij het zorgen voor de veiligheid van de op 6 mei vermoorde politicus. De

voorzitter van het college van procureurs-generaal mocht ingrijpen als naar zijn mening de publicatie van het rapport opsporing en vervolging van verdachten of de privacy zou kunnen schenden. Maar vóór alles gold, zo staat het in het instellingsbesluit, dat de commissie „kennis kon nemen van alle stukken die zij nodig acht en die zich binnen de relevante overheidsdiensten bevinden”.

Van de mogelijkheid om een dergelijke censuur toe te passen, is uiteindelijk door de AIVD en het openbaar ministerie geen gebruik gemaakt. Zo verzekert de commissie-Van den Haak. Maar naar afgelopen zaterdag bleek is er wel ingegrepen door een functionaris over wiens rol in het uitvoerige rapport en de bijlagen geen woord staat vermeld. Het ministerie van Binnenlandse Zaken blijkt te hebben bedongen dat men de vijf commissieleden alleen wil vrijwaren van mogelijke financiële schadeclaims als de landsadvocaat – de raadsman van de Staat der Nederlanden – desgewenst het rapport kan kuisen. En dat is, blijkt twee weken na de presentatie van het rapport, wel degelijk gebeurd.

Op advies van de landsadvocaat zijn er

alleen „marginale aanpassingen” aangebracht in de concept-tekst van het rapport, zo verklaart voorzitter Van den Haak. De correcties hebben bovendien volgens de commissie geen enkele invloed gehad op de slotconclusies, zoals de belangrijkste bevinding dat de AIVD nadrukkelijk tekort is geschoten bij het ma-

maakt”, staat in het hoofdstuk ‘De redactie van het rapport’. De belangen van staatsveiligheid, strafvordering en privacy staan dit niet toe, aldus de commissie, die uiteindelijk zelf concludeerde desalniettemin „vrij ver” te zijn gegaan met het publiceren van gegevens.

Maar dat de landsadvocaat op de rem heeft gestaan bij het openbaar maken van de bevindingen, daarover wordt met geen woord gerept. Dat gebeurde bijvoorbeeld wel vorig jaar bij de publicatie van een onderzoek van de criminologen Van de Bunt, Nelen en Fijnaut – de laatste zat ook in de commissie-Van den Haak – naar de justitiële afwikkeling van de IRT-affaire. In hun verslag staat expliciet dat toetsing van het rapport door de landsadvocaat leidde tot een „zeker informatieverlies”, maar niet tot wezenlijke aanpassing van de concept-teksten. Die toetsing gebeurde toen ook al om te voorkomen dat onderzoekers persoonlijk financieel aansprakelijk worden gesteld zoals Van de Bunt is overkomen naar aanleiding van een claim van een advocaat over rapportage in 1996 inzake de IRT-affaire.

Broer Marten van Pim Fortuyn heeft dit weekende geëist dat alsnog het oer-

NIEUWSANALYSE

ken van dreigingsanalyses ten aanzien van Fortuyn. Van den Haak noemt de ontstane ophof „een kwestie bij gebrek aan echt nieuws. Het gaat nergens over.”

Zijn commissie, aldus het rapport, wilde een onderzoek dat „wordt gekenmerkt door gedegenheid van methode, volledigheid van informatie en duidelijkheid van bevindingen”. In het onderzoeksverslag wordt uitvoerig ingegaan op de belemmeringen die de onderzoekers onderkenden. Natuurlijk kon niet al het materiaal dat de commissie mocht inzien „onverkort publiek worden ge-

Fortuyn dit weekeinde in het Radio 1 Journaal.

„Ik wist dat hij homoseksueel was en naar darkrooms ging. Maar ik zou graag willen weten waarmee hij chantabel zou zijn geweest.”

Marten Fortuyn eist ongekuist rapport
AD, 30-12-02

Marten Fortuyn gaat desnoods via de rechter het ongekuiste rapport van de commissie-Van den Haak opeisen. Fortuyn wil het naadje van de kous weten, nu is gebleken dat een passage over het seksleven van zijn vermoorde broer op advies van de landsadvocaat uit het rapport is geschrapt. Landsadvocaat mr. Houtzagers heeft het concept-rapport ingezien, omdat de Staat de commissie heeft gevrijwaard van eventuele schadeclaims. De bewuste passage - volgens de commissie gaat het om één zin - zou volgens Houtzagers de goede naam van de familie van Fortuyn kunnen aantasten. De commissie heeft daarop de passage zonder veel discussie geschrapt, omdat zij ook zelf het uitgangspunt had de privacy van de familie niet te willen schenden.

Op de beschuldiging dat de gang van zaken het 'doofpotgevoel' voedt, zei Van den Haak: „Het is heel moeilijk tegen gevoelens in te praten. Maar dit is absoluut het enige dat veranderd is, om de privacy te eerbiedigen.”

Kindervriend

Na zijn pensioen bracht oom Gerrit al zijn tijd door in de kantine van de voetbalclub. Drinken deed hij nooit. Hij was een bescheiden, nogal verlegen man, die zich het meest op zijn gemak voelde bij kinderen. Tijdens wedstrijden voor de volwassenen trapt Gerrit op het oefenveldje met de kleine clubleden een eigen balletje en zorgde ervoor dat alle junioren, de meisjes inluis, zo dikwijls scoor-

den, dat elk kind ervan overtuigd was de wedstrijd persoonlijk te hebben gewonnen.

Tot zijn tachtigste speelde hij voor Sinterklaas. Als hij dan binnenkam, tilde hij – om angst bij de kleintjes weg te nemen – gauw zijn rok op, zodat ze allemaal zijn blote knieën, zijn clubkousen en zijn voetbalschoenen konden zien.

MONICA METZ

Commissielid / Ingrep rapport Fortuyn moest vermeld'

van onze verslaggever
2002-12-30, Trouw

AMSTERDAM - De commissie die de beveiliging van Pim Fortuyn doorlichtte, had beter in haar rapport kunnen zetten dat zij na inzage van de landsadvocaat enkele bijzonderheden over het privéleven van Fortuyn schrapte. Dat zegt commissielid C. Fijnaut. De onderzoekers wilden voorkomen dat zij aansprakelijk zouden worden gesteld wegens privacyschending. In een conceptversie van haar rapport ging de commissie, onder leiding van oud-rechter H. van der Haak, meer in detail in op een afpersingszaak die te maken had met het seksleven van Fortuyn. Op advies van de landsadvocaat, die gewoonlijk de staat vertegenwoordigt, besloot zij deze kwestie in de eindversie slechts in algemene termen te beschrijven.

De onderzoekscommissie nam zich al kort nadat zij in mei met haar werk begon voor om de landsadvocaat om advies te vragen, zegt Van der Haak. „Ons verzoek was: ga na of wij op grond van de tekst civielrechtelijk aansprakelijk kunnen worden gesteld.” Ook eiste de commissie dat de staat eventuele claims voor zijn rekening zou nemen. Eerder dit jaar had de Hoge Raad, de hoogste Nederlandse rechtbank, een criminoloog persoonlijk aansprakelijk gesteld nadat hij -in dienst van een parlementaire enquêtecommissie- een advocaat van betrokkenheid bij witwassen had beschuldigd. Van der Haak en zijn collega's vreesden hetzelfde lot. De criminoloog moest schadevergoeding betalen omdat hij zijn beweringen niet kon staven. „Dat gold voor ons niet”, zegt Van der Haak, „maar in

ons geval was de tekst misschien onnodig kwetsend en ook dat kan grond zijn voor een claim.” De weggelaten gegevens waren volgens Van der Haak 'niet nodig' voor de functie van het rapport, namelijk nagaan of Pim Fortuyn werd bedreigd en of hij had moeten worden beveiligd.

In het rapport vermelden de onderzoekers niet uitdrukkelijk dat zij de tekst hebben gewijzigd. NRC Handelsblad bracht dit zaterdag naar buiten. Een van Fortuyns broers gaat minister Remkes van binnenlandse zaken nu om de vroegere versie van het rapport vragen. Ook de LPF wil opheldering van de minister. Volgens Van der Haak is het genoeg dat de commissie in het rapport schrijft dat zij het belang van openbaarheid en controleerbaarheid moest afwegen tegen de 'bescherming van de persoonlijke levenssfeer'. Fijnaut zegt: „Nu ik zie hoe deze zaak wordt opgeblazen, denk ik dat we beter in één zin de betrokkenheid van de landsadvocaat hadden kunnen noemen.”

Broer Pim tegen kuisen van rapport

Het Parool, 30-12-2002

DEN HAAG - Marten Fortuyn wil geschrapt passages over 'risicovol' homoseksueel gedrag in het rapport over de beveiliging van zijn broer Pim alsnog lezen. Als hem dit wordt geweigerd, stapt hij naar de rechter.

De commissie-Van den Haak schrapte informatie over het gedrag van de vermoorde LPF-leider uit vrees voor mogelijke schadeclaims. LPF-lijsttrekker Mat Herben zegt juist tevreden te zijn over deze handelwijze.

Dat Pim Fortuyn vanwege zijn 'risicovolle' homoseksuele gedrag werd afgeperst en gechanteed, was begin dit jaar al bekend bij de Algemene Inlichtingen-

en Veiligheidsdienst (AIVD). De commissie-Van den Haak, die deze informatie aanvankelijk wel had opgenomen in haar eerder deze maand gepubliceerde rapport, schrapte dit later weer op advies van landsadvocaat G.

Houtzagers. In de gekuiste versie staat wel dat Fortuyn werd afgeperst, maar niet meer waarmee.

De commissie heeft het rapport eerst voorgelegd aan Houtzagers om te voorkomen dat zij geconfronteerd zou worden met schadeclaims. Alleen door inzage vooraf door de landsadvocaat zou de staat eventuele claims voor zijn rekening nemen, bevestigt het ministerie van Binnenlandse Zaken. De commissie was vooral bang voor claims vanwege schade aan de goede naam van Fortuyn.

Volgens de woordvoerder van de commissie heeft de toets van de landsadvocaat slechts geleid tot 'marginale aanpassingen' van het rapport. Het ging vooral om wijzigingen in de privé-sfeer, die geen enkele invloed hebben gehad op de conclusies van de commissie, aldus de woordvoerder van Binnenlandse Zaken.

Het risico dat individuele leden een schadeclaim kunnen krijgen, werd begin dit jaar bevestigd door een uitspraak van de Hoge Raad, die vaststelde dat de criminoloog H. van de Bunt persoonlijk aansprakelijk is voor de schade die een Amsterdamse advocaat zei te hebben geleden door de IRT-enquête. Van de Bunt werkte als onderzoeker voor de IRT-commissie van de Tweede Kamer.

Marten Fortuyn neemt geen genoegen met de uitleg van de commissie. De broer van de vermoorde politicus wil opheldering van minister Johan Remkes van Binnenlandse Zaken. Ook gaat hij Van den Haak vragen om een kopie van de ongekuiste versie van het rapport. „Pim heeft bewust gekozen voor openheid over zijn privé-leven,” zei Marten

docht

Pakistani opgepakt na vernederen vrouw

Reuters
LAHORE

De Pakistaanse politie heeft de invloedrijke grootgrondbezitter Mohammed Alam en nog drie mannen uit een kleine plaats in de provincie Punjab gearresteerd voor het mishandelen van een vrouwelijk raadslid begin deze maand.

De gewapende mannen wachtten haar op bij haar huis. Zij sloegen haar, kleedden haar uit en dwongen haar uren naakt door de straten te lopen terwijl honderden mensen toekeken. Het raadslid, weduwe en moeder van zeven kinderen, had de toorn van de grootgrondbezitter gewekt door te weigeren zijn kandidatuur in lokale verkiezingen te steunen.

Want op leeftijd wordt wel gediscrimineerd. Volgens collega Van Wel heeft een 37-jarige man weinig te zoeken in een discotheek voor jongeren tussen de 16 en 22: 'Alsof je met je vader uit bent.' De portier van The Talk: 'Het is ook voor de veiligheid. Ik denk niet dat ouders het leuk vinden als hun 16-jarige dochter hier met een 40-jarige man zou dansen.'

VK 12/12

Zelfdoding? Denk nou eerst eens aan een parkiet

Gisteren zette de Hoge Raad de zaak-Brongersma voort. Huisarts Sutorius, die een patiënt hielp bij zelfdoding, wil het hem aangedane 'onrecht' ongedaan maken.

Door **GUUS VALK**

DEN HAAG, 18 SEPT. Wat is een ziekte? En wat niet? Het begrip 'ziekte' is in ieder geval rekbaar, betoogde advocaat J. Sjöcrona gisteren voor de Hoge Raad bij de behandeling van de zaak-Brongersma. „Homofilie werd nog niet zo lang geleden als ziekte beschouwd. En voordat Alzheimer een naam kreeg, was het eeuwenlang gewoon ouderdom.”

Sjöcrona had deze voorbeelden nodig om te betogen dat zijn cliënt, de huisarts P. Sutorius, 'onrecht' is aangedaan door het Amsterdamse Gerechtshof. Bij de Hoge Raad, het hoogste rechtscollege in Nederland, diende gisteren zijn verzoek om cassatie van de uitspraak van het hof, uit december vorig jaar.

Hoewel Sutorius aanvankelijk zei op te zien tegen verder procederen, is een uitspraak van de Hoge Raad van groot belang, betoogde zijn advocaat gisteren. Artsen zijn sinds de uitspraak van het hof al minder geneigd om gevallen van hulp bij zelfdoding te melden bij toetsende instanties. „In medische

kringen wordt nu al gesproken over het Brongersma-effect: het minder melden en het vinden van andere wegen in de palliatieve sfeer.” (pijnverlichting, red.)

Het Gerechtshof oordeelde vorig jaar in hoger beroep dat Sutorius schuldig was aan hulp bij de zelfdoding van de hoogbejaarde PvdA-senator E. Brongersma. De patiënt leed naar eigen zeggen 'ondraaglijk en uitzichtloos' aan zijn ouderdom, waarop diens huisarts hem in 1998 hielp een einde aan zijn leven te maken. Sutorius kreeg hiervoor destijds geen straf opgelegd, omdat hij uit 'grote betrokkenheid' met zijn patiënt zou hebben gehandeld. Ook had hij aan alle eisen van zorgvuldigheid voldaan, onder meer door andere artsen te raadplegen.

Maar, vond het hof destijds, omdat Brongersma niet 'in overwegende mate' leed aan een 'classificeerbare' aandoening, had hij niet geholpen mogen worden bij zijn zelfdoding. In plaats daarvan had Sutorius met 'alternatieven' moeten komen en moeten proberen Brongersma's 'preoccupatie met het euthanasieverzoek' te doorbreken.

Volgens advocaat Sjöcrona geeft het indelen in ziektecategorieën van mensen die zeggen ondraaglijk en uitzichtloos te lijden 'schijnzekerheid'. Want ideeën over wat een ziekte is veranderen. Bovendien verschillen artsen van mening over diagnoses. „Het hof is

bezweken aan de verlokkingen van het etiket. Er bestaat geen lijdensmeter, maar de patiënt kan wel aangeven wat nog draaglijk is.” Met andere woorden: je kunt ernstig psychisch lijden zonder dat er een psychiatrische ziekte bij past.

Sjöcrona verwees verder naar een arrest uit 1994 van de Hoge Raad in de zaak-Chabot. Psychiater B. Chabot hielp een vrouw die leed aan een psychiatrische aandoening bij haar zelfdoding. De oorzaak van het lijden „doet niet af aan de mate waarin dat lijden wordt ervaren”, stelde de raad destijds. Sjöcrona: „Uit dit arrest blijkt dat u het begrip 'lijden' niet heeft willen koppelen aan vaste criteria, zoals een bepaalde ziekte. Lijden eist geen etiket.”

Sjöcrona haalde verder psychiater Tonneijck aan. Deze deskundige op het gebied van diagnoses zet in een brief uiteen dat de betrouwbaarheid van psychiaters bij het vaststellen van een diagnose ongeveer 70 procent is. De zwaarte van een symptoom moet een arts zelf vaststellen en er zullen volgens Tonneijck „altijd interpretatieverschillen tussen psychiaters zijn”.

Daarbij veegde Sutorius' advocaat de vloer aan met de uitspraak van het hof dat de huisarts naar alternatieven had moeten zoeken. „Had hij de eenzame Brongersma moeten aanspreken om een sprekende parkiet te kopen en is het strafrechtelijk verwijtbaar om dat niet te doen?”

'Zaak-Brongersma opnieuw behandelen'

Door een onzer redacteurs **MM** ROTTERDAM, 16 OKT. De zaak-Brongersma, over hulp bij zelfdoding aan de ex-PvdA-senator die leed aan zijn ouderdom, moet volgens waarnemend advocaat-generaal N. Keijzer opnieuw door een gerechtshof worden behandeld, bij voorkur met inachtneming van de nieuwe euthanasiewetgeving. Dit adviseert Keijzer de Hoge Raad, die de cassatie behandelt die P. Sutorius, de huisarts van E. Brongersma (86) instelde. Het Amsterdamse gerechtshof verklaarde hem eind vorig jaar schuldig aan hulp bij zelfdoding, maar legde geen straf op. Dit was conform de eis van het openbaar ministerie, dat vooral „principieel een grens” wilde stellen.

Sutorius' raadsman J. Sjöcrona meent volgens Keijzer ten onrechte dat zijn cliënt een beroep op een noodtoestand toekomt, omdat hij in een zogeheten 'conflict van plichten' gehandeld zou hebben - als arts die zich nu eenmaal noodzaak ziet het lijden van zijn patiënt te verlichten. Bovendien, aldus Sjöcrona, kon Sutorius niet worden verweten dat hij zich vergist had in enkele finesses van het recht - dit heet een beroep op 'verontschuldigde rechtsdwaling'. Het hof vond dat Sutorius nog meer deskundigen een *second opinion* had moeten vragen dan de psychiater en de collega-huisarts die hij raadpleegde. Keijzer vindt dat het hof dit verwerpen van veront-

schuldige rechtsdwaling onvoldoende heeft gemotiveerd.

Bovendien is volgens Keijzer „cruciaal” dat de wetgever inmiddels „blijk heeft gegeven van gewijzigd inzicht” over de vraag of huisartsen als Sutorius te straffen zijn. Sinds vorig jaar voor de nieuwe euthanasiewet werd aangenomen kan de rechter slechts 'marginaal' toetsen of een arts *overtuigd* was van het ondraaglijk en uitzichtloos lijden van een patiënt. Of dat lijden ondraaglijk en uitzichtloos was, stelt Keijzer, is dus niet langer aan de rechter om te beoordelen. Toen Sutorius voor het hof moest komen, was dat nog wel de vraag; inmiddels gaat het erom of hij de wettelijke zorgvuldigheidscriteria in acht heeft genomen.

Opvallend is dat de Hoge Raad aldus wordt aanbevolen een euthanasiezaak te toetsen aan wetgeving die juist niet vooruit heeft willen lopen op jurisprudentie van diezelfde Hoge Raad. Toen de nieuwe euthanasiewet in de senaat werd behandeld, sloot toenmalig minister Korthals (Justitie) niet uit dat op den duur ook het criterium dat iemand levensmoe is, als rechtvaardigingsgrond wordt erkend. Maar hij verwees toen juist naar de te verwachten jurisprudentie in de zaak-Brongersma. „Het wordt een beetje een kip-of-ei-vraag” erkende de griffier van de Hoge Raad vanmorgen, benadrukkend dat het om „een vrijblijvend” advies aan het hoogste rechtscollege gaat.

Kleuters moeten trouwen als straf overspel ouders

ISLAMABAD - De vierjarige dochter van een Pakistaanse vrouw moet trouwen met de vijfjarige zoon van haar minnaar. Deze straf heeft een traditionele rechtbank in een dorp in de provincie Punjab opgelegd voor het plegen van overspel door de beide echtelieden. Bovendien werd het hoofd van de vrouw kaalgeschoren. De Pakistaanse wet verbiedt huwelijken tussen kinderen. (Reuters)

Homowet van Texas omstreden

WASHINGTON - Het Amerikaanse hoogerechtshof gaat zich buigen over de geldigheid van een Texaanse wet die mensen van hetzelfde geslacht verbiedt om seks met elkaar te hebben. In Texas en nog twaalf andere staten mogen homo's en lesbiennes zelfs met wederzijdse instemming en in hun eigen slaapkamer zich niet overgeven aan homoseksuele activiteiten. Daarop staat een boete van maximaal vijfhonderd dollar. (Rtrs)

Euthanasie levensmoe mens taboe

Hoge Raad bepaalt grenzen in zaak-Sutorius

Van onze verslaggeefster **DEN HAAG**

Levensmoeheid is geen criterium voor euthanasie. Artsen mogen alleen euthanasie toepassen als sprake is van medisch geïndiceerde lichamelijke of psychische ziektes of aandoeningen. Dat heeft de Hoge Raad dinsdag bepaald in de zaak van de Haarlemse huisarts Philip Sutorius. Het arrest betekent een afbakening van de grenzen van de euthanasiepraktijk.

Sutorius hielp in 1998 de 86-jarige oud-PvdA-senator Eduard Brongersma een einde te maken aan diens leven. Brongersma was niet ongeneeslijk ziek, maar zei te 'lijden aan het leven'. Hij kampte met een ontluisterende lichamelijke aftakeling, was vereenzaamd door de dood van zijn naasten en worstelde met 'de zinloosheid van een leeg bestaan'.

De rechtbank in Haarlem ontstreef Sutorius van rechtsvervolgung. Het Amsterdamse gerechtshof verklaarde hem echter vorig jaar in hoger beroep schuldig aan hulp bij zelfdoding zonder strafoplegging. Advocaat-generaal Myer noemde hem 'een integer mens en hulpverlener', maar vond dat hij zich niet aan de wettelijke zorgvuldigheidscriteria voor euthanasie had gehouden.

De Hoge Raad onderschrijft die conclusie door te verwijzen naar de recente euthanasiewet. 'De wetgever heeft uitdrukkelijk niet de bedoeling gehad dat het regime van de nieuwe wet zich ook uitstrekt tot situaties van levensmoeheid', aldus het hoogste rechtscollege.

Volgens de Hoge Raad 'strekt de

specifieke medische deskundigheid van de arts zich, zowel wat betreft de diagnostiek als de behandeling, niet uit tot hulpvragen die niet een ziekte of aandoening als oorsprong hebben'. Het beoordelen van levensmoeheid, kortom, behoort niet tot de taak van een arts.

Jan Sjöcrona, de advocaat van Sutorius, vindt de uitspraak 'zeer teleurstellend'. Hij wijst erop dat de Hoge Raad in eerdere zaken heeft bepaald dat de oorzaak van het lijden er niet toe doet. 'Ik had gehoopt dat de Hoge Raad oog zou hebben voor de noden van veel mensen in vergelijkbare omstandigheden als Brongersma.' Sutorius heeft bovendien buitengewoon zorgvuldig gehandeld, zegt Sjöcrona. 'Dat had juridisch vertaald moeten worden.'

Artsenorganisatie KNMG is het eens met het oordeel van de Hoge Raad, maar vindt dat daarmee geen antwoord is gegeven op de vraag hoe artsen moeten omgaan met vragen over levensbeëindiging in gevallen van levensmoeheid.

In de praktijk bestaat volgens de KNMG een grijs gebied waarin het niet altijd duidelijk is in welke categorie een euthanasieverzoek moet worden ingedeeld. Een speciale commissie van de KNMG bereidt daarover een advies voor.

De Nederlandse Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie (NVVE) hoopt dat er in de toekomst opnieuw een huisarts zal zijn die zijn nek durft uit te steken. Voor Sutorius staat alleen nog een gang naar het Europese Hof open. Zijn advocaat wil eerst het arrest van de Hoge Raad bestuderen alvorens hij daarover een beslissing neemt.

Door een onzer redacteurs

DEN HAAG, 24 DEC. Het is „uitdrukkelijk niet de bedoeling” dat huisartsen hulp bij zelfdoding geven aan mensen die 'levensmoe' zijn. Dit heeft de Hoge Raad vanmiddag bepaald in de gerucht makende Brongersma-zaak.

Het hoogste rechtscollege oordeelde dat de huisarts P. Sutorius vorig jaar terecht is veroordeeld wegens hulp bij de zelfdoding van oud-senator E. Brongersma (86) in 1998 en sprak zich daarbij opvallend principieel uit. Aan de hand van eerdere eigen uitspraken stelt de Hoge Raad vast dat daarmee nooit bedoeld is dat ook bij afwezigheid van „medisch geïndiceerde lichamelijke of psychische ziektes of aandoeningen euthanasie is toegestaan”. Op basis van de recente euthanasiewetgeving stelt de Hoge Raad vast dat de wetgever „uitdrukkelijk niet de bedoeling” heeft gehad ook 'levensmoeheid' binnen deze wet te laten vallen.

Met dit arrest heeft de Hoge Raad een scherpe afbakening van de grenzen aan de Nederlandse euthanasiepraktijk erkend. Het Amsterdamse gerechtshof verklaarde Sutorius eind vorig jaar schuldig aan hulp bij zelfdoding, maar legde geen straf op, omdat Sutorius uit grote betrokkenheid met zijn patiënt had gehandeld. Dit was conform de eis van het openbaar ministerie, dat vooral „principieel een grens” wilde stellen.

Het gerechtshof had met zijn oordeel een vonnis van de rechtbank in Haarlem vernietigd. Daar werd Sutorius ontslagen van rechtsvervolgung, omdat het begrip 'ondraaglijk lijden', een van de drie voornaamste criteria om euthanasie en hulp bij zelfdoding toe te staan, ook toepasbaar was op het lijden van Brongersma. Hij leed niet aan een psychische of lichamelijke ziekte maar aan zijn ouderdom, zei de oud-senator.

De rechtbank volgde de redenering dat het begrip 'ondraaglijk lijden' de laatste jaren al is opgerekt: In 1984 oordeelde de Hoge Raad in de zaak van een 95-jarige gehandicapte vrouw dat ondraaglijk lijden ook kan bestaan uit 'toenemende ontluistering' van een leven. In 1994 volgde een arrest van de Hoge Raad in de zaak-Chabot. Psychiater B. Chabot hielp een vrouw bij zelfdoding die leed aan een psychiatrische aandoening. De Hoge Raad oordeelde destijds dat „de oorzaak van het lijden niet afdoet aan de mate waarin dat lijden wordt ervaren”. Op die laatste zinsnede borduurde de Haarlemse rechtbank voort.

worden vaak en ernstig mishandeld door familie. Fracties in de Kamer drongen aan op maatregelen voor snelle aanpak van de problemen. Volgens staatssecretaris Koss-Van Dorp van Welzijn is dat er niet. De LPF meldde waarschijnlijk een voorstel te zullen steunen om migranten-vrouwen sneller een zelfstandige verblijfsvergunning te geven. (ANP)

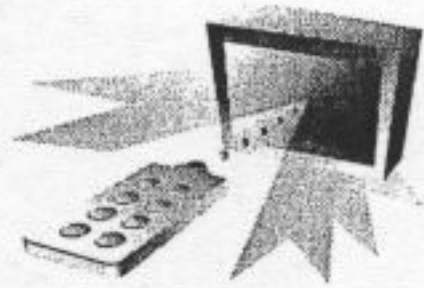
ter de voordeur" gebeurt, vindt hij. Dit omdat huiselijk geweld veel vaker voorkomt en veel ernstiger gevolgen heeft dan eerder werd gedacht. Schattingen geven aan dat per jaar zestig tot tachtig vrouwen, veertig kinderen en 25 mannen omkomen door mishandeling in familie- en vriendenkring. Tachtigduizend kinderen

Donner: overheid moet sneller en effectiever optreden

Minister Donner van Justitie pleit te gisteren in de Tweede Kamer voor meer aandacht voor huiselijk geweld. Instanties moeten zich meer bemoeien met wat er "ach-

Maarten Huygen

spelen zich in een uitgestrekte middenklasse af die niet bestaat. Nederlandse tv-fictie gaat nu eenmaal meestal over hoe de wereld wel of niet moet zijn, maar zelden over hoe ze in werkelijkheid is. Mensen die van de middenklasse afwijken, uit de zogenaamde *upper class*, of de jongens van de gestampte pot worden karikaturaal

BEELD

voorgesteld. Overdreven netjes praten of polder-Nederlands van honderd meter beneden Amsterdams peil. Subtiele discriminatie – niet de zichtbare, grove variant – is ook zo'n onbehandeld onderwerp.

Nederlandstalige drama's die er wel in slagen scherp een milieu te tekenen, zijn uitzonderlijk. In *Oud Geld* schilderde toneelschrijfster Maria Goos knap en met humor een fictief Goois bankiersmilieu. Nergens werd de humoristische dialoog zo buitenproportioneel dat ze niets meer met de werkelijkheid had te maken. *Oud Geld* is ook de beste Nederlandstalige fictie die ik afgelopen zeven jaar heb gezien. Ook tot de top hoort de door Ward Hulselmans geschre-

ven Vlaamse serie *Stille Waters* waarvan twaalf delen door de TROS zijn uitgezonden. Het gaat vrijwel alleen over klassentegenstellingen en het is een epos over Vlaanderen zelf dat na de oorlog omhoog is geklauterd uit de Franstalige onderdrukking. Het drama was zo populair dat er nog steeds bussen vol Vlamingen trekken naar het Scheldedorp waar het werd opgenomen.

Door het hele drama loopt een kloof tussen oud en nieuw geld. Tussen de cafehouderszoon en op eigen kracht gestegen houtfabrikant Vorlat die is getrouwd met een verarmde adellijke vrouw en op het kasteeltje is gaan wonen. Een ongelukkig huwelijk. Dankzij corruptie en chantage houdt hij zich staande. Zijn adellijke zwager is kinderlokker en tevens zijn geldschietter. Vorlat weet hem dankzij zijn contacten in Brussel lange tijd uit de armen van Justitie te houden. Het knappe is dat je als kijker voor alle personen – ook de meer monsterlijke – begrip krijgt. De afstand tussen Vorlat en zijn schoonfamilie is groter dan die tussen Vorlat en zijn werknemers die hij afbeult maar wel vasthoudt. De zoon van Vorlat, in rijkdom opgegroeid, heeft het hoger in de bol en hij dwingt zijn vader uit het bedrijf dat op de rand van het faillissement staat.

Het wantrouwen van gewone dorpelingen tegenover de chicere elite is permanent zichtbaar. Gisteren een prachtige confrontatie in het park tussen de veerpontbaas Maria en de welgestelde vrouw die verloofd was met de zoon van Vorlat. Ze bleven twee meter uit elkaar staan. Jammer dat dergelijk sociaal drama in Nederland zo zeldzaam is. Dat is niet een kwestie van geld maar van angst.

Door een onzer redacteuren
DEN HAAG, 5 DEC. Bij huiselijk geweld moet niet langer het slachtoffer, maar de dader uit huis worden geplaagd. Daarvoor pleitte de Tweede Kamer vanmorgen in een debat over „geweld achter de voordeur” met minister Donner (Justitie) en staatssecretaris Ross-Van Dorp van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Bovendien moet de politie al bij de eerste signalen van huiselijk geweld kunnen ingrijpen en moet de dader een tijdelijk verbod worden opgelegd om met de andere gezinsleden in contact te komen.
Volgens het Kamerlid De Pater (CDA) is het nu zo dat het slachtoffer, bijna altijd de vrouw, het huis verlaat. „Dat mechanisme moet doorbroken worden”, aldus het CDA. Minister Donner was het met de Kamer eens dat een uithuisplaatsing onderdeel kan zijn van de crisisinterventie, maar hij moet nog bekijken hoe hij een

Na geweld in huis moet man huis uit

dergelijke verordening kan inpassen in de wet. PvdA en VVD drongen aan op haast. Ze kondigden aan met initiatiefwetten te komen om zowel de crisisinterventie van de politie als de uithuisplaatsing wettelijk te regelen, als actie van de regering uitblijft. Huiselijk geweld is volgens Donner een groot probleem, waarvan de omvang nog maar recentelijk wordt erkend. Onderzoek heeft aange- toond dat 60 tot 80 vrouwen en 40

tot 50 kinderen jaarlijks in Nederland sterven als gevolg van geweld binnen het gezin. Ook in het nationale veiligheidsplan van de regering, dat deze week in de Kamer is besproken, moet meer aandacht komen voor geweld achter de voordeur, pleitte de Kamer.
Tegelijkertijd toonden alle partijen zich ontstemd over de lange wachtlijsten die er zijn voor vrouwen die hun huis willen ontvluchten. Vorig jaar moesten 12.000 vrouwen worden afgewezen, 5.000 vrouwen en 5.000 kinderen werden wel opgevangen. Volgens Kant (SP) is ook de kwaliteit van de opvang onder de maat. Vrouwen blijven veelal op slaapzalen en voor kinderen worden nauwelijks activiteiten ontwikkeld. Kant zei dat dit te wijten is aan een gebrek aan geld. De Kamer benadrukte dat uithuisplaatsing slechts één van de mogelijkheden is om geweld achter de voordeur aan te pakken.

Homostellen met kinderwens krijgen de hetero-afdankertjes

Daddy & Pappa. Regie: Johnny Symons. In 10 bioscopen (Docuzone).

Door BIANCA STIGTER
Een kind bestellen uit een catalogus; deze heeft wel een leuk gezichtje, die heeft nog een broertje, wordt het toch nummer acht of liever nummer dertien. Johnny Symons en zijn partner kijken in zo'n kinderkeuzeboek in de Amerikaanse documentaire *Daddy & Pappa*. Symons is zowel de maker van de documentaire als een van de onderwerpen ervan. In *Daddy & Pappa* volgt hij vier homoseksuele paren die kinderen willen en krijgen, een fenomeen dat in Amerika op nog meer weerstand stuit dan hier. Symons en zijn vriend kiezen er een uit het boek, een ander paar maakt er een met een vriendin, weer een ander krijgt er in het ziekenhuis welhaast een geschonken van een vader die er zelf niet goed voor zorgen kan.

Het lijkt erop dat homo's in Amerika vooral worden gezegend met afdankertjes. Symons en zijn vriend kunnen bijvoorbeeld na een jaar gemakkelijk het pas geboren broertje van hun eerder geadopteerde zoon erbij krijgen – aan anticonceptie kan of wil de onbekend blijvende moeder ken-

wikkelder wordt het als de mannen scheiden en er weer een nieuwe papa op het toneel verschijnt.
De treurige aspecten van het onderwerp gaat Symons in *Daddy & Pappa* niet uit de weg. Hij vraagt zich bijvoorbeeld rustig af wat er zal gebeuren als zijn zoons zo oud zijn dat ze voor hem aantrekkelijke jongens zullen zijn. Tot welke leeftijd mogen ze bij hem in bed slapen? Of is zo'n vraag bespottelijk? Hij wordt in ieder geval niet gesteld aan heteroseksuele mannen die een dochter adopteren.
Symons blijft ondertussen altijd opgewekt en laconiek. Zelfspot zet de toon. Zijn oudste zoon geeft bijvoorbeeld al jong blij van een verbijsterend atletisch talent. Wat moet hij daar nu mee? Zelf bracht hij zijn jeugd door met het imiteren van Judy Garland. Maar even later zien we Symons braaf op een sportveld zitten. Het zou mooi zijn als deze documentaire over tien jaar een vervolg kreeg.

DOCUZONE

nelijk niet doen. Schrijnend is ook dat de witte mannen vooral zwarte of zwart/witte kinderen adopteren; die liggen niet zo goed op de heteroseksuele adoptie markt. Uit de documentaire blijkt ook dat de mannen, althans degenen die we in de film te zien krijgen, het liefst zoons adopteren. In de film heeft alleen de man die zelf de biologische vader van zijn kind is, een dochter. Nog inge-

'Democratie begint bij de kinderen'

Van onze buitenlandredactie AMSTERDAM

Kinderen moeten, veel meer dan nu gebeurt, kunnen meepraten over zaken die hun aangaan. Dat is niet alleen goed voor hun eigen ontwikkeling, maar ook voor de ontwikkeling van hun land en voor de versterking van de democratie. Het VN-kinderfonds Unicef schrijft dit in het woensdag verschenen jaarrapport, *The State of the World's Children 2003*.
Democratie is niet louter een kwestie van verkiezingen met meer partijen, aldus het rapport. 'Het is een proces dat begint in de vroege kindertijd, en het omvat het ontwikkelen van vaardigheden, zoals door middel van onderwijs, die mensen in staat stellen een effectievere rol te spelen in de politiek.' Participatie van kinderen – het thema van het jaarrapport – is daarbij van cruciaal belang. 'Democratie begint bij kinderen', aldus Unicef.
Het luisteren naar de meningen van kinderen betekent niet sim-

pelweg dat ze gelijk krijgen, zo staat in het rapport. 'Het is eerder zo dat zij, doordat zij worden betrokken in de dialoog, leren op een constructieve manier de wereld om hen heen te beïnvloeden.'

Unicef stelt vast dat er meer democratieën ter wereld zijn (140) dan twintig jaar geleden, maar dat er wel zorg is over de gezondheid daarvan, zowel in industrie- als ontwikkelingslanden. 'Het meest zorgwekkend is misschien wel de teleurstelling van jonge mensen over het democratisch proces'. In een begin dit jaar gehouden peiling (onder veertigduizend kinderen in 72 landen) bleek dat veel kinderen denken dat stemmen geen effectieve manier is om de zaken in het land te verbeteren.

Unicef pleit voor onderwijsmethodes die 'actief leren' aanmoedigen, in plaats van het passief opnemen van feiten. De *Escuela Nueva*-scholen in Latijns Amerika worden genoemd als voorbeeld van scholen die participatie van kinderen hoog in het vaandel hebben staan.

moet worden ondernomen om een en ander krachtig te integreren. Zoveel kwesties blijven rondtollen. Maar een staatssecretaris kan alleen coördineren. Alle onderdelen blijven bij de diverse ministeries zitten. Dat leidt tot competentiestrijdjes.'

Janny Groen

Kees Bakker, beleidsmedewerker afdeling jeugd van het Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn (NIZW): 'Het jeugd-dossier stuiterd al jaren tussen allerlei departementen heen en weer. Ik ben het helemaal met Halsema eens dat er een poging

Peiling | Staatssecretaris Jeugdzaken?

Femke Halsema (GroenLinks) wil een staatssecretaris voor Jeugdzaken. Een goed voorstel?

Ben Rensen, jeugdarts bij de GGD Utrecht: 'Alleen al bij de bestrijding van kindermishandeling, waar veel van de overlast gevende jongeren mee te maken hebben, zijn VWS, Justitie, Onderwijs en Binnenlandse Zaken betrokken. Er worden te weinig dwarsverbanden gelegd. Een kinderombudsman hebben we ook nog steeds niet. In 32 landen bestaat die allang. Verder moet er beter worden samengewerkt tussen de bestuurslagen rijk, provincie en gemeenten.'

Willem Winckelhuyzen, project-leider Kiss for Youth, website die jeugdprojecten samenbrengt: 'Zo'n staatssecretaris moet niet alleen coördineren. Dat is het poldermodel, dat geeft dus tijd-verlies. Het werkt alleen als alle subsidiestromen samenkomen bij die bewindspersoon. Inhoudelijk mag iedereen die bij jeugd beleid

betrokken is, meedenken. Maar er is er maar één die beslist: de staatssecretaris, die vanuit een helikopterview de prioriteiten stelt.'

Arjan de Brouwer, algemeen directeur HALT Nederland: 'De HALT-bureaus merken hoe lastig het is effectief beleid te voeren. Zelfs binnen ministeries is het moeilijk zaken op elkaar af te stemmen, laat staan interdepartementaal. Het zou goed zijn als de coördinatie politiek wordt afgedwongen en afgedekt.'

Sjef van Gennip, directeur Maatschappelijk Ondernemersgroep (met een branche jeugd-zorg): 'In het verleden hebben de werkgevers in de welzijnsbranche al eens vragen gezet bij de W van VWS. Voorgesteld is Welzijn bij Volksgezondheid en Sport weg te halen. Feit is dat het jeugd beleid buitengewoon versnipperd is. Ik ben wel benauwd voor de gedachte dat een structuurverandering alle afstemmingsproblemen oplost. De realiteit is anders. Ook zo'n staatssecretaris zal met 101 mensen en diverse departe-

menten moeten samenwerken. Het zal geen panacee zijn, daarvoor zijn de afstemmingsproblemen te gigantisch.'

Francine Sandijck, directeur Sociaal Cultureel Werk/Kinderopvang Oude Noorden (Skwon) in Rotterdam: 'Je ziet nu veel projecten die allemaal hun eigen invalshoek hebben. En heel diverse geldstromen. De Brede School was belangrijk, maar nu is veiligheid een hotter issue. Dan is er plotseling geen potje meer voor de Brede School. En veiligheid en school komen toch samen.'

Ronald Kuipers, sectormanager 24 uurs-zorg bij Jarabee (jeugdzorg Twente): 'Ik denk daar een beetje dubbel over. Ik ben blij met de aandacht, maar tegelijkertijd ben ik bang dat het zoveelste structuurbouwwerk wordt vormgegeven zonder aandacht voor de inhoud. In het veld zie je al heel sterk een ontwikkeling van samenwerken, met overheden, met lokale instituten, met sportclubs, onderwijsinstellingen. Wordt dat effectiever als het centraal wordt aangestuurd? In Twente, Bra-bant, Limburg, worden we dan steeds meer een schakel in een hele lange ketting. Is er dan nog ruimte voor lokaal jeugd beleid?'

Jeugdarts Ben Rensen: 'Als Nederland het VN-verdrag inzake de rechten van het kind serieus zou nemen, hadden we allang een integraal en samenhangend jeugd beleid gehad. Kinderen hebben domweg recht op een ontwikkelingsgericht jeugd beleid, dat is inclusief voldoende speelruimte.'

Ideale man heeft vrouwelijk gezicht

• Een compositiefoto van de ideale man volgens Schotse onderzoekers. FOTO: ST. ANDREWS UNIVERSITY

Van een onzer verslaggevers
AMSTERDAM, woensdag
Breedgeschouderde spierbundels als Arnold Schwarzenegger kunnen wel inpakken. Zij zijn niet de mannen die de gemiddelde vrouw zoekt. Mannen met een gladde, zachte huid en vrouwelijke geslachtsstrekjes zijn bij de dames

erg in trek. **TEL 11/12**
Volgens onderzoekers van de Schotse St. Andrews University voldoen de filmsterren Brad Pitt en Jude Law aan dit beeld. Na onderzoek onder vrouwen met een gemiddelde leeftijd van twintig jaar, maakten wetenschappers met de computer een compositiefoto van de 'perfecte' man.

De ideale man heeft een symmetrisch gezicht, grote diepliggende ogen en een zachte kaaklijn. Vrouwen herkennen in zo'n gezicht de meewerkende en eerlijke man die ook nog eens een goede vader is, stelt onderzoeker Tony Little. Ze beschouwen een stoere man als bedreiging en minder aantrekkelijk.

